

EXERCITIA

S. P. IGNATII DE LOYOLA

AVCTORE

R. P. ALOISIO BELLECIO

E SOC. IESV ET SACRAE THEOL. DOCTORE

EDITIO SECVNDA TAVRINENSIS

EMENDATA

AVGVSTAE TAVRINORVM

EX TYPOGRAPHEO HYACINTHI MARIETTI

ANNO MDCCCXXXV.

Vade populus meus, intra in cubicula tua, claude ostia tua super te, abscondere modicum ad momentum.

Isa. xxvi. 20.

TYPOGRAPHVS

LECTORI SALVTEM

Jam decimus annus est, ex quo eximium hoc Bellecii opus post gandavensem, augustanam et parisiensem editionem meis etiam typis vulgari primum per Italiam coepit. Distractis divenditisque omnibus ad unum exemplaribus, cogitationem suscepi de nova editione paranda, rogatus tum ab amicis, qui se egregii sane hujus libri doctrina plurimum juvari fatentur, tum ab aliis viris nostris exterisque, qui etiam queruntur, quod Bellecii exemplaria rarissima jam, et cara admodum veneant apud Bibliopolas. Quorum desiderium nisi etiam cumulate in adornanda hac editione explerem, videbar mihi ipsi plane non satisfacere. Quare, quum multa a Bellecio in stilo et elocutione peccari audissem, usus consilio et opera amicorum, ea magnam partem ex operis contextu expungenda curavi, quae, nisi praejudicata jam opinione viris, nulli certe alii *sapienti bonoque* probari poterant. Cui enim placeat in Bellecio immodicus ille troporum usus, et multa profana illa, mediaque ex historia vel mythica vel heroica desumpta vocabula? aut voces illae *irruitura*, *plica*, *unsio*, *abbrevio*, *incurius* ceteraeque harum similes, quum latinae bonaeque aliae inveniri facile possint, quae aeque commodam sen-

tentiam reddant? Cui non castiganda videantur *distillatoria*, *implantandus*, *partialitas*, *quintaessentia*, *favorita* et alia ejus generis vocum portenta, quas vix aut ne vix quidem in lexico aliquo barbaro reperire liceat? Quasi vero illa, quae omnium judicio reprehensione aliqua digna sunt, eo tantum nomine placere debeant, quod in Bellecio leguntur. Huic ergo incommodo quaesitum a me aliquid remedii est, de amicorum, ut dixi, sententia, et spero etiam non sine aliquo mei laboris successu. Quamquam, ut verum fatear, nec labor ita provehi potuit, ut rei fortasse necessitas postulasset: aut quia longius defuit tempus, aut etiam ne iis nimium incommodarem, qui nescio quo pacto ipsos quoque defectus in Bellecio plus aequo mirari solent. Perinde quasi in defectibus mendisque commendatio aliqua esse possit. Utere ergo industria mea, qua denuo praecellens hoc opus eruditioni et commodo eorum, qui potioris vitae studio per statos dies secedunt, edendum curavi. Quod si tibi hanc probavero, videarque hac in re boni aliquid navasse atque effecisse, fatebor profecto, me non modicam laboris diligentiaeque meae mercedem accepisse. Vale.

PRAEFATIO

Licet nostra hac aetate frequentissimus sit sacrorum Exercitiorum usus, minime tamen is est, qui aliquando, eorundem fructus. Olim ex illo spiritali secessu redeuntes diversam penitus ab ea, quam antea tenuerant, vivendi rationem inibant, ac etiam constantissime servabant. Nunc vero plerumque tales inde egredimur, quales ingressi fuimus, nihilo ferme meliores. Vel si etiam fervoris aliquid ac piae mutationis in animum moresque irrepserit, id ad exiguum tempus durat, et omnis exercitiorum memoria brevi obscuratur et evanescit.

Hujus mali causa ex eo est, quod sacrae istae exercitationes non eo modo quo s. Ignatius cupit, obiri solent. Deflectitur ab ejus mente; hinc etiam a scopo aberratur. Non satis presse ejusdem sensis insistitur: proposita non eo, quo oporteret, diriguntur: commentationum nexus operisque compages non rite attenditur; ideo nec optatus inde fructus colligitur. Exercitium electionis, quocum omnia suo quasi cum centro juncta cohaerent, plerumque negligitur. Meditationes quaedam praecipuae, v. g. de regno Christi, duobus vexillis, tribus hominum classibus, et de totidem gradibus humilitatis (quibus veluti fundamento divinum hoc aedificium innititur) non raro vel omnes vel saltem harum nonnullae aut penitus omittuntur, aut solum obiter peraguntur; quin latens sub cortice medulla degustetur, et quo collineent, satis attendatur. Unde fit ut saluberrimi hujus inventi praecipua vis ac virtus enervetur. Huic igitur morbo praesenti opusculo medelam afferre constitui.

Faxit Deus, ut votis respondeat eventus, totque imposterum numeremus sanctimoniae sectatores, quot ii erunt, qui praestantissimo hoc ad omnem sanctitatem subsidio uti volent. Horum autem ex numero ut et ego sim, benigne Lector, tuis precibus effice. Tibi autem argumentum lectionis sacrae, cuilibet diei assignatae, maximopere commendatum habe. Ejus enim subsidio relatis supra defectibus occurrere studeo; et quidem ad mentem atque propositum s. Auctoris; cum nulla ibi doctrina afferatur, quae in ipso S. P. N. libello, aut hujus Directorio, aliisque interpretibus probatis non fundetur.

Quanta autem auctoritate liber ille, qui Directorium inscribitur (nam de priori postea disserendi occasio erit) apud nos pollere debeat, vel ex eo colligi potest, quod sit opus jussu Congregationis I. generalis (1) *susceptum*, eoque consilio ad omnes Societatis provincias missum, *ut ubique locorum peritiores, hac in palaestra Patres experientia duce dispicerent*, an aliquid addi, aut detrahi, vel etiam commodius dici posse videretur. Ex quorum omnium sententiis ac judiciis postmodum Romam transmissis, ac in quinta Congregatione generali a deputatis hunc in finem Patribus diligenter atque exacte discussis, iterumque a R. P. N. Generali Claudio Aquaviva Patribusque Assistentibus accurate perpensis, ea, quae ad propositum accommodatiora sunt visa, in hoc Directorium selecta sunt, suisque locis digesta. *Ex quibus patet, quanto in pretio illud directorium et quae inde excerpta praesenti opusculo sparsim inseruntur, documenta sint nobis habenda. Si ergo constanter haec lineamenta quasique ductus, quos hic tibi, quam accuratissime potui, ad mentem S. Patris descripsi, secutus fueris, fructum ex sacro hoc octiduo feres non poenitendum.*

---

(1) In praefat. ad Direct. Item in ejus prooemio n. 11. et 12.

INTRODVCTIO

AD SACRAM SOLITVDINEM

Spiritualia S. Ignatii exercitia sunt brevis quidam aliquot dierum secessus, a communi hominum societate et curarum strepitu remotus, in quo anima omnium maximo salutis negotio unice vacans, ardenti studio secundum traditam ab eodem methodum in vitae veteris correctionem, ac novae institutionem incumbit. Haec ergo ut optato cum successu obeamus, prologi loco praecipua afferam *incitamenta*, et selecta quaedam suppeditabo *monita* hanc in rem multum profutura, ut illis commoti his vero instructi, et velimus, et sciamus ea omittere et exequi, quae ad colligendos hujus sacri secessus fructus magis conducunt. Admirabile vero aurei hujus inventi *systema*, quod §. 5. rudi calamo delineatum oculis subjiciam, haud parum, ut spero, lucis affundet.

§. I. *De Incitamentis ad rite vacandum sacris Exercitiis.*

Tria praecipue sunt, quae exercitii alicujus pretium aequis aestimatoribus commendare consueverunt, nempe ejus praestantia, utilitas et necessitas. Nam exercitationis *praestantia* gignit ex se rei aestimationem, *utilitas* parit illius desiderium, *necessitas* vero impellit voluntatem, ut etiam ipsa agere decernat, quod ratio jam praestantia rei at-

que utilitate commota agendum esse suadet. Jam autem quanta sacrae hujus solitudinis eminentia sic ac necessitas, quam magna quamque salubria sint, quae hinc percipiuntur emolumenta, ex dicendis patebit.

I. Inprimis igitur ad excellentiam quod attinet, atque *praestantiam* Exercitiorum, haec ex eo fit manifesta, quod 1. Exercitia fuerint ex speciali Dei inspiratione concepta (1): 2. magisterio augustissimae coelorum Reginae communicata (2): 3. a Sede Apostolica non solum approbata, sed maximis insuper encomiis exornata, ac Christi fidelibus amplissimis verbis commendata (3). Id quod librorum vix ulli, vel certe paucissimis contigit.

Rem autem sic se habere constat ex ipsis summorum Pontificum constitutionibus, atque ex testimonio sacrae Rotae Auditorum, ac sacrorum Rituum Eminentissimorum Cardinalium: uti et ex mente Societatis universae (4), atque ab auctoritate virorum et scientia et probitate excellentium, praecipue Ludovici de Ponte, Lancicii, Natalis, Rosignolii, aliorumque, qui asserunt pias has S. Ignatii commentationes ita fuisse conscriptas, ut de illis merito dici possit, *digitus Dei est hic*: item ab ipsa augustissima Dei Parente in solitudine illa manresana Ignatio suo traditas eas atque dictatas fuisse contendunt: omnes autem uno ore universum Exercitiorum opus unctione Spiritus Sancti suavissima repleri confirmant. Certum est a Pau-

(1) Lancicius opusc. 18. cap. 5. Item Carolus Rosignolius in lib. *notizie memorabili degli Esercizj spirituali.* lib I. c. 1.

(2) Lud de Ponte in vita Marinae de Escobar. l. I. c. 5. p. 2. et in vita P. Alvarez c. 43. Natalis in lib. cui titulus: *Conversatio coelestis.* Carnolius c. 6.

(3) Paulus III. in bulla *Pastoralis officii* edita 31. Julii 1548. Item Julius III. in bulla, cujus mentionem faciunt Acta Sanctorum Antverp. ad diem 31. Jul. fol. 615. lit. D.

(4) Directorium Exercitiorum in procemio n. 2.

lo III., ne apice quidem mutato, quoad *omnia et singula in eis contenta*, et quidem *ex certa scientia approbatas, collaudatas, ac bullae patrocinio communitas* (1).

Praeterea solitaria haec spiritus exercitatio ab eodem Pontifice, uti et ab Alexandro VII., ac nuper a Benedicto XIV (2) plena poenarum indulgentia munifice ideo cumulata fuit atque ditata, ut Christifideles *hac coelestium Ecclesiae thesaurorum elargitione ad vacandum salutari adeo pioque operi* eo potentius *incitarentur* (3). Ita ut jure illustrissimus Joannes Camus Bellicensium Episcopus, hanc S. P. N. lucubrationem evolvens, admiratione quadam perculsus exclamarit: *o librum omnino aureum et omni gemma pretiosiorem! o librum divinum singulari cum Dei lumine scriptum, qui nunquam satis laudari possit; librum, qui abscondit in se manna deserti, medullam Libani, et Sinapim Evangelii* (4)! His autem quid excellentius dici, quidve solidius afferri possit ad demonstrandam Exercitiorum *praestantiam* non video.

Hoc ipsum autem efficax incitamentum nobis sit, oportet, ad ea summo cum fervore omnique virium contentione obeunda. Nam (ut minantur sacrae Paginae) *maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter*; vel (ut Septuaginta legunt) *negligenter*(5). Ergo cum sacrae hae commentationes (ut ex allatis paullo ante argumentis ad oculum patet) sint *opus Dei*, jure habent quod sibi timeant illi, qui iis oscitanter vacant, quique tepidis moribus, qui-

(1) Loc. supra cit.
(2) Paulus V. die 23 Maii. 1606. Alexander VII. die 12 Octobr. 1657. Benedictus XIV. in forma Brevis an. 1753. e litt.
(3) In bulla Alexandri VII. Vide Acta SS. Antverp. diem 31 Jul. f. 786 lit. E.
(4) Acta Sanctorum l. c. (5) Jerem. 84. v. 10.

bus etiam post coelestem ejusmodi secessum vivere pergunt, eadem exercitia quodammodo infamant, eorum vi derogant, meritamque illis aestimationem apud alios adimunt vel saltem imminuunt.

II. Maximam praeterea esse talis octidui *utilitatem* triplici ex fonte luculenter patet nimirum auctoritatis, experientiae, rationis. 1. Ad *auctoritatem* quod spectat, infinitus forem, si omnia virorum tum doctrina tum sanctitate illustrium testimonia in medium afferrem, quibus illi maxima haec Exercitiorum emolumenta summis laudibus efferunt praedicantque.

Ex innumeris paucos delibasse sufficiat. S. Salesius Genevensium Episcopus fatebatur, ea esse *sanctam methodum corrigendi mores, quam magnus Dei servus Ignatius de Loyola in usum reduxit* (1). S. Carolo Borromaeo erant *Bibliotheca perampla in libelli unius epitomen coacta, ex quo plura ipse intelligeret, quam ex caeteris omnibus discere posset* (2). Julius III. Pontifex Romanus ea enunciavit esse *apprime salubria, pietate ac sanctitate plena, atque ad spiritualem profectum valde utilia* (3). Illustrissimus Camus ea appellat *manna absconditum, granum Evangelici sinapis, cedrorum Libani medullam* adscripto hoc lemmate: *minima aspectu maxima fructu* (4).

Denique a Blosio, Avila, Canisio, Strada, Suaresio et aliis a Rosignolio (5) relatis, nominantur generis humani tirocinium, nova divinae sapientiae schola, inventum, in quo uno, quod subli-

(1) In tract. de amore Dei lib. 12. c. 8.
(2) Bartol. lib. I. num. 18. vitae S. Ignatii.
(3) In litteris confirmationis eorumdem Exercitiorum. Vide Acta Sanctorum ad diem 31. jul. fol. 615. lit. D.
(4) Loc. supra cit.
(5) L. 1. c. 3. §. 1. Notizie degli Esercizi.

missimum est in universa asceseos scientia, continetur, efficacissimum acquirendae brevi tempore summae perfectionis subsidium, certissima contra omnes morbos medicina, armamentarium, ex quo omnis generis arma adversus aeternae salutis hostes depromi possunt, unumque ex praecipuis, quod Deus postremis hisce temporibus Ecclesiae suae contulit, beneficiis. His autem omni exceptione majoribus testimoniis non acquiescere, et ingentem divini hujus inventi utilitatem inficiari, quid aliud foret, quam Soli ipsi tenebras velle affingere?

2. Praecipue cum pro hac utilitate, evidens etiam suffragium *experientia* ferat. Nam (ut testatur Directorium) *plurimi hac Ascesi rite exculti, relicto mundo religiosos Ordines ingressi sunt: multi jam ingressi, egregie reformati sunt; nec singuli tantum, sed saepe integra caenobia. Complures etiam in ipso saeculo, cum ita vitiis addicti essent, ut nullo modo neque cohortationibus, neque concionibus avelli possent, hoc uno se converterunt, et ad meliorem vitam constanter ducendam revocarunt* (1), atque ut paucis verbis omnia complectar, insoliti animorum motus, stupendae morum correctiones, mira virtutum incrementa ordinarii sunt fructus, qui ex hac solitudine copiosissime referuntur, in iis praesertim urbibus, ubi exercitiis tradendis domus publice sunt constitutae.

Certe Societas nostra hoc summum beneficium huic exercitiorum libello debet, quod genita primum fuerit, magnis deinde auctibus creverit, atque ex legibus institutoque majorum ubique floruerit. His commentationibus suae sanctitatis vel initia vel augmenta adscribunt SS. Salesius, Bor-

(1) In prooem. n. 7.

romaeus, Philippus Nerius, Borgias, Xaverius, Theresia et Magdalena de Pazzis (1). His pariter acceptum referunt, quod perfectiorem vitam inierint gemini Ludovici Blosius et Granatensis, Episcopus de Torres, Cardinalis Henricus, postea Lusitaniae Rex, item Bellarminus, Petrus Camus, Faber, Laynez, Natalis, innumerique alii a Rosignolio recensiti (2). Ex hac demum sacra palaestra prodierunt tot tantique in Indiis martyres fortissimi, qui invictum illud animi robur, quo strenue pro Christi nomine tormenta tolerarunt, hinc sibi comparasse gloriantur.

3. Porro horum omnium *ratio* in promtu est. Nam ex una parte cum mens per hunc secessum ab omni negotiorum strepitu curarumque tumultu feliciter vacet, removentur illa obstacula, quae supernorum luminum affluentiam impediunt. Ex altera vero parte assidua hac aeternarum rerum et veritatum consideratione anima mirum in modum preparatur ad recipiendam in se multiplicem illam coelestium gratiarum copiam, quam Deus in isto sacro secessu animis nostris hoc modo dispositis largiri perpetuo consuevit.

Denique magnanima illa erga Deum liberalitate (quam a nobis requirit additionum Ignatii quinta §. 2. n. 3. referenda) adeo nobis divinum Numen obstringimus, ut supernorum charismatum et divinae gratiae thesauros ultro in nos effundat. Quid ergo mirum, quod sublatis ita impedimentis, atque animis tam bene comparatis, Superisque in vota tantopere pronis prodigiosae adeo morum correctiones inde sequantur; et ab ejusmodi hominibus, relicta vitiorum semita, praepropere *eatur*

(1) Acta Sanctorum Antverp. ad diem 31 jul. fol. 787. lit. E. Rosignolius lib. cit. c. 4. Natalis in lib. de conversat. coelesti. (2) Lib. cit. c 2.

de virtute in virtutem usque ad montem Dei Sion (1), cujus summitate perfectionis culmen adumbrari Patres confirmant. Haec certe stupendam esse hujus libelli *utilitatem* vel solis luce clarius demonstrant.

Quod novum ergo malitiae genus erit, illo ipso subsidio teporem non excussisse, quo tot alii sanctitatem sunt adepti, nobis domesticis nocumento fuisse, quod tot exteris bono fuit! Quam terrebit in articulo mortis haec cogitatio: debuissem fieri sanctus vi vocationis, potuissem fieri sanctus vi exercitiorum, et tamen in eodem teporis coeno sciens volensque affixus haesi. Divinae luci, gratiarum fonti, coelestique igni proxime assidens, ultro in tenebris atque in rerum omnium egestate vitam perpetuo duxi. O quam tristes olim sensus horum memoria moribundis creabit! Caveamus ergo, ne per illud ipsum adjumentum nos properemus ad ignem Purgatorii, quo alii in coelum.

III. Denique urgentem esse sacrae hujus solitudinis *necessitatem*, probat 1. praesens animae status, cui corrigendo praesentissimum et unicum hae commentationes remedium sunt. Nam tot rebelles animi motiones necdum domitae, tot vitia necdum emendata, tot habitus pravi necdum depositi: item quae nobis imponentur suo tempore officia, et quae nobis accidere possunt vel calamitates vel tentationes, omnia haec profecto abunde ostendunt, necessarium esse, ut in ejusmodi secessu, promte et serio, tandem aliquando conscientiae stimulis respondeamus, exuto veteri homine novum induamus, ac illi obtinendae virtuti fundamentum jaciamus, cujus adhuc nec ideam habemus, et quam a nobis status sanctitas, gratiarum copia, Deique voluntas exigit et expectat.

(1) Psalm. 83. v. 8.

2. Praeterea, ut omni conatu huic exercitationi nos impendamus, exigit amor, quem Societati tanquam matri habere nos decet, si veri ejus filii esse cupimus. Nam eandem *hoc maxime medio et initio coaluisse, et postea incrementum accepisse*, ac unice conservandam etiam inposterum esse, testatur Directorium, a Congregatione quinta generali Romae approbatum (1).

Nihil hic amplificandae rei causa dici multiplex ratio evincit. Nam studium rerum spiritualium, uti declaravit Congregatio generalis undecima decreto 30. est *anima* Societatis; hoc autem studium ejusmodi octiduo potissimum incendi, nutriri, augeri in comperto est. Item spiritus Societatis in tertio humilitatis gradu a S. P. N. in libello exercitiorum delineato praecipue consistit. Jam vero in his exercitiis spiritus hujusmodi nobis infunditur et plenius acquiritur. His ergo in Societate deficientibus, deficiat quoque ejus anima ac spiritus, tandemque et ipsa necesse est. Male igitur de Societate mereretur, qui efficacissimum, qui necessarium ejus conservandae subsidium vel omnino negligeret vel solum tepide obiret.

Imo sibimet ipsi praeterea grave damnum inferret. Nam talis utpote membrum anima Societatis destitutum, toti corpori pondus inutile fiet, erit aes sonans et cymbalum tinniens, pulchrum quidem organum, sed quia sine spiritu, etiam sine motu auditorum: erit ignis fatuus, qui, quia nihil veri ardoris, nihil etiam habebit supernae unctionis. Uno verbo talis ad fructificandum ineptus, religioni probro, exteris risui, sibi sociisque oneri erit. Nisi etiam accidat ex justa Dei punitione ut a sacro Ordine resectus, foras abjiciatur.

3. Denique haec exercitia possunt ultima esse

(1) In procemio num. 7.

quae a te peragantur, forsitan iis annexa est finalis, aut saltem alia primi ordinis gratia, vel etiam ab iis dependet tua perfectio et aliorum etiam salus, quos Deus per te ad frugem reducere decrevit, siquidem in hac solitudine aptum ad id instrumentum te reddideris. Temerarium foret, quicquam hac in re incerto ac dubio eventui committere. Certe his commentationibus rite vacasse nunquam te poenitebit. At ea oscitanter obiisse, fortasse aeternum dolebis. Ergo quod est securius eligas.

Alioquin time. Nam, *cui multum datum est, multum quaeretur ab eo* (1); cui autem benignum Numen copiam concessit his exercitationibus se excolendi, huic certe plurimum dedit. Ergo plurimum pariter ab ipso et exigit et expectat. Nova ejusmodi per octiduum solitudo novum est talentum. Vae ergo illi, qui illud *abiens fodit in terram* (2), ac cum eo negotiari negligit; pro mensura enim gratiarum crescet rigor reddendae rationis.

O si *acceptabile* ejusmodi *tempus*, si hi *dies salutis* (3) concederentur animae in purgantibus flammis detentae, quo ardore iisdem vacaret? Ergo eadem poena dignissimi sumus, nisi nunc providi agamus, quod olim omisisse in illo carcere tantopere nos poenitebit.

Ex his patet, non solum summam Exercitiorum *praestantiam* esse ac *utilitatem*, sed etiam urgentem adesse *necessitatem*, iis nos totos omni fervore impendendi. Id ergo ut fiat, observanda erunt sequentia monita ad praedictum finem plurimum conducentia, et quae triplicis generis sunt. Aliqua concernunt comparationem animi *internam*; aliqua dispositionem rerum *externam* exercitiis

(1) Luc. 12. v. 48. (2) Matth. 25. v. 18.
(3) 2. Cor. 6. v. 2.

praemittendam; alia demum in ipso eorundem decursu in praxin deducenda erunt.

Monitum.

» Hujus paragraphi I. numerus III. servire po-
» terit pro materia meditationis vel consideratio-
» nis pridie exercitiorum ante vel post prandium
» peragendae. Reliqua, uti et sequentes paragra-
» phi argumentum erunt lectionis spiritualis inter
» tempus antemeridianum et pomeridianum di-
» videndae. Saltem curandum, ut pridie legantur
Monita §. II. et III. »

§. II. *Monita ad comparationem animi internam pertinentia.*

I. Cum fructus sacri ejusmodi secessus non in hoc consistat, ut, qui in eum est ingressus, abundet luminibus, diffluat lacrimis, recreetur consolationibus, vel ut solum per aliquot dies plus temporis tribuat orationi, lectioni, mentisque collectioni; cum, inquam, cardo rei in hoc non versetur, sed ejus princeps ac unicus finis sit 1. solida morum *correctio*: 2. major in virtute *progressio*: 3. denique voluntatis divinae circa nos vitaeque statum clarior *cognitio* et *expletio;* cum haec, inquam, sit meta sacrae hujus solitudinis, hoc pariter animo hacque intentione incipiendum erit, ut nempe inde toti in alios ac meliores mutati, atque a nobis ipsis penitus diversi, et ad omnem Dei voluntatem cerei denuo exeamus. Hic scopus sit nobis in ipso ejus limine propositus; huc in decursu omni ope unice constanterque tendamus (1).

(1) Directorium cap. 2. num. 4. ubi haec: *Libenter et avide exercitia aggrediatur, non tam ut spirituali dulcedine fruatur,*

II. Hunc in finem jam pridie, instituto brevi examine status, tria erunt praestanda. 1. Concipiendum erit fervens desiderium divinam circa se voluntatem agnoscendi, cum regio Psalte saepius per diem repetendo: *Domine, doce me facere voluntatem tuam*. Ps. 142. ℣. 10. 2. Determinandum erit unum vel alterum *vitium* (aut vitiosa affectio), quod est reliquorum fons ac primarium profectus obstaculum, deinceps stirpitus eradicandum. 3. Seligenda erit una vel altera *virtus*, qua magis prae aliis indigemus, inposterum omni cura menti inserenda. Ad quae deinde tanquam ad duplicem scopum omnes meditationes, considerationes, lectiones etc. erunt dirigendae. Magni ponderis haec annotatio est.

III. Exercitia sunt auspicanda 1. cum *persuasione* firmissima, nos iis summopere indigere, ab iis summa quaeque dependere, *maximique rem momenti nos aggredi*. Quo sublimior enim eorundem aestimatio fuerit, eo ardentior pariter animae contentio erit. 2. Inchoanda sunt cum humili *diffidentia* de propriis viribus. Haec enim est quae mira vi propitium nobis Deum reddit, superna auxilia abunde promeretur, contra ac evenit superbis sibique praefidentibus. 3. Incipienda sunt cum magno ac liberali erga Deum animo, atque efficaci decreto nihil omnino eidem negandi, nullos gratiae limites ponendi (*usque ad quos se illuminari quis, ac juvari velit, non autem amplius*), nihil excipiendi aut limitandi, sed omnia generose sacrificandi, omnia agendi et vitandi, quaecumque sibi a nobis sacrificari, quaecumque a nobis fieri, vel vitari supremum Numen voluerit, cum omnimoda ad quidvis *indifferentia*, cavendo, *ne ullam*

quam 1. *ut Dei voluntatem de se intelligat*, 2. *ut praeter desiderium proficiendi in spiritu*, 3. *suum affectum a terrenis omnibus avellat, et eum in suo Creatore collocet.*

quis deliberationem afferat, a qua dimoveri nolit. 4. Firma insuper *fiducia* sperando, infinite beneficam Conditoris bonitatem, *quae dedit velle, daturam et perficere; siquidem ejus voluntas est sanctificatio nostra* (1). Hac mentis comparatione huic sancto operi initium dedisse, insignium auxiliorum celsarumque virtutum hac via acquirendarum felix prognosticon erit.

IV. Cum peccata venialia, suique effusio in externa summopere impediant coelestes gratias, utpote quas Deus, per leves ejusmodi noxas et dissipatae mentis aberrationes offensus, subtrahere solet; hinc non solum tempore exercitiorum (iis enim durantibus etiam tenui culpa infinitam Majestatem pleno consensu lacessentes divinis charismatibus magnum ponerent impedimentum); sed etiam pridie jam puritati conscientiae et collectioni animae singulariter studendum erit, omnem naevum venialem, suique effusionem diligenter vitando.

Non raro enim etiam Religiosi, die pium hunc secessum antecedente, imitantur quosdam candidatos Religionum, qui ante suum in eas ingressum mundo valedicturi, genio liberius indulgent; dum horum more etiam illi in vestibulo sacri hujus secessus animum licentius dissipant; quasi non abunde jam habeant, quod vel colligant vel corrigant. Insignis haec fraus daemonis est, qua id lucratur, ut deinde in poenam hujus pridianae dissipationis primi exercitiorum dies male et tepide sine pio motu et solatio transigantur, non sine gravissimo eorundem fructus detrimento. Nam sicut praevia praeparatio est ordinarie conditio, sine qua non bene succedit meditatio, ita quoque

(1) Direct. c. 2. n. 1, 3, 4, et 5.

haec pridiana animi collectio puritasque est conditio, sine qua non bene succedent exercitia. Et hae quatuor admonitiones praeparationem animi internam attingunt.

§. III. *Monita ad dispositionem rerum externam spectantia*

I. Pridie nostri in sacram solitudinem ingressus omnia, quae a nobis curari debent, negotia ita componantur, ut nullo modo propter illa mentem postea a rei proposito avocare cogamur. Ordinetur cubiculum, amoveantur res omnes, quae animum dissipare possent, etiam libri: ita ut nihil oculis obvium sit (quantum fieri potest) quod ad exercitiorum usum non attineat (1).

II. Praeparentur duo libelli papyracei, quorum alteri inscribantur lumina, alteri proposita, una cum efficacioribus eorundem incitamentis (2). Summi momenti hoc monitum est. Certe si aulicus pretiosam gemmam a Rege donatam parvi faciens abjiceret, dignum se redderet qui amplioribus donis privaretur. Immissa nobis desuper lumina sunt gemmis omnibus atque auro longe pretiosiora. Haec ergo qui negligit, indignum se reddit, qui majora a Deo recipiat. Plures fortasse libros inutili scriptione complevimus; an ergo nimium sit, saltem chartulam in sanctum adeo opus insumere? Notandum tamen, quod monet Directorium, *haec brevissime in tabulas referenda esse, non diffuse per modum sermonis;* ne scilicet tempus surripiatur aliis occupationibus cum violatione ordinis diurni (3).

III. Frequenti et ferventi prece bonus exerci-

(1) Direct. c. 2. n. 2. et c. 3. n. 2.
(2) Ibid. c. 3. n. 5. Item. c. 7. n. 2. (3) Loc. cit.

tiorum successus erit antecedentibus jam diebus ab inexhausto bonorum omnium fonte Deo, praesertim pridie efflagitandus; visitando hunc ob finem crebrius latentem in Sanctiss. Eucharistiae sacramento Dominum et Redemptorem nostrum, recitando eadem intentione et majori cum devotione pensum sacerdotale aut marianum, eligendo singulares quosdam ex Coelitibus Patronos, sub quorum auspiciis hoc salutis octiduum transigere statuamus.

IV. Etiamsi is, qui exercitia obit (verba Directorii sunt) prudens sit vel doctus, et in rebus agendis exercitatus, tamen pro hoc tempore non confidat suae prudentiae vel doctrinae sed totum se committat duci suo. Itaque Instructorem suum ita intueatur, tanquam Dei instrumentum ad hoc sibi missum, ut ab illo dirigatur. Idcirco nihil eum celet, nihil dissimulet, sed sincere totum cor ei patefaciat: obediat ei in omnibus perfecte, neque alias meditationes, neque alium ordinem diurnum teneat ab eo quem ille praescripserit; quod etiam intelligendum de poenitentis et corporis castigationibus est. Et hoc sibi persuadeat, quo diligentius et exactius illius ductum sequetur, eo aptiorem fore ad Dei gratiam largius accipiendam; quia illa humilitas et illa simplicitas valde Deo placet, et cum talibus est sermocinatio ejus. Ita Directorium (1).

§. IV. *Monita ipso tempore exercitiorum observanda*

I. Ipso exercitiorum tempore continua quaedam et accuratissima animi collectio erit procuranda studioque omni alenda per solicitam rigidamque

(1) C. 2 num. 6 et 7.

custodiam 1. *Sensuum*, praecipue oculorum, eos in neminem curiosius defigendo: aurium, nullos rumusculos, litteras aut nuncios admittendo: linguae, silentium religiose et ad scrupulum observando. 2. *Imaginationis*, nullam omnino cogitationem de alia quacumque re, huc nihil conferente, admittendo, perinde ac si nullum aliud in hoc mundo tractandum superesset negotium: imo illas ipsas etiam cogitationes pias repellendo, quae materiae meditationis proxime institutae vel instituendae minus congruunt. 3. *Solitudinis*, sine necessitate cubiculo non exeundo: sibi omnem aliam occupationem severa lege interdicendo; ita quidem, ut non solum interdiu sed etiam post corporis refectionem nihil aliud legatur, consideretur, scribatur, quam quod illo die praescriptum est, quodque connexionem habet cum exercitiis eorumque fine. Imo ab illis quoque manum laboribus abstinendum erit, qui plus justo corpus fatigant, aut animum dissipant (1). *Tanto enim majorem quis faciet progressum, quanto magis ab amicis notisque omnibus, et ab omni rerum humanarum solicitudine sese abduxerit. Et quanto se magis repererit animam segregatam ac solitariam, tanto aptiorem se ipsam reddet ad quaerendum attingendumque Creatorem* (2).

In nostro Spirensi Collegio quidam ea aetate aulae Caesareae Minister, vir domi bellique fortissimus, exercitiis S. Ignatii tanta solitudine vacabat, ut non solum amicorum nulli ad se ventitare permiserit, sed nec submissas eo tempore a Ferdinando Caesare litteras reserare passus fuerit, et clausas eas ad exercitiorum finem rejecerit, illud repetens: negotium, quod cum regum Rege tractandum su-

(1) Direct. c. 2 n. 2, et c. 4. n. 1.
(2) S. Ignatius in lib. exercit. annotatione ultima ex viginti.

sceperat, tanti momenti esse, ut nullum de terreno Principe cogitandi locum relinqueret (1). O quantopere hoc exemplum illos Religiosos reprehendit, qui ejusmodi avocationes mentis non solum tali octiduo non arcent, sed ultro accersunt! Digna sunt quae hic describantur verba R. P. Diertins Poloniae Visitatoris, quae sic habent: *Ex his facile judicabitur, quantum boni impediatur, et quantum damni inferatur spiritui; quando illi, ad quos spectat, non curant solicite, ut sui, dum exercitiis excoli volunt, aut debent, ab aliis omnibus occupationibus liberi sint* (2).

II. Meditationi vacandum erit 1. *Reverenter* quoad situm, praecipue dum actus voluntatis elicimus; tunc enim major a nobis reverentia exigitur, quam cum intellectum exercemus. 2. *Integre* quoad tempus, ita ut potius plus temporis quam minus, horariis commentationibus tribuisse nobis conscii simus, producto etiam, ingruente ariditate aliove taedio, ultra praefinitam horam exercitio. Et ne meditatio in studium degeneret, plus semper morae tribuendum erit affectui quam discursui. 3. *Ferventer* quoad applicationem; cavendo tamen, ne promissum aliquod vel votum inconsulto ac praecipiti ardore emittatur, aut ne caput laedatur (3).

Est enim magnum hujus ultimi periculum (ut observat Directorium) *tum tempore desolationis, quo anima magis conniti solet quasi adverso flumine, se cogendo ad devotionem et lacrimas; tum etiam tempore consolationis; cum se totam dat pro-*

(1) Rosignolius Notizie memorabili degli Esercizj l. 2. c. 6. §. 1.

(2) In explanatione Exercit. in prolegomenis ad exercit. ad additionem 20 mihi pag. 32.

(3) S. Ignat. in lib. Exercit. annot. 3. item 12. 13. et 14. ex viginti.

pitiis ventis. Sufficit ergo si ea in meditando adhibeatur diligentia, quae haberi solet quoties loquimur cum viro magnae auctoritatis aut in publico consessu; *solidus enim fructus consistit in cognitione illarum veritatum, et voluntatis motione, quae procedunt ex lumine intimo; non autem in ejusmodi attentione violenta, aut in coactitiis illis lacrimis* (1).

Ceterum tempore, quo solatia coelitus affluunt, duo erunt observanda. 1. Ne evanescente illo suavi sensu simul omnis pereat fructus, hae consolationes semper dirigendae sunt ad morum emendationem, propositorum confirmationem, totiusque vitae institutionem. 2. Praeparandus est animus ad tempus desolationis et ariditatis, ne, cum postea ingruerint, imparatum dejiciant. Apposite ad rem Thomas a Kempis, *cum spiritualis*, inquiens, *a Deo consolatio datur, cum gratiarum actione accipe eam; sed Dei munus intellige esse, non tuum meritum. Noli extolli, noli nimium gaudere, nec inaniter praesumere: sed esto magis humilior ex dono, cautior quoque et timoratior in cunctis actibus tuis; quoniam transibit hora illa, et sequetur tentatio*. Contra vero *cum ablata fuerit consolatio, non statim desperes; sed cum humilitate et patientia expecta coelestem visitationem; quoniam potens est Deus ampliorem tibi redonare consolationem* (2). Quapropter si exercitans aridus fuerit, aut desolatus vel distractus, 1. accuratius observet additiones. 2. Humiliet se sub potenti manu Dei, seque resignet divinae ejus voluntati. 3. Magna cum patientia perseveret in oratione, memor divini illius effati: *si moram fecerit, expecta illum; quia veniens veniet, et non tardabit* (3); sibique persuasum habeat, illam ariditatem ideo permitti a Deo,

(1) Cap. 8. n. 3. (2) L. 2. de imit. Christi c. 9.
(3) Habac. 2. v. 3.

quia sibi sic expedit. Nam (ut advertit l. c. pius auctor) *istud non est novum, nec alienum viam Dei expertis; quia in magnis Sanctis et in antiquis Prophetis fuit saepe talis alternationis modus.* Porro illa displicentia et amaritudo, quo tali casu non raro affligimur, saepe provenit vel ex amore proprio, quo consolationes nimium appetimus, vel ex superbia, qua etiam in hoc genere excellere cupimus (1).

III. Pro lectione spirituali ejus generis libri assumantur, qui non solum boni et utiles sint, verum etiam apti et opportuni ad gignendum illum affectum, qui eo tempore in exercitiis quaeritur. Hinc conformanda erit lectio materiae meditationis paulo antea peractae vel proxime instituendae, atque ad eam, seu ad conceptum in ea propositum, dirigenda; non rem cursim percurrendo, sed lectis meditate immorando, intentumque ab auctore affectum imbibendo. Etiam vitas Sanctorum oportet esse selectas, et valde accommodatas ei, qui facit exercitia (2).

Sed et illud cavendum, ne legendi dulcedine ita se quisquam distineri sinat, ut tempus eripiatur meditationi, aut etiam praeparationi ad eam. Semper enim aliquanto ante illam debet omnia relinquere, et omnem cogitationem suam convertere ad puncta illius exercitii, quod jam instat. Cavendum quoque est, ne nimis legendo defatigetur animus, et quasi vires ejus exhauriantur. Oportet enim salvam semper relinqui meditationem, et caetera omnia huic uni servire (3). Uberiorem de rite peragenda oratione mentali, ac pia lectione instructionem hic addere supersedeo; cum illam in commentationibus de virtute solida parte 2.

(1) Direct. c. 7. n. 2. et reliquis.
(2) Ibid. c. 3 n. 2. et 4.
(3) Direct. c. 3. n. 6.

cap. 2. §. 3. item part. 1. c. 2. §. 3. n. 2. fusius tradiderim, quae utilissime hoc tempore percurretur. Ceterum, *quod de legendo dicitur, idem de scribendo intelligendum. Nihil enim aliud scribi debet praeter ea, quae pertinent ad orationem, nempe puncta aliqua, quae Dominus communicaverit sub meditatione, vel etiam extra meditationem; quae tamen brevissime notanda sunt* (1).

IV. Materia examinis particularis tempore exercitiorum quotidie bis instituendi est sequens (2), scilicet magna accuratio in obeundis debito cum fervore functionibus praescriptis; nec non sedula observatio ordinis diurni et additionum a S. Ignatio traditarum, quarum hoc est breve compendium. 1. Ante somnum cogitare de hora surgendi, uti et de materia meditationis; quod ultimum denuo faciendum mane diei sequentis, simul ac deseritur lectus. 2. Uno vel altero passu distando a loco orationis, constituere se in presentia Dei. 3. In puncto, in quo quis assecutus fuerit quaesitam devotionem, conquiescere sine ulla transcurrendi ad aliud anxietate. *Non enim abundantia scientiae, sed sensus et gustus rerum interior desiderium animae explere solet* (3). 4. Meditatione finita inquirere, quomodo ea successerit. 5. In prima et tertia hebdomade subterfugere cogitationes gaudium afferentes etiam pias, v. g. de resurrectione Christi; ac immorari solummodo his, quae sanctam tristitiam conciliant ac fovent; nec non cubiculum reddere obscurum. 6. Non ridere, nulli loqui, neminem fixius aspicere. 7. Augere opera poenitentiae, nempe usum cilicii, flagelli,

(1) Ibid. n. 5.

(2) In lib. Exercit. annot. ultima ex decem; ubi omnino ad finem haec habentur: *particulare examen fiat ad tollendas culpas, et negligentias, quae circa exercitia, et additiones solent obrepere.* (3) S. Ignat. annot, 2 ex viginti.

abstinentiae, durioris lecti etc., citra valetudinis tamen grave periculum, et quin de somno necessario quidquam dematur, nisi forte ad moderandum immodicum ejusdem usum (1).

In his additionibus observandis diligentia omnis ponenda est; quoniam quo diligentior quis in hoc fuerit, eo citius, et uberius inveniet fructum spiritualem, qui quaeritur (2). Haec quatuor documenta toto hoc octiduo memoria erunt recolenda, adeoque saepius relegenda.

§. V. *Compendaria Synopsis seu systema Exercitiorum.*

I. Exercitia universim accepta in quatuor hebdomades a S. P. N. dividuntur, non tam numero dierum, quam materia meditationum mensuranda. Prima hebdomas respondet viae *purgativae*; quia in ea per nostri ipsorum cognitionem, peccatique execrationem tendimus ad animae purgationem. Secunda et tertia convenit viae *illuminativae*; quia in ea, considerando virtutes Christi ab eodem in vita sua tum privata tum publica exercitas, mire illuminamur et ad illum per eas imitandum vehementer excitamur. Quarta congruit viae *unitivae*; quia in ea Christi gloriam contemplando, per amorem spiritualem Deo ultimo fini nostro intime unimur.

Unde patet, sacra Exercitia nihil aliud esse quam admirabile compendium Theologiae asceticae, et securam manuductionem ad summam perfectionem; cum per dictas tres vias, quasi per regiam justitiae semitam, nos a peccatis per virtutum tramitem ad amorem divinum (qui sancti-

(1) In lib. Exercit. ad finem hebd. primae.
(2) Direct. c. 3. n. 1.

moniae apex est) ordinate deducat. Atque ita non solum exercitiorum finis sublimissimus est, sed ipsa etiam exercitia medium suppeditant longe aptissimum ad tam nobilem scopum certissime attingendum.

II. Nam 1. perpensa celsitate ultimi, ob quem creati sumus, *finis* incitatur voluntas, ut eum etiam consequi toto nisu contendat. Id ergo ut ordine fiat, initio statim removentur *obstacula* quae huic fini consequendo maxime adversantur, nimirum peccata, quae abolentur per eorum execrationem et confessionem. Et ne rursus ad peccata velut canes ad vomitum redeamus, salutari timore percellimur, quem nobis incutit consideratio mortis, judicii ac tartari, uti et poenarum a divina Justitia praevaricatoribus angelis, protoparentibus, aliisque inflictarum.

2. His impedimentis e medio sublatis, nobisque cum filio prodigo a coelesti patre rursus in gratiam receptis, offertur *adjumentum* ad progrediendum in perfectione, obtinendumque ultimum finem nostrum longe excellens et efficax, nempe exemplum Christi, utpote quo nec dux peritior, nec via securior, nec comes fidelior, nec adjutor promptior potentiorque excogitari potest. Cujus propterea virtutes ac praecipua vitae mysteria pie meditanda exhibentur.

3. Ut vero ad eum *perfectiori etiam modo* imitandum magis magisque animemur, ternae meditationes illae, videlicet de duobus vexillis, tribus hominum classibus, ac totidem gradibus humilitatis divino prorsus consilio assignantur. His enim ad perfectiora practice *eligenda* mire impellimur. Utque factam electionem constantia coronet, statim proposito Christi *patientis* exemplo, in concepto sanctioris vitae decreto etiam inter calamitates

casusque adversos et cum honoris sanitatisque jactura tuendo servandoque efficaciter confirmamur.

4. Denique Christi resurgentis gloria erecti, promissis in coelo praemiis animati, eorumque infinitate in bene coeptis firmati, ducimur ad amorem Dei ac intimam cum eo per charitatis vinculum conjunctionem, plenamque voluntatis nostrae cum divina conformationem, in qua nostra omnis perfectio ac felicitas consistit, et quae hujus sacrae solitudinis unicus finis est: primus quidem in intentione, sed ultimus in executione. Haec de exercitiorum systemate obiter delibata sufficiant. Amplior occasio de meditationum nexu, rerum ordine, totiusque operis compage plura loquendi alias dabitur.

III. De prima tamen hebdomade hic pauca quaedam proloqui necesse est. Haec vocatur in Directorio (1) *fundamentum et basis* ceterarum hebdomadum, et ideo nunquam praetermittenda. Unde patet, quanto cum fervore eidem vacandum sit; cum hinc dependeat felix etiam reliquarum hebdomadum successus.

Porro scopus primae hujus hebdomadis, et fructus inde colligendus est triplex: 1. Omnimoda *indifferentia* ad omnia media, per quae Deo ad ultimum finem nostrum nos perducere placuerit (2). 2. Intensus *dolor et horror* de peccatis, per quae tum defleximus ab ultimo fine nostro, ut sunt venialia; tum omnino aberravimus, ut sunt lethalia (3). 3. Intima *cognitio sui* nempe motionum menti dominantium, habituum vitiosorum, primaeque causae et radicis defectuum, qui nos sensim abstrahunt ab ultimo fine nostro (4),

(1) Direct. cap. 11. n. 4. (2) Ibid. c. 12. n. 2.
(3) Ibid. c. 11. n. 2. et 3. (4) Direct. c. 10. n. 8. et c. 11. n. 3.

et in via perfectionis majori obstaculo sunt.

IV. Subsidia ad hunc triplicem scopum pertingendi S. P. Ignatius in suo libello assignat pariter aptissima. Nam 1. illam maxime necessariam *Indifferentiam* persuadere conatur attenta consideratione ultimi finis, ob quem tum nos, tum reliqua omnia unice condita sunt; et quae eatenus solum bona sunt, et appetenda, quatenus conducunt ad praedictum finem acquirendum. Unde sequitur, indifferens circa ea mentis aequilibrium necessario habendum esse. 2. *Intentionem doloris* conciliare nititur per sedulam meditationem gravitatis peccati tum in se, tum in suis suppliciis. Quam multum promovet consideratio misericordiae Dei, peccatorem cum filio prodigo redeuntem paterno affectu in gratiam recipientis. 3. Denique ad *cognitionem sui* nos ducit constanti usu examinis tum quotidiani tum particularis, item investigatione ac confessione erratorum, si non a tota vita, saltem ab aliquo vitae temporis intervallo admissorum, deinde primo orandi modo, quo percurruntur praecepta Dei et Ecclesiae, septem peccata capitalia, tres mentis et quinque sensuum operationes, investigando, an et quomodo quis per haec conscientiam macularit, simulque inquirendo in causas et occasiones defectuum, uti et in motionem animo dominantem.

Ex quibus S. Auctoris excellens prudentia, electis aptioribus mediis ad praefixam sibi metam recta collineantis, totiusque operis divina quaedam compages mirum in modum elucet. Quorum omnium praemissa haec, rudis licet, notitia non solum magnam rei aestimationem pariet, verum etiam desiderium incendet, huic negotio ferventi sese animo impendendi.

Admonitio de usu hujus libri

Quibus subjectae *meditationes* justo longiores videbuntur, illis solummodo earundem punctis immorentur, quae in praeviis admonitionibus indicantur, reliquorum lectione in aliud commodum tempus dilata. Materia *lectioni* piae destinata non solum non abundabit, sed vix sufficiens erit, si eidem praeter matutinum etiam illud tempus pomeridianum impendatur, quod a media prima ad medium secundae intercedit; quod tempus a plerisque Historico legendo tribui solet; priori tamen finitae etiam hujus lectio utiliter subjungetur. Et si *considerationi* integra, ut oportet, hora tribuatur, nemo jure considerationum argumentum prolixius excurrere conqueretur. Ad *examina status* quod attinet, legi ea poterunt vel post meditationem vespertinam vel etiam post coenam, si aptius aliud tempus non suppetat vel occurrat.

De caetero cum secundum S. Ignatii mentem in exercitiis nihil legendum, scribendum, imo nec cogitandum sit, nisi quod ad materiam illius diei pertinet, hujus moniti seu additionis studiosi gaudebunt, se legendorum copia ad ejus observantiam pia quadam necessitate compelli.

OCTIDVVM SACRVM

DIES PRIMA

MEDITATIO I.

DE FINE HOMINIS

Punctum I.

Creatus es a Deo. Hic perpende, quis, unde, qualem et quo amore te crearit? 1. Imprimis non Angelorum unus aut Potestatum, non Principatuum aliquis aut Cherubinorum, sed ipse *Deus* te creavit, ille nullius indigens, se solo infinite beatus ac dives Deus. 2. Et quidem ex *nihilo* te creavit, actuando (ut ita loquar) et exercendo in tui commodum tuaque causa omnem infinitudinem Potentiae suae; cum enim intercedat infinita distantia inter esse et non esse, ut hanc Is adaequaret omnem infinitatem omnipotentis suae virtutis exerere debuit. 3. Teque creavit *ad imaginem et similitudinem suam* (1), radium quemdam Divinitatis, et imaginem SS. Trinitatis tibi imprimendo, ac *paulo minus ab Angelis minuendo* (2). Uno verbo, non saxum, non brutum, non amentem te, sed vita et ratione praeditum ac sempiternae beatitudinis capacem te creavit sibi soli sufficiens Deus. 4. Idque fecit *amore infinito*, eoque *aeterno*, toto se et quidem ab omni aeternitate, prae innumeris aliis ei sanctius servituris, in nihilo suo relictis: benevolo illo ac tuum omne meritum

(1) Gen. 1. v. 26.

(2) Psalm. 8. v. 6.

antecedente affectu te *peccatorem* tam ingratum seligendo, amplectendo et velut filium paterno sinui insertum, singulari Providentia regendo, tutando, fovendo. Ergo (ad sequelae aequitatem attende) *ergo a te serviendum est Deo.*

Has animae facultates ac mentis dotes, hos corporis sensus ac vires habes a Deo. Sunt talenta inde tibi ad negotiandum submissa, largeque concessa. *Ergo his serviendum est Deo.* Nasci potuisses claudus, surdus, caecus, mutus, amens aut bardus. *Ergo*, cum Creatoris beneficio his naturae donis gaudeas, *illis serviendum est Deo.* Huic veritati, nisi atheus vel amens, refragari quis ausit?

Punctum II.

Creatus es pro Deo, ut ei servias in hoc mundo, Eoque fruaris in altero. Servire Deo est negotium hominis finisque *essentialis*. Poterat equidem supremum Numen nostro nos nihilo involutos, aeternum abjectos relinquere. At posita voluntate inde nos extrahendi, ob alium nos finem vita donare non potuit. Nemo in hanc lucem est editus, ut abundet divitiis, honoribus, deliciis, ut sibi comparet scientiam, amicos, famam; sed ut serviat Deo; *hoc est enim omnis homo* (1). Quasi diceret Salomon: ad hoc natus est omnis homo; cum hominum quilibet (nemine excepto) nunquam antiquanda lege et ipsa rei natura id exigente, sit *essentialiter* servus Dei.

2. Servire Deo est finis et negotium hominis *unicum*. Licet aliquis omnia totius universi negotia ingenti applausu expediisset, et omnes regum, et principum controversias summa prudentia composuisset, atque Indicas sibi divitias regiasque dignitates ac vastissimas ditiones prospere et e

(1) Eccl. 12 v. 13

sententia sibi vindicasset, si debitum Creatori servitium non exhibuit, Dei judicio nihil egit, inutile terrae pondus fuit. Contra licet quis in hoc mundo nihil omnino pro mundo laborasset, aut semper aegrotus in lecto tabuisset, aut cunctis despectus in vili angulo latuisset, si Deo serviit, sat abunde fecit; quia *unicum* illud, ob quod in orbe vixit, negotium perfecit.*

3. Servire Deo est finis noster *ultimus*, et tale negotium, quod solum rite confectum animam tranquillat et cumulate explet. Nam hoc solo fine obtento, hoc solo negotio bene expedito, licet omnibus aliis careamus, cunctisque ceteris supersedeamus, plene quieti erimus. Contra vero illo solo non acquisito aut neglecto, licet omnibus aliis abundemus et reliquis omnibus vacemus, semper inquieti erimus. Desideria animi nostri nunquam plane contenti semper ulterius tendent. Nempe lapis non nisi suo in centro, homo non nisi in suo fine ultimo, scilicet in Deo, ejusque servitio tanquam in centro aliquo quiescit.

4. Servire Deo est finis et negotium hominis *maximum;* quia inde dependet felix aut infelix aeternitas, aeterna tormenta aut aeterna gaudia. Quia malus hujus negotii successus irreparabilis est; nam hic vel semel errasse sempiternum periisse est. Quia est illud negotium, quod unice nos in articulo mortis anxios habebit. In summa: servire Deo est finis, et negotium hominis maximum, ultimum, unicum, essentiale. Ergo huic unice, totis viribus et constanter incumbendum est. *Creatus est homo a Deo, et pro Deo. Ergo etiam ab eo serviendum est Deo.* Ita est: ergo a te, qui haec legis, serviendum est Deo. Obganniat licet mundus et obluctetur caro: a te serviendum est Deo. Id clamat omnis lingua coelestium, terrestrium et infernorum.

Punctum III.

Et quidem serviendum est eo, quo is voluerit, modo .... Quid haeres ?.... Utique nec rusticus fert conductum a se servum, qui alio, ac iussus fuerat, modo operam suam praestaret. Cur ergo solus id ferat Deus ? Nemo praemio dignum duxerit famulatum, quem quis ex proprio ingenio, non ex domini voluntate exhiberet. Cur ergo talem muneretur Deus? Ipsa beneficia, nisi conferantur quo cupimus modo, ingrata vilescunt. Quanto magis servitia? Sanctissima opera, nisi ad Numinis nutum exigantur, nullius ponderis sunt. *Non est mihi voluntas in vobis*, dicebat olim Israëlitis exercituum Dominus (1). Et quare? quia *in jejuniis vestris invenitur voluntas vestra* (2). Nempe non fiebant quo Deus optaverat modo; et hinc abominatio erant in conspectu divino.

Ex his vel sola ratione duce luculenter sequitur, serviendum esse Creatori non eo qui nobis libuerit, sed qui ei placuerit modo. Bene haec fundamentalis veritas notetur atque alte animis insculpatur. Ergo si sapientissima mens illa te sibi servire voluerit in contemptu et egestate, inter morbos, aerumnas et vexationes, impie rebellis es, si non nisi honoratus et comode habitus, sanus et felix debitam ei servitutem deferre pertinax eligas. Ergo *indifferentem* te esse oportet *ad omnem* obsequii *modum*, quo supremus rerum omnium Conditor a te coli decreverit; nempe ad omnem vitae statum, aut in electo jam statu ad omnem perfectionis gradum, in quo ille te ei famulari constituerit. Et haec indifferentia, ejusque praxis princeps hujus meditationis fructus est, omni conatu inde colligendus: quam multum promovebit; 1.

(1) Malach 1. v. 10. (2) Isa. 58. v. 3.

In intellectu viva et clara cognitio hujus veritatis: *Creatus sum a Deo et pro Deo.* 2. In voluntate singulariter firmum et efficax *generatim* decretum, deinceps *Deo serviendi eo, quo is voluerit, modo;* quemque in his exercitiis notum facere dignatus fuerit.

Affectus.

Praecipue sequentes erunt eliciendi; I. *Actus fidei,* quo firmiter credas, *servire Creatori* tuo, qui te, quem tantum peccatorem fore praeviderat, ex nihilo, prae tot aliis, tam insignibus donis instructum, infinito cum amore creavit, esse *ultimum finem* tuum, et essentiale, unicum, maximumque *negotium tuum.* Reliquas vero creatas res super terram sitas, non esse nisi *media* ad hunc finem obtinendum, ad hoc negotium rite expediendum ab eodem ordinata.

II. Actus *indifferentiae* circa illa quatuor rerum genera a S. P. Ignatio in fundamento recensita, nempe 1. ad serviendum Deo in contemptu vel honore: 2. inter vitae commoda vel miserias: 3. in aegritudine vel sanitate: 4. vita longaeva seu laboribus brevius finienda offerendo se insuper promptum NB. ad illud omne *vitandum,* vel *abjiciendum,* quod prae aliis ab ultimo fine, et a Deo abducit: nec non ad *tolerandum* vel *agendum,* quidquid efficacius ad eundem consequendum conducit. Uno verbo: ad *conscendendum illum perfectionis gradum,* ad quem nos eluctari Deus in his exercitiis voluerit.

Quam animi comparationem multum augebit practica fides sequentium Evangelii dogmatum. 1. *Bonum tibi est, cum uno oculo ad vitam ingredi, debilem vel claudum, quam duos oculos, duas manus, vel duos pedes habentem, mitti in i-*

gnem aeternum (1) 2. *Expedit tibi ut pereat unum membrorum tuorum, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam* (2). 3. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua* (3)? Uno verbo: quid prodest, divitem, honoratum, felicem vixisse, si sic damnor? et quid nocet, miserum, pauperem, despectum latuisse, si sic salvor? Viva, inquam, et iterata horum fides ad amplectendam eam, quam commendamus, indifferentiam voluntatem potenter impellet; simulque disponet ad aversandum quidquid a fine ultimo abducit, et ad amplectendum quidquid illuc conducit.

III. Elici etiam poterit 1. actus *Gratitudinis* pro beneficio creationis. 2. *Doloris* de abusu tot mediorum, maloque usu sensuum, animaeque facultatum. 3. *Amoris* tam benefici Creatoris, cum proposito purae semper in omnibus intentionis habendae. 4. *Spei* ac *Desiderii* Deo tanquam ultimo fine nostro aeternum fruendi. His tamen ultimis quatuor actibus solum breviter (ut monet Directorium) ac quasi per transennam immorandum erit (4). Primarius enim fructus et scopus hujus meditationis non est puritas intentionis, aut dolor de neglectu mediorum, vel aberratione ab ultimo fine; sed solum indifferentia ad quemlibet servitii modum, quo Deus nos ei servire voluerit (5).

Quare omni ope et maxima horae praesentis parte ad dictam virtutem et indicatam supra per hoc signum NB. animi comparationem obtinen-

(1) Matth. 18. v. 9. (2) Matth. 5. v. 29.
(3) Matth. 16. v. 26. (4) Direct. c. 12. n. 5.
(5) Gaudier Introductio ad solidam virtutem ad fundamentum Exercit. pag. 128.

dam incumbendum erit. Quod si eousque assurgere timida mens nondum queat, saltem illius desiderium concipe, et pro illa acquirenda ardentibus votis coelum pulsa. Caveas autem, ob rei arduitatem animum despondeas; gratia enim quae adhuc ob sapientissimos fines negatur, fortasse postea ampliori cum foenore concedetur; modo obicem non ponas, et praevia mentis praeparatione ea dignum te reddas.

LECTIO

DE PRIMO EXERCITIO

quod S. P. Fundamentum vocat

§. I.

I. S. Ignatius divinum opus suum non sine Numine auspicatur a consideratione ultimi finis, ob quem conditi in hoc orbe terrarum vivimus. Nam imprimis in omni operatione, ipsa suadente Natura, primum ad quod attenditur, est perficiendae rei finis; cum is sit mensura, centrum et norma omnium reliquorum, quae ad ipsum referuntur. Ergo cum S. Pater per sua exercitia mortalium mores corrigere intendat (ut constat ex ipsa, quam praefigit, libri inscriptione) (1), merito a fine hominis eadem inchoat, cum ad hunc non solum omnis vitae correctio dirigi, sed ei etiam ipsa correctionis ratio conformari debeat. 2. Praeterea scopus sacrae hujus solitudinis est, animam per triplicem perfectionis semitam recta ducere ad possessionem ultimi sui finis. Id autem fieri ne-

(1) In Lib. Exercit. post annot. 20.

quit, nisi hunc mens rite perspectum habeat. Igitur provide ea illius notione statim a principio imbuitur. 3. Denique primum, quod cuivis aedificio praemittitur, est fundamentum. Haec autem meditatio est fundamentum sublimis illius Manresanae ascesis. Ergo prudenti omnino ac divino ductus consilio S. P. N. ab hac exercitatione rei initium facit.

Vocatur autem ea a S. Auctore *fundamentum* seu *principium; quia* (ut Directorium ait) *est basis totius aedificii moralis et spiritualis. Sicut enim fundamentum fabricae totam ipsam sustinet, ita haec veritas influit in omnia exercitia, et praesertim in electionem status*, seu ideae sanctioris vitae, *quae electio fere tota hinc pendet* (1). Nam genuina emendatio morum consistit in eo, ut *eligamus* servire Deo quo ipse voluerit modo. Haec autem electio, ut rite fiat, ante alia requirit generosum ad quidvis aequilibrium animi quod aequilibrium cum praecipuus primae hujus commentationis fructus sit, liquet quam merito illa *in omnia exercitia influere ac totius aedificii basis*, imo conditio esse dicatur, sine qua rite praemissa, omnis hujus octidui labor optato exitu carebit.

II. Et hinc (Directorii verba sunt) *quo melius haec meditatio successerit, eo etiam melius reliquae succedent. Et quanto altius hoc fundamentum fuerit jactum, eo firmius erit aedificium* (2). Unde patet quanti intersit, ut viva primariae hujus veritatis cognitio quam altissimas in mente radices agat, quantove conatu enitendum sit, ut primae hae exercitationes summo fervore obeantur, cum exinde dependeat omnis fructus reliquarum etiam functionum, et felix totius sacrae hujus solitudinis successus.

(1) C. 12. n. 1. et 7. (2) C. 12. n. 3. et 7.

Id cum probe calleat daemon, nihil non agit ut per pridianam spiritus dissipationem praesentis diei, ac principalis hujusconsiderationis utilitatem turbet ac impediat: ut sub praetextu duplicandi postridie ardoris prima haec dies tepide transigatur, et ut princeps haec veritas, quippe quae vel lippis notissima, solum obiter percurratur; bene gnarus, se hac ratione lapidem angularem totius spiritualis hujus aedificii feliciter labefactasse.

Huic ergo fraudi ut provide occurrat Ignatius, nullum tempus certum huic exercitio assignat; nec illud instar aliorum intra unius horae limites coarctat; quo innuit, tamdiu huic dogmati perpendendo insistendum esse, donec intellectus vivaci ejus notione penitus fuerit imbutus (1). Qua ratione permotus et ego ad mentem S. Patris ejus repetitionem sub vesperum praescribam, ut sic illatum fortasse a matutino tepore damnum vespertino fervore denuo compensetur.

§. II.

I. Ad ipsum porro de fine hominis exercitium quod attinet, illud duo puncta serio expendenda complectitur: 1. *Creatum esse hominem ad hunc finem, ut Dominum Deum suum laudet, ac revereatur; eique serviens, tandem salvus fiat*; 2. *reliqua vero supra terram sita, creata esse hominis ipsius causa, ut eum ad finem creationis suae prosequendum juvent (2).*

Quapropter sicut homo conditus est propter Deum, ita reliqua sunt condita propter hominem, et sicut supremum Numen est finis hominis, ita et homo est finis ceterarum, quae in orbe existunt, vegetant et sentiunt rerum. Servire Crea-

(1) Direct. c. 12. n. 6. Gaudier loc. supra cit. pag. 130.
(2) In lib. Exercit. de fundamento.

tori esse finem nostrum essentialem, unicum et maximum, erat argumentum meditationis matutinae; reliqua vero omnia adminicula esse ad hunc finem consequendum nos adjuvantia, erit materia meditationis secundae. Estque haec ejus generis veritas, cui fides et ratio una cum experientia communi calculo suffragatur, quamque inficiari nemo nisi atheus aut amens possit.

Ex his autem a S. Ignatio geminae summi ponderis conclusiones legitimo nexu deducuntur, quarum prima sic habet: *Ergo utendum illis* (scilicet rebus creatis), *vel abstinendum eatenus est, quatenus ad prosecutionem hujus finis vel conferunt, vel obsunt.* Altera vero sic sonat: *Quapropter debemus absque differentia nos habere circa res creatas omnes, et ex omnibus ea demum, quae* ad nostrum *finem* ultimum *nos* melius *ducunt, eligere ac desiderare. Ita ut non quaeramus sanitatem magis quam aegritudinem: neque divitias paupertati, honorem contemptui, vitam longam brevi praeferamus* (1). Prima propositio ordinat rerum terrestrium *usum.* Altera componit animi circa eas *affectum.* Utraque continet efficacissimum obtinendae celeri facilique compendio summae perfectionis *arcanum.*

O igitur verba coelesti sensu plenissima! o doctrinam in specum Manresanum coelitus delapsam! o sententiam aureis litteris consignandam! Haec nempe est illa Cedri medulla, illud granum sinapis, illud Manna divinum, quod sub tenui cortice absconditum delitescit, et quod qui semel bene attigerit sensuque gustaverit, miros in animo effectus mutationesque experietur.

Exemplo nobis sit Martinus Olavius praeclarum Sorbonae lumen et doctor parisiensis, qui

(1) Ibidem.

ingenue fassus est, se per unicam horam ex meditatione de fundamento instituta, didicisse plura, quam per multos annos ex Theologia universa toties palam in praelectionibus explicata, atque speculationibus diurnis nocturnisque elucubrata. Quaedam Numini dicata Virgo, Bonaventura nomine, generis nobilitate, ingenii acumine, matheseos peritia, aliisque naturae dotibus celebris non prius huic meditationi, quam liberiori vitae finem imposuit, et sanctiori initium dedit. Haec, licet Romae coenobium, a speculorum turre nominatum, incoluerit; attamen nihil ferme praeter vestem quod religiosum esset, prae se ferebat. Venerabili P. Lancicio monasterium illud sacris exercitiis exculturo omnem non solum ad mentem, sed etiam ad aures aditum obstinata occluserat, seque ne semel quidem piis commentationibus interfuturam obstinate edixerat.

At tandem precibus victa, cum allata paulo ante de fine hominis dogmata attentius expendisset, mox a seipsa penitus diversa omnes nexus, quibus misere obstricta vanitati vitaeque liberioris genio se totam mancipaverat, omnes simul rescidit et munuscula, imagines, tabulas, et quidquid mundum olebat, cubiculo exesse jussit: peculiares amicitias abrupit, genialibus conventiculis valedixit, seque Conditori suo ad omnia indifferentem obtulit, praesertim ad conscendendum illum perfectionis gradum, in quo eidem Domino ac Creatori suo serviendum sibi esse in posterum cognovisset, his (de meditationis successu rationem redditura) P. Lancicium allocuta verbis: *Pater! non oportet amplius jocari cum Deo. Agnovi, quid a me velit Deus, quid nolit. Volo tota esse Dei, et totis viribus conari, ut ad majorem Dei gloriam sine ulla mora sancta evadam, non qualiscunque sed magna, et cito.*

Promissis par quoque fides respondit. Nam S. Catharinam Senensem aemulata, constanti usque ad mortem virtute, ad magnam sanctitatem est eluctata. Id nempe miraculum, tantamque mutationem in mundano hoc pectore prima Exercitiorum commentatio non moliri modo, sed facere etiam potuit (1).

II. Nec mirum, postquam enim intellectus aliquando rite agnovit, nos non ideo hujus orbis incolas esse, ut in eo fruamur divitiis, honoribus, deliciis aut aliis similibus bonis; sed potius haec ideo esse condita, ut eorum vel usus vel contemptus nobis sit gradus ad coelum; haec, inquam, postquam intellectus aliquando rite agnovit, non potest voluntas non amplecti illud coeleste aequilibrium, quo erga res creatas affici decet; ex illis ea tantum et eatenus admittendo, quae et quatenus nobis proficua sunt ad ultimum finem consequendum.

Et merito, nam media ut media non habent aliam bonitatem, ob quam eligi expetique mereantur, praeter aptitudinem perducendi ad finem. Ergo etiam in tantum solummodo appetenda sunt, in quantum ad eundem conducunt. Cum igitur mundi gloria, opes et gaudia, sanitas vitaque longaeva non nisi media sint, et adjumenta ad salutem operandam a Deo ordinata, ut docet fides, sequitur, ea tunc solum esse bona et optanda, cum apta sunt adjumenta ad hanc eandem salutem promovendam; mala vero existere summeque aversanda esse, huic fini cum adversantur. Adeoque aequabili mente circa ista habere nos oportere.

Sicut enim artifex suspensa per officinam instrumenta circumspiciens, indifferenti erga ea animo est, non tam materiam in illis quam usum

(1) Lancicius opusc. 6. c. 22.

contemplans; ita pariter nos decet esse affectu neutram in partem circa res creatas propensiore; iis eatenus solum utendo vel abstinendo, quatenus ad consecutionem praedicti finis vel conferunt vel obsunt. Certe rideretur ille, qui ad scribendum prae levi calamo gemmis et auro grave eligeret sceptrum. Ergo etiam praepostere agit ille, qui per honores, divitias et stratam floribus viam ad coelum contendere volet, quem Deus non nisi per contemptum et egestatem, variasque aerumnas illuc perducere decrevit.

III. Et profecto quid prodest, sanum, felicem, honoratum in vivis floruisse, si sic damnor? et quid nocet aegrotum, pauperem, contemptum tabuisse, si sic salvor? Quid nocet nunc Lazaro, vilem et abiectum ante fores Divitis instar canis jacuisse, plagis et ulceribus plenum? et quid prodest modo Epuloni, omnibus vitae commodis abundasse? *Nunc ille in sinu Abrahae consolatur*: *dives vero sepultus est in inferno* (1).

Haec veritas ut altius in animum descendat, age, quicunque haec legis, accede ad inferni fauces, *aperi puteum abyssi* (2), et immissa in illam voce, interroga damnatos, quid modo sentiant de illis suis terrestribus bonis mundique deliciis? repete iis illa Sapientiae verba: *quid vobis profuit superbia? et divitiarum jactantia quid contulit vobis*(3)? agite modo et edicite miseri! quid profuit, quid contulit vobis?

Ah! lugubri gemitu reponent: *erravimus a via veritatis*, et ultimo fine excidimus, quia mediis abusi, ex his nobis constituimus finem! Heu! nostra culpa *lumen justitiae non luxit nobis*: nostro scelere *sol intelligentiae non ortus est nobis* (4) et hinc

(1) Luc. 16. v. 22. et 25.
(2) Apoc. 9. v. 2.
(3) Sap. 5. v. 8.
(4) Sap. 5. v. 6.

procella tenebrarum in aeternum servata est nobis (1).

Ah! *gustans gustavi paululum mellis* (2), ingemiscit ibi aliquis, igneum ex flammis proferens caput: heu! momentaneum erat, quod delectabat; et en! modo *extrema gaudii luctus occupat* (3), sempiternum duraturus. *Habebam multa bona*, clamat alius, *posita in annos plurimos* (4); et subito *venit mihi quasi viator egestas, et pauperies quasi vir armatus* (5). Nunc adimpleo illud Prophetae vaticinium: *famem patientur ut canes* (6). Heu! *in quantam tribulationem deveni*, queritur tertius, *et in quos fluctus tristitiae, qui olim iucundus eram, et dilectus in potestate mea* (7), *qui induebar bysso et purpura* (8) heu! *nunc induor pudore, et operior sicut diploide confusione mea* (9).

Talia dicunt in inferno hi (10), qui coelestis patriae obliti, in terra suo veluti centro quieverunt: qui mediis *fruiti* sunt, quibus solum *uti* debuissent. Immani odio modo execrantur, et tanquam impedimenta salutis ac fomenta aeternae perditionis abominantur illud ipsum, quod olim vivi tanto cum ardore sectabantur. O quantopere modo detestatur Judas suos argenteos, Epulo suas delicias, Saül regios honores, his nunc misere ululantes maledicunt, triste illud vociferantes: *quid profuit nobis* (11)?

Contra vero oculos in altum erige, et aureas Coelitum sedes contemplare. Age, quid nocet illis modo *per multas tribulationes intrasse in Regnum Dei* (12)? O quo gaudio illi nunc diffluunt, et laetantur, quod *egentes, angustiati, afflicti, lu-*

(1) Judae v. 13. (2) 1 Reg. 14. v. 43. (3) Proc. 14. v. 13. (4) Luc. 12. v. 19. (5) Prov. 6. v. 11. (6) Psal. 58. v. 7. (7) Mach. 6. v. 11. (8) Luc. 16. v. 19. (9) Psal. 108. v. 29. (10) Sap. 5. v. 14. (11) Sap. 5. v. 8. (12) Act. 14. v 21.

dibria et verbera experti, lapidati sint, secti, tentati, in occisione gladii mortui sint (1). Quod *opprobrium hominum, abjectio plebis* (2), *purgamenta mundi, et omnium peripsema facti sint* (3). Quod *digni habiti sint, pro nomine Jesu contumeliam pati* (4).

O beatae aegritudines et miseriae! (exclamant modo felices illae coeloque receptae animae) O beata opprobria fortunaeque naufragia! o millies fortunati moerores, penuriae et vexationes! vos tantam nobis laetitiam peperistis: vobis debemus nostrae hujus sortis magnitudinem; sine vobis actum erat de nobis. Vos media et gradus fuistis, per quos ad hujus throni celsitatem tandem pervenimus.

Haec sunt animi sensa, quae nunc fovent illius supernae civitatis habitatores. Tantum abest, ut illis nunc doleat quod vitam humilem, austeram, miseramque varias inter aerumnas, et corporis afflictationes exegerint, ut potius immensum exultent, ac illud regii vatis ingeminent: *laetati sumus pro diebus, quibus nos humiliasti: annis quibus vidimus mala* (5).

Ad haec modo quae tibi mens? Edic jam, an non satius est despectum, pauperem et afflictum coelo recipi, quam divitem, honoratum, et felioem in gehennam dejici? Quid enim prodest bonis omnibus abundare, si deinde pereas? Et quid nocet, malis omnibus cruciari, hac via si coelum ingrediaris? O verba mole quidem parva, at sensu uberrima! *quid prodest? quid nocet?* ad vos, tanquam ad scopulos geminos alliditur omnis vanitas, atque instar inanis spumae dissolvitur: per vos

(1) Hebr. 11. v. 36. et seq.
(2) Psal. 21. v. 7.
(3) 1. Cor. 4. v. 18.
(4) Act. 5. v. 41.
(5) Psal. 89. v. 15.

Xaverius magnus ille orbis utriusque civis et Thaumaturgus a mundo abstractus Deo intime unitus fuit.

Vix enim is in primis illis ab Ignatio traditis exercitiis profundius expenderat haec Christi verba: *quid prodest homini, si mundum universum lucretur; animae vero suae detrimentum patiatur* (1)? Contra vero *quid nocet, omnia* cum Paulo *detrimentum fecisse, si Christum* sic *lucri faciam* (2)? vix, inquam, haec altius menti immiserat, cum mox omnes divitias, honores et spes ingentes generoso pede calcavit, arctamque virtutis semitam ingressus, se Numinis servitio ex asse consecravit. Ita ut primae huic meditationi Societas suum Xaverium, Xaverius suam sanctitatem, India suam salutem debeat in acceptis referre. Enim vero cui ista nimium illum erga res fluxas affectum non moderantur, cui haec coeleste illud, quod inculcamus aequilibrium non persuadent, hujus intellectus tenebris horret, et voluntas frigore torpet.

IV. Horum ex numero si etiam tu sis, saltem desiderium sanctae hujus indifferentiae animo concipe, et geminas conclusiones illas memoriae manda, saepius per diem mente revolvendas, nempe 1. *utendum rebus creatis, vel abstinendum eatenus est, quatenus ad prosecutionem ultimi finis vel conferunt, vel obsunt.* 2. Id autem ut fiat, *debemus absque differentia nos habere circa res creatas omnes, et ex omnibus ea demum, quae ad nostrum finem ultimum nos melius ducunt, eligere, ac desiderare. Ita ut non quaeramus sanitatem magis quam aegritudinem: neque divitias paupertati, honorem contemptui, longam vitam brevi praeferamus.*

Haec, inquam, saepius hodie animo volve, ac

(1) Matth. 16. v. 26. (2) Phil. 3. v. 8.

simul celsitatem illius animae atque felicitatem perpende, quae aeque parata est ad vivendum in gradu humili, paupere ac aerumnoso, atque in honorifico, opulento, et sensibus commodo; siquidem ita id Numini placitum fuerit, ad cujus nutum in his exercitiis cognoscendum unice est intenta.

Et certe haec mentis comparatio deberet esse fructus meditationis matutinae; nam hoc ipso quod *creati sumus a Deo, et pro Deo*, consequens est, etiam *a nobis serviendum esse Deo*, et quidem *eo quo voluerit modo;* cum plena indifferentia ad omne servitii genus, in quo divina Majestas nos ei famulari statuerit; ita ut nobis idem sit abundare seu egere, honorari aut contemni, aegrotare seu valere, vivere aut mori, dummodo serviamus Conditori quo ei libuerit modo; nempe in eo *vitae statu*, aut in electo jam statu in eo *perfectionis gradu*, in quo gratum id sibi fore significarit: implendo sic monitum annotationis quintae (1).

§. III.

I. Porro ratio, ob quam S. P. N. haec quatuor rerum genera, scilicet 1. paupertatem et divitias: 2. honorem et contemptum: 3. sanitatem et aegritudinem: 4. longam vel brevem vitam nominatim enumerat, duplex est, 1. quia per illa potissimum animus ab illo felici aequilibrio in deteriorem partem inflectitur, 2. quia ad illa ferme res ceterae omnes, quae ultimo fini obstaculo sunt, quasi ad quaedam capita reducuntur; *quo-*

(1) Haec sic habet: *mirum in modum juvatur, qui suscipit exercitia, si magno animo atque liberali accedens, totum studium et arbitrium suum offerat suo Creatori, ut de se suisque omnibus id statuat, in quo ipsi potissimum servire possit juxta ejusdem beneplacitum.* Annot. 5. ex viginti.

niam omne (ut ait S. Joannes), *quod est in mundo, concupiscentia carnis est, et concupiscentia oculorum et superbia vitae* (1). Nam hinc praecipue struuntur laquei illi, quibus Antonius magnum illud solitariae vitae lumen orbem undique sparsum vidit; et quibus insidiator infernalis mortalium plurimos a dicta aequalitate et coelo abducit, ac suas in partes exitiumque trahit.

Nec dicas, divitias et honores male aequiparari sanitati et vitae: cum duo haec posteriora eo ex genere bona sint, quae, utpote naturae per se convenientia, etiam propter se expeti queant; et quae homo ex praecepto custodire, mediisque decentibus etiam quaerere teneatur, adeoque indifferentiam non magis quaerendi sanitatem quam aegritudinem, longam vel brevem vitam laudabilem haud esse; ne inquam, haec dicas.

« Nam, licet (quae Suarii doctrina est) bo-
» num vitae et sanitatis sit ex illis bonis, quae
» propter se appeti possunt, quatenus per se
» sunt convenientia naturae, et necessaria ad
» quamdam ejus integritatem, propter quam ho-
» neste appetuntur sine respectu ad alium finem;
» nihilominus tamen ad majorem perfectionem
» spectat, haec ipsa bona non amare, nisi ut
» sunt instrumenta virtutis. Quamvis enim per
» se amabilia sint, tamen quia interdum solet
» homo ex illis occasionem sumere vel peccandi,
» vel non proficiendi in virtute; ideo utilissi-
» mum est, non plus ad illa affici, quam pro ut
» conducere possunt ad majorem virtutis pro-
» fectum.

« Accedit, quod interdum vel ad virtutem,
» vel saltem ad perfectionem virtutis necessarium
» sit, haec bona contemnere, et prodigere propter

(1) 1. Joan. 2. 16.

» Deum. Ut ergo homo et paratus et promptus » sit ad hoc oblata occasione praestandum, opus » sine dubio consilii est, illam indifferentiam » etiam ad ista extendere. » Ita Suarez contra quosdam olim exercitiorum hoc in puncto cavillatores (1). Ex his luculenter patet, quam divino instinctu S. Ignatius illud suum, quod tam operose inculcat, mentis aequilibrium ad quatuor haec capita nominatim reducat.

II. Ceterum cum Deus religiosis per eorum vocationem ad sacrum ordinem jam clare satis manifestarit, in quo vitae genere illos sibi servire expetat, commendata superius ad quemlibet statum indifferentia apud eos extra fines proprii instituti extendi non potest, nec etiam debet. Ita ut omnis de hac re dubitatio instar cogitationis blasphemae aut impurae illico excutienda sit ac fuganda; nisi daemonum fraudibus circumveniri, et fructum omnem praesentis octidui pessumdari velimus (2). Jacto igitur hoc fundamento, quod summe providum Numen nos cupiat eidem famulari in sancta illa, cui nomen jam dedimus, familia, solum indifferentes esse nos oportet ad *modum*, quo id in electo jam sacro coetu secundum concessae nobis gratiae mensuram executioni mandare statuamus.

Cumque insuper ob eam, quam profitemur, Religionem, et vestis, qua tegimur, conditionem ad paupertatem vel divitias aut dignitates mundanas indifferentes esse haud amplius possimus, utpote qui votorum nuncupatione ad has fugiendas aperte adstringimur, solum superest, ut laudatam hactenus indifferentiam pari studio transferamus ad alias materias praesenti nostro statui

(1) De Religione tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 5. dub. 4.
(2) Director. c. 23. n. 1. item c. 9. n. 4.

magis accommodatas, prioribus tamen quatuor punctis respondentes (1).

Nempe 1. ad officia in sacro Ordine honorifica vel contemptibilia, ad gradum formati vel professi, ad docendas classes superiores vel inferiores. 2. Ad collegium et ad habitationem commodam vel incommodam, ad Superiores asperos vel leues, ad socios blandos vel turbulentos. 3. Ad sanitatem vel aegritudinem, etiam ex injunctis officiis, alimentis, loci situ, infecto aëre, aut aliis similibus causis contrahendam. 4. Ad vitam in canam senectutem producendam, vel ex injunctis obedientia muniis, laboribus, taediis, itineribus brevius finiendam.

Quod si aliquis allata quatuor puncta sibi minus apta, quibus immoretur, judicaverit; vel quia hunc indifferentiae apicem jam conscendit; vel quia viribus pollens, Praelatis carus, atque ab omnibus aestimatus non habet, quod sibi a viliori munere aut loco, a morbo aut praecoci morte jam nunc timeat, utpote honoribus et commodis natus, iisque a puero bonis avibus destinatus; is se indifferentem offerat ad omne illud *vitandum* vel *amplectendum*, *tolerandum* vel *agendum*, quod Deum ab ipso velle in his exercitiis intellexerit; nullos divinis motibus limites ponendo, nullam pactionem naturam inter et gratiam admittendo, nullam sibi in virtutis semita metam constituendo; sed potius totum se arbitrio Creatoris permittendo: atque ut paucis omnia complectar, *ad conscendendum in electo jam statu illum perfectionis gradum, ad quem, ut eluctetur, Deus eum in his exercitiis impulerit.*

Haec igitur illa sunt capita, quae debent esse objectum illius aequabilitatis, ad quam in hac

(1) Director. c. 10. n. 5.

solitudine obtinendam religiosi homines omnem industriam atque animi cogitationes intendant, oportet. Quae quidem, ut non solum menti, sed etiam oculis identidem obversentur, inserto paginae huic signo notanda erunt, et crebro relegenda.

Porro compendii causa priora quatuor puncta ad sequentia tria reduci poterunt, scilicet ut indifferentes simus 1. ad omne *munus*, 2. ad omnem *locum*, 3. ad omnem *valetudinem*. In his enim cuncta prius enumerata continentur. Ut numerum tamen quaternarium a S. P. Ignatio designatum retineamus, quarti locum obtinebit laudata paulo ante indifferentia ad omnem in electo jam statu perfectionis *gradum*, quem nos Deus conscendere voluerit; seu agilis quaedam promptitudo ad quidvis vitandum vel amplectendum, tolerandum vel agendum, prout quisque noverit id Deo gratum esse atque probari. Quam indifferentiam seu promptitudinem nomine *gradus* designabimus, et quae inter illa quatuor puncta recensebitur, quae commendati nobis *aequilibrii* argumentum atque tractationem suppeditabunt. Cujus equidem praxim rem summe arduam esse, haud diffiteor, attamen ob id ipsum magnanimis viris dignam eam esse contendo.

III. Nihilominus hanc difficultatem multum leniet hujus diei meditatio secunda de fine hominis Religiosi. Quod argumentum duplici ex causa tractandum suscepi, tum quia Directorium illud tradendum esse insinuat (1), tum quia etiam haec secunda meditatio, non minus ac prima, valde naturalem, imo necessariam cum caeteris, praecipue cum ultima de amore connexionem habet.

Nam sine hac, quae geminis his commentatio-

(1) Direct. c. 10. n. 10.

nibus adeo potenter inculcatur, indifferentia nunquam perveniemus *ad perfectionem charitatis*, consistentem in conformatione voluntatis nostrae cum divina, vi cujus semper faciamus id, quod Deus vult et quomodo vult. *Modus* enim, in quo omnium Dominus nos sibi servire cupit, et ad quem indifferentes nos esse oportet, in eo positus est, ut agamus, *quod* ille nos agere, et *quomodo* cupit; seu ut vivamus in eo loco, munere, gradu, ea habitudine mentis ac valetudine corporis, in quo et qua ille ab aeterno id fieri decrevit. Ad hoc igitur qui indifferens non est, nunquam faciet, *quod* supremum Numen, et *quomodo* vult. Ergo et perfectus nunquam erit. Adeoque sine praevia hac fundamentali indifferentia plena conformatio voluntatis nostrae cum divina seu perfectio charitatis, quae hujus octidui scopus est, nunquam obtinebitur.

IV. Praeterea primo hoc die per actus *gratitudinis* pro beneficio creationis, et *amoris* erga tam beneficum Patrem, ac omnium nostrum conditorem, et *spei* ac *desiderii* finis ultimi perpetuo possidendi, prima sparguntur semina illorum affectuum, quibus in quarta hebdomade, et praesertim in finali *contemplatione* nos uti oportebit. Ex quo propterea mirabilis ille nexus meditationis primae et secundae, quae hoc aequilibrium urgent, cum ultima, quae ad charitatis perfectionem inflammat, mirifice elucet.

Neque objicias, ejusmodi teneras affectiones primae hebdomadis exercitiis minus convenire; nam, praeterquam quod iis (ita monente Directorio) non nisi breviter est immorandum (1); exercitatio de fine ultimo est quasi prologus et exordium omnium reliquarum hebdomadum; ac

(1) Cap. 12 n. 5.

proinde jure in ea jaci solent semina omnium affectuum, qui deinde suis quique hebdomadis fusius et ardentius erunt eliciendi.

Sic e. gr. (Directorii verba sunt) *reflectendo cogitationem ad seipsum, et dispiciendo, quomodo quis hactenus se habuerit ad finem, et ad media, quantum aberraverit, quomodo creaturis abusus sit, etc. jam quasi in generali jacit homo fundamenta ad cognoscendam deformitatem vitae suae, eamque postea uberius deflendam in meditatione peccatorum.* (1). Id quod primae hebdomadis propria occupatio est. Dumque ad ultimum finem suum tendere, et Creatori servire statuit quo is optaverit modo; hic autem modus cum in imitatione Christi consistat, hoc ipso eumdem tacite jam nunc aemulari decernit, viaeque illius Ducem sequi, quem hebdomas secunda et tertia imitandum proponit.

Ex quibus patet, quam arcto inter se vinculo omnia cohaereant, quamque apte per prima ad media, per haec ad ultima usque ad summum perfectionis apicem deducamur. Haec ipsa autem commentationum inter se stupenda connexio Exercitiorum praestantiam, utilitatem, ac sapientiam plurimum commendat, nostramque in iis rite obeundis accurationem multum acuere debet, atque augere.

(1) Ibidem. Gaudier Introduct. ad fundam. exercit. pag. 130.

MEDITATIO II.

DE FINE HOMINIS RELIGIOSI

Punctum I.

Finis Religiosi vitam mixtam professi est non solum saluti et perfectioni propriae animae cum divina gratia vacare, sed cum eadem etiam impense in salutem proximorum incumbere. Hinc finis ejusmodi Religiosi, praesertim Societatis, est salus et perfectio tum propria, tum aliena. Summa est hujus finis excelsitas, utilitas, felicitas.

I. Ejus *excellentia* ex eo patet vel maxime, 1. quia idem est finis praecipuarum actionum Dei ad extra (ut scholae loquuntur) scilicet creationis, redemptionis, missionis Spiritus Sancti, nec non vitae, aerumnarum, ac mortis Christi. His enim post Dei gloriam salus et perfectio generis humani intendebatur. 2. Quia, ut ait S. Dionysius, divinorum omnium divinissimum opus est, Deo cooperari in salutem animarum. 3. Quia talis zelotes hominibus atque ipsis Angelis major, Deum inter et homines mediator quasique Christus alter constituitur.

II. Summa pariter est hujus finis oblata nobis *utilitas* 1. ob ingentia merita, quae inde colliguntur: 2. ob innumeras gratias, quae tali conferuntur: 3. ob excelsam gloriam, qua hi labores coronantur. Et certe nulla re magis placatur Numinis Justitia, quam si ejus Misericordiae salvatae per nos animae offerantur.

III. Nec minor, quae inde provenit, *felicitas* est. Nam soli perfectionis studiosi 1. vivunt quiete. 2. moriuntur placide. 3. beantur abunde. O igitur

benedictus sit *fidelis Deus, per quem vocati sumus in societatem filii ejus Jesu Christi Domini nostri* (1), in qua huic tam excelso, utili ac beato fini intendere vi vocationis tenemur.

Notandum tamen est, hunc finem scilicet salutem et perfectionem tum propriam tum alienam procurandam esse non secundum proprium cujuslibet arbitrium et appetitum, sed quo Deus elegerit modo: hoc est, per illa *media*, in eaque *mensura*, per quae et in qua supremus rerum omnium Dominus eam a nobis procurari voluerit. Quare non debemus tendere ad *alium* virtutis gradum nec *aliter*, quam ad illum, ad *quem* et *prout* nos tendere suprema et certissima Recti Regula decreverit. Nec debemus velle de ipsa hostium infernorum potestate eximere *alias* aut *plures* animas, nec alio loco, tempore aut ratione, quam quas et quot, ubi, quando et qua eidem Domino ac Deo nostro placitum fuerit. Alioquin esset non Deum, sed nos ipsos quaerere, ac pro fine quodammodo habere. Voluntas enim Numinis norma sit oportet, quae nostras non modo actiones sed animi etiam desideria regat atque moderetur. Procul igitur errat, qui ab hac regula vel minimum deflectit.

Itaque fundamentalis haec veritas alte animis inseratur, nempe finem hominis Religiosi vitam mixtam professi praesertim Societatis in eo consistere, ut serviat divinae Majestati se et alios salvando, et perficiendo, et quidem per illa nominatim *media*, et in ea singillatim *mensura*, per quae et in qua eum id exequi omnium Dominus statuerit. O Jesu! qui hanc doctrinam et verbo et exemplo docuisti, da ut, quod intellectus probat, ultro voluntas etiam velit.

(1) 1. Cor. 1. v. 9.

Punctum II.

Porro media ad hunc finem obtinendum, in tali sacro Ordine post usum Sacramentorum, orationis et collectionis studium, atque appetituum sensuumque coërcitionem ac regularum observationem sunt varia *loca*, varii *gradus*, varia *munia*, variaeque corporis ac animi *vires*. Nam in his et per has suam et aliorum perfectionem Religiosi vitam mixtam professi operantur.

Ubi tria sunt adnotanda, 1. diversos in Religione gradus, locorum mutationes, munerum varietates ac valetudinis vices solum esse *media* curandi salutem et perfectionem tum propriam tum alienam; quapropter eatenus solum esse appetenda vel fugienda, quatenus conducunt vel abducunt a praedicto fine; nam medium non habet aliam bonitatem praeter aptitudinem ad finem. Qui ergo non propter hanc, sed propter se ejusmodi res appetit, praepostere agit, quia ex medio finem facit.

Notandum 2. quodlibet ex his nimirum omnem gradum, omnem locum, omne officium, omnemque valetudinem firmam aut infirmam esse medium *aptum* ad obtinendum proprium talis religiosi finem. Nam, uti ex rei natura et ab exemplis clarum est, nos ipsos atque alios perficere ac salvare possumus aeque in hoc quam in illo gradu, aeque in domo commoda, quam in alia minus commoda, aeque docendo quam operando, aeque instruendo pueros quam Academicos, aeque languendo, quam viribus pollendo. Ergo omnia haec sunt media *apta* ad memoratum finem acquirendum. At dices: unum tamen est aptius altero. Erras; nullum per se est aptius altero huic fini consequendo, sed solum commodius amori proprio. Et hinc

Notandum 3. illud ex praedictis esse medium *aptius* praefinito fini assequendo, quo nos suprema Mens uti voluerit: id est, ille gradus, ille locus, illud munus, illa valetudo est medium *aptius* serviendi Deo, et se aliosque ad sanctimoniam et beatitudinem perducendi, in quo nos ille vel per se, vel per Praepositos provide collocarit. In illo enim Deus gratias hanc in rem necessarias longe citius et copiosius dabit, quam in alio a nobis proprio marte electo.

Igitur illae contemptiones et miseriae, illae aegrotationes et aerumnae, illae Superiorum vexationes ac ingratae dispositiones et his similia sunt *media* et quidem omnium *aptissima* ad hunc finem procurandum a sapientissimo Numine ab aeterno excogitata, selecta, ponderata, nostrisque viribus divina charitate accommodata.

Constat enim etiam a quolibet prudenti et cordato viro ea semper eligi ac disponi media, quae magis faciant fini operis consequendo. Quanto magis id praestabit Deus, cujus providentia infinita est? Si igitur voluntas ejus est, ut nostra aliorumque salus a nobis per illa, quae supra recensuimus media procuretur; ea huic fini obtinendo omnium aptissima et sunt et haberi debent. O Domine! vi gratiae tuae nostram rebellem propitius compelle voluntatem, quae voluntas intellectui imperet, ut his veritatibus assensum praestet, iisdemque et ipsa postea obfirmatior adhaereat.

Punctum III.

Ex hoc concluditur, a tali homine Religioso serviendum esse Deo in eo Religionis loco, munere, gradu, et valetudinis statu, quem noverit obedientia vel providentia interprete, Deo placere: idcirco indifferentem eum esse oportere ad omnem gra-

dum, munus, locum et valetudinem. Nam serviendum esse Creatori eo modo, quo ille statuerit, est conclusio et fructus meditationis primae.

Atqui is cupit, nos ei famulari in eo gradu, munere, loco, quem nobis obedientia assignaverit et in ea valetudine, qua nos frui Providentia ejus decreverit. Nam dogma fidei est, quaecunque fiunt, excepto peccato, nobis evenire provido nutu nostrum amantissimi Patris, item, nos faciendo voluntatem Superiorum, facere voluntatem Dei secundum illud Christi effatum: *Qui vos audit, me audit* (1). Nos enim illi *beati sumus, quibus, quae Deo placent*, per Ordinis regulam, *manifesta sunt* (2).

Ergo indifferentes ad haec omnia nos esse oportet. Ergo, qui oppositum agit, debitam Conditori servitutem non exhibet, quemadmodum ille cupit; adeoque ab ultimo suo fine deflectit. Sicut enim illa indifferentia in genere ad omnem vitae statum sive honorificum seu contemptibilem, sive egenum seu divitem necessaria est ad obtinendum finem *hominis*, ut constat ex meditatione prima; ita etiam haec indifferentia singillatim ad omnem gradum, munus, locum et valetudinem est necessaria ad obtinendum finem *Religiosi*, praesertim Societatis. Et sicut male a suo fine deflecteret homo ille, quamvis non religiosus, qui in alio vitae statu esse vellet, quam in illo, ad quem a Deo vocatus est; ita etiam a suo fine procul recèdet ille Religiosus, qui in alio gradu, munere, loco aut valetudine Deo servire decernit, quam in illo, in quo per obedientiam vel providentiam est collocatus. Quare hoc aequilibrium animi ad omnem gradum, munus, locum et valetudinem scopus sit praesentis meditationis. Et certe res summi momenti est

(1) Luc. 10. v. 16. (2) Baruch. 4. v. 4.

haec indifferentia, et omni studio procuranda; cum sit basis et fundamentum reliquarum commentationum, quo ruente, totum aedificium spirituale exercitiorum, totiusque interni hominis ruat necesse est. Cum sit conditio sine qua nunquam in Religione obtinebimus *charitatis perfectionem*, quae certe hujus octidui statusque religiosi primarius finis est. Plura quae id persuadeant, incitamenta suppeditabit consideratio pomeridiana.

Affectus

I. Eliciendi sunt sequentes, 1. actus *gratiarum actionis* pro beneficio religiosae vocationis collato tibi .... prae tot aliis multo dignioribus ,... praevisis tuis tot peccatis, ... et quidem ad Religionem tot praerogativis excellentem. 2. *Doloris* de regularum transgressione, votorum violatione, perfectionis neglectione; uno verbo, de non impleta status tam sancti obligatione, deque tam magno tepore in procuranda aliorum salute. 3. *Amoris* et *laudis* admirandae illius Providentiae divinae, quae ex innumeris periculis, per varias ambages, tam paterne etiam recalcitrantem te in Religionis portum subduxit, in eaque conservavit. 4. Cum *proposito* posthac Deo, in electo jam statu , serviendi eo quo voluerit modo, nempe in eo virtutis gradu , quem sibi placere in his exercitiis significaverit. His tamen quatuor actibus ob eamdem, quam supra allegavi , rationem non nisi breviter immorandum; contra vero omni virium contentione, totoque nisu incumbendum erit in actum scilicet,

II. *Indifferentiae* ad omnem locum, munus, gradum et valetudinem; nihilominus tamen solum *generatim*, cavendo, ne ad nimis singularia jam

hodie descendamus in materia adeo ardua, et amori proprio tantopere contraria. Cum enim voluntas sub initium adhuc debilior sit, pedetentim procedendum erit, donec ea exercitiorum successu gratia magis roboretur, magisque ad ejusmodi *singularia* praeparetur. Multum quoque temporis tribuendum erit actui,

III. *Fidei*, qua firmiter credamus, omnia, quae nobis vel Superiorum voluntate, vel alio casu eveniunt, accidere nobis a Deo et quidem ad majus nostrum bonum; adeoque esse media nos ad finem nostrum aptius conducentia. Nam ille ipse, qui dixit: *hoc est corpus meum* (1), etiam enunciavit: *qui vos audit, me audit* (2). Primum ergo si credimus, de altero cur dubitandum?

Superno pariter assensu excipienda veritas dogmatum, quae sequuntur: 1. Deum esse *omniscium*, adeoque *scire*, qui nobis locus, gradus, quod munus, quae valetudo prae aliis conveniat. 2. Eum esse *omnipotentem*, adeoque *posse* ex his illud dare, quod nobis magis congruit. 3. Eum denique infinito nostri *amore* flagrare, adeoque et *daturum*, quod assequendo fini, ad quem nos vocavit, aptius est. Viva horum fides laudatam supra indifferentiam efficaciter persuadebit; dummodo eam ferventi etiam prece a Patre luminum imploremus.

(1) Matth. 26. v. 26. (2) Luc. 10. v. 16.

CONSIDERATIO

DE INDIFFERENTIA AD OMNEM LOCVM, MVNVS, GRADVM ET VALETVDINEM

Cum tanta sit hujus aequilibrii necessitas, ut sine illa, non secus ac sublata basi, omnis exercitiorum moles subsidat, ex altera vero parte, cum ejus arduitas tanta sit, ut contra eam omnis amor proprius rebellis consurgat; plura, quae illud persuadeant, argumenta in medium afferre constitui, ut sic clavo clavum pellendo, et voluntatem multis variisque argumentis, veluti admotis machinis quibusdam, pulsando, tandem eam quodammodo ad sui deditionem compellam. Id quod in hac consideratione et quidem ad mentem S. Ignatii fiet, qui interprete Lancicio (1), optat, ut expendendo huic argumento praesenti hoc die nos totos et unice impendamus; ne forte mens ipsa, dum pluribus intenditur, remissior fiat in praecipuo hoc puncto, qua par est diligentia, considerando. Cui vero hujus exercitii materia justo longior fuerit visa, poterit secundum ejus punctum rejicere in tempus lectioni spirituali (hodie tamen peragendae) destinatum.

I. Primaria ratio, quae auream hanc indifferentiam nobis adeo difficilem reddit, sunt labores, contemptus, vexationes et invaletudinis molestiae et alia, quae in tali loco, munere, aut virtutis gradu nobis fortasse erunt subeunda. Horum ergo metum operae pretium erit aliqua saltem ex parte amovere.

(1) Opusc. 6. c. 20. sub initium. Suffragtur P. Diertins in sua explanat. Exercit. in notando post contempl. l. l. hebdom. 2. ubi ait, mentem S. P. N. esse, *quod debeamus toto die haerere in eadem materia, eam repetendo; ne fructus retardetur, si exercitium aliud interponatur.*

1. Itaque ab ultimo rem auspicando, quaere a te ipso: an Deus non potest te *morbo* punire in eo, quod ambis, munere et loco? et incolumem servare in ea, quam valetudinis obtentu refugis, statione et officio? .... An non jure tibi formidandum est, ne hac poena vindex Deus tuam hanc repugnantiam castiget? .... Contra an non sperandum, illum tuam hanc indifferentiam sanitatis conservatione coronaturum?...

Praeterea si vitae et mortis arbiter, tuique conditor Deus te aegrotum malit quam sanum, quis es tu vilissimus terrae filius ac prope nihil, ut illi proterve adeo te opponas, nulloque modo acquiescas? An non melius, ex voluntate Dei te languidum decumbere, quam contra illam viribus integrum valere? Ergo nullus est, quem amor proprius obtendit, morbi praetextus. Nihilominus tamen his non prohiberis quominus Superiori exponas illum, quem prudens ratio fundat, aegritudinis metum; modo promptus postea sis ad omne id, quod intellecta re statuerit, complendum.

2. Deinde ad *labores* quod attinet, incommoda, vexationes, taedia et curas, ob quas ab illo munere (idem de loco intellige) abhorres; an non haec a Domino multiplici cum foenore compensari possunt sublimiori orationis dono, coelestibus deliciis, felici rerum successu, animi pace, mentis puritate, et beata immunitate a majoribus molestiis, angoribus et aerumnis, variisque cum Superioribus tricis quae secus erunt perferendae?

Contra an non Deus in illo ipso, quod prensas, officio aut statione mulctae loco innumera tibi adversa eaque longe graviora, ac illa eadem sunt, quae in hac vel illo fugis, immittere potest?... An non jure verendum, ne ultor id etiam agat? An non ergo nobis ipsis inimici sumus, dum in majora

mala caeci illo ipso impetu irruimus, quo minora effugere stulti tentamus? Ergo, si sapimus indifferentes ad quidvis simus, sola Numinis voluntate regendi.

3. Denique, quod de laboribus hic dictum, id etiam de illis *contemptionibus* sentiendum est, ob quas hunc locum, illud munus, istum virtutis gradum aversaris. Hae etenim aequo animo toleratae peculiaribus divinae gratiae auxiliis, firma valetudine, et vacuitate a variis curarum spinis abunde remunerari queunt. Contra vero, o quam multi non nisi contemptus et aerumnas inveniunt, ubi honores et plausus se consecuturos sperabant! quam multi aliis praelati, cunctis invisi displicent, qui aliis aequales, omnibus accepti forent; et mali consules audiunt, qui boni cives essent.

Nempe justo Dei judicio hujusmodi homines ex uno in aliud discrimen incurrunt, illaque ipsa via offendunt in aegritudinem, contemptum, laborem, qua se commodis, honoribus, et sanitate abunde frui posse arbitrabantur. Sic Aman in ipso honorum culmine (quod per primarium *munus* conscendit), patibulum invenit (1). O quam laetior vixisset, si humiliori gradu contentus aula exulasset! Loth, ut creatas a pastoribus molestias vitaret, secessione ab Abrahamo facta, elegerat florentissimam Sodomae plagam. Nemo non beatam hanc ei *stationem* gratulabatur. Sed quam male ipsi haec optio cesserit, Genes. 19. ✝. 24. legere licet. Ochozias, dum *morbum* impatiens fugit, in mortem imprudens incurrit, audireque ab Elia debuit illud verbum: *morte morieris* (2).

Quid? quod plerumque post multas fugae ambages, ac oppositiones, enatasque exinde multiplices tricas et vexationes, denique cedendum, et

(1) Esther. 7. v. 10. (2) Reg. 1. v. 16.

faciendum coacte est, quod agere nunc sponte recusas? Quippe ordinatio divina tibi erit instar freti non evitabilis, per quod, quantumcumque triceris, tandem transeas necesse est.

Exemplo nobis sit Jonas. Jubebatur is ire *in Niniven civitatem grandem, et praedicare in ea* (1). At veritus ille, ne Deus poenitentibus parceret, ipse autem falsus propheta audiret, oblatum sibi munus et locum aversatus, *surrexit, ut fugeret a facie Domini* (2). Verum hac sua repugnantia quid profecit? Nempe *qui timet pruinam, irruet super eum nix* (3). Jonas, qui emporium horruit, *mittitur in mare* (4): qui homines metuit, *deglutitur a pisce* (5): qui noluit in urbe praedicare, debuit *in ventre piscis latere* (6); quodque ex mandato Domini prius sponte et leviori impendio agere poterat, sed detrectavit, tandem, postquam *factum est verbum Domini ad eum secundo, surrexit, abiit,* et praedicavit (7); illudque fecit minori cum merito, et post varias calamitates, quod statim ab initio laetior meliorque complesset. Ex his patet, primarium divini hujus aequilibrii obstaculum inane terriculamentum esse, quod procul visum terret quidem, sed propius inspectum inanis instar bullae vanescit.

II. Sublato igitur principe impedimento, aequi ponderis incitamentum est subjungendum, nempe indifferentis animae *felicitas*, qua illa etiam in hac lacrimarum valle perfruitur. Cum enim nihil cupide ambiat, nihil timide respuat, ingreditur fines supernae pacis; hoc ipso quod ab ejus corde exulent geminae illae affectiones, quae maximarum in

(1) Jon. 1. v. 2. (2) Jon. 1. v. 3. (3) Job. 6. v. 16.
(4) Jon. 1. v. 15. (5) Jon. 2. v. 1. (6) Jon. 2. v. 1.
(7) Jon. 3. v. 1. et seq.

mundo turbarum origo sunt, nempe *inquies* cupita obtinendi, et *timor* obtenta perdendi.

Cum nullius rei desiderio teneri, sit maximum in orbe imperium, amplissimo illa dominatu gaudet: vere fortis, quia sui potens. Ipsis Superioribus superior est; cum indifferens ad omnia, nullius favorem aucupetur. Interno diffluit solatio; cum certa sit se degere in eo loco et munere, in quo Deus eam cupit vivere. Et hinc oborta aliqua difficultate, miseria aut calamitate fidenti animo ad eumdem confugit, secura de auxilio. In sinu divinae Providentiae quieta dormit, illud Prophetae sibi occinens: *Dominus regit me, et nihil mihi deerit* (1).

Denique par et similis Angelorum coelestem in terris vitam ducit. Sicut enim *Angeli Dei* semper parati stant *ad audiendam vocem sermonum ejus* (2), aeque prompti ad custodiendum pauperem quam divitem, rusticum quam regem, aegrotum quam sanum, Turcam quam Christianum : et sicut illi aeque indifferentes sunt ad offerendum in coelis *incensa de orationibus Sanctorum* (3), quam ad effundendas in terras *septem phialas plenas iracundiae Dei* (4); ita quoque talis anima ad omnem Creatoris nutum parata est; cum Numinis voluntas etiam ipsi unica actionum norma ac regula sit. Inde ejusmodi generosae mentis felicitatem ac dignitatem metire.

Contra vero hac virtute qui caret, instar maris procellosi continuis turbationum et curarum motibus agitatur. Servili aulicismo vix non aliis abjecte blandiri cogitur, ut ambitiosis ejus desideriis vel velificent vel non obstent. Ingruente casu adverso pro ope ad Superos confugere non audet, ipsa

(1) Psal. 22. v. 1.
(2) Psal. 102. v. 20.
(3) Apoc. 8. v. 3.
(4) Apoc. 15. v. 7.

conscientia jure eum adfligi eidem exprobrante; utpote qui et officium et stationem, harum molestiarum causam atque originem, a Praelatis eblanditus est.

Praeciso singularis Providentiae circa se filo, incertus dubiusque continue fluctuat; et non secus, ac emotus commissura pes, semper dolet. In ipso etiam, quod adeo prensavit munere et loco contentus minime vivit: Deo scilicet inspersis amaritudinibus ejusmodi delicatula voluntatis propriae mancipia Talionis poena castigante. Forte tu ipse, qui haec legis, similia te expertum recordaris .... nec tamen sapis?....

Age, o improvide! an non times, ne vindex Deus in eo qui arridet loco te permittat vehementius tentari, et lethalem in noxam labi, qui in alio ab ejusmodi lapsu te immunem servasset? An non vereris, ne tibi subtrahat gratias, alibi aut alio in officio concedendas; etiam illas, quae pro hoc munere, quod ambis, speciatim necessariae sunt? Quomodo audes vivere in ea statione et occupatione, in qua te Dei Providentia non constituit? Os luxatum es; semper *male habebis* praesertim *in novissimo* (1). Dic quaeso: quali tunc tibi solatio erit, semper habuisse, quae optasti? semper egisse, quod voluisti? o miser! quid tibi tunc proderit, non divinam sed tuam semper voluntatem fecisse? Quam mercedem petere poteris pro labore, quem non coeli sed tui amor imperavit? Enimvero cui ista heroicum illud animi aequilibrium non persuadent, jure timere debet, ne aliquando et ipsum attonet illud fulmen: *maledictus homo, qui ponit carnem brachium suum* (2).

Igitur magna animi alacritate renovetur conceptum hodie jam saepius fundamentale proposi-

(1) Eccli. 3. v. 27. (2) Isa. 17. v. 5.

tum, Deo in posterum serviendi in eo vitae statu, aut in electo jam statu, in eo perfectionis *gradu*, *munere*, *loco*, *et valetudine*, in quibus ille gratum id sibi fore significarit, cum obfirmata voluntate, omne illud *vitandi* et *amplectendi*, *tolerandi* et *agendi*, quod a nobis Deum velle in his exercitiis noverimus.

III. Porro ut hoc animi decretum diu duret atque subsistat, firmiter tibi persuasum habeas, omnia excepto peccato (quod ne ipsum quidem respectu primae causae fortuitum est, sed praevisum atque permissum) omnia, inquam, quae in orbe eveniunt, non casu fortuito accidere, sed nutu summe providi, nostrumque amantissimi Patris, qui infinita sapientia, aequitate, prudentia et moderatione *disponit omnia suaviter* (1). Adeoque hunc locum, hoc munus tibi a Deo per Superiores assignari: hunc tibi morbum, haecque adversa ab illius paterna manu immitti. In summa: Deum, Deum velle, te hic locorum degere, hoc munere fungi, ad hunc perfectionis gradum eluctari, hos corporis cruciatus, has animi afflictiones pati.

At dices: nihil minus, quam Dei voluntas id est. Aemulorum machinatio est, Praelatorum sinistra affectio est, partium studium personarum acceptio, vindicta, rancor, odium, livor est; hic mali fons, haec origo est. Ita quidem tu praecipiti judicio opinaris; at forsitan majori cum temeritate, quam veritate. Nam saepe intellectus actum iam esse temere judicat, quod solum fieri potuisse suspicatur.

Sed ponamus, rem ita se habere, ut obtendis, et ea, quae te cruciant, adversa ex pravo hominum affectu tanquam vitioso ex fonte scaturire. Quid

(1) Sap. 8. v. 1.

tum? Consentio equidem eos errare, eorumque factum a Deo improbari, qui propterea de ipsis sumpturum se poenas severissime minatur; at idem contendo, supremum orbis Moderatorem, etsi nolit peccatum, tamen velle ejus effectum. Ergo cum ille locus et munus, ille morbus et aerumnae peccatum non sint, divinae voluntatis objectum sunt; licet originem a prava aliorum voluntate ducant.

Sic quamvis *Dominus virtutum* (1) execratus sit venditionem Josephi, tamen probavit ejus in Aegypto moram et officium. *Deus misit me* (ipsemet fatetur), *Deus misit me ante vos in Aegyptum*(2) nota: *Deus;* non fratrum invidia, sed Dei providentia. Item: licet omnes, quae Jobum afflixerunt, miseriae et calamitates ex malitia Satanae profluxerint, tamen erant materia aeterni beneplaciti. *Dominus dedit, Dominus abstulit* (3): id ipse Hussaeus vates testatur, nota: non Satanas, sed *Dominus.* Quamvis denique ipse divinus Pater damnarit Judaeorum rabiem, tamen decrevit Filii mortem; cum ipse Christus Petro dicat: *calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum*(4)? nota: non quem Judaei, sed quem *dedit Pater.*

Pari igitur ratione, licet Numinis Sanctitas aversetur illam Sociorum malevolentiam, Superiorum imprudentiam, aemulorum invidentiam; tamen vult hanc tuam, quae horum effectus est, dispositionem, infortunium, oppressionem. O religiose! non fratrum invidia, sed Dei providentia: non Satanas, sed Dominus: non odium, sed Pater te in Aegyptum deducit, haec mala immittit, hunc calicem infundit.

(1) Psal. 45. v. 8.
(2) Gen. 45. v. 5.
(3) Job. 1. v. 21.
(4) Joan. 18. v. 11.

Deus, Deus vult in hoc te loco morari, hoc munere fungi, hoc morbo laborare, hoc in gradu delitescere, hac adversitate, contemptu, vexatione affligi. Ita est: *hoc vult Deus*. Quidquid obganniat mundus, et amor proprius obloquatur: *hoc vult Deus*.

2. Et quidem id vult tuum, qui haec legis, majus bonum semper intendendo, propriamque tuam utilitatem ita provide in omnibus spectando, ut si tibi arcanam Numinis circa te providentiam diducto parumper velo inspicere daretur, illud ipsum, quod nunc tantopere improbas, tu idem summe probares, non aliud quidquam (licet id tibi liberum foret) electurus.

Do rationem asserti. Nam infinite perfecta mens illa *scit*, quid tibi aptius congruat: scit, *cum non sit quicquam absconditum ab oculis ejus* (1). Deinde *potest* etiam illud tibi dare, quod tibi melius convenire cognoscit: potest *subest enim illi, cum voluerit, posse* (2). Ergo etiam *dabit*; cum te amet *quasi pupillam oculi sui* (3): *sicut nutrix infantulum suum* (4). Ergo quaecumque tibi ejus nutu accidunt, ad majus tuum bonum eveniunt.

Ita est; *Dominator virtutis* non solum *omnia in mensura, numero, et pondere disponit* (5) sed insuper *cum magna reverentia disponit nos* (6) ipsum *malum in bonum vertendo* (7) et *faciendo cum* ipsa *tentatione proventum* (8) Igitur totum te ad omnia indifferentem conjice inter brachia tam amantis tui patris, dicendo cum Ignatio de Loyola: *fac mecum, sicut scis, et vis; nam scio, quod ama-*

(1) Eccli. 39. v 24.
(2) Sap. 14. v. 18.
(3) Deut. 32. v. 10.
(4) Num. 11. v. 12.
(5) Sap. 11. v. 21.
(6) Sap 12. v. 18.
(7) Gen. 50. v. 20.
(8) 1. Cor. 10. v. 13.

tor sis. Victrix haec tessera: *hoc vult Deus*! coelestis tibi clypei instar sit, quo omnes obmurmurantis animi assultus feliciter retundas; nec prius desistas, quam beatum indifferentiae culmen conscenderis.

EXAMEN

SUPER IMPEDIMENTIS INDIFFERENTIAE

Cum S. Ignatius (ut paulo ante indicatum) nos nihil aliud praesenti hoc die praeter exercitiorum fundamentum, et annexam ei indifferentiam animo volvere cupiat, hinc secundum ejus mentem et propositum primaria divini illius aequilibrii obstacula peculiarii examine investiganda censui, ut iis submotis, mitigato labore, coelesti hac virtute eo facilius potiamur. Quare hodie commodo quodam, et a praescriptis occupationibus aliis libero tempore, v. g. ultimo horariae considerationis quadrante, vel etiam hora lectioni spirituali destinata sedulo inquire,

1. Quaenam res creata, aut quaenam vitiosa affectio te potissimum detineat? quae difficultas prae aliis deterreat? quod praecipu eobstaculum te impediat, quominus perfectiorem ineas sanctimoniae callem, Deoque servias quo ille expetit modo? id est, quominus amplectaris illum, ad quem te vocat, vitae statum, aut quominus in electo jam statu, illum conscendas perfectionis gradum, ad quem, ut elucteris, identidem impelli te sentis?

2. Quid vehementius te retrahat ab aurea illa, quam S. Ignatius tam sedulo inculcat, indifferentia? an *concupiscentia carnis*, vel *concupiscentia*

oculorum, aut *superbia vitae*? id est, an honorum cupiditas, illecebrarum aviditas, vel commodorum rerumque superfluarum appetentia, aut nimius laborum, aerumnarum et contemptus te inde abstrahat horror? num debitam de hujus aequilibrii necessitate, ac eminentia aestimationem conceperis? an saltem illius obtinendi desiderio flagres?

3. Vide, ad qualem te locum, aut munus appetendum, aut ad qualem aversandum innata superbia ac sensualitas, seu eminentiae ac proprii commodi amor impellat? an non conservandae aut recuperandae valetudinis obtentu hanc vel illam stationem, hoc vel illud officium declines ac depreceris? An non metu minuendae forsitan vitae hos vel illos pro salute animarum subeundos labores, has vel illas promovendae Dei gloriae occasiones subdole devites?

4. An promptus sis ad omne illud vitandum, vel amplectendum, tolerandum vel agendum, quod Deum a te velle in his exercitiis cognoveris? an etiam certos gratiae limites ponas, ultra quos illuminari, ac progredi contumax renuas? Uno verbo: num observes §. 2. Monit. 3. Introduct. ad sacram solitudinem?

In relatis hactenus punctis arduum si quid occurrat, memento te creatum esse a Deo et pro Deo, adeoque eidem a te serviendum esse quo ille voluerit modo. Quis autem es tu, ut ab unica recti norma deflectens, manum operi statim non admoveas, quod a te fieri suprema potestas cupit?

Nota. « Si monita ipso exercitiorum tempore » observanda, quae Introductionis §. 4. haben- » tur, heri non fuerint lecta, hodie perlegenda erunt ».

MEDITATIO III.

REPETITIO VTRIVSQUE PRIORIS

Praenotio

I. Ratio, ob quam S. Ignatius in suo Exercitiorum libro (1) hanc meditationum principalium repetitionem tantopere inculcat, est duplex; 1. Ut veritates fundamentales, repetita earum consideratione, altius intellectui imprimantur. 2. Ut voluntas iterato nisu eamdem in rem inflexa, in concepto proposito magis confirmetur Uno verbo: ut fructus ex prima rei commentatione nondum plene perceptus, ex ejusdem repetitione copiosus percipiatur.

II. In his porro repetitionibus, *quae sunt veluti quaedam ruminatio eorum, quae in prioribus exercitiis meditati jam sumus* (2), duo sunt observanda; 1. recoli praecipue debent illa institutae jam antea meditationis loca, *quae majus lumen, aut fervorem attulerunt*. Item illa, *in quibus antea ampliorem consolationem aut desolationem, aut aliam quamcumque spiritualem affectionem percepimus*. Nec non ea etiam puncta, *in quibus aridi languebamus*; tentando, num quis inde sensus, piusque motus saltem nunc elici queat; *quia saepe contingit, ut deinde in ipsis redintegratis majori solatio, ac lumine perfundamur* (3). 2. Notabiliter plus temporis tribuendum est affectibus quam discursui; cum in ejusmodi piis affectionibus dictae repetitionis praecipuus consistat fructus. *In his repetitionibus* (Directorii verba sunt) *vitato lon-*

(1) In 3. exercit. hebdom. 1.
(2) S. Ignat. in lib. Exercit. in exercit. 4. hebd. 1.
(3) Direct. c. 15. n. 3. Item in lib. Exercit. l. c.

giori discursu, tantum proponere sibi oportet, et quasi percurrere, quae prius meditati sumus, in iis immorando non tam intellectu, quam voluntate, et affectu: et haec est etiam causa, cur plura a S. Auctore (1) *colloquia hic praescribatur, quam in prioribus exercitiis* (2).

III. Porro discrimen, quod inter iteratam ejusdem mysterii seu veritatis considerationem, et inter institutae jam semel de ea commentationis repetitionem intercedit, est hoc, quod in repetitione respectandum identidem sit ad priores de eodem argumento factas meditationes, notando ubique, et fixius tractando illas partes, in quarum priore transcursu aliquid illustrationis, vel consolationis accepimus.

Contra vero in altero casu consideratur eadem veritas seu mysterium sine ulla reflexione ad alias commentationes antea circa eamdem materiam institutas; perinde ac si de eo nulla prius exercitatio fuisset habita. Pro rei paradigmate sequens meditatio serviet, cui insertae sparsim stellulae * denotant, ibidem subsistendum esse, siquidem illo in loco in priori exercitio luminis aliquid, consolationis aut desolationis experti fuerimus. Nec timendum, ne his reflexionibus nimium temporis cum praejudicio affectuum tribuatur; rarissime enim copia illustrationum aut desolationum numero stellularum respondebit.

Punctum I.

Cum creati simus a Deo et pro Deo, ipsa ratio dictat, serviendum esse Deo et quidem eo, quo is voluerit, modo; cum aliud servitii genus, quod

(1) In lib. Exercit. in exercit. 3. hebdom. 1.
(2) Direct. c. 15. n. 2.

ipsius voluntati conforme non sit, gratum ei esse minime possit.

* *O Domine Deus omnium Creator omnipotens* (1)! fateor equidem triplici ex titulo a me tanquam ab homine, servo et Christiano tibi Deo, Domino ac Redemptori meo famulandum esse quin prorsus concedo, id mortalium finem, hoc' eorumdem negotium esse, et quidem unicum, essentiale, ultimum esse maximumque negotium. *

At vero quod illud executioni mandandum sit ea qua cupis ratione, quod indifferentes nos esse oporteat ad omnia media, per quae ad ultimum nos finem ducere tu statues, arduum id mihi ac difficile contingit: nam *confitebor adversum me injustitiam meam* (2) hic caro cum amore proprio, totaque natura etiam atque etiam repugnat atque obsistit. Nihil quidem circa hoc punctum illuminatius intellectu; at nihil debilius voluntate. Agnosco quidem divinae illius ad omnia indifferentiae beatitatem; experior excitantis gratiae fortes impulsus. * At etiam ego *infelix homo sentio aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae* (3), quae suadet fugere quod cupio bonum.

Penetro equidem efficacissima, quae ad hanc virtutem me impellunt, incitamenta. Nam 1. summa id *aequitas* postulat; cum nec rusticus ferat conductum a se servum alio famulantem ac ille jusserit modo; nec nobis gratum sit, quod nobis invitis praestatur obsequium. * 2. Propria id *utilitas* exigit; etiam hoc luculenter agnosco, cum alias omnes mei labores sint todidem passus extra viam, et opera manca; quia vitio propriae voluntatis infecta. * 3. Denique sole clarius prospicio, meam id *felicitatem*, etiam terrestrem expetere;

(1) Mach. 1. v. 24. (2) Ps. 31. v. 5. (3) Rom. 7. v. 23.

cum solus ille in terris beate vivat, qui idem semper, quod Deus, cupit. *

Ah! insonant auribus meis illae damnatorum voces: *quid profuit nobis superbia, et divitiarum jactantia quid contulit nobis* (1)? Illa veritas: *quid prodest*, omnibus abundasse, si sic damnor? et *quid nocet*, omnes aerumnas tolerasse, si sic salvor? haec, inquam, veritas veluti infixus menti aculeus est. * Et tamen (quae mea infirmitas est) ab illo coelesti aequilibrio, etiam post tria illa paulo ante expensa incitamenta, pervicax abhorreo. Enimvero *confusio operit faciem meam* (2)! Dolore *configitur mens mea*. Verum, o magne Deus! *fac potentiam in brachio tuo* ..... (3) et *qui imperas ventis et mari* (4), meam quoque renitentem vi gratiae tuae ad hoc animi aequilibrium inflectas, precor, voluntatem.

Sit igitur: *audite coeli*, quae firmiter propono, *audiat terra verba oris mei* (5): quia tu, *Dominus meus, et Deus meus* (6), cujus *manus fecerunt me, et plasmaverunt me* (7); ideo tibi posthac serviam et quidem quo tu decreveris modo: in eo, quem tu determinaveris vitae statu: aut in electo jam statu, in eo, quem tu signaveris, perfectionis gradu: paratus ad omne id vitandum vel amplectendum: tolerandum vel agendum, quod te velle in his exercitiis intellexero. *O Creator Omnipotens, sedens super thronum* (8), *operi manuum tuarum porrige dexteram* (9)! Deinde eliciantur illi ipsi virtutum actus, majori tamen cum fervore, quos meditationi primae subjungendos esse superius designavi.

(1) Sap. 5. v. 8. (2) Psal 68. v. 8. (3) Luc. 1. v. 51. (4) Luc. 8. v. 25. (5) Deut. 32. v. 1. (6) Joan. 20. v. 28. (7) Psal. 118. v. 73. (8) Eccli. 1. v. 8. (9) Job. 14. v. 15.

Punctum II.

Porro si hanc indifferentiam ab homine requirit finis *hominis*, multo magis eamdem imo et perfectiorem a Religioso exiget finis *Religiosi*. Ita est, o vitae Apostolicae Auctor et exemplar Christe Jesu! nihil mihi proderit *praestantia*, *utilitas* et *felicitas* hujus finis, nisi hunc eundem (salutem nempe, et perfectionem tum propriam tum alienam) procurem eo, quo tu statueris, modo, nempe per illa nominatim *media*, et in ea singillatim *mensura*, per quae et in qua id a me fieri tibi placuerit. Praeterea divina luce illustratus, perspicue agnosco, quemvis in sacro Ordine locum, munus, gradum ac valetudinem *medium* esse, et quidem *aptum* ad hunc finem consequendum. * Imo cum tua prudentia, hoc ipso quod infinite sapiens et provida sit, semper eligat media obtinendo fini aptiora, evidens mihi pariter est, illam stationem et officium, illam valetudinem et gradum, in quo per obedientiam vel providentiam fuero collocatus, medium ad id *aptissimum* fore. * Ergo ad ista indifferentem me esse oportere, ipso sole mihi clarius est. *

Et tamen, o Domine! (ah! *imperfectum meum viderunt oculi tui*) (1) et tamen de coelesti hac virtute nec prima in me lineamenta reperio. Commoditatum, honorum, vitae amor, et laborum contemptus, dolorum fuga primas ubique tenent, geminique veluti poli sunt, circa quos actiones cogitationesque meae omnes perenni gyro vertuntur.

At quamdiu tandem, o anima! tam indignam te ipsa servitutem servies? Ergone ideo mundanas dignitates sprevisti, ut in demissionis schola emi-

(1) Psal. 183. v. 16.

nentiae fumum captares? An ideo rebus omnibus, domusque paternae deliciis renunciasti, ut in poenitentiae palestra vili commodo inhiares? An ideo carnis vincula rupisti, ut mundo mortuus cuticulae viveres, et superstitiosum sanitati mancipatum servires?

O Domine! *illumina oculos meos*, ut videant vanitatem (1), quae illusam tristi fascino excoecat mentem. Da, ut firmiter credam, quod *tua, Pater, providentia gubernet* omnia (2); quod hic locus, hoc munus, tuo mihi nutu assignetur; quod illa aegritudo a tua manu immissa veniat. * Fac proinde, ut haec omnia indifferenti animo a te acceptem tamquam media omnium aptissima ad consequendum hominis Religiosi finem. Post haec magna animi contentione repetantur iidem affectus, quos supra ad finem meditationis secundae eliciendos praescripsi.

ADMONITIO

« Cum ii, *qui hactenus non ita multum pro-
» fecerunt in spiritu, diutius in prima hebdomade
» detinendi sint, ut amplius peccata sua defleant,
» utque peccati turpitudinem ac foeditatem melius
» agnoscant* (3), hunc in finem sequentis diei
» exercitationes data opera prolixius excurrunt,
» ut geminas in partes divisae in biduum mate-
» riam suppeditent iis, quibus fixum est, qua-
» triduo huic hebdomadi immorari. Isti ergo
» praesenti hoc die mediam partem meditatio
» num de peccatis et inferno contemplandam as-
» sument, residua earum parte in sequentem re-
» jecta. Sic enim satisfiet illi monito Directorii,

(1) Psal. 12. v. 15. (2) Sap. 14. v. 3.
(3) Direct. c. 17. v. 1.

» cujus haec sunt verba: *tertio die proponenda* » *erit eadem materia*, quae secundo fuit expensa, » *sed cum aliquibus novis punctis. Sic enim ma-* » *teriae profundius penetrantur* (1). Qui autem » non nisi triduum ei impendere constituunt, » iis uni solum vel duobus punctis insistendum » erit (siquidem meditatio integra justo longior » fuerit visa), quod reliquum fuerit, id oratione » finita aliove commodo tempore perlegatur. Sic » v. g. meditationis sequentis punctum secundum » hodie jam tempore praeviae ad eam praepara- » tioni destinato, vel post coenam attente legi » poterit ».

DIES SECVNDA

MEDITATIO I.

DE POENA PECCATI AB ANGELIS ET ADAMO ADMISSI

Punctum I.

Considera poenam peccati *ab Angelis* admissi, qui ab ultimo fine suo ob laudatae indifferentiae defectum superbia deviantes, debitum Creatori suo servitium quo ille voluerat modo, nempe (2) per Christi adorationem deferre recusarunt; ac propterea mox e coelo fulguris instar in tartara praecipites acti sunt. Hic jam horrore attonitus expende sequentia rerum adjuncta.

1. *Quis* ille sit, qui hoc supplicium inflixit? *quis?* nempe Deus, cujus *Justitia* non potest punire ultra meritum: cujus *Misericordia* semper plectit infra meritum: cujus *Sapientia* nihil po-

(1) C. 14. n. 1.
(2) Ut volunt aliqui. V. Antoine de Ang. c. 4. a. 2.

test statuere praecipitanter et inconsulte: cujus *Sanctitas* nihil potest agere ex passione (ut ajunt) vel minus recte. Et tamen hic tam justus, sapiens, sanctus et clemens Deus hos coelestes ab ultimo fine suo per noxam lethalem aberrantes Spiritus tam severe mulctavit.

2. Considera, *quosnam* ita puniverit? heu! aethereas mentes, coeli Principes, omnibus naturae et gratiae dotibus eminentes, numero incomprehensas; quae laesam Divinitatem, siquidem illis resipiscere fuisset datum (1), sempiterno ac intensissimo amore, unanimi consensu, quovis momento per totam aeternitatem dilexissent.

3. Perpende, ob quid tam sapiens, et clemens Deus adeo excellentes, ac innumeros Spiritus et quidem omnes, nullo excepto, sic castigarit? ob quid? nempe ob unicum peccatum grave, *unicum* ..... idque *primum* .... et quidem unico instanti .... sola cogitatione patratum.

4. Cogita, *quomodo* vindex Numen in hos coelestes Spiritus propter unicum hoc delictum animadverterit? Ah! mulcta quoad intensionem immani, quoad durationem aeterna; seu (ut scholae loquuntur) intensive finita, sed tamen extensive infinita; et qua diriorem (poenam damni spectando) Deus ipse quamvis omnipotens infligere non potuit.

5. Pondera, *quando* hoc supplicio eos affecerit? eo nimirum tempore, quo nullum adhuc praecesserat castigationis exemplum, monitio nulla, nullae minae. Non viderant orbem aquarum diluvio submersum, non Sodomam flammis conflagrantem, non Christum in cruce expirantem. Et tamen

(1) Hanc enim resipiscentiam ex conditione naturae angelicae dari in illis non posse docet s. Thomas 1. 64. 2. ibique Caietanus.

una omnes, non solum decimus quisque, sed una omnes deturbabantur in tartarum; et quidem deturbabantur e vestigio, sine mora, eo ipso temporis quo deliquerant momento, et nullo ad poenitendum intervallo nec brevi relicto.

Ah! Angeli tam nobiles, iique innumeri, tertia eorum pars, non nisi momento et semel tantum peccantes, et quidem prima vice ac sola mente peccantes, nullo exemplo territi, nullo ad agendam poenitentiam concesso nec minimo temporis puncto: hi (contremisce, o homo peccator!) hi ob unicum .... primum .... sola cogitatione .... in instanti .... commissum lethale piaculum detrudebantur ad *tartara*, idest, in locum tormentorum, quae sunt multitudine innumerabilia, magnitudine inexplicabilia, continuatione interminata. Et detrudebantur a Judice infinite justo, sapiente, sancto, et clementi. O peccatum! quam horrendum igitur et execrandum es monstrum, quod tamen coeca hominum improbitas nihil esse, aut solum leve quid arbitratur. O quam tremendum, sanguineisque lacrimis deflendum es malum! utpote quod ab ultimo fine (summo scilicet bono) ad omnis miseriae centrum praevaricatores abducis. Age jam, ex his quid concludis?

Conclusio I. Ergo omni illud possibili odio ac *horrore* aversemur ac detestemur oportet. Et quidni? *Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, sed rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos* (1), quo tu clypeo tectus impunitatem speres? tu, inquam, vili ex luto compactum nihil? tu, qui non unius solum, sed tot scelerum et quidem gravissimorum es reus; et quidem post concessam toties veniam, post tot visa, quae iratus Judex ediderat, divini rigoris

(1) 2. Petr. 2. v. 4.

documenta? Igitur summo hujus portenti horrore concussus extimesce, et *quasi a facie colubri fuge peccatum* (1).

Nam teterrimus carcer, in quem rebelles hi Spiritus sunt detrusi, etiamnum succensus ardet, et etiam pro te .... ita est: etiam pro te succensus ardet. Idem Deus, qui coeli Principibus non pepercit, etiamnum vivit, et vivit aeque justus, aeque potens ac sanctus. Vivit! et vae tibi! si te gravi noxae immortuum deprehenderit. *Si enim angelis*, nobilibus adeo spiritibus iisque innumeris *non pepercit*; multo minus tibi, o abjecte homuncio, vindex ejus Justitia parcet. Ergo time, fuge, horre, ah! horre peccatum.

Conclusio II. Cum tanta tamque enormis sit mortiferi criminis malitia, utpote quae Numinis iram tantopere commovet; ergo admissa intensissimo *dolore* sunt deploranda. Peccasti, o infelix! peccasti, id clamat conscientia: ergo meritus es inferos, id docet fides. Si tunc illo, quo deliquisti, momento, si illo die ac hora a vivis excessisses, heu! quo devenisses? ah! jam nunc *habitares cum igne devorante* (2), ibidem habitaturus aeternum.

Jam attende. En! Deus punivit angelos, pepercit tibi; illos *rudentibus inferni detractos, in tartarum tradidit cruciandos*, tibi spatium poenitendi clementer concessit. Peccasti prima, secunda, tertia vice, et pepercit Deus. Peccasti quarto, et quarto pepercit Deus. Peccasti decies, imo vigesies, et vigesies pepercit Deus. Tu continuasti peccando, et Deus continuavit parcendo. Angelos, heu! angelos post unicum, idque primum, sola cogitatione commissum grave piaculum, sine mora e vestigio aeternis flammis mancipavit, tota

(1) Eccli. 21. v. 2. (2) Isa. 33. v. 14.

aeternitate cruciandos; et tibi misero, vili et ingrato homuncioni post centena, eaque foedissima patiens et lentus pepercit.

An ergo tandem non agnoscis divinae ejus misericordiae infinitam erga te Bonitatem, nec attonitus miraris benevolum ejus erga te prae tot aliis affectum? Ah! homo non es, si ad ista tibi pectus in gemitus non erumpit, oculi in lacrimas non diffluunt, tota anima mutui amoris non flagrat incendio. Proinde erumpe in ardentissimos *doloris*, et *horroris* actus, dolendo *de praeteritis*, et quidem intensissime: abhorrendo *a futuris* noxis, idque efficacissime. *Dolor* de praeteritis, *horror* a futuris sit fructus meditationis.

Punctum II.

Considera poenam *primis parentibus* inflictam, atque ideo inflictam, quia per peccatum a suo fine ultimo deflexerunt, atque ob indifferentiae defectum sua conditione haud contenti, cupiebant esse *sicut dii, scientes bonum et malum* (1); volebant quidem servire Deo, sed in sublimiori, quam ille ordinaverat, statu, atque, ut votis potirentur, perverso rerum creatarum usu, media sibi vetita elegerunt. At vix mortiferum gustaverant pomum, cum mox

1. Justitia originali, supernis habitibus, dominio in bestias, suosque appetitus exuuntur; et lata in eos sententia e paradiso in hanc miseriarum vallem in perpetuum miseri exules ejiciuntur. Nec hic stetit noxia mali vis, etiam in posteros suum virus effudit. Id ut clarius agnoscas,

2. Congesta veluti in cumulum una comprehensione complectere omnia incendia, naufragia et bella quotquot ab orbe condito fuerunt, item

(1) Gen. 3. v. 5.

ruinas omnes vastationesque tot urbium, provinciarum ac regnorum, eluviones vastissimorum fluminum ac marium, morbos et cruciatus aegrorum et martyrum, omnes denique universim calamitates et miserias, quae, veluti diluvii tempore undis quoquoversus effusis, hunc terrarum orbem hactenus inundarunt, magisque in posterum praesertim sub finem mundi inundabunt. His adde tot millia multa infantium, qui antequam sacro latice tingantur, praecoci morte abrepti, superna beatitudine aeternum privantur. Haec, inquam, omnia in acervum congeras, una cum omnium hominum, quotquot aut mortui jam sunt aut morientur, ossibus ac reliquiis, harum profecto rerum omnium teste Apostolo primum illud Adami peccatum infelix fons est atque origo (1). Hinc ergo, nimirum ex severitate supplicii, culpae malitiam metire, si potes.

3. Nihilominus tamen haec nusquam manifestior apparet, quam in illa ferali tragaedia, quam olim Calvariae clivus tota fremente natura orbi spectandam dedit (2). Nam, ut iratae divinae Justitiae pro unico hoc Adami peccato condigna placatione ex aequo satisfieret, necesse fuit, ut Verbum fieret caro:.... in crucem ageretur Christus:.... duos inter latrones moreretur Deus .....

Ita est, omnes Beatorum labores, cruciatus, et virtutes minime suffecissent delendae pro merito vel unicae huic offensae. Imo licet innumerae prope animae, quarum quaelibet vitae sanctimonia ipsam coeli Reginam superasset, longissimo annorum spatio immania tormenta vel ipsis infernis ignibus atrociora, eundem ob finem patientissime

(1) Rom. 5. v. 12. et seq.
(2) Hoc incitamentum S. Ignatius proponit ad finem hujus ipsius meditationis de peccato Angelorum, et Adami.

tolerassent, tamen unicum hoc piaculum condigna satisfactione nullo modo potuissent expiare. Licet universus orbis hostiarum sanguine redundasset, divinus nisi sanguis fuisset libatus, divina nisi Persona victimae vices subiisset, ex mente SS. Patrum ac Theologorum (1) in irritum cuncta recidissent: nec mundus fuisset expiatus, nec Deus placatus. Tanta fuit tamque enormis et atrox virulenta illa, quae huic mortifero sceleri inerat, malignitas pravitasque. Ex his modo quid concludis?

Conclusio I. Si omnes corporis cruciatus si omnia fortunarum et famae dispendia, si omnes denique hujus mundi calamitates, atque ipsa quoque mors sunt poena peccati ab Adamo admissi, ergo hoc majus est illis omnibus malum. Nam (ut docet S. Thomas) *plus habet de ratione mali culpa quam poena* (2). Ergo quodcunque potius tolerandum, quam peccandum!

Conclusio II. Deus in cruce ob peccatum Adami moritur (singulae voces minutatim ponderentur) Deus in cruce ob peccatum Adami moritur: nullo alio quam fuso Dei hominis sanguine elui illud condigue potuit. Ergo id gravissimum prorsus et execrandum est malum; quia Deus pro re levi, et nugatoria tam saeva inter tormenta mortuus haud est.

Conclusio III. Si Pater aeternus proprio Filio non pepercit, licet non nisi formam peccatoris assumpserit, et pro hac Adami noxa solum se vadem obtulerit, quid nobis fiet? nobis, inquam, tam vilibus mancipiis et tot tantorumque criminum reis?

(1) Irenaeus lib. 3. adversus haereses, cap. 20. Athanasius in Passionem Salvatoris. Cyrillus Alexand. in scripto ad Valerianum Episcop. Fulgentius in lib. de incarnatione, et gratia Christi. Doctor. Angelicus q. 1. a. 2. (2) P. 1. q. 48. a. 6.

Affectus

Ergo 1. doleamus de naevis *praeteritis*, et caveamus *a futuris*. 2. Delictorum pondere depressi, *humiliemus* nos sub potenti manu Dei, appetitum supra alios eminendi eorum consideratione compescendo. 3. Sanctum *carnis odium* concipiamus, ab illius illecebris tanquam a scelerum fomentis constanter abhorrendo. His tamen duobus ultimis affectibus brevior mora erit concedenda; cum intensus *dolor* de admissis, et efficax *horror* a committendis princeps sit fructus hujus meditationis, qui ut solidior sit, tria erunt observanda.

1. Huic praecipue actui singulari cum fervore, et potissime immorandum erit. 2. Admissa piacula sic erunt detestanda, ut semper conjectis in eorum radicem oculis, simul etiam eminentiae cupiditatem, et commodi proprii amorem tanquam praecipuos malorum fontes execremur. 3. Ab erratis gravibus semper progrediendum erit ad venialia; id quod pro reliquis etiam commentationibus notandum est.

Ceterum quid magis incutere homini possit horrorem peccati? quid vehementius incendere ejus dolorem queat, quam videre Filium Dei pro eo in patibulo crucis morientem? o coeli! Dei Filius jussu Patris in Cruce ob peccatum moritur. O spectaculum! ad quod ipsa etiam tartara cohorrescant, et soluta ruat compages mundi. Deus in cruce ob peccatum moritur .... Deus! .... Haec credo, et tamen nec doleo de admissis, nec abhorreo a futuris: .... quin et pecco, *rursum crucifigendo mihimetipsi Filium Dei, et ostentui habendo* ....! (1).

Hebr. 6. v. 6.

O anima! en Jesus tuus in cruce moritur,.... et non solum ob Adami, sed ob tua etiam delicta moritur,.... et quidem te cruentas manus inferente moritur.... Haec cernis, nec tamen in lacrimas diffluis?.... Ad hanc tragaediam sol obscuratur, petrae scinduntur, ipsi Gentiles redeunt percutientes pectora sua: sola tu immota perstas. Aperiuntur sepulchra, velum templi scinditur, tota natura fremit: solum tu, o peccator, non moveris! solus tu calybe durior Salvatorem tuum trabali e ligno tribus clavis suffixum, summos inter cruciatus exspirantem vides!.... imo funestam hanc scenam etiam iterare audes!

Ah! tandem fluite lacrimae, erumpite gemitus, totum pectus jam occupet moeror, ut digne defleam divinae offensae cognitam a me gravitatem, quae non aliunde manifestius quam ex Christi morte elucet. O Jesu cruci affixe, permitte, ut pedibus tuis advolutus, effuso fletu, meum tibi *dolorem* tester, et prae *horrore* tam gravis, quam peccatum continet, malitiae non prius *dolere* et *horrere*, quam vivere desinam!

Vivit Deus, in cujus conspectu sto; *quia donec superest halitus in me, et spiritus vitae in naribus meis, non loquentur labia mea*, nec operabitur cor meum *iniquitatem* (1). Potius omnia perdam bona, et feram mala, quam ut denuo etiam leviter *delinquam in animam meam* (2). Ita profecto est, ne leviter quidem delinquam, cum etiam venialis noxa sit causa cruciatuum ac mortis Christi, ac Numinis sanctitas illam quoque immenso odio, ac omni sua infinitudine aversetur, horreat et execretur. Potissimum autem ab his N. mihi, nec non ab illorum venenata radice nimirum superbia ac sensualitate cavebo.

(1) Job. 27. v. 3. (2) Eccl. 19. v. 4.

O quam profunde submittere me debeo sub abyssalibus judiciis tuis, Domine! ubi nihil aliud me esse invenio, quam nihil et nihil. En! coeli non sunt mundi in conspectu tuo: vel *in ipsis angelis reperisti pravitatem: ipsae stellae ceciderunt de coelo: et ego pulvis quid praesumo? O quam humiliter* ergo *et abjecte mihi de meipso sentiendum est* (1). O quantopere infelix illa tot malorum origo, honorum scilicet ac illecebrarum appetentia est detestanda! Igitur etiam ego cum Paulo *castigabo corpus meum, et in servitutem redigam* (2); illud, inquam, corpus, quod tibi, o Jesu crucifixe, tot dolorom causa, et tam horrendae necis occasio fuit. Etiam ego cum Davide *vilior fiam, plus quam factus sum, et ero humilis in oculis meis* (3). Serviam ego servus tuus tibi Domino meo, et quidem quo volueris modo cum plena ad quidvis indifferentia.

LECTIO

DE DOLORE ET HORRORE PECCATI

§. I.

I. Jacto principali fundamento nostri, quod molimur, spiritualis aedificii, nempe serviendum esse Creatori quo voluerit modo, id est, in eo vitae statu, aut in electo jam statu, in eo munere, loco, valetudine et perfectionis gradu, in quo ille sibi id gratum fore significarit, adeoque ad haec omnia indifferentes nos esse oportere; jacto, inquam, hoc angulari exercitiorum lapide, tollenda e medio sunt praecipua *impedimenta*, quae nos ab aurea hac indifferentia, et quod consequitur, a no-

(1) De imit. Chr. l. 3. c. 14. (2) 1. Cor. 9. v. 27.
(3) 2. Reg. 6. v. 22.

stro fine ultimo abstrahunt atque abducunt.

Porro quod a generoso hoc aequilibrio nos potentius retrahit, et in oppositam partem male pronos impellit, est tum innata nobis *appetentia* honorum, deliciarum et opum, nec non sanitatis ac liberioris vitae, tum nobiscum veluti natum fastidium atque aversatio contemptus, paupertatis et vexationum, item aegritudinis ac perfectioris vitae. Sive (ut compendio utar) est nimius *cuticulae* ac *eminentiae* amor, atque inordinata *contemptionum* ac *molestiarum* fuga. Ad haec enim duo, tanquam ad fontem ex quo fluunt, priora facile reducuntur.

Nam (ut inductione constat) quotiescunque a commendato nobis mentis aequilibrio discedimus, semper id ob unam ex praedictis rationibus fit. Cum enim coelestis haec virtus in medio consistat, solo Numinis nutu in hanc vel illam partem inclinanda, nihil illi adeo adversatur quam nimia propensio ad unum, et aversio ab altero mediae rei extremo. Adeoque nihil magis laudatae indifferentiae inter commoda et incommoda, honores et contemptus, divitias et paupertatem officit, quam nimius amor priorum et horror posteriorum. Cum igitur hic amor et horror motionum humanarum communes duo veluti cardines sint, patet, quotiescunque ab aureo illo mentis aequilibrio volentes deflectimus, id semper ob unam ex praedictis rationibus fieri, et quidem per actus leviter vel graviter malos.

Nam cum secundum Christi effatum *omnis arbor mala malos fructus faciat*, imo cum non possit *arbor mala bonos fructus facere* (1), consequens est omnes illos actus, qui ex illo duplici germine nempe ex dicta *appetentia* et *nausea* seu *amore* et *fuga* tamquam ex venenata radice enascuntur,

(1) Matth. 7. v. 17. et 18.

quique nos ab illo coelesti aequilibrio deflectere cogunt, esse *peccata* (1), eaque, voluntaria si sint, graviter vel leviter vitiosa: adeoque haec totidem esse passus, quibus a laudata indifferentia et ab ultimo fine nostro vel omnino aberramus vel saltem deviamus. Nam vitia ex mente Patrum sunt proprie illi animae gressus, per quos eadem a coelo atque a Creatore procul recedit.

II. Ut ergo S. P. N. caecam voluntatem a noxio hoc honorum et commoditatum, deliciarum et opum *appetitu* revocet, illamque mitigato contemptus et incommodorum, paupertatis et dolorum *fastidio* ad praedictam indifferentiam, et per eam ad ultimum finem suum reducat, peccatorum malitiam, turpitudinem et damna ob oculos ponit, ut scilicet inspecto rivulorum veneno ipsum etiam fontem execrari discamus. Hinc patet, quam arcte diei hodiernae meditationes cum hesternis cohaereant.

Dixi autem, inspecto rivulorum veneno, ipsum etiam lapsuum fontem execrandum esse. Et hinc (quod maxime notari cupio) quotiescunque in his de peccato exercitiis dolenti animo commissa piacula aversabimur, semper reflexo in eorum radicem obtutu, etiam ille perversus *excellentiae et cuticulae amor*, atque inordinata illa *despicatus et vexationum fuga*, id est *superbia* et *sensualitas* (ut vulgo dicitur) tamquam foecunda malorum fere omnium causa erit detestanda.

Ceterum ut divus Ignatius praefixum sibi scopum eo certius assequeretur, id est, ut culpae detestatio cum dolore conjuncta cordis intima eo efficacius pervaderet, 1. malignitatem vel unius

(2) Nam etiam actus primo primi (ut Scholae loquuntur) possunt per ampliationem appellari peccata, quia sunt tum poena, tum causa peccati.

etiam naevi propriis coloribus adumbrare conatur. Hanc vero, ut bene depingat, considerandam nobis proponit castigationem Angelis, primisque Parentibus ob unicum erratum inflictam, ut nempe ex atrocitate poenae gravitatem culpae metiremur. Et certe priorum ruinam ac posteriorum proscriptionem ea rerum adjuncta circumstant, quae rite perpensa vel durissimam cujuscunque mentem terrore compleant necesse est; ita ut aptius medium huic fini obtinendo inveniri haud posse crediderim.

2. Cum autem aliena nos minus moveant quam quae ad nos ipsos attinent, S. Ignatius sequenti commentatione perpendendam annexuit propriarum noxarum multitudinem, foeditatem ac perversitatem, quae propius inspecta non possunt quin summo dolore nos afficiant, ac poenitentia scelerumque odio inflamment.

3. Quia vero subinde aliquos reperire licet, quos suppliciorum metus a peccando potentius absterret, pro ultima ejusdem hujus diei (1) meditatione (et quidem ante eas, quae de morte aut judicio agunt) (2) contemplandos exhibet inferorum cruciatus, quamvis hanc materiam in primo jam

(1) Nam hanc de inferno contemplationem illo ipso adhuc die, quo duas priores, nempe de poena Angelorum et propriis peccatis instituimus, pro ejusdem diei exercitio quinto seu ultimo ante coenam S. Ignatius assumendam praescribit in lib. Exercit. ad finem exercit. V.

(2) Nam loco paulo ante citato mox ad finem exercitii V. ait, his meditationibus, scilicet de peccatis, et inferno adjici posse alias, ut de morte, de judicio. Ubi notandum, eumdem dicere, has posteriores illis prioribus *adjici*, id est, subjungi posse; non vero *interseri*, aut *immisceri*. Nempe ex ejus mente non tam ordo novissimorum servandus est, quam spectandus ille, qui solus hodie intenditur, fructus scilicet *dolor* et *horror* peccatorum, qui procul dubio inferorum consideratione plurimum promovetur, et augetur.

hujus diei exercitio puncto tertio attigerit (1).

Ex quo insignis S. P. N. in hac arte peritia et prudentia elucet; cum ea incitamenta, quae acquirendo illi, quem praesenti hoc die intendit, fini aptissime faciunt, junctim et unice, gradatim tamen expendenda proponat; nihil enim NB. adeo ad profectum conducit, quam si integro die uni solum veritati exputandae, unique tantummodo primario fructui inde colligendo nos totos impendamus (2).

III. Porro fructus per dictas exercitationes a nobis hodie colligendus ex mente S. Patris est *dolor intensus de peccatis, atque abundans fletus* (3). Hic enim, nempe in prima hebdomade (ut alibi ait) *quaerimus dolorem ac lacrimas de peccatis* (4), et quidem non qualemcunque, sed tamen dolorem, vi cujus *internam criminum nostrorum detestationem sentiamus:* item vi cujus *perspecta ac damnata* mundi, et appetitionum nostrarum *pravitate, ab* illis *rebus mundanis ac vanis*, quae vitiorum nostrorum scaturigo sunt, *nos recipiamus* (5).

(1) Quam materiam tum ob argumenti similitudinem, tum ne prima exercitatio prolixior excurreret, tum denique ne mane ibidem dicta sub vesperum denuo repetenda forent, huic ultimae conjungendam censui.

(2) Hinc a mente S. Auctoris recedere videntur illi, qu primo die, post consideratum ante meridiem hominis finem, a prandio meditationem de peccato Angelorum: altera dein die pariter a prandio de morte vel judicio (ante eam de inferno) peragendam praescribunt. Videri potest P. Diertins in sua explanat. Exercit. in notando post contempl. III hebd. 2 ubi docet, toto die eidem materiae inhaerendum esse, ne multiplex veritatum aeternarum varietas fructum retardet.

(3) Lib. Exercit. hebd. 1. exercit. 2. praelud. 2.

(4) Lib. Exercit Adnotat. 4 ex viginti.

(5) Ibid. hebd. 1. exercit. 3. colloquio 1. item Directorium

Idcirco scopus hodiernae diei est *dolor* de praeteritis offensis et quidem *vehemens*: item *horror* a futuris et quidem *efficax*, qui ipsum simul earum *fontem* aversetur, inordinatum scilicet cuticulae et eminentiae amorem. Hunc ergo *dolorem*, et *horrorem* ut abundantem hodie acquiramus, omni virium contentione allaborandum erit. Nam sicut *indifferens* animi aequilibrium ad amplectenda omnia media, per quae Deus ultimum finem nostrum nos consequi voluerit, fuit materia hesternae diei, et sicut intima *cognitio* sui ipsius praesertim motionis animo dominantis cum demissione et odio sui est finis crastinae lucis; ita *purgatio* animae per seriam execrationem errorum, nec non eorumdem radicum est meta praesentis diei (1). Jam autem anima nullo adjumento efficacius purgatur quam per poenitentiae lavacrum, quae (ut indicat Directorium) (2) in *contritione* et *confessione*, tanquam geminis a poenitente ponendis actibus consistit (3).

§. II.

I. Ad *contritionem* quod spectat, ea ex Sacra Synodo Tridentina est *dolor ac detestatio de commisso peccato cum proposito non peccandi de cetero*, seu odio mixtus dolor *de praeteritis*, horror *a futuris*. Hanc ergo ut aptis S. Ignatius industriis

c. 39. n. 2 ubi haec: *concipiatur de peccatis quam maximus dolor et contritio, ut animus abstrahatur ab amore omnis rei terrenae.*

(1) Direct. c. 11. n. 2.

(2) Ibid. c. 11. n. 3 ubi sic: *in prima hac hebdomade proponuntur media, quae ad animam purgandam per contritionem et confessionem pertinent, et ad veram poenitentiam in nobis gignendam juvare possunt.*

(3) In lib. Exercit. in additionibus ad exercitia ad finem hebdom. 1.

promoveat, non solum nobis omni *risu, verbisque risum provocantibus* interdicit; sed ipsas etiam cogitationes pias de laetiori argumento occurrentes expelli jubet, sanctamque animi tristitiam, inductis etiam cubiculo tenebris, et aucto corporis cruciatu foveri cupit. Prius vetat, *quoniam talis quaelibet cogitatio impedit fletum et dolorem de peccatis, qui tunc quaerendus est.* Posterius fieri cupit, *ut impetremus intimam cordis contritionem de peccatis et abundantiam lacrimarum.*

Imo cum adverterit, illum terrorem, quem tum spectatum in Angelis et Adamo supplicium, tum considerata propriorum criminum gravitas ac promerita inferorum tormenta animis nostris incutiunt, impedire teneriores doloris motus; id, inquam, cum adverterit, statim ad calcem dictarum meditationum provide subjunxit ejus generis incitamentum, quod movendo fletui summe idoneum est. Sic ad finem primae proponit Christum in cruce ob peccatum morientem. In secundae vero et tertiae colloquio exhibet infinitam Dei Misericordiam nobis tamdiu ac toties parcentem: licet alii interea innumeri fortasse minoribus obnoxii criminibus in tartarum sint deturbati. Quae certe considerata etiam immensa Dei bonitate talem movendi vim habent, ut ultro lacrimas prorumpere necesse sit, modo haec eadem incitamenta penitus in memoria insideant, quae die saepius nobiscum recolamus.

II. Aliae praeterea rationes quae, ad tantam animi contritionem nos moveant, sunt hae: nam 1. quo intensior ea fuerit, eo uberior erit gratia: 2. eo amplius delebitur de reatu poenarum, quae nobis vel in hac vel in altera vita pro mensura culparum exolvendae restant: 3. eo firmior etiam erit in bono constantia ac proposita vitae corre-

ctio; ideo enim tam frequenter relabimur, quia nimis raro vehementer dolemus: 4. eo solidior erit securissima animi pax, orta ex dulcissima spe et ex intensiori, nescio quo suavi tranquillae mentis vadimonio, quo securi reddimur, nos amicum nobis Numen habere. Cum e contrario remisse dolentis dubia sit veniae spes, amicitia cum Deo frigida, relapsus facilis, satisfactio tenuis, et modicum gratiae incrementum.

Ad obtinendam autem utilissimam hanc contritionis intensionem adhibenda erunt sequentia media. Primum est *oratio*, qua ejusmodi favor ab eo, cujus misericordiae non est numerus, et bonitatis infinitus est thesaurus, constanter et ferventer efflagitetur. Hanc in rem plurimum conferet, facere aut fieri curare Sacrum, ut ajunt, votivum pro obtinenda remissione peccatorum, inserta collecta de petitione lacrimarum.

Alterum est corporis *castigatio*, utpote cui mira vis inest, Deum nostra in vota inflectendi, cordisque duritiem emolliendi. Tertium in eo consistit, ut universam nobis vitam, omniaque ejus decursu admissa a nobis peccata quasi in cumulo repraesentemus, cum Rege Ezechia *recogitando omnes annos in amaritudine animae* (1). Nostra enim hoc modo congesta quasi in montem peccata movendis lacrimis ciendoque cordis dolori optime faciunt. Alia deinde adjecta hodiernis meditationibus a S. Patre doloris incitamenta, nempe Jesus crucifixus, et infinita divinae misericordiae bonitas, magno hunc in finem subsidio erunt.

III. Certe sanctus ille Seraphinorum aemulator Franciscus Christum in cruce pro peccato morientem contemplando, in tantos clamores erupit, ut casu praeteriens nobilis quidam Eques eum a

(1) Isa 38. v. 15.

latronibus jugulari crediderit. Cumque ille parum adhuc sibi dolere videretur, vicinas rupes et antra in luctus societatem vocavit. Et en! divino nutu siccissimae alias petrae tanta humoris copia perfundebantur, ut defluentes ex illis et sensim confluentes ubertim guttae, plurimos tandem in rivulos excreverint. Franciscus vero exhaustus viribus in cellulam aliorum manibus referri debuerit.

O saxea mortalium corda! ad haec jam quis vobis sensus? Ergone possibile sit, ut Servatoris e cruce pendentis aspectus non eumdem in religiosa mente, quem in his lapidibus, effectum creet? Ergone fieri possit, ut eodem modo, quo Turca, Christianus etiam hanc amoris simul et moeroris scenam intueatur? *O angeli pacis amare flentes* (1)! per Matrem dolorosam vos rogo, serias tandem easque uberes mihi poenitentiae lacrimas exorate.

Quidam in Hispania, cum longanimem illam offensi Numinis erga peccatores benignitatem a S. Vincentio Ferrerio pro concione extolli audivisset, tanto ob admissa a se peccata dolore affectus fuit, ut exanimis in terram corruerit. Et nos haec eadem meditantes, et quidem in sacra hac solitudine meditantes, pumice sicciores sine vehementi motu perstamus; nos, inquam, quos conscientia fortasse aeque gravium, si non plurium naevorum arguit reos? Enimvero vel haec vera esse non credimus, vel noxae malignitatem non ponderamus.

S. Catharina Senensis modicam, quae casu obrepserat, oculorum levitatem tam copioso lacrimarum imbre defleverat, ut multo tempore nullum solamen admiserit. Beatus Alphonsus Rodriguez

(1) Isa. 33. v. 7.

unicum veniale piaculum plures annos quotidiano eoque largissimo fletu deploravit. Et nos fortasse lethalia eaque plurima vix lacrimula expiamus? Quis durum adeo mentis silicem non execretur? Nec dicas, ut quis sic doleat, oportere eum esse sanctum. Nam contra sic oporteret dolere, ut quis fiat sanctus. Quid? quod ipsi etiam praevaricatores olim pudori ac probro nobis erunt?

Nam surgent in judicio magni illi Poenitentes ac Thaebaidis incolae, et nostram nobis duritiem exprobrabunt. Surget ille miles, qui ad pedem columnae, cui insistebat Simeon Stilites, prae contritionis vehementia exanguis concidit. Surget ille Nobilis, qui, cum S. Ulricum ex ordine Praedicatorum in peccati malitiam perorantem audiret, prae illius horrore subito exspiravit. Surgent innumeri rustica de plebe viri, qui intellecta in Missionibus culpae lethalis gravitate in uberem ploratum, non raro etiam in clamores eruperunt. Surgent, inquam, hi, et condemnabunt nos, qui, Religiosi, id est, statum poenitentiae professi, nullo tamen fletu vel in ipsis etiam exercitiis morienti in cruce Servatori, et quidem ob crimina nostra morienti parentamus: qui neque lacrimula tam protervum misericordiae abusum, illatasque infinitae bonitati tam enormes injurias deploramus.

O Deus! qui tuam potentiam parcendo maxime, et miserando manifestas, *dissimulans peccata hominum propter poenitentiam* (1); *gratiam Spiritus S. cordibus nostris clementer infunde, quae nos gemitibus lacrimarum efficiat maculas nostrorum diluere peccatorum. Produc de oculis nostris la-*

(1) Sap. 11. v. 24.

crimarum flumina, quibus debita flammarum incendia valeamus extinguere (1).

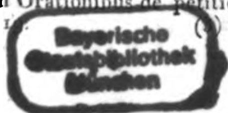
§. III.

I. Hunc de erroribus praeteritis dolorem, intensus si fuerit suapte natura et necessario comitabitur *horror a futuris*. Repugnat enim, ut quis serio doleat de malo olim admisso, quin simul abhorreat ab illo in posterum committendo. Hunc ergo horrorem ut amplius intendas, simulque ejus firmitatis periculum facias, finge ex una parte, oculis te coram usurpare illam feralem tragaediam, quam Anticchus in ultimo illius Machabeae Matris filio orbi spectandam dedit. Sublimi Rex insidens solio, meram vultu saevitiam spirabat. Promebantur dira ad torquendum instrumenta: succendebantur sartagines ollaeque aeneae: expediebantur acinaces immanesque cultri: hinc atque hinc dispersa jacebant abscissa fratrum capita, mutilatae manus, truncati pedes, cruenta laceratаque detracta cute cadavera.

Ex parte altera finge item proximum te adstare illi Babylonicae fornaci, quam *Nabuchodonosor Rex repletus furore, praecepit succendi septuplum, quam succendi consueverat* (2). Licet fornax jam immensum arderet, tamen *non cessabant ministri regis eam* magis et magis *succendere naphta, et stuppa et pice et malleolis*, ita ut *effunderetur flamma super fornacem cubitis quadraginta* (3). Hos igitur tam horrendos flammarum vortices animo atque cogitatione finge non solum intueri te, sed etiam coram sentire.

Jam vero, en ibi Machabaeo omnium minimo adeoque tenerrimo vel caro suilla erat gustanda,

(1) Ecclesia in Orationibus de petitione lacrimarum.
(2) Dan. 3. v. 1[illegible]. (3) Ibid. v. 46. et 47.

vel crudelissima mors subeunda. Hic Ananiae cum sociis vel statua erat adoranda, vel atrocissima incendia e vestigio perferenda. Finge nunc etiam tibi pari modo aut peccandum lethaliter esse, vel iisdem aut aequalibus tormentis te excruciandum esse. Age jam, quid eligis?

Ibi parvulus ille Heros generosa voce exclamat: *non obedio praecepto regis, sed praecepto legis* (1). Hic vero Ananias cum sociis audacter respondet: *notum sit tibi rex, quia Deos tuos non colimus, et statuam auream non adoramus* (2) Ain modo, an hoc animo firmo et stabili es? an idem tibi etiam vigor virtusque? Nonne probrum foret, majorem peccati horrorem in animo habuisse puerum illum tenerrimum, hos aulae deliciis natos Optimates, quam tu in animo tuo sentias, tu, inquam, Christianus aut religiosus vel etiam sacerdos?

Si res ita se haberet, o qualis ignaviae tuae exprobratio erit exemplum Eleazari, qui ne quidem ut horrendis cruciatibus se eximeret vitamque redimeret, esum vetitae carnis simulare sustinuit, sed nihil trepidus palam exclamavit: *praemitti se velle in infernum* (3); nota, *in infernum*; non solum in enses, in plagas, in necem, sed in ipsum etiam infernum.

II. Jam vero ad tria haec spectacula quid reponent illi, qui nullo cogente tyranno, nemine mortem intentante, ob leve lucrum, vilem gustum, foedam voluptatem, licet eos deterreat Justitia, dehortetur conscientia, supremam Numinis majestatem ubique praesentis proterve offendere ac lacessere non verentur: cum tamen ex Sanctorum effatis constet, *multo intolerabiliorem esse Dei of-*

(1) 2. Machab. 7. v. 30. (2) Dan. 3. v. 18.
(3) 2. Machab. 6. v. 2

fensam quamlibet exiguissimam ipso Luciferi inferno (1); et *ab uno etiam minori delicto majus malum advenire, quam a toto simul tartaro* (2). Ad haec, inquam, quid reponent illi, qui animam gravi noxa contaminare non horrent? Quam jure timendum, ne etiam hi aliquando rubore suffusi, *incipiant dicere montibus, cadite super nos, et collibus, operite nos* (3).

Hoc igitur modo tanquam ad lapidem Lydium illud, quo graviores naevos aversaris, odium periclitare. Licet enim id obvie cuivis suadere consultum minime sit, attamen in exercitiis, post consideratam erratorum gravitatem, ejusmodi de se periculum facere abs re non erit. Percontare igitur, an etiam tu cum S. Edmundo Cantuariensium Episcopo *malis in rogum ardentem insilire, quam* grave *delictum sciens admittere* (4)? An etiam tu cum S. Anselmo potius eligas, te *in orcum demergere, quam* lethalem *culpam committere; et potius purum ac innocentem gehennam intrare, quam piaculi sorde pollutum coelorum regna tenere* (5)? Quid percelleris ac commoveris?.... Haec animi comparatio reipsa ad salutem necessaria est; sine hac ingressus in coelestem patriam nemini patet.

III. Deinde a gravibus ad levia gradum faciendo, tuam quoque ab his alienationem diligenter examina. Quaere igitur ex temetipso: quid si levi mendacio lethalem morbum, gravem infamiam, aut ferale supplicium a me amoliri; vel si honorificum quodpiam munus acquirere, aut erumpens subito incendium extinguere possem, an non men-

(1) S. Catharina Genuens. in ejus vita c. 27.
(2) S. Theres. in vita a se scripta c. 25.
(3) Luc. 23. v. 30. (4) In ejus vita.
(5) Lib. 1 cur Deus homo c. 21.

tirer?... Quid conscientia reponat, sedulo ausculta. Juverit etiam animo revolvere occasiones quasdam et illicia delinquendi leviter, v. g. illa loca, personas, negotia, quae consuetis ejusmodi noxis hucusque ansam magis praebuerunt; et praemisso dissensu aut fugae proposito contra familiares ac quotidianas animi labes parare se, easque nominatim et saepius in diem detestari.

Hac industria commendatus supra *horror a futuris lapsibus* tam mortiferis, quam minutis plurimum augebitur, auctusque conservabitur. Per hunc vero duplicem et altius radicatum partim lethalium partim venialium horrorem via sternitur, animusque praevio studio jam nunc praeparatur ad primum et secundum humilitatis gradum a S. Patre ad finem secundae hebdomadis propositum. Unde iterum mira meditationum inter se connexio ac singularis ordo elucet. Verum haec de *contritione* dicta sufficiant.

§. IV.

I. Ad alterum purgandae animae subsidium nempe *confessionem* quod attinet, quamvis eam s. Ignatius primum *post hebdomadis primae exercitia esse opportunam* judicet (1) nihilominus tamen *conscientiae examen generale*, tanquam *utilissimum ad purgationem animae et peccatorum confessionem* remedium, sub ejus initium tradit (2) instituendum hora a praescriptis functionibus libera (has enim salvas esse semper oportet) verbi gratia post corporis refectionem aut loco exercitii manualis.

(1) In lib. exercit. de confessionis generalis usu Direct. cap. 10. n. 9.
(2) In lib. exercit. post exam. particulare.

Et licet in hac animi perscrutatione nobis cavendum sit a nimia anxietate, quae causa est scrupulorum, ex altera tamen parte cum ea accuratione peragenda erit, ut posthac nobis, praesertim moribundis, sit veluti clypeus contra varios *timores nocturnos* (1), et firma basis, cui mentis quies secure innitatur (2). Haec igitur scrutandae conscientiae diligentia respondere debebit, 1. diuturnitati *temporis*, per quod quis hanc expiationem distulit: 2. *multitudini et gravitati* erratorum, quae commisit: 3. *qualitati* negotiorum, quae tractavit: 4. *varietati* munerum, quae obivit.

II. Num autem totius vitae tela sit retexenda vel an solum ab ultima, aut ab anni spatio ea sit repetenda, arbitrio confessarii determinandum relinquitur. Videri hac de re potest Directorium (3). Semper tamen ejusmodi generalis sui ipsius accusatio dissuadenda erit scrupulosis, uti et vitio carnis olim magis addictis, aut etiamnum ejus stimulo gravius tentatis; hi enim plus nocumenti ex ejusmodi accuratiori indagine, quam commodi referrent.

Nihilominus quaecunque demum seu generalis sive annua aut semestris confessio peragatur, semper curandum erit, ut ea praecipue puncta conscientiae arbitro declarentur, quae adhuc nunquam rite clavibus subjecta fuerunt; quae nos prae aliis angunt et pungunt, aut sub mortem turbatura timentur; praesertim in peccata etiam *aliena* et *occulta*, in boni omissiones ac muneris neglectiones peculiari studio indagandum erit, curandumque, ut nostra haec errata iisdem omnino vocibus sacro Judici exponantur, quibus u-

(1) Cant. 3. v. 8.
(2) Direct. cap. 16. n. 3.
(3) Cap. 10. n. 9.

tetur daemon, quando nos de illis olim est accusaturus.

Uno verbo, haec exomologesis tali diligentia erit peragenda, ac si ea finita, statim e vita discedere ac tribunali divino sisti deberemus; ita ut interno quodam animi testimonio securi reddamur, nos in his exercitiis animae rationes rite subduxisse, nihilque amplius, quod ad calculos revocandum sit, superesse. Sine quo vadimonio, qui ex sacra hac solitudine egreditur, praecipuo solamine, unoque ex multis et principibus emolumentis destitutus egreditur.

III. Porro duo potissimum obstacula sunt, quae huic tam sancto operi malum non raro obicem ponunt, nempe *labor* in scrutandis ejusmodi naevis subeundus, et *erubescentia* in iis postea aperiendis superanda. Ad laborem quod pertinet, eum leviorem reddent, et plurimum mitigabunt considerata attente emolumenta ex ejus generis confessione percipienda, quae sunt sequentia: 1. illius, quae peccatis inest, malitiae clarior cognitio: 2. intensior de iisdem dolor: 3. efficacius ea vitandi propositum, et majus e coelo auxilium: 4. melior ad Eucharistiae sumptionem praeparatio: 5. firmior salutis spes, ac securae mentis in agone solatium (1). Et haec sunt beatum illud centuplum, quo Deus in hac etiam vita pios ejusmodi conatus remunerari solet. *Quod si nulla alia foret utilitas* (Directorii verba sunt), *hoc certe satis esse deberet, quod experiamur homines plerumque aut sine sufficienti examine, aut sine debito dolore, nullo aut valde infirmo melioris vitae proposito ad sacrum tribunal accedere* (2). Solidi ergo solaminis res erit, per accuratam ejusmodi

(1) Lib. Exercit. ad finem examinis generalis.
(2) Cap. 16. v. 2.

exomologesin his diebus salutis praeteriti temporis defectus emendasse, et sic orituris alias sub mortem scrupulis omnem viam praeclusisse.

Motiva vero superbum illum in detegendis animae morbis, noxiumque pudorem generose vincendi Augustinus nobis suppeditat. *Primum* desumitur ex ipsa persona peccatoris. *Cur erubescis*, inquit, *confiteri, quod facere nequaquam erubuisti? Non te pudeat coram uno dicere, quod te non puduit forsitan coram multis et cum multis facere.*

Secundum petitum est a persona confessarii, *O homo! quid times confiteri? Illud, quod per confessionem scio, minus scio, quam illud, quod nescio. Cur erubescis confiteri peccata tua? peccator sum sicut et tu. Confitere homo homini, peccator peccatori*, qui ea ipsa crimina vel etiam graviora patrare potest; *nullum enim peccatum est, quod unquam fecerit homo, quod non possit facere alter homo.*

Tertium ex eodem Augustino pernicioso huic pudori vincendo maxime idoneum est universale judicium; sic enim pronuntiat: *utique melius est coram uno aliquantum ruboris tolerare, quam in die judicii coram tot millibus hominum gravi repulsa denotatum tabescere. Cogita ergo, confessarium fore unum ex illis, qui judicio illi intererunt; nec erubescas nunc ei magno tuo commodo manifestare, quod tunc aperte cognoscet cum insigni pudore et contemptu tuo.* Haec Augustinus (1). Accedit, aut ardendum esse aut poenitendum.

Itaque pro Deo, pro coelo, *pro anima ne confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, et est confusio adducens gloriam et gratiam* (2). Hac enim in re se ipsum vincere, et importunae molestiam verecundiae sincera pecca-

(1) Lib. de visit. infir. 3. 5. (2) Eccli. 4. v. 24.

torum confessione superare, generosum omnino ac heroicum facinus est, plenumque gloriae teste Gregorio dicente: *ego non minus admiror confessionem humilem peccatorum, quam sublimia gesta virtutum, cum major interdum fortitudo requiratur ad culpam fatendam, quam ad eam vitandam* (1).

IV. His duobus remediis, nempe intensa *contritione* ac sincera *confessione*, obtinebitur *purgatio* animae, qui secundus est primae hebdomadis fructus. Nam primus inculcata heri indifferentia est. Quia vero anima sufficienter non purgatur, nisi etiam *vitiorum radix* inde evellatur, quae quidem plerumque in *superbia* et *sensualitate* consistit, hinc consulto superius monui, ut quotiescumque in hodiernis exercitationibus peccati gravitatem detestamur, semper intento in eorum fontem obtutu, etiam honorum ac illecebrarum appetentiam execremur. Id quod ut efficacius fiat, plura hunc in finem consideratio vespertina suggeret incitamenta.

Prius tamen per sequens exercitium adhuc magis intendendus erit *dolor* de noxis praeteritis, et *horror* a futuris, qui primarius hodiernae diei est scopus, et simul princeps purgandae animae adjumentum. Quapropter cum summo mane detestati simus malitiam culpae ab Angelis et Adamo admissae, jam perpendemus malignitatem scelerum a nobis patratorum; quam qui rite apprehenderit, *dolebit, ut doleri solet in morte primogeniti* (2); *et horror magnus invadet eum* (3); simulque disponetur ad acquirendam sui ipsius cognitionem, quae odii ac demissionis radix ac prope causa est.

(1) Greg. l. 22. moral. c. 10.
(2) Zach. 12. v. 10. (3) Gen. 15. v. 12.

Ubi tamen notandum, lapsus nostros non singillatim ac distincte, sed solum generatim ac confuse et quidem breviter obiterque in memoriam revocandos esse; cum hic non fiat examen pro confessione, sed tantum meditatio de illorum perversitate, quae ex triplici potissimum capite enormis est, 1. ob *offensae* foeditatem ac multitudinem, 2. ob *offendentis* vilitatem et ingratitudinem, 3. *ob offensi* majestatem ac clementiam, quae omnia punctorum membra in hac ipsa de peccatis meditatione S. Ignatius expendenda proponit, ut 1. *peccatorum malitiam*, 2. *eorum foeditatem*, 3. *nostramque abjectionem ac vilitatem agnoscamus*, *eam ex animo sentiamus*, *vereque detestemur cum dolore et satisfactione convenienti* (1) ita ut merito dicat P. Gaudier hanc exercitationem *continere omnia prorsus motiva*, *quae excogitari possunt ad detestanda peccata* (2).

Notandum. « Qui meditationibus de peccatis et » inferno non biduum, sed unum solummodo » diem impendere statuunt, ii omisso sequentis » meditationis puncto primo (quod alio tempore » v. g. illo, qui praeparationi ad eam destinatur, » quadrante legi poterit), non nisi secundum et » tertium expendent; siquidem exercitatio tota » justo longior fuerit visa ».

(1) Direct. c. 11. n. 2. et 3.
(2) Introduct. ad perfect. p. 183. ad secundum exercitium de peccatis.

MEDITATIO II.

DE PECCATIS PROPRIIS

Punctum I.

Immanis est divinae offensae malitia et gravitas ob peccatorum foeditatem ac multitudinem. 1. Inprimis *foeditas* vel unius gravis piaculi est tanta, ut illam pulchritudo divina odio infinito, perenni, eoque necessario aversetur, abhorreat et execretur tanquam malum sibi suoque omni bono contrarium ac repugnantia, quanta potest maxima percipi aut esse, oppositum. 2. Est tanta, ut ea nullo diluvio, nullo totius orbis sub finem mundi incendio, nullo hostiarum fusoque martyrum cruore, sed divino solum sanguine pro merito seu condigne ablui queat ac deleri. 3. Est tanta, ut si per hypothesim impossibilem unica lethalis culpa Augustissimam Dei Matrem, casu inficeret, illico ea amisso omni gloriae splendore, in deterrimam visuque horribilem formam mutaretur. 4. Auctore S. Thoma (1) peccando omnimode avertimur a Deo; sicut ergo omnimoda aversio a summo bono, a summa sapientia, a summa dignitate summa malignitas, summa insipientia, et abjectio est; ita quoque aversio a summa pulchritudine summa deformitas est. Talis aversio cum crimen lethiferum sit, illud quoque turpissimum esse et quidem cum immenso excessu evidens est. Imo sicut malitia ejus, ita et turpitudo ejus secundum quid infinita est. Ita ut illa nullo intellectu humano comprehendi, nulla lingua aut calamo sat exprimi queat.

(1) 2. 2. q. 161. a. 6. in corp. ubi ait: *aversio a bono incommutabili* nempe Deo *est ratio formalis et completiva peccati.*

Et tamen, o miser! foeda adeo labe atque hac tartarea fuligine impressam animae tuae Conditoris imaginem inquinare, polluere et maculare non dubitasti; idque toties, *numerum* earumdem praesertim venialium (nam et ista ex mente Patrum maculae, sordes, pustulae et scabies sunt,) (1) *super arenam maris multiplicando* (2). O superi! si unica rebellis cogitatio Luciferum ejusque assedas (illa pulchritudinis portenta) deformes adeo et abominandos reddidit, qualis ego divinis oculis apparebo post centena sine remorsu, per risum, ex pura puta improbitate et quidem opere, non mente solum, perpetrata flagitia?

2. Enimvero turpiorem me daemone esse multiplex scelerum *cumulus* probat. O scrutans corda et renes Deus, in cujus oculis non est quicquam absconditum! ah! etiam ego cum Antiocho tristi gemitu *reminiscor malorum, quae feci per vitae cursum* (3). Heu! tres animae facultates, quae debuissent esse vivum divinae praesentiae speculum, juge Trinitatis templum, aureum Divinitatis sacrarium, fuerunt fons malorum, sentina foeditatum, *abominatio desolationis, stans in loco sancto* (4).

Imaginatio erat receptaculum vanissimarum specierum, intellectus vero pessimarum cogitationum, voluntas officina omnis nequitiae. Quinque corporis sensus erant veluti totidem patentes vitiis portae. Omnis annorum series non est nisi contexta ex meris erroribus et piaculis catena. Actiones quotidianae non sunt nisi verminans acervus variorum defectuum et noxarum. Ah!

(1) Basil. in cap. 4. Isa. Caesar. Arelar. hom. 8. Bern. ferm. de triplici custodia.
(2) Psal. 138. v. 18.
(3) 1. Mach. 6. v. 12.
(4) Matth. 24. v. 15.

tantillus puer jam eram tantus peccator. Adolescenti malignitas cum membris crevit. Juventus (heu! meminisse pudet!) parum sibi a voluptatis illecebris cavit. Aetas virilis indomitarum cupiditatum servitio premitur. Senectus fortasse erit inveteratus corruptae naturae dominatus. Uno verbo: mea omnis vita non est nisi peccans peccatum. Oh ergo *quis dabit oculis meis fontem lacrimarum* (1), quibus defleam erratorum *multitudinem*! quis menti horrorem, quo execrer eorum *foeditatem*!

O Deus meus! confundor, et erubesco levare faciem meam ad te, quoniam iniquitates meae multiplicatae sunt super caput meum, et delicta mea creverunt usque ad coelum (2). *Non sum dignus intueri, et aspicere altitudinem coeli prae multitudine* et turpitudine *iniquitatum mearum*; *quoniam peccavi super numerum arenae maris* (3); quoniam factus sum in oculis tuis *ut abortivum*, quod penitus *devoratum est a lepra* peccati (4).

Punctum II.

Horrendum praeterea crescit offensae gravitas ex vilitate et ingratitudine *offendentis*. 1. Summa est hominis *vilitas* ob ejus nihilum in essendo, ob impotentiam in operando, ob ejus putredinem et corruptionem in desinendo, ob miserias corporis et malitiam animae, ob ignorantiam intellectus et perversitatem voluntatis. Nihil est peccator aequiparatus cunctis simul hominibus, nihil sunt omnes simul homines collati uni angelo; nihil omnes simul angeli compositi Deo; quid ergo tu jam eris comparatus divinae Majestati?

(1) Jerem. 1. v. 1.
(2) 1. Esdrae 9. v. 1.
(3) In orat. Manass.
(4) Num. 12. v. 12.

Et tamen hic pugillus cineris, atque scatens omnis generis sordibus acervus, qui ipso luto, pulvere et nihilo quid minus et foedius est, *hic tetendit adversus Deum manum suam, et contra Omnipotentem roboratus est. Hic cucurrit adversus eum erecto collo, et pingui cervice armatus est* (1); dicendo cum Pharaone: *quis est Dominus, ut audiam vocem ejus? nescio Dominum* (2). Hic tam vilis, sordens et turpis vermiculus *ausus est projicere Deum post corpus suum* (3); proh facinus! Deum... et quidem post corpus... hujus infrunitam libidinem illius sanctissimae voluntati praeponendo. O Angeli! quid hic magis admiramini? an proterviam hominis suo Creatori tam petulanter insultantis? num vero patientiam Numinis tale monstrum tam benigne tolerantis?

2. Huic vilitati etiam *ingratitudo* immane pondus addit. Deus tibi, o peccator! contulit *beneficia* numero plurima, utilitate maxima, pretio infinita, quae ob majestatem donantis, ob magnitudinem doni, ob vilitatem donatarii inaestimabilia sunt. Et haec beneficia Deus tibi contulit *modo* singulari, nempe amore *aeterno*, non citius se quam te amando, eoque *infinito*, videlicet eo ipso, quo seipsum diligit, mereque *gratuito*, sine ulla indigentia propriove commodo.

Et haec tanta beneficia tanto cum amore contulit Deus... ille sibi soli sufficiens, se solo immensum beatus ac neminis indigens Deus;... et quidem *tibi* perduelli! tibi contulit, qui non es *nisi gutta roris antelucani* (4): *folium, quod vento rapitur* (5): *vapor ad modicum parens* (6) et ex meris vitiis ac miseriis concretum nihil; tibi, in-

(1) Job. 15. v. 25. et 26.
(2) Exod. 5. v. 2.
(3) Ezech. 23. v. 35.
(4) Sap. 11. v. 23.
(5) Job. 13. v. 25.
(6) Isa. 40. v. 12.

quam, sine ullo tuo merito, etiam praevisis tot tuis delictis, et quidem prae tot aliis te melioribus, eique ferventius servituris.

Et tamen (*obstupescite coeli super hoc, et portae ejus desolamini vehementer*)! (1) et tamen ausus es, o ingrate! hunc ipsum Dominum summumque Benefactorem tuum bruta ingratitudine lacessere; *confringere jugum ejus, rumpere vincula ejus, et dicere: non serviam* (2), ipsis ejus donis (proh! petulantiam immanem!) collatisque muneribus abutendo ad peccandum; corporis sensus, animi talenta, naturae dotes, praesertim valetudinem ad eum impudentius irritandum adhibendo. Heu! prae facti horrore attoniti stupent sensus, atque ipsa vox haeret.

O Domine! ingratior sum omnibus bestiis a quibus saltem non offenderis: ingratior omnibus Turcis et Indis, quibus non tot illa numero beneficia contulisti, quibus me ingratum cumulasti: ingratior ipsis daemonibus, pro quibus Filium tuum in redemptionem non dedisti. Fateor, *ingratitudo* haec mea, juncta *vilitati* meae, immensum auget peccati gravitatem. Sed serio dolentis miserere!... parce meliora spondenti.

Punctum III.

Summa denique offensae gravitas est ob *offensi* majestatem et clementiam. 1. Ad ejus *majestatem* quod attinet, ei comprehendendae nec intellectus Cherubinorum par est; hanc solum velata alis facie eandem prostrati adorant. Nec mirum; est enim *Rex potens et metuendus nimis* (3): *sedens in solio Dominus, cui omnis exercitus coeli a dex-*

(1) Jerem. 2. v. 12. (2) Jerem. 2. v. 20.
(3) Eccli. 1. v. 8.

tris et a sinistris assistit (1) *sub quo curvantur, qui portant orbem* (2): *qui appendit tribus digitis molem terrae et in cujus manu anima omnis viventis est* (3). Et hanc tremendam adeo Majestatem *ausus es irritare vilis pulvisculus, levi flatu dispergendus* (4).

O factum immane! perpende, quaeso, quem putris vermis lacessiveris? En *fortis robore est* (5): poterat quo peccasti momento te *perdere in gehennam* (6). *Sapiens corde est* (7); suis ipse oculis, quibus patent omnia, illud te facinus patrantem coram praesens conspexit. *Sanctus est* (8) imo *magnificus in sanctitate* (9) *mundi sunt oculi ejus, et respicere ad iniquitatem non possunt* (10). Nausea, quam de illo scelere tuo concepit, major erat omni gaudio, quod ex omnium Beatorum praecellentissimis virtutum actibus haurit. Et tamen purissimos ejus obtutus coram adstantis, omnipotentis, sanctissimique Judicis immunditiis scelerum tuorum contaminare es ausus, haecque credens es ausus.

2. Et quidem illo ipso tempore es ausus, quo infinita ejus *Clementia* cohibuit fulmina, ne te ferirent, continuit bestias, ne pro merito in te impetum facerent: constrinxit daemones, ne in frusta discerptum tartaro te manciparent. Jam stabat armata *omnis creatura ad ultionem* (11) de te sumendam, et inhibuit: vox criminum tuorum clamans de terra vindictam de coelo enixe poscebat, et pepercit, *dissimulans peccata tua propter poenitentiam* (12) Insuper *custodivit te quasi pu-*

(1) 2. Paral. 18. v. 18.
(2) Job. 9. v. 13.
(3) Isa 40. v. 12.
(4) Bern. serm. 16. in Cant.
(5) Job. 9. v. 4.
(6) Matth. 10 v. 28.
(7) Job. 4. v. 4.
(8) Josue 24. v. 19.
(9) Exod 15. v. 11.
(10) Habac. 1. v. 13.
(11) Sap. 5. v. 18.
(12) Sap. 11. v. 24.

pillam oculi sui, atque portavit in humeris suis (1), *et in sinu suo, sicut portare solet nutrix infantulum suum* (2). Quin imo etiam te dilexit non quidem amore amicitiae, quo solum justos complectitur, sed tamen beneficientiae, *quia solem suum oriri facit super bonos et malos* (3), *semper memor tui* (4), *ut benefaceret tibi* (5). Dic ergo, an non horrenda divinae offensae malitia sit ob hanc ipsam *offensi* Numinis *Majestatem* et *Clementiam*?

Affectus.

1. *Actus doloris.* O Domine! ego te offendi! ego... te... foedissimum nihil pulcherrimum Esse, vilis vermiculus supremum Monarcham, servus Dominum, creatura Creatorem, homo Deum; et quidem talem tantumque Deum... post tot beneficia... per tam immanem contemptum, brutamque ingratitudinem;... idque propter nihil, ob leve lucrum, turpem gustum, foedamque voluptatem, cujus vel meminisse pudet:... ex mera petulantia et malitia: nullo tyranno cogente: nemine minis impellente;... et quidem te, o sanctissimum Numen! te praesente, te vidente, et hinc aeternum supplicium minante, inde coelum promittente,... eo ipso tempore, quo paterna tua mihi continue benefaciendi propensio summas in me gratias contulit, quo tanquam filium infinito cum amore sinui tuo insertum fovisti;... idque toties,... accumulatis aliis super alia peccatis,... post concessam toties veniam... Ah! pudet me mei! poenitet... doleo... o utinam prae doloris vehementia pectus mihi medium diffinderetur!

2. *Actus propositi.* Sed nullum, Domine! nul-

(2) Deut. 32. v. 6.
(2) Num. 11. v. 12.
(3) Matth. 5. v. 45.
(4) Psal. 113. v. 12.
(5) Zacch. 8. v. 15.

lum amplius peccatum. In conspectu totius Curiae coelestis coram divina tua Majestate firmissime statuo, ac tota virtute liberi mei arbitrii plenissimo deliberatissimoque consensu propono, et palam declaro, me millies malle omnium bonorum et honorum jacturam facere, ac inter acerbissimos cruciatus atque tormenta mori, quam te deinceps etiam veniali peccato praesertim hoc N. aut illo N. offendere. Adhaereat lingua mea faucibus meis, excaecentur oculi, exarescant manus, obsurdescant aures, totum denique corpus contabescat potius, quam me permittas illis rursus in tui offensam abuti.

3. *Actus humilitatis.* Heu! *confusio faciei meae cooperit me* (1). Mea omnis anima non est nisi *vulnus, et livor et plaga tumens: a planta pedis usque ad verticem non est in ea sanitas* (2). Vere *abominabilis et inutilis sum homo, quoniam bibi quasi acquam iniquitatem* (3); *quoniam iniquitates meae supergressae sunt caput meum* (4), *et multiplicatae sunt super capillos capitis mei* (5). O maledicta superbia! *a qua initium sumpsit omnis perditio mea* (6), quantum conniti animo possum abominor, horreo, et execror te tanquam praecipuum tot malorum fontem. Nihil amplius cogitabo, agam aut loquar quod mentis elationem sapiat. Vos o contemptus, injuriae et opprobria facto agmine in me quasi in metam irruite, illatam a me Deo injuriam ulturae.

4. *Actus odii sui ipsius.* O detestandum proprii commodi amorem! tu arma mihi, quibus Numen lacesserem, suppeditasti, tu causa tot scelerum extitisti. At vindictam de te ipse ego nunc ultor

(1) Psal. 43. v. 16.
(2) Isa. 1. v. 6.
(3) Job. 15. v. 16.
(4) Psal. 37. v. 5.
(5) Psal. 39. v. 13.
(6) Tob. 4. v. 14.

suinam. Lata est sententia: *destruatur corpus peccati* (1). Age proinde, o anima, generosos in ausus, pias in iras etiam tu cum Bernardo exardesce, et cum eodem sancte tibi ipsi succensens exclama: *exurgat Deus, pereat caro, conteratur inimicus homo, contemptor Dei; amator sui: reus est mortis: crucifigatur*. Posthac nec proprii commodi amor, nec eminentiae cupiditas a proposito heri mentis aequilibrio, tuoque servitio tanquam meo fine ultimo me abstrahet, atque abducet.

CONSIDERATIO

DE GEMINA PECCATORVM RADICE

Postquam intenso animi nostri dolore atque odio peccata detestati sumus, reliquum est ut haec eadem execratio ad ipsam quoque eorum radicem extendatur. Aliter anima non rite purgabitur, vitiorum fons non obstruetur, aureum, quod intenditur, aequilibrium nullo modo obtinebitur, nec recta ad ultimum finem tendetur. Et hinc superius in lectione spirituali §. 1. n. 3. cogitate dixi, dolorem et horrorem de admissis criminibus hodie vehementius concipiendum eliciendumque, talem esse oportere, qui ipse simul noxarum scaturiginem detestetur, hujus enim execratio alter est colligendus hoc die fructus.

Infelix autem hoc germen potissimum duplex est, nempe 1. excellendi cupiditas seu *superbia*: et 2. blandimentorum aviditas seu philautia, vulgo *sensualitas*. Inde enim omnia plerumque errata tum lethalia, cum venialia, quibus conscientiam foedamus, suum habent principium, etiam illa, quorum avaritia (alias tertia malorum scatu-

(1) Rom. 6. v. 6.

rigo) mater est (1). Testante enim sacro codice *a superbia initium sumpsit omnis perditio* (2) et suffragante S. Thoma: *ab ea incipit ratio omnis mali* (3). Idem de philautia seu voluptatum appetentia dicendum esse tum s. Ambrosius, tum ipsa rei natura atque una simul experientia docet. Cum enim ea (ut declarat s. Aquinas) sit appetitus rei delectabilis secundum sensum, idest, talis delectationis, quam anima mediante organo corporeo percipit v. g. per visum, gustum, tactum etc. sequitur, eam omnium, quae a sensibus committuntur errorum originem esse (4). Porro contra geminum hunc morbum consideratio effectuum, quos parit peccatum, multiplex affert remedium.

I. Primum utriusque mali antidotum est serio expensa, ac intime inspecta *foeditas animae*, ejusmodi naevis infectae. Hujus enim accurata inspectio non potest non animum sui odio ac contemptu complere. Quanta autem illa quamque enormis sit, in meditationis secundae puncto primo rudi calamo obiter perstrinxi. At nihil egi: genuinus enim ejusmodi conceptus humanas vires excedit.

Conjice veluti in cumulum omnes omnium morborum squalores, latrinarum ac carcerum sordes atque immunditias, omnia corporum ulcera, omnem diffluentium cadaverum putredinem, atque ut omnia paucis complectar, quidquid ubique, in ipsis etiam inferorum antris reperire licet, a quo homines vel maxime abhorrent, quodque execrari atque abominari perpetuo consueverunt,

(1) Nam bonorum quoque terrestrium appetentia plerumque etiam his suam genesin debet; ideo enim illis inhiamus, quia vel serviunt ambitioni, vel commodant corpori.

(2) Tob. 4. v. 14.

(3) 1. 2. q. 84. a. 2. C.

(4) 1. 2. q. 3. a. 1.

haec, inquam, omnia, si in unum veluti cumulum congeras, nihil profecto erunt prae illa horribili ac teterrima turpitudine, qua anima, vel uno tantum crimine admisso, continuo afficitur ac tota foedatur.

Unicum, licet momentaneum ac sola cogitatione admissum crimen Luciferum summa pulchritudine angelum in adeo turpem e vestigio daemonem mutavit, ut solus ejusdem aspectus sit unum ex maximis damnatorum tormentis; ita ut merito Sanctarum quaedam maluerit nudis pedibus per ignitos carbones ad extremum usque judicii diem incedere, quam iterum daemonem vel obiter solum intueri.

Jam vero si tantam tamque detestabilem deformitatem affert unicum, momento ac sola cogitatione commissum scelus, illamque affert Angelorum pulcherrimo, quantam conscientiae tuae, o peccator, quamque execrandam foeditatem inducent tot tamque varia delicta, tot cogitationes, verba et opera tum graviter tum leviter mala, tot omissiones flagitiosae, tot errata occulta et aliena, quibus mentem inquinasti! O quam foedum erit monstrum in oculis Dei anima tua tot millibus noxarum, quasi totidem pestiferis sanie et tabo liventibus maculis ac ulceribus deturpata!

Hic jam subsiste, et quod verbis exprimere nequeo, cogitatione saltem tu assequi stude .... Oh quae tua peccando ac quanta est turpitudo! cujus profunditas omnem non solum oculi, sed etiam intellectus humani aciem fugit, utpote quae tanta est, ut si nulli in inferis daemones degerent, si nulli ibidem rogi arderent, omnesque alii cruciatus illinc amoverentur, solus tui aspectus immanem tartarum constitueret; adeo de-

formis ac horribilis es. Ac proinde (quod necessario sequitur) *contemptibilis tu es valde*. Et tamen *superbia cordis tui extulit te* (1)? tu, ergo, talis cum sis, honorari, laudari, aliisque praeferri ambis? tu daemonis ipsius per peccatum imago expressa vituperari, negligi, sociisque postponi horres? Enimvero *superbus es valde* (2), nisi haec tibi demissionem animi ac studium humilitatis suadeant atque commendent.

Ex his patet, quam magnum arrogantiam suique amorem execrandi incitamentum sit vel unicum olim admissum praesertim lethale flagitium, quamque efficax superbiae ac sensualitatis antidotum sit penitius inspecta peccantis animae foeditas. Sicut enim superbiens pictisque plumis gemmeam caudam explicans pavo, dum nigros eosque deformes sibi pedes conspicit, continuo, ut dici solet, fastum omnem deponit, eodem modo qui stulte superbit, dum mentis suae deformitatem contemplabitur, sublimes spiritus ponet, omnisque residebit animi tumor. Quin insuper sancta indignatione suam carnem aversabitur, utpote funestam tantae turpitudinis causam.

Neque dicas, contractas a te labes sacra exomologesi jam esse deletas; nam in primis de hoc minime certus es. Scis, te peccasse; num rite poenitentiam egeris, ignoras; imo de hoc prudenter dubitandi fortasse non una conscientiam ratio sollicitat atque angit. Sed, quamvis cordis contriti lacrimis omnia plene expuncta fuerint, tamen saltem pro illo temporis puncto, quo deliquisti, et quo illas graviores culpas admisisti, poteris te ipsum in oculis supremae Majestatis contemplari tamquam objectum horroris, odii et execrationis.

(1) Abdias v. 3. (2) Isa. 16. v. 6.

Atque haec consideratio fuit, quae maximos etiam sanctos perpetuo sui odio et jugi demissione complevit, atque in nihili sui abyssum se dejicientes, pia quadam indignatione in semetipsos saevierunt. Nec immerito; nam quod vile est, vilipendimus: quod turpe est, aversamur ac odimus. Utrumque ergo cum ob peccatum verissime simus, abunde liquet, *animae peccatricis foeditatem* praesentissimum esse deprimendi se, corpusque castigandi incitamentum.

II. Alterum pellendo mentis tumori ac fraenandae illecebrarum cupiditati magnum remedium est frequens *memoria tartari* a nobis promeriti. Nam, peccasti, o infelix, peccasti, id tua tibi exprobrat conscientia; et fortasse saepius .... et quidem graviter peccasti, quamobrem inferorum poenas es meritus: aeterna tibi debentur supplicia, infernus domus tua est. Id docet fides. Plures jam ardent in illis immanibus rogis, et ardebunt aeternum, fortasse te minus rei. Ergo te quoque, utpote magis reum, in ignito illo ergastulo pari modo cruciari oporteret.

Jam vero ille, qui meretur tartareos ignes, etiam meretur omnem possibilem in hoc mundo *contemptum*, et *dolorem*. Qui enim promeretur illud tormenti genus, quod atrocissimum est; multo magis dignus est eo, quod minus ac lenius est. Ergo, cum poena inferorum eminenter superet omnem etiam supremum maximi in hac vita contemptus ac cruciamenti gradum, evidens est tibi quoque eumdem hunc gradum potiori ex titulo deberi.

Proinde delinquendo contemptibilior et castigabilior factus es, quam per omnem *in hoc orbe* possibilem despectum et cruciatum contemni, ac

castigari possis, adeoque nullus irrogatus tibi in hoc mundo contemptus, nulla tibi inflicta hic castigatio delicti tui meritum unquam adaequabit; cum semper verum sit dicere, ob legis divinae transgressionem semper plures et majores te mereri contemptiones et mulctas, eas nimirum, quae in inferno peccatoribus parantur. Ergo quantuncumque te abjicias et vilipendas, quantuncunque voluntaria afflictatione in tuum corpus saevias, illudque excrucies, semper tamen minus adhuc despicies te ac punies, quam unicum tale piaculum mereatur.

Haec audis, et tamen superbis? haec credis, et tamen adhuc carnem foves? carnem, inquam, *illud libidinum volutabrum, diversoriumque vitiorum* (1)? O vilissime peccator! licet meta fores omnium injuriarum et opprobriorum, omnium calamitatum et morborum, licet in te non aliter ac suum in centrum confluerent omnes abjectiones et cruciatus, tamen adhuc infra meritum habereris. Haec scis, et tamen ob exigui despectus aut molestiae umbram mox tristaris, quereris ac indignaris? Abominandum tartari mancipium cum sis, jam nunc deberes esse ibi aeternum omnium ludibrium, sempiterna pati supplicia te oporteret. Pro his quae merito tibi debentur Numinis bonitas levem contemptum tibi ac modicum duntaxat immittit dolorem, et tamen harum rerum omnium impatientissimus lamentaris, expostulas ac excandescis. Quin imo etiam altum sapis, tibique tam amanter blandiris, quae haec protervia! Enimvero haec tanta impudentia cuilibet sanae mentis indignationem moveat necesse est. O inferne! o quam potens es infra etiam profundis-

(1) Ambros. l. 7. in cap. 12. Luc.

simos tui sinus sese abjiciendi et voluntaria castigatione acriter plectendi motivum!

III. Tertium incitamentum est summa nostra *ad peccandum pronitas*. Nam quisquis haec legis, etiamnum graviter labi, et lethali te noxa obstringere potes. Ita est, o miser, quamdiu hac aura frueris, quovis momento delinquere et quidem lethaliter potes. Etiamsi stupenda ederes miracula, et virtutum perfectione augustissimam coeli Reginam aequares, atque cum Paulo tertium in coelum raptus, sublimissima contemplatione arcana audires verba, et abdita Divinitatis introspiceres mysteria, nihilo tamen secius potes quovis momento, permittente Deo, auxiliis divinae gratiae abuti et mortifera labe foedari. Ille miles ex numero quadraginta martyrum, quorum Ecclesia festum decima Martii celebrare consuevit, diu cum sociis in obducto glacie lacu martyrium sustinuit, et tamen morti proximus fidem ejuravit, et misere periit. Illi duo in Japonia Sacerdotes, postquam triennium foedissimum illum carcerem cum Carolo Spinola constantes tolerarunt, et plures horas lento igni cremati in fidei testimonio perstiterunt; attamen ab ea paulo post defecerunt, denuoque in ignem conjecti, ut Religionis proditores perierunt, qui eadem poena ut martyres mori poterant. Quamobrem *ulula abies, quia ceciderunt cedri* (1), et vitro te fragiliorem fatere: nam tu etiam potes gravi piaculo contaminari.

Insuper potes illo ipso, quo animam laedis, momento gravi delicto obnoxius vita excedere, judicio sisti, et quod consequens est, recta ad inferos praecipitari, idest potes pro omni aeternitate privari beata visione Dei, excidere ultimo

(1) Zach. 11. v. 2.

fine tuo, et inferorum addici cruciatibus, absque termino duraturis. O veritas horrenda! o potens demissionis motivum! peccavi, tartarum meritus sum, etiamnum peccare possum, ideoque ignibus sempiternis mancipari. Forte peccato immoriar, et aeternum damnabor. Imo non desunt rationes, quae probabili cruciant metu, ac tristi omine vaticinantur, me denuo peccaturum, peccato immoriturum ac aeternum periturum.

Age jam superbe! age pulvis et cinis, sustolle animos et in altum te erige. Post consideratam hanc veritatem aliis te praefer, et inferorum poenas meritus de tuis tibi dotibus placeas. O vane! En! *dilatat infernus animam suam* (1): ejus margini insides, fallente vestigium pede quavis hora praeceps illuc ruere potes; et elato tamen supercilio caput nubibus inseris, et, nescio quis heros tibi esse videris, tui ipsius deceptor et mendax palpo. *O peccandi pronitas*! enimvero quem tui meditatio humilem non reddit, is apud inferos contemptus meretur.

Praeterea si damnatorum aliquis ex tartareo carcere liber emitteretur, illique poenitentiae agendae spatium et copia concederetur, o quibus quantisque cruciatibus spontaneisque asperitatibus suum corpus is esset castigaturus? tum ne denuo illius blanditiis seductus in illud barathrum deturbaretur, tum etiam ut pro tam immenso favore gratus ac mutuo in Deum amore succensus Justitiae vindicativae anticipato censu satisfaciendo, laesum tantae Misericordiae honorem aliqua saltem ex parte repararet.

Quidni ergo et tu idem modo facis? Ergone minus beneficium sit, te infernum toties meritum eo non praecipitari, quam illuc aliquando detru-

(1) Isa. 5. v. 4.

sum, inde denuo emitti? Age igitur, et *humilia valde spiritum tuum* (1); corpus vero castiga eadem omnino ratione, qua id damnatus ex inferis redux esset facturus.

Firmum itaque propositum concipe vitandi illa *peccata* etiam venialia, saltem potiora et crassiora, quibus hactenus excellentiae et proprius tui ipsius amor te obnoxium reddidit; et 1. quidem nihil cogitandi, agendi, loquendi, quo vel propria laus et gloria quaeratur, vel alienus honor ex invidentia imminuatur. Ad singularia hic descende. 2. Nihil *vitiosum* sensibus permittendi praesertim visui, gustui et tactui. Peculiaria designentur, nec prius a tabula manus removeatur, quam concepta animi decreta fuerint scripto annotata; quod pariter de sequenti puncto est intelligendum. 3. Cum ex mente S. Patris Ignatii fructus *considerationis peccatorum sit, ut eorum foeditatem detestemur* non solum *cum dolore*, sed etiam *cum satisfactione convenienti* (2); cumque hunc in finem jubeat, *aliquam addi satisfactionem seu poenitentiam etiam exteriorem, videlicet castigationem aliquam* 1. *circa victum*, 2. *circa somni et strati modum*, 3. *circa ipsam carnem, ut inflictum sentiat dolorem, admotis, gestatisque ciliciis, funibus, aut vectibus ferreis, vel incussis verberibus ac plagis, vel aliis austeritatis generibus assumptis* (3). Haec, inquam, cum is praescribat, singillatim determina, quomodo horum usus non solum durantibus exercitiis, sed iis etiam finitis in praxin deducendus sit.

Triplicem enim valdeque nobilem teste eodem Auctore ejusmodi exterior poenitentia effectum parit. Nam per eam 1. *pro delictis praeteritis*

(1) Eccli. 7. v. 19. (2) Direct. c. 11. n. 2.
(3) In lib. Exercit. in additionibus ad finem hebd. 1. positis, addit. 10.

nonnihil satisfit, 2. *Vincit seipsum homo, inferiorem sui partem, quae sensualitas appellatur, superiori, hoc est, rationi subjiciendo.* 3. *Facilius impetratur illud gratiae divinae donum , quod quaerimus et optamus, puta, intimam cordis contritionem de peccatis et abundantiam lacrimarum , aut dubii alicujus, quod nos angit, resolutionem* (1)

Triplex haec utilitas magnum procul dubio incitamentum est ad ejusmodi operum exercitationem sibi familiarem reddendam ac constanti lege repetendam. Praesertim cum plurimum conducant ad extirpandam duplicem illam vitiorum radicem, cujus execratio considerationis hujus scopus fuit, *superbiae* scilicet ac *sensualitatis;* quae praecipua sunt impedimenta, unde ab aurea illa indifferentia, et quod consequitur, ab ultimo fine nostro abducimur, abstrahimurque.

Notandum

« Sequens examen status assumendum est
» tempore lectioni spirituali sub vesperum de-
» stinato, vel alias libero et nulli sacrae functioni
» destinato. Id quod etiam in posterum cum
» ejusmodi examinibus status observandum erit. »

EXAMEN

CIRCA DEFECTVS EX SVPERBIA ET PHILAVTIA ORIVNDOS

Hodie in geminis meditationibus antemeridianis *peccatorum malitiam* summo animi nisu detestati sumus. In consideratione pomeridiana ulterius progressi, ipsas quoque earumdem *radices*

(1) Ibidem ad finem.

saltem praecipuas, superbiam scilicet et philautiam execrati fuimus. Verum cum haec duo monstra superbia nimirum pravusque sui ipsius amor sint veluti ejus generis hydrae, quae plurima variaque in capita exsurgunt, hinc ut nos ipsos cognoscere, nobisque magis cavere discamus, haec etiam praesenti examine monstrorum capita investigabimus, ut latens eorundem virus probe edocti, monstra etiam ipsa, unde haec pullulant capita, indignatione quadam aversemur.

I. Inprimis igitur Doctore S. Thoma *superbia*, quae est inordinatus propriae excellentiae appetitus, non solum est peccatum ex genere suo lethale, speciale, omniumque gravissimum; sed insuper est aliorum fons et initium quasique mater et regina; *cum habeat universalem quamdam influentiam in omnia scelera* (1), atque reliqua inter vitia principatum quemdam dominationemque obtineat.

Ejus vero filiae potissimum sunt sequentes, nempe vana gloria, ambitio, hypocrisis, ira, invidia, detractio, odium, praefidentia, aliorum contemptio, jactantia, arrogantia, praesumptio, pertinacia, ingratitudo, inobedientia, rebellio. Nam superbia de se vane gloriatur, honores ambit, sanctam se simulat, depressa irascitur, sibi praelatis detrahit et invidet, odit suos contemptores, sibi sola sapit, alios spernit, sua superbe jactat, omnia sibi arrogat, cuncta de se audax praesumit. Denique pertinax est, ingrata, inobediens, rebellis. Haec foecundi hujus vitii progenies est.

Quapropter temetipsum modo ad conscientiae tribunal evoca, et inquire, 1. an singulas actiones praemissa et continuata intentione bona ad su-

(1) 2. 2. q. 162 a 2. C. Item 1. 2. q. 164. a. 3. Item. 2. 2. q. 82. a. 8.

pernum ordinem eleves; vel num potius inanem per eas gloriam aucuperis. An teipsum tuaque opera plus aequo aestimes, in iis tibi stulte complaceas, eadem verbis tui ipsius praeco vane extollas, atque ea etiam ab aliis sciri, probari ac palam laudari cupias.

2. Inquire, an non etiam tu *ames primos recubitus et primas cathedras* (1): et tacito ambitu ac simulata sanctitate prenses viri docti aut sancti famam, vel secteris honorificum aliquod officium, dignitatem aut eminentiam, talibusque te prae aliis dignum existimes, vel saltem an aegre feras, si munia non nisi vilia, loca non nisi incommoda obscuraque tibi obtingant. An nullis invidiae stimulis animum cruciari sentias, si aemuli ad altiora, te neglecto, efferantur. An non irascaris, si honorem tuum minui, vel laedi eveniat, hujusque rei auctores odio prosequaris, injuriis afficias, vel iis detrahendo, deprimere coneris.

3. Inquire, an non etiam tu iis annumerari merearis, qui sibi solis sapiunt, alios contemnunt, sua solummodo jactant: qui summa sibi omnia deberi arroganter putant, solos se magnis rebus gerendis pares judicant, suoque judicio pertinacius adhaerent: qui beneficiorum ingrate obliti, excusso obedientiae jugo, si non verbis et factis, saltem mente et sensu rebellant: qui cupiunt a communibus oneribus eximi, et tamquam emeriti singularibus privilegiis frui: quique nequiter se humiliant, dum se submittunt, ut eo altius extollantur:

Ex rudi hac tabula cognoscere poteris, quam altas hoc vitium tua in anima radices egerit, iisque ope examinis particularis stirpitus eradican-

(1) Matth. 23. v. 6.

dis sedulam deinceps operam curamque impende: uno verbo: *superbiam nunquam in sensu tuo dominari permittas; ab ipsa enim initium sumpsit omnis perditio* (1).

II. Superest alterum adhuc monstrum, quod nobis in via purgativa versantibus debellandum occurrit, scilicet inordinata sensualitatum ac commodorum appetentia seu *philautia*, quae, aeque ac superbia, late in animis hominum dominari consuevit, et qua victa atque perdomita, veluti primario fonte obstructo, innumeri pariter vitiorum rivuli sua sponte arescent.

Porro haec *sensualitatum appetentia* alio nomine etiam concupiscentia dicitur, quae secundum Aquinatem (2) est appetitus rei delectabilis secundum sensum, hoc est talis delectationis, quam anima mediante organo corporeo percipit, v. g. mediante visu, gustu, tactu, etc. Ejus filiae sunt gula, ebrietas, acedia, luxuria, otium, curiositas, invidia, ira, etc.

Igitur te examina, an non etiam tu in cibo et potu gulae nimium indulgeas, molliori lecto aut veste vel diuturniori somno cuticulam foveas, carnis illecebras secteris? recreationibus inhies, labores horreas, otio vaces, oculis frena laxes, aliorum commodis ac placidae quieti invideas, tibi eam turbantibus indigneris, amicitias singulares colas, inordinato affectu parentes et propinquos prosequaris? et quae his similia sunt.

Itaque scrutare, quibus potissimum ex his vitiis te obnoxium sentias, iisque extirpandis quotidianum pariter examinis particularis remedium adhibe, memor illius Thomae a Kempis effati: *vere nos ipsos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus*. Nam *quanto am-*

(1) Tob. 4. v. 14. (2) 1. 2. q. 3. a. 1.

plius tibi ipsi nunc parcis, et carnem sequeris, tanto durius postea lues, et majorem materiam comburendi reservas (1). Idcirco quidquid peccasti corrigas atque emendes.

Monitum

« Sequentis meditationis de inferno punctum
» primum erit percurrendum, antequam eam
» auspicemur, v. gr. sub ipsa ad eamdem prae-
» paratione. Quartum vero punctum, si eidem
» expendendo sub ipsa meditatione tempus non
» suppetat, eadem finita erit perlegendum. Qui-
» bus vero biduum exputandis hodiernae diei
» materiis impendere libet, ii prima duo pun-
» cta hodie, reliqua cras consideranda assu-
» mant ».

MEDITATIO III.

DE INFERNO

Punctum I.

- *Poena corporis*. Damnatus in suis sensibus et membris patietur dolores et poenas. 1. *Omnes possibiles*, quarum capax est, et quidem *junctim*, non solum unam vel alteram, neque solum eas, quarum notitiam noster intellectus habet; sed omnes omnino *actu* possibiles, et quotquot a nobis excogitari possunt dolores. *Omnis dolor irruet super eum* (2), omnis. Ad haec quis non cohorrescat? Plura millia diversorum cruciatuum teste

(1) Thom. Kemp. de imit. Chr. l. 1. c. 24.
(2) Job. 20. v. 22.

Galeno solum caput humanum perpeti potest. Et en! hos omnes eosque una simul patietur damnatus. Innumera sunt cruciamenta, quibus oculi et aures, viscera et renes, manus et pedes et caeterae corporis partes affici possunt, dum calculo, podagra, volvulo, torminibus aliisque morborum generibus tentari possunt. Et en! haec omnia eaque una simul patietur damnatus. Concipe animo omnia omnino supplicia, quae tyrannorum ferocia, tortorum saevitia, haereticorum furor, Turcarum crudelitas ubique terrarum ab orbe condito excogitavit ac in usum deduxit. At en! haec omnia eaque una simul patietur damnatus.

2. Et quidem patietur in gradu *intensissimo*; finito tamen ac peccatis congruente. Auctore S. Thoma (1) minimus doloris infernalis gradus major est omnibus martyrum tormentis, morborum cruciatibus, latronum suppliciis simul et collectim sumptis. Quam vehemens ergo quamque magnus sit oportet summus infernalis cruciamenti gradus? Ah! modicus non raro dentium dolor vix non in rabiem nos agit. Quid ergo erit, omnem illam tormentorum molem instar globi toto sui pondere prementem, et intenso acerbissimoque doloris sensu torquentem sustinere?

3. Idque *continue*. Heu! continue, sine ullo unquam intervallo, sine ullo unquam lenimine aut solatio. Quamdiu in terris degimus, dolores atque aegritudines cessant aliquando, vel aliqua saltem ex parte levari possunt!

(1) In supplemento q. 100. a. 1. Consentit. Augustinus serm. 109 de tempore, dicens: *quae quisque gravia patitur, in comparatione aeterni ignis non tantum parva, sed nulla sunt*. Suffragatur Chrysostomus hom. 49. ad pop. Antioch. *Pone ferrum, ignem ac bestias, et si quid his difficilius; attamen non umbra sunt ad illa tormenta.*

at vero in illa crudelitatis arce, in sulphureo illo, ut ita dicam, aeternitatis vaporario non solum refrigerationis aut interspirationis nihil quidquam est, sed nec fore sperandum. Ah! intolerabile nobis supplicium foret, sanos unam noctem mollissimis plumis impositos decumbere in idem semper latus insistendo; quid ergo erit, eodem loco, et eodem semper situ atroces inter rogos continenter haerere, cruciari, ardere; et eadem ipsa semper doloris acrimonia elapsis etiam plurimis annorum millibus torqueri, quam quis sub primum illius ergastuli ingressum sensit; quin interea vel temporis lapsu vel patiendi assuetudine cruciatus doloresque illi quidquam de vi sua atque incredibili acerbitate remittant? O mortales! *quis poterit habitare de vobis cum igne hoc devorante? quis cum his ardoribus sempiternis* (1)?

Punctum II.

Poena animae. Sola haec cogitatio immane tormentum erit cuique reproborum: Deus mortuus est in cruce, ut me salvaret, et tamen sum damnatus. Christus omnem suum sanguinem fudit, ut tartaro me eriperet, et tamen sum damnatus. Spiritus S. nihil non egit, ut astris me insereret, et tamen *ego* (ah! *cadite, montes, super me!*) (2) ego sum damnatus. Ego Christianus ... Religiosus ... Sacerdos ... in Ecclesiae sinu educatus, *verbis fidei enutritus* (3): in religionis portum mediis ex fluctibus subductus, pane vitae toties saginatus ... ah! ego, qui pro coelo creatus sum, qui inferorum supplicia toties

(1) Isa. 33. v. 11. (2) Luc. 23. v. 30.
(3) 1. Tim. 4. v. 6.

meditatus sum, qui tot alios viam salutis docui, ego, heu! *ego* ipse perii!

2. *Et mea culpa perii*... Ah potuissem et quidem tam facile potuissem salvari. Abundabam mediis, affluebam gratiis, impellebar exemplis. En! eadem ipsa coelestis corona, qua nunc ille meus olim collega redimitus gaudet: illa ipsa gloriae stola, qua meus iste socius modo amictus fulget, mihi fuerant destinata. Si in bono, quod coeperam, perseverassem, jam, et ego... Sed (proh dolor!) incostans nolui. Perii, quia ipse id sciens volui.

3. Idque volui (*O colles! operite me!*) (1) *propter pugillum hordei et fragmen panis* (2) *pro lentis edulio* (3) *et paululum mellis* (4), cujus vel meminisse pudet. Ah! propter momentaneum et leve voluptatis nunc aeternum tartari pondus sustineo!... In summa: *ego* tot gratiis praeventus, *mea culpa* et ex pura puta malitia, *propter* rem, si in se ipsa consideretur, levissimi momenti, in hoc omnium malorum barathrum deveni.

4. Et quidem *ambulando vias difficiles* (5) deveni, plus miseriarum, laboris et taedii *in via iniquitatis et perditionis* (6) sustinendo, quam perferendum fuisset per semitam virtutis gradiendo. Ah! infelicem me! carius mihi infernus quam electis coelum veniit; et plus molestiarum ac aerumnarum mihi tolerandum fuit, ut perpetuo arderem, quam Beatis, ut sempiternum gauderent. Ita gemunt *in inferno hi, qui peccaverunt, ac in malignitate sua consumpti sunt* (7).

Et hoc est illud lamentum, haec illa feralis

(1) Luc. 23. v. 30.
(2) Ezech. 13. v. 19.
(3) Gen. 25. v. 33.
(4) 1. Reg. 14. v. 43
(5) Sap. 5. v. 7.
(6) Ibid.
(7) Sap. 5. v. 13. et 14.

cogitatio, quae menti continenter obversans *intellectum* damnati immaniter cruciabit. *Memoriam* vero ejus torquebunt praeteritorum inanitas, praesentium atrocitas, futurorum diuturnitas. *Voluntas* autem in desperationem ac tristitiam acta, atque affectuum rabie huc illuc jactata, sibi ipsi irascens, seque ipsam discerpens, horrendas inter blasphemias *semper volet, quod nunquam erit: et semper nolet, quod usque erit. Nunquam obtinebit, quod volet; semper sustinebit, quod nolet* (1). Quae explicando huic supplicio par lingua reperietur?

Enimvero *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quae praeparasti Deus offendentibus te* (2). *O quam intolerabilis res gehenna* (3)! Vae ergo illis, quorum *pars erit in hoc stagno ardenti igne et sulphure* (4).

Punctum III.

Poena damni. Nihilominus haec omnis suppliciorum multitudo ac diritas nihil est prae poena damni, consistenti in amissione visionis divinae. *Si mille quis ponat gehennas* (Chrysostomi effatum est), *nihil tale dicturus est, quale est a beatae illius gloriae honore repelli* (5). O sententiam horroris plenam! Nam si unica gehenna locus est, in quo cunctorum malorum ac tormentorum, omniumque aerumnarum genera omnia coacervantur, quid erunt centum? quid mille? Et tamen, testante Chrysostomo nec millies multiplicatae gehennae vel unicam adaequant

(1) Bern. l. 5. de consider. ad Eugenium c. 12.
(2) Chrys. lib. de reparat.
(3) Idem. hom. 24. in Matth. c. 7. Item hom. 49. ad pop. propius finem.
(4) Apoc. 21. v. 8.
(5) Hom. 24. in cap. 7. Matth.

damni poenam, Ratio in promptu est; haec enim non tantum *extensive* seu ratione *temporis*, *quo durat*, sed etiam *intensive* seu ratione *boni quo privat*, infinita est immensaque. Sicut ergo beatitudinis summa est, videre amabilissimum Numen, ita calamitatum apex est, ab ejusdem conspectu repelli. Imo *separari a Deo tanta est poena*, *quantus est ipse Deus* (1).

Nunc quidem, quamdiu hunc orbem incolimus, modico illius intuendi desidero tenemur, et *quia non novimus magnitudinem coelestis boni*, *etiam non intelligimus*, *quantum sit mali*, *illo privari* (2). At vero positis aliquando his mortalibus exuviis, animus tanta hujus boni aestimatione replebitur, tanto illius obtinendi ardore flagrabit, tantaque vi ad illud possidendum rapietur, ut inter omnia inferorum cruciamenta hoc ei futurum sit summum maximumque a Creatoris aspectu vel brevi morula arceri. Uno verbo: *plus torquebitur coeli jactura*, *quam orci gehenna* (3).

Nec immerito. Nam tanta est ejus pulchritudinis infinitudo, ut si illius vel momento conspiciendae damnatis copia fieret, non solum ii nihil amplius de tartari flammis sensuri essent, sed in paradisum se subito translatos arbitrarentur. Et hinc miseri illi lubenti animo multiplicatas millies gehennas passuri essent, si vel semel illam formositatem incomprehensam intueri daretur. At frustra sunt. Nam *iniquitates eorum diviserunt inter ipsos et Deum*; *et peccata eorum absconderunt faciem ejus ab illis* (4); idque (heu! vox, qua concussa tremunt inferorum antra!) aeternum ... aeternum.

(1) August. l. 19. de civit. Dei c. 28.
(2) Chrys. hom. 47. ad pop. Antioch.
(3) Joan. Chrysol. (4) Gen. 49. v. 2. 26.

Punctum IV.

Poenarum aeternitas. Et hoc est terribilium omnium terribilissimum, nempe hujus jacturae, horumque cruciatuum aeternitas. Adveniet extremi judicii dies: interitione interibit universa haec orbis machina: post mundi interitum effluent centum millia annorum, ac post hos denuo elabentur plures centenae myriades annorum; et tamen nec unicum momentum de aeternitate detractum erit. Denuo praeteribunt tot millia saeculorum, quot in litoribus arenulae, in arboribus folia, in coelo sidera numerantur; et damnatorum tormenta tunc quasi primum incipient, et quodammodo renascentur. Necdum satis: immensa hac annorum serie elapsa, iterum tot saecula effluent, quot atomi in aëre, quot pulvisculi in terra, quot guttulae in mari computantur. Et en! damnati semper erunt damnati, semper miseri ac infelices; *ut sciat omnis caro, quia Dominus eduxit gladium suum de vagina sua irrevocabilem* (1).

Nam *ibi erit mors sine morte, finis sine fine, defectus sine defectu; quia et mors vivit, et finis semper incipit, et deficere defectus nescit* (2). *Ubi putas quod finem inveniat aeternitas, ibi incipit* (3). Nec dicas haec quandam in Deo saevitiem arguere; nam *semper puniri potest, quod nunquam potest expiari* (4). Cumque culpae malitia secundum quid infinita sit, oportet etiam poenam secundum quid infinitam, et saltem duratione interminatam esse; alioquin haec illi aequa proportione non responderet, et gubernatrix Dei sapientia non providis-

(1) Ezech. 21. v. 5.
(2) Greg. l. 9. moral. c. 49.
(3) S. Hilarius.
(4) S. Bernard

set nobis de motivo sufficienter absterrente a peccando, utpote qui per finita in purgatorio supplicia adeo parum deterremur ab accumulandis levibus noxis. Et certe si ex inferno speranda foret redemptio, vermis damnatorum aliquando moreretur, adeoque eorum supplicium non foret aeternum. Jam autem teste summe veridico Numine ex inferuo nulla est redemptio; *vermis eorum non moritur* (1); *ibunt in supplicium aeternum* (2). En! non tantum *gehennae ignis* pronuntiatur *inextinguibilis* (3); sed etiam supplicium, quod hic ignis creat, dicitur fore aeternum. Tale autem non foret, nisi etiam damnati illo afficiendi perpetuo ibi existerent.

O aeternitas! o vocem mole tenuem et sensu gravem! Ah! vel muscae aut culicis punctiuncula, aeterna si sit, inexplicabile tormentum reputatur. Quid ergo erit in illo cruciamentorum barathro pati omnes possibiles cruciatus, eosque intensissimos idque continenter et quidem, quod ne mente quidem sine horrore concipere possumus, aeternum, aeternum, aeternum .... *Vae! quibus haec prius experienda sunt, quam credenda* (4).

Affectus

1. *Actus fidei.* O sapientissimum aeque ac veracissimum Numen! credo dari infernum, ... vel unicum lethale delictum mereri infernum, ... propter illud innumeras identidem animas, pro coelo creatas, praecipitari in infernum, et quidem a te praecipitari, cujus justitia nequit punire ultra meritum, cujus clementia semper plectit infra meritum; proinde culpam gravem esse majus hac

(1) Marc. 9. v. 45.
(2) Matth. 25. v. 46.
(3) Marc. 9. v. 44.
(4) Euseb. Emissenus.

poena malum (1), adeoque illam omni virium contentione abominandam esse, ac prae inferno detestandam. Ita est: haec credo, ac firmissimo assensu teneo; quia tu infinite veridicus id affirmasti. Et hinc, quam potero maxime, fugiam quidquid (utut gratum id sit) *adducit* ad peccatum, praesertim hoc veniale N. istam occasionem N. hunc defectum aut N. passionem. Contra vero promptu affectu amplectar (utut molestum id accidat) quidquid *abducit* a peccato, illa nominatim N. adminicula, quae efficacius servant ab offensa Dei. Nam *bonum est ad vitam ingredi debilem vel claudum, quam duas manus vel duos pedes habentem mitti in ignem aeternum* (2).

2. *Actus execrationis peccati.* Itaque *testis* sit mihi *Dominus*, *et testis Christus ejus* (3); quia *malo* cum Eleazaro *praemitti in infernum* quam gravi noxa foedari (4). Quin, *si hinc peccati pudorem, et illinc cernerem inferni horrorem, ac necessario uni illorum haberem immergi, prius me* cum S. Anselmo *in infernum immergerem, quam peccatum in me committerem.* Imo cum eodem sancto Praesule *mallem potius, purus ac innocens gehennam intrare, quam peccati hujus sorde pollutum, coelorum regna tenere* (5). O peccatum! o quam execrandum es monstrum! heu! quomodo potui te in animum meum admittere?

« Porro haec eadem execratio etiam extendenda » est ad veniales naevos, praecipue illos, qui » proximius ad laethifera deducunt, ea singillatim detestando. Execranda insuper est, et qui» dem serio conatu, indita menti vitiorum radix

(1) Id quoque docet s. Thomas 1. p. q. 48. a. 6. dicens: *plus habet de ratione mali culpa quam poena.*
(2) Matth. 18. v. 8. (3) 1. Reg. 12 v. 5.
(4) 2. Macch. 6. v. 23. (5) Lib. 1. cur Deus homo c. 21.

» praesertim *superbia et philautia*. Nam *tunc edax* » *flamma comburit, quos carnalis delectatio pol-* » *luit: tunc infinitum inferni barathrum devorat*, » *quos inanis elatio nunc exaltat* (1). Hunc in fi- » nem eliciantur sequentes duo affectus. »

3. *Actus demissionis*. O potens *ultionum Deus* (2)! peccavi: infernum meritus sum. Ex jure tuo si egisses, jam poenas inter et atrocissimos cruciatus carcere illo detinerer, in quem pleno alveo confluere deberent omnes, quotquot esse possunt, despicientiae, opprobria et contemptus. Et superbiam?... Possum adhuc lethaliter peccare, possum peccato impoenitens immori, adeoque possum damnari. Et superbiam? ... Forte peccabo forte peccato immoriar, forte damnabor. Et superbiam? ... *In veritate confiteor, quoniam dignus sum omni ludibrio et contemptu; quia merui pro peccatis meis infernum et ignem aeternum* (3).

4. *Actus odii sui ipsius*. O alme membrorum plasmator Deus! abjeci te post corpus meum, illius amore te laesi summum benefactorem meum. Ut illi momento bene esset, me periculo aeterni cruciatus exposui. En! confiteor tibi insipientiam meam *in amaritudine animae meae*. (4) At modo aeterna Inferorum incendia illius me odio inflammant. Quare pereat caro, ne pereat anima; brevi mora affligantur sensus, ne tota aeternitate torqueatur spiritus. O si damnatus ex tartaro in hunc mundum remearet, quomodo suum is corpus esset habiturus? Non minus ut agam, gratitudo suadet; cum majus beneficium sit in infernum nunquam detrudi, quam aliquando illuc deturbatum inde rursum emitti. Proinde has sensibus illecebras N. negabo; his nominatim industriis N. aegre carni facere studebo.

(1) Greg. M. lib. 9 moral. (2) Ps. 93. v. 1.
(3) Th. Kemp. l. 3. c. 52. n. 2. (4) Job. 10. v. 1.

5. *Actus indifferentiae.* O! primum principium et ultimus finis meus, qui me creasti, ut tibi servirem quo volueris modo; en! *sicut lutum in manu figuli, sic ego in manu tua* (1). *Gyra, et reversa me per circuitum*: *paratus ad omnia sum* (2). Ah! ille vitae status, ad quem me vocas, aut in electo jam statu ille perfectionis gradus, ad quem me invitas, nondum est infernus: illud officium, ille locus, illa aegritudo nondum est infernus. Igitur me tibi indifferentem ad omnia offero. *Quid* enim *prodest* cunctis honoribus et commodis abundasse, si sic damnor; *et quid nocet*, contemptum et miserum tabuisse si sic salvor? Enimvero veritas haec numquam clarius oculos ferit, quam flammarum illarum incendio collustrata.

6. *Actus gratitudinis ac doloris.* O vitae ac mortis arbiter Deus! gratias tibi ago, quod me non statim post primum lethale crimen admissum, e vivis sublatum, jusseris tuo sisti tribunali, sed tempus et gratiam poenitendi tam benigne concesseris. Heu! si in illo statu subito mortuus fuissem, jam nunc habitarem cum ardoribus sempiternis. Alios condemnasti, mihi pepercisti; quia plus aliis me indignissimum amasti. Quomodo igitur potui offendere tam misericors erga me Numen? ... Sed doleo, et toto corde summoque affectu vehementissime doleo ... *O quis dabit capiti meo aquam, et oculis meis fontem lacrimarum, queis praeveniam fletibus fletum, et pondus aeternarum urentium, nec consumentium flammarum* (3)? *O Domine multum misericors! ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neque in aeternum damnes me in infima terrae loca* (4).

(1) Jerem. 18. v. 6. (2) Thom. Kemp. de imit. Chr. l. 3. c. 15
(3) Bernard. serm. 16. in Cantica. (4) In oratione Manassis.

DIES TERTIA

MEDITATIO I.

DE MORTE

Punctum I.

Mors docet nos spernere terrae bona, quae primum sunt plenae ad omnia indifferentiae ac finis ultimi obstaculum. Lata est sententia: *morte morieris...* (1): idque certo; nam *nemo est qui semper vivat...* (2) et quidem *morieris tu* (3), non alius pro te, sed tu; nec nisi semel; aeterno enim divini Senatus decreto *statutum est hominibus semel mori* (4)... Ad haec morieris *in die*, *qua non speras*, et *hora*, *qua nescis* (5): non solum de tempore, sed etiam de obitus modo et loco incertus... praecisa omni spe, admissum semel errorem post mortem lacrimis reparandi.

Paucis: serius aut citius, certe tamen aliquando omnibus bonis exutus, ab amicis et sociis derelictus *ibis in domum aeternitatis* (6), inde haud amplius ad tuos vel tua reversurus: et quidem illuc ibis solus; nam *unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo* (7): ibis praeterea nudus; *nihil enim intulimus in hunc mundum*: *haud dubium*, *quod nec auferre quid possumus* (8).

Superi! haec credimus, et tamen ita rebus terrenis cor nostrum affigimus, ut illarum causa ab ultimo fine nostro miseri deviemus et fucata ea-

(1) Gen. 2 v. 17.
(2) Eccle. 9. v. 4.
(3) Isa. 38. v. 1.
(4) Hebr. 9. v. 27.
(5) Luc. 12. v. 37.
(6) Eccle. 12. v. 5.
(7) Rom. 14. v. 12.
(8) 1. Tim. 6. v. 7.

rum dulcedine capti, a commendata hactenus indifferentia abstrahi nos sinamus, perfectioremque vivendi rationem, quam Creator a nobis postulat, temerarii negligamus.

O abjectum terrae mancipium! en! *subter te sternetur tinea, et operimentum tuum erunt vermes* (1). Haec tua omnis tunc haereditas erit. Quidquid detritum, vile et rejectaneum alicubi in domo latet, mortuo tibi tegendo ex angulo protrahetur. Praeter centones quosdam ex omnibus, quae possides, nihil tibi reliquum manebit. Nam teste Spiritu Sancto non solum *homo, cum interierit, non sumet omnia* (2) secum, sed non sumet quidquam. *Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic revertetur, et nihil auferet secum de labore suo* (3).

Audis? nihil; nihil de illis tuis pecuniis, nihil de illa tua suppellectile, nihil de illis tuis munusculis aliisque utensilibus, quae modo tam sollicite asservas, tanto cum incommodo tecum circumfers, et sociis vel mutuo dare refugis; horum, inquam, *nihil auferes tecum*, sed post mortem tuam auferent alii, et fortasse iis ipsis obvenient, quibus ut obtingerent minime voluisses.

Interim ardebit anima tua in lustrico carcere, et ardebit ob has ipsas a te male comparatas, tantoque cum affectu dilectas servatasque reculas. Ardebit, inquam, in illis immanibus flammis anima tua omnium ope destituta, ac derelicta ab iis ipsis, qui interim illis rebus tuis genialiter utentur; quin fortasse ullam de te inde liberando, vel mitigandis saltem cruciatibus tuis cogitationem admittant.

An non ergo insania est, id nunc sponte Deo

(1) Isa. 14. v. 11. (2) Psal. 48. v. 18.
(3) Eccle. 5. v. 14.

ingenti cum merito sacrificare nolle, quod absque merito forte post horam mors ab invito tollet? An non impietas est, malle totgraduum gratiae ac respondentis illi gloriae jacturam facere, quam inanes quisquilias abjicere? An non vecordia est, vocationem ad perfectius vitae genus majoremque sanctitatem in postremis habere propter inordinatam ad ejusmodi nugas affectionem?

O coeli! quis non ingemiscat illorum Religiosorum caecitati? qui, postquam paternas opes, domos et facultates generoso pede calcarunt, deinde in religione paupertatis voto obstricti,non raro majori affectu sua crepundia, quam mundani sua praedia prosequuntur. Qui suorum commodorum nimis studiosi unice solliciti vivunt, ne unquam defectum aliquem, aut sanctae paupertatis effectum experiantur. O quantopere illi post mortem suae huic avidae nimium tenacitati illacrimabuntur, dum pauperem e cruce Deum feretro impositum fuisse sibi in mentem veniet, cui nudo se spirituali egestate conformare debuissent; quique ipsorum divitem nimis ac commodam paupertatem sua nuditate condemnabit. Age ergo, ad magnum aliquid patrandum mentem attolle, quaeque aliquando mors tibi certo rapiet, ea nunc vivus Numini in ara charitatis laetus libens immola. Et profecto *nimium avarus est, cui Deus non sufficit* (1).

Punctum II.

Mors docet nos contemnere mundi honores, qui alterum sunt dictae indifferentiae ac perfectioris vitae obstaculum. Adesto, qui fallacis gloriae fumo te excaecari, et ab ultimo fine abstrahi sinis. Age, ad feretrum accede, foetidum hoc cadaver inspice,

(1) Aug. l. 13. Confess. c. 8.

infecta haec pallore membra intuere. En! *usque huc venies*, velis, nolis, *usque huc venies, et non procedes amplius; hic confringes tumentes fluctus tuos* (1). Omnis haec, qua modo excellis, nominis magnificentia, munerumque splendor sub mortem *velut nebula dissolvetur* (2). Tunc illa omnis commentitia amplitudo dignitasque *transibit tanquam vestigium hominis* (3). Cum extinctorum funalium fumo tua omnis fama in auras abibit. Cum campanae sonitu tua omnis recordatio evanescet, juxta illud, quod huic sententiae commode aptari potest: *periit memoria eorum cum sonitu* (4). Uno verbo: *post hoc eris, tanquam non fueris* (5). Cujus *nominatum est nomen gloriae usque ad extremum terrae* (6) is, ait regius Psaltes, *cum interierit, non descendet cum eo gloria ejus* (7); sed disparebit sicut *visio nocturna* (9); *et fugiet velut umbra* (8), admota luce mortualis candelae. Haec scis, et tamen huic nebulae, nihilo, umbrae toto appetitu tam avide inhias.

O superbe! mors te opinione citius, fortasse hoc mense cunctis decorum nominibus, munerum praerogativis, naturaeque ornamentis exutum in loculum abjiciet, ubi non jam magnus, excellens, magnificus, sed esca vermium, cineris pugillus, foetidum pus, imo jam nihil eris. Tunc autem quid proderit multarum litterarum gloria floruisse, plures annos ad clavum sedisse, per omnes honorum gradus ad summas dignitates evectum fuisse, si propterea animae in purgatorio igni ardendum sit? Nempe, *omnia fui*, etiam talis cum illo Imperatore exclamabit, *et nihil mihi prodest*,

(1) Job. 38. v. 3.
(2) Sap. 2. v. 3.
(3) Ibid.
(4) Psal. 9. v. 8.
(5) Sap. 2. v. 2.
(6) 1. Macch. 14. v. 10.
(7) Psal. 48. v. 18.
(8) Job. 20. v. 8.
(9) Job. 14. v. 2.

nisi quod sub mortem cruciat fuisse. Et profecto ita est: nihil prodest, candelabro impositum fuisse, nisi quod sub mortem cruciat fuisse.

Elapsis aliquot ab obitu diebus apparuit socio Religiosus quidam et tristi gemitu in haec verba prorupit: Theologus fui, et nihil est: Concionator fui, et nihil est: Superior fui, et nihil est: Religiosus fui, et hoc aliquid est. Quo dicto in auras abiens videri desiit. En! quae in hoc mundo tantopere aestimantur, in altero ne quidem attenduntur.

Ergo vanitas est, honores ambire, et in altum statum se extollere (1). Ergo stultitia est, inani supra alios excellendi appetentia a laudata indifferentia, et quod consequens est, a virtutis vel etiam a salutis semita longe aberrare. O mors! quam potens es humilitatis magistra! Certe qui in hac schola superbiam non dedocetur, hujus desperanda est cura.

Punctum III.

Mors docet nos fugere carnis illecebras, quae tertium sunt beati illius aequilibrii ac sanctioris vitae impedimentum. O anima! *veni et vide* (2). *Veni* ad sepulchrum: *vide* cadaver tuum. Contemplare, quid tandem sit illa caro, cujus amore damnationis periculo te exponis, aut a perfectionis via abhorres.

En! illa duo calvariae foramina erant tui oculi fortasse innocentiae scopuli. Tabida haec et abrosa carnium frustula erant os tuum et lingua, funesta gulae instrumenta. Excavatus hic vermium nidus erat venter tuus, quem instar Dei habuisti. Tabificum hoc putredinis coagulum corpus tuum

(1) De Imit. Chr. l. 1. c. 1. (2) Joan. 1. v. 46.

erat, illud amoris proprii idolum, cui conscientiam toties victimam immolasti.

Age jam, manibus prehende hanc calvariam, palpa haec ossa, revolve hos cineres, inspice purulentam hanc massam. Responde ergo: an non amentia est, propter has, quas vides corporis tui exuvias, ab ultimo fine suo deviare? ab illa coelesti indifferentia deflectere, et perfectiori Numinis servitio nuncium remittere? An non vesania est, omnes totius vitae labores, curas et vigilias in id unum impendi et quidem ab homine christiano, ut huic foetido sordium sacculo ad breve tempus bene sit? ut commodius dormiat, delicatius vivat, melius nutriatur; et interim animae curam in postremis habere? *O terra, terra, terra! audi sermonem Domini* (1): *nemo potest duobus Dominis servire* (2); nisi carnis jugum excusseris, nunquam servies Deo quo voluerit modo.

Fructus ex hac meditatione colligendus est constans execratio illorum trium impedimentorum, quae nos potissimum ab aureo illo mentis aequilibrio avocant, ac ab ultimo fine abducunt; et quae a S. Joanne vocantur *concupiscentia carnis*, *concupiscentia oculorum et superbia vitae* (3).

Affectus.

O supreme vitae ac mortis arbiter Deus! credo me moriturum; nam tuo jussu *omnes morimur, et velut aqua in terram dilabimur* (4): et quidem inopinato; cum Christus dicat: *qua hora non putatis, filius hominis veniet* (5). Credo errorem in morte bene obeunda vel semel admissum nec aeternis lacrimis expiari posse; nam (ut divino ad-

(1) Jerem. 22. v. 29.
(2) Matth. 6. v. 24.
(3) 1. Joan. 2. v. 16.
(4) 2. Reg. 14. v. 14.
(5) Luc. 12. v. 40.

monitu cognovimus) *lignum, in quocunque loco ceciderit, ibi erit* (1). Credo me cunctis rebus spoliatum, et omni honore exutum ex hoc mundo migraturum in alium, hocque corpus meum in putridum cinerem vertendum, et foeda putredine consumendum esse secundum illud Spiritus S. effatum: *pulvis es, et in pulverem reverteris* (2). Haec, inquam, credo, quia tu o aeterna Veritas, id affirmasti.

O superi! haec me credere palam profiteor, et tamen vivo, quasi nunquam moriturus, aut secunda morte primae vitium emendaturus. Vivo, quasi *haberem hic manentem civitatem* (3), totus terrenis immersus, ac vani honoris stolide avidus. Vivo sed vile carnis mancipium; et hoc coagulum sordium, putrem hanc escam vermium caeco amore ita depereo, ut illius commodis innumeros virtutum et gloriae gradus sacrificare non horream; vivo animae ita prodigus, ac illius futurae sortis adeo incuriosus, quasi *unus interitus esset hominis ac jumentorum, et aequa utriusque conditio; .... et nihil haberet homo jumento amplius* (4).

O Domine! cibus tinearum, sanies ac pus merum sum, imo ipso pulvere, cinere et nihilo quid foedius sum; et tamen *ego* ausus fui proterve consurgere contra te Omnipotentem? ego te abjicere ausus sum post hoc corpus meum, illius infrunitam libidinem, superbiam et habendi cupiditatem tuae sanctissimae voluntati praeponendo. O coeli! ergone in eam miser dementiam prolabi potui, ut amore putridi hujus corporis Deum irritarem, conscientiam laederem, gratiam perderem? Heu totis artubus cohorresco, dum quae feci perpendo!

(1) Ecclae. 11. v. 3.
(2) Gen. 3. v. 19.
(3) Hebr. 13. c. 14.
(4) Ecclae. 3. v. 19.

Sed poenitet, o Domine, poenitet me impudentiae meae, meae me insaniae pudet. Utinam prae doloris vehementia cor mihi medium disrumperetur. At fixum est; posthac triplici illi concupiscentiae carnis, oculorum et vitae perpetuum inferam bellum. Prius missa e coelo fulmina corpus hoc in cineres redigant, quam ut vitiosum quid sensibus permittam. Mortualis candelae radiis illustratus agnosco et detestor mundani honoris inanitatem. Pereant nugae, crepundia vanaeque res omnes, quibus hactenus mens tenacius affixa haesit, ne mors inveniat, quod invito rapiat.

Tu, o Domine! triplici hoc vinculo solutum libertati filiorum Dei restitue; et da aemulari indifferentiam cadaveris, cui idem prorsus est loculo ligneo aut stanneo includi, vestibus pretiosis aut vilibus indui, honoribus aut vituperiis affici, duro aut molli tumulo inferri.

LECTIO

DE COGNITIONE SVI IPSIVS

§. I.

I. Via purgativa, cui prima haec exercitiorum hebdomas respondet (1), et quam heri cum meditatione de lapsu angelorum auspicati sumus, ex mente Ascetarum triplicem sibi praefixum habet scopum, 1. *peccatorum exsecrationem*, 2. eorundem *radicum extirpationem*, 3. *sui ipsius cognitionem*. Nam ulceri, quod ignoratur, nullum remedium adhiberi potest; ergo necessaria est *sui cognitio*.

(1) Direct. c. 39. n. 9.

Deinde morbo, qui amatur, medicina non quaeritur; ergo necessaria est *peccatorum execratio*. Denique nisi aegrotationis causae e medio tollantur, id est nisi vitiorum stirpes, rebelles scilicet appetitus eradicentur, sanitas nunquam plene recuperabitur; ergo necessaria est vitiosarum *radicum extirpatio*; alioquin non obtinebitur desiderata mentis purgatio. His enim praecipue adjumentis a defectuum lolio expurgatur anima, et ad proferendos postea virtutum flores commode aptatur.

Porro quam accurate tria haec puncta in prima hac exercitiorum hebdomade executioni mandentur, atque idcirco quam stricte in ea *illa omnia proponantur media, quae ad animam purgandam pertinent* (1) partim ex Directorio (2), partim ex hactenus dictis et adhuc dicendis abunde patet. Nam heri per considerationem tum malitiae peccato propriae, tum poenae eidem debitae ad dolorem de praeteritis, et horrorem a futuris ejusmodi noxis, atque adeo ad illarum *execrationem* vehementer incitari atque impelli nos sensimus. Praeterea nimium amorem proprii commodi praesertim et excellentiae tanquam primariam piaculorum *radicem* pro viribus *extirpare* curavimus, idem opus ob rei arduitatem hodie quoque in meditatione prima urgentes: et quod in posterum etiam faciemus. *Cognitioni* vero *sui ipsius* obtinendae, ad quam comparandam hesterna meditatio secunda, uti et consideratio annexumque huic examen plurimum adjumenti attulerunt, hodierna etiam dies maximam partem consecrabitur. Ita ut prima haec hebdomas viae purgativae vel maxime congruat.

Quod autem tantum temporis ac laboris acquirendae sui ipsius cognitioni tribuamus, ratio est,

(1) Direct c. 11. n. 3. (2) Ibid. cap. 39. n 2.

quia plena sui nihili notitia ad demissionem et odium sui lucidissimam praefert facem, ac e medio tollit illud princeps obstaculum (sensualitatem scilicet et superbiam), quo plerumque abstrahimur ab illa fundamentali indifferentia Deo serviendi quo voluerit modo. Quippe repugnat, ut quis sui *corporis miseriam et animae malitiam* penitus agnoscat, quin simul seipsum odisse et despicere discat. Unde iterum mirabilis exercitiorum praestantia et nexus elucet; *nexus* quidem, quia omnia miro ordine cohaerent, praefixoque fini presse respondent: *praestantia* vero, quia theologiae asceticae principia practice docentur, et anima facili ductu per viam purgativam ad illuminativam deducitur.

II. Quod autem intima haec sui agnitio tertius sit fructus, ex mente S. P. Ignatii prima hebdomade colligendus, docet Directorium his verbis: *quare hoc primum curari debet in eo, qui facit exercitia, ut quam maximam sui ipsius acquirat cognitionem, considerando causas, origines et radices vitiorum* (1). Item: *quare huc omnia dirigere debet, qui facit exercitia, ut suam abjectionem et vilitatem agnoscat, eamque ex animo sentiat* (2).

Ad hanc autem facilius acquirendam tria valde insignia S. Pater assignat subsidia, nempe 1. primum orandi modum, 2. conscientiae examen, 3. confessionem generalem (3). Ad primum orandi modum quod attinet, is in eo consistit, ut quis discurrendo *circa praecepta Dei aut Ecclesiae, et circa septem peccata capitalia, et tres potentias animae ac quinque sensus* (4), singula *ordine di-*

(1) C. 10. n. 8.
(2) Direct. c. 11. n. 3.
(3) Libellus exercit. post fundamentum.
(4) Direct. c. 37. n. 2.

scutiat, attendendo, quo pacto illa servaverit (1), istis se polluerit, his vero usus vel abusus sit? Quid aliud autem hoc est, quam penetrare *in profundum abyssi, et cor hominis intueri in absconditas partes* (2), illius intimos recessus diligentissime investigando?

Quam efficax vero remedium duplex conscientiae *examen* tum quotidianum tum generale (quod exomologesi praemittitur) sit, *ut homo incipiat aperire oculos suos ad cognoscenda peccata vitae praeteritae* (3), ac praesentem statum animae, ipsa res per se loquitur. Illud enim est *sicut lucerna in loco obscuro* (4), *illuminans abscondita tenebrarum* (5). Et hinc S. Ignatius mox initio exercitiorum de utroque agit, ut ostendat, quo ea sibi loco sint; eorumque praxin *primo statim die post datum fundamentum* (6) explicari, priorisque usum etiam deinceps *singulis diebus per quartam horae partem* continuari cupit (7), ut eorumdem subsidio nos ipsos intimius nosse discamus.

Denique quam potens acquirendae sui ipsius notitiae adjumentum sit *confessio generalis* vel a toto, vel saltem a longiori vitae tempore retexenda, patet ex Directorii verbis, quae sic habent: *hoc enim usu compertum est, eam magnopere multis profuisse ad cognitionem sui et emendationem* (8). Nec mirum; revocatis enim in memoriam commissis hactenus peccatis, facile est, etiam ipsorum fontem detegere; praecipue si diligenti examine scrutemur, cujusnam rei amor vel odium, desiderium vel fuga, spes aut timor nos pelliciat

(1) In lib. exercit. post. contemplat. de amore spirituali.
(2) Eccli. 23. v. 28.
(3) Direct c. 13. n. 6.
(4) 4. Esdr. 12. v. 42.
(5) 1. Cor. 4. v. 5.
(6) Direct. c. 13. n. 2. et 6.
(7) Ibid. c. 40. n. 3.
(8) C. 10. n. 9.

ad perpetranda illa piacula, quae ordinaria confessionum materia sunt. Inde constat, quam utile medium confessio generalis sit perveniendi ad cognitionem sui, et quam merito eam S. P. hunc ipsum ob finem per decursum primae hebdomadis conscribi, sub ejus vero finem fieri cupiat.

III. Cum vero S. Auctor hanc sui notionem non solum speculativam sed practicam esse velit ac talem, quae etiam ad sui *emendationem* tendat (1), vitia execretur, eorumque radicem exstirpet; hanc ob rem tanquam aptissimum his omnibus efficiendis subsidium assignat *examen particulare*, quod pariter mox *in primo congressu post datum fundamentum* proponi jubet, utpote statim cum ipsis exercitiis inchoandum, et deinde etiam iis finitis *toto vitae tempore singulis diebus* continuandum (2).

Quaenam autem puncta examen tum quotidianum tum particulare complectatur, juverit hodie ex ipso exercitiorum libello perlegere (nisi id primo jam die factum sit), ut si fortasse naevi aliquid in eorumdem praxin irrepsisset, statim corrigatur. Ex his denuo patet, quam verum sit superfluum nihil, nihil temere et sine consilio positum in aureo hoc Ignatii libro contineri, quod ad praefixum sibi scopum non recta feratur, aut adjumenti plurimum praebeat, et quantopere errent illi, qui hanc de examine particulari, generali et quotidiano materiam parum apte censent pro operis dignitate mox fundamento subjungi aliisque omnibus praemitti.

§. II.

I. Enarratis hactenus idoneis sui ipsius cognitioni acquirendae subsidiis, jure accenseri meren-

(1) Ibid. (2) Direct. c. 13. 2. n. 4. et 6.

tur geminae meditationes de morte et judicio, quam materiam tractari posse S. Pater ipse declarat (1). Directorium vero vix non praescribit, dum ait, *exercitia de morte et judicio rarissime omittenda esse* (2). Nec immerito; nihil enim adeo luculenter ostendit *miseriam corporis*, ut mors: nihil adeo manifeste patefacit *malitiam animae*, ut judicium. Ex utroque luce meridiana clarius patet, nos non aliud esse quam *nihilum et peccatum* (3): *nihilum* quoad corpus, *peccatum* quoad animam, seu ex toto nihil; cum etiam peccatum sit nihilum inferno dignum. Unde patet, geminas has de morte et judicio exercitationes insigne adjumentum esse cognoscendi se ipsum, atque adeo acquirendi despicientiam et odium sui, utpote quae intimam sui notitiam necessario consequuntur.

Et profecto nunquam *corporis miseria et nihilum* evidentius apparet, quam aliquot a sepultura diebus. Heu! quam triste illud tunc, quam foedum ac terribile spectaculum praebet! Sine, totius horrificam rei tragaediam accuratiori indagine inspiciamus. Initio cadaver versicoloribus maculis, mox totum rancida nigredine sparsum squalet. Ex facie, brachiis, pectore, pedibus exsudat mucescens spuma, et foetidus quidam mucor, grassantis intus putredinis signum, quae paulo post in extimam quoque cutem facto impetu undique erumpit. Ubique mucida, turpis atque albida sanies ex omnibus membris vi tanta emanat, ut corpus ei ad aliquod tempus quasi innatare videatur.

Ex tanta hac corrupta putrique materia, quae partim extrinsecus defluit, partim intrinsecus confluit, enascitur incredibilis copia vermiculorum,

(1) Ad finem exercitii quinti hebdomadis primae.
(2) C. 15. n. 4. (3) Concil. Arausicanum.

aliorumque animalculorum, quae illam ipsam carnem et viscera corrodunt et devorant, ex qua paulo ante prognata fuerunt. Horrendum est videre, qua rabie vermium aliqui ex perforatis oculis emergant: hi per corrosum os in fauces denuo irrepant: isti pectus, ventrem, latera certatim depascantur, et insatiabili ingluvie, non secus ac si formicarum acervus foret, inde turmatim emergant, ac denuo se immergant; nec prius desistant, donec consumptis carnibus merum hominis sceleton relinquant, et ipsum paulo post in foedos cineres redigendum. Vel sola hujus rei recordatione commoveri atque animo horrere solemus.

II. Jam vero huc adesto, o anima! ac propius hanc scenam perlustra. Intuere modo hunc *lacum miseriae et lutum foecis* (1) contemplare putrida haec cadaveris frusta: hic jam *nosce teipsum*: ex his modo sordibus ac cineribus, qui sis, disce. En! hoc foetidae putredinis coagulum corpus tuum erat, illud scilicet amoris proprii idolum, quod tam studiose fovisti, tam tenere amasti. Ubi nunc foedissima illa animalcula nidulantur, ibi nares tuae, ibi aures, ibi cerebrum erat tot malarum cogitationum ac desideriorum officina. Arida illa et tetra situ atque pallore ossa, digiti tui ac delicatae manus erant tot scelerum ministrae.

Nempe huc tandem recidit tota, quanta est, illa tui corporis moles: huc recidit omnis illa ossium compages et artuum structura. In his ergo nunc cineribus, qui sis, lege. Nimirum pulvis es et putredo, sepulchrum dealbatum, fimetum nive obsitum; *putredinis pater*, *mater et soror vermium es* (2), haec gentilitia tibi nobilitas est. En! quam potens adjumentum consideratio mortis sit ad sui

(1) Ps. 39. v. 3. (2) Job. 17. v. 14.

corporis miseriam et ad proprium nihilum penitus introspiciendum!

III. Non minori efficacia intimam sui notitiam acquirendi pollet contemplatio terribilis illius, quod nos post obitum manet, *judicii*; uti patebit ex meditatione hujus diei secunda, ubi *malitia et nihilum animae* distincte ac pellucide oculis subjicietur. Hoc ipso enim quod humanae mentis improbitas perversitasque nullibi tam liquido detegetur nudabiturque, quam illa judicii die, qua de omnibus anteactae vitae factis ratio erit, quam accuratissime, reddenda, sequitur nunc quoque hujus quodammodo scenae, quae olim suo tempore futura est, spectationem considerationemque vi magna pollere ad cognitionem sui ipsius comparandam. Ex hac enim de judicio exercitatione manifeste patet summam esse 1. animae perversitatem, 2. ejus ad omne malum pronitatem, 3. ejus impotentiam ad quodvis bonum.

1. Ad animae *perversitatem* quod attinet, deberet equidem ea esse imago SS. Trinitatis, templum Divinitatis, speculum sanctitatis, ex quo omnigenae virtutes quasi repercusso lumine videri deberent. At vero, quod dolendum, in *memoria* turpium rerumque vanissimarum species atque imagines insident quasi proprio in loco, quam praeterea passiones et daemones pro lubitu turbant. In *intellectu* coecitas et tenebrae, multa sive judicia sive dictamina falsa, non parum crassae, plurimum quaesitae ignorationis invenitur. In *voluntate* malignitas ipsa supremum quasi dominatum exercet, ut quae pravis motionibus miseram servitutem servit, et sub jugum missa, non quod cupit bonum, sed quod fugit malum hoc agit.

2. Praeterea in anima praevalet incredibilis quaedam ad omne malum *propensio*, quae

eam in barathrum vitiorum totam quantam inflectit; ita ut, nisi benevola Dei manu teneretur, in omnia scelera suopte impetu quovis momento praeceps ferretur. Fingamus manum ex altissima turri protendi, quae hominem brachiis pedibusque ligatum supra horrendam pice ac sulfure succensam abyssum solis crinibus suspensum teneat; et en nostrae voluntatis summam in vitia pronitatem aliquo pacto adumbratam!

3. Verum non solum datur in anima hujusmodi incredibilis ad omne malum propensio, sed insuper plena et absoluta ad omne bonum *impotentia*. Nam ea sine gratia praeveniente et supernaturali, ut dicitur, Dei concursu nullum opus supernum, imo nec naturale sine auxilio Dei naturali se sola exercere potest, ita ut anima nihil sit 1. in *essendo*, cum omne suum esse a Creatore suo unice habeat, et quidem ita habeat, ut si orbis Moderator vel momento continuata, ut ajunt, actione creativa eamdem conservare desineret, illico ea in suum denuo nihilum proprio impetu recideret. 2. Nihil in *operando*; cum sine concursu physico Dei nec pedem movere, nec digitum possit attollere. 3. Nihil in *merendo*; nam ad re-ipsa ponendum actum gloriae coelestis meritorium, opus est gratia excitante supernaturali non qualicunque sed efficaci, id est, tali quam Deus ab aeterno praeviderit conjungendam esse cum consensu. Jam autem haec nulli mortalium, nec ipsi etiam justo debetur; imo eam nec mereri de condigno quis potest, quin nec de merito congruo, habente infallibiliter effectum prout Theologi docent (1).

(1) Antoine tract. de gratia cap. 7. de merito art. 6. conclus. 4. cum aliis.

*7

Inde patet, quam potens et salutare in sui notitiam veniendi subsidium sint geminae hae de morte ac judicio meditationes; et propterea quam apte huic loco inserantur, utpote ex quibus et *corporis* miseria et *animae* malitia, atque adeo utriusque *nihilum*, omnibus plane apparent.

§. III.

I. Praeterea ambae hae commentationes (ut ait Directorium) *multum habent momenti, ut avocetur animus ab inordinato amore rerum humanarum visibilium* (1), qui alter est fructus omni hinc studio curaque eruendus. Hujus effectus experimentum cepimus in prima meditatione hodierna, cujus ope a triplici appetitu divitiarum, honorum et deliciarum longissime, ut spero, animum nostrum abstrahi avocarique experti sumus.

Et certe quid efficacius a superbia ac philautia, et quae harum filia est, opum ac commoditatum appetentia avellere nos possit, non video. Age enim, o tui ipsius immodicus aestimator, si ea quam paulo ante descripsi tui corporis post mortem conditio est, *quid* ergo *superbis pulvis et cinis* (2)? si putredo es atque esca vermium, *quid* ergo *te elevat cor tuum?.... quid tumet contra Deum spiritus tuus* (3)? Pulvis cum sis et nihil, quid ergo indignaris contemni et nihil fieri? Lutum cum sis ex meris defectibus et vitiis constans, cur ego laudari cupis? cur vilipendi et calcari renuis? Quid adeo te aestimas, et supra alios extollis? Cum omnis fama post mortem in auras evanescat, ut quid honores vanus ambis?

Ad haec cum in anima identidem perstrepat

(1) C. 15. n. 4. (2) Eccli. 10. v. 9.
(3) Job. 15. v. 12. et 13.

seditiosa quaedam appetitionum rebellio, qua illa factioso schismate diversas in partes foede scinditur, cum ea instar energumenae modo tristitia in terram elidatur, modo tumore in auras extollatur, nunc frendeat ira, nunc ardeat luxuria, modo torpeat pigritia, nunc flagret invidia, et instar pilae a suis cupiditatibus sus deque ac in omnem partem jactetur; haec, inquam, cum ita se habeant (prout ea se habere in illo tribunali sole clarius cernes) tu ipse conclude, an aequum sit, *ut eleve-tur cor tuum in superbiam super fratres tuos* (1)? tu ipse fatere, an non geminae hae de morte et judicio exercitationes una cum perspicaci, quae inde hauritur, cognitione proprii nihili valida omnino incitamenta sint, animum ab omni inordinato appetitu honoris avocandi, seque ipsum despiciendi, atque adeo odio habendi.

Dixi, *odio habendi*. Quid enim? ergone corpus odisse non possis, vas illud sordidum ex argilla et luto fictum, in quo omnis generis morbi aegrotationesque nascuntur? Tu illud corpus non oderis, quod animae proditor est, tentationum et peccatorum sedes, concupiscentiae fomes, in quo luxuria, intemperantia, cupiditas atque omnia vitiorum portenta aluntur, viresque adversus omne genus virtutum acquirunt?

Cur item pari odio prosequi non poteris animam tuam, quae perduellionis rea toties hostili odio in Deum exarsit? quae toties immemor naturae conditionisque suae, a sensuum voluptatibus non modo non abstinuit, sed ultro in eas omni impetu ferri passa est, et miseram adeo carni servitutem servivit? Apage tam molles sensus. Potius pie sancteque in iras exardesce, et memor divini illius effati: *qui delicate nutrit servum suum,*

(1) Deut. 17. v. 20.

postea sentiet eum contumacem (1), item; *sub te erit appetitus ejus, et tu dominaberis illius* (2); horum, inquam, memor cum Paulo *castiga corpus tuum, et in servitutem redige* (3); cum Petro *milita adversus animam tuam* (4), *ac post concupiscentias tuas non eas* (5). Mentem tuam ab illis crepundiis et inanibus reculis avoca, quas tibi mors quovis momento eripere invito potest, et quas tantopere te amasse, ac appetiisse in illo tribunali te ipsum vehementer poenitebit. Singularia propone, ac simul adverte ad miram virtutem, qua mors et judicium pollent, animum a bonis terrestribus avellendi.

II. Verum non solum abstrahitur anima ab amore omnis rei terrenae, sed etiam *in his meditationibus concipit timorem sanctum Domini, ut pariat spiritum salutis* (6) magisque radicetur, *ac fundetur in odio et detestatione peccati* (7); qui tertius est fructus ex duplici hac consideratione colligendus.

Et profecto qui serio perpendit, se eo ipso, quo peccat, momento vita privari, et Justitiae throno sisti posse, ad reddendam ibi de hoc ipso scelere rationem, et quidem reddendam Judici sapientissimo, inexorabili et rigidissimo, *qui potest simul et animam et corpus perdere in gehennam* (8); haec, inquam, qui cogitat, non potest non etiam ipse cum Josepho exclamare : *quomodo possum hoc malum facere, et peccare in Deum meum* (9)? Potius eliget mille neces subire, ac immanibus tormentis excruciari, quam *delinquere in animam*

(1) Prov. 29 v. 21.
(2) Gen. 4. v. 7.
(3) 1. Cor. 9. v. 27.
(4) 1. Petr. 2. v. 11.
(5) Eccli. 18. v. 30.
(6) Direct. c. 15. n. 4.
(7) Ibid. c. 39. n. 2.
(8) Matth. 10. v. 28.
(9) Gen. 39. v. 9.

suam (1) ac divinam Majestatem graviori delicto lacessere secundum illud Ecclesiastae effatum: *memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis* (2).

Et hi sunt tres illi fructus, qui ex contemplatione mortis ac judicii sunt decerpendi, et qui primae hebdomadi omnino proprii sunt, nempe 1. *execratio peccati.* 2. *cognitio sui.* 3. *extirpatio radicis malorum*, avellendo scilicet animum a rebus terrenis, praesertim ab appetentia honorum ac illecebrarum, quae vitiorum princeps fons et origo est.

Hac enim ratione e medio tollentur praecipua impedimenta, quae nos ab illa toties commendata coelesti indifferentia, et, quod inde sequitur, ab ultimo fine nostro amovent, abstrahuntque. Sicque obtinebitur scopus primae hebdomadis, qui est purgatio animae, hujusque reditus *a via iniquitatis et perditionis* (3) *in viam salutis* et perfectionis (4), quem plurimum promovet meditatio parabolae de filio prodigo, quam tradi cupit Directorium his verbis: *posset* (nempe vacans exercitiis) *in mente versare parabolam filii prodigi, applicando eam ad se ipsum* (5).

Per hanc enim anima, considerans cum eodem illo juvene praesentis status miseriam, venit *in cognitionem sui: ego hic fame pereo.* Ab hac cum illo progreditur ad *execrationem peccati: pater, peccavi.* Demum cum eodem tollit obstacula, abrumpit vincula, et *extirpando radicem* malorum avellit animum ab inordinato amore illarum rerum, quae hactenus morum correctionem morabantur. *Surgam, et ibo* (6).

(1) Eccli. 19. v. 4.
(2) Ecclae. 7. v. 40.
(3) Sap. 5. v. 7.
(4) Act. 16. v. 17.
(5) C 17. n. 2.
(6) Luc. 15. v. 17. et 18.

Ex quibus constat, ultimam hanc primae hebdomadis commentationem esse epilogum quemdam antecedentium exercitiorum, quasique admotam omnium ultimam machinam, qua animus impellitur, ut sublatis impedimentis tandem statuat redire ad ultimum finem suum, a quo per peccatum deviaverat: utque indifferenti ad omnia aequilibrio creatori suo deinceps servire decernat quo ille voluerit modo. O vere admirabilem rerum ordinem et nexum, quo prima mediis, media ultimis mira arte ita connectuntur, ut unum alteri subsidio sit ad certius obtinendum qui intenditur fructum!

MEDITATIO II.

DE IVDICIO PARTICVLARI

Punctum I.

Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi (1). Omnes ergo etiam te, *unusquisque enim onus suum portabit* (2). Ibi sapientissimus, inexorabilis, rigidissimus, tuisque peccatis a te graviter irritatus Judex *judicio contendet tecum* (3), et quidem tecum solo, destituto omni patrono, comite, advocato. Hic *arguet te, et statuet contra faciem tuam* (4) omnia, quae toto vitae curriculo quinque sensibus, et tribus animae facultatibus cogitatu, verbo et opere deliquisti. Nam *cuncta, quae fiunt, adducet Deus in judicium* (5). Ita est, *cuncta* pro *omni errato, sive bonum illud sit sive*

(1) 2. Cor. 5. v. 10.
(2) Gal. 6. v. 5.
(3) Jer. 2. v. 35.
(4) Psal. 49. v. 21.
(5) Ecclae. 12. v. 14.

malum (1) de *omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, rationem reddent de eo in die judicii* (2). Uno verbo, omnia strictissimo examini subjiciuntur, *omnia*, et quidem

1. *Omnia mala commissa* contra praecepta Decalogi et Ecclesiae, per septem peccata capitalia et votorum violationes: contra Deum, proximum et te ipsum; etiam occulta, de quibus nec suspicionem habuisti: etiam aliena, de quibus te nunquam in sacro tribunali accusasti: etiam oblivioni jam tradita, de quibus nihil anxius vixisti. Quod Ezechiel *vidit secundum visionem in campum*, id ipsum et tu in tua conscientia cernes nempe *abominationes magnas* (3), idest, noxas specie diversissimas, multitudine innumeras, gravitate enormes, foeditate horrendas, quae *tanquam onus grave gravabunt super te* (4).

2. Praeterea etiam discutientur *bona omissa*. O quanto terrore percelleris, dum aures tuas illud verbum quasi tonitrus feriet: *numera*, *pondera*, *divide*. Numera gratias tibi per vitae cursum concessas .... heu! quam ingens illarum est cumulus. Pondera Sanctuarii bilance earundem pretium.... ah! inaestimabile est ac infinitum. Divide jam illorum usum ab earundem abusu .... proh! quantum hic illum excedit. O quot obligationes tui status ac muneris neglectae, quot media salutis abjecta, quot occasiones boni exercendi contemptae!

3. O miser! quae tunc tibi mens erit, dum divinus Judex terribili voce tibi inclamabit: redde rationem *de tempore* ad agendam poenitentiam, augendam gratiam, promerendam gloriam tibi tam liberaliter concesso, et a te tam prodige perdito aut nihil, aut aliud, aut male agendo.

(1) Ibid. (2) Matth. 12. v. 36.
(3) Ezech. 3. v. 6. (4) Psal. 37. v. 5.

Redde rationem de concreditis tibi *talentis*, quae vel sudario involuta pigro nullo usu defodisti, vel impio abusu profanasti. Redde rationem de tot confessionibus, communionibus, meditationibus, animi collectionibus et exercitiis, quae vel omisisti vel obiter tantum ac sine fructu obivisti. Redde rationem de tot peccatis, quae impedire, de tot animabus, quas salvare, de tot religionis et pietatis exercitiis, quae inducere vel propagare potuisses. O Domine! *operit confusio faciem meam* (1); *quia repleta est malis anima mea* (2).

4. Denique ipsa etiam *bona male peracta* in illo tribunali rigide examinabuntur. Nam *scrutabitur* Deus etiam *Jerusalem in lucernis* (3): *ipsas quoque justitias judicabit* (4). Id autem cum fiet, *quasi pannus menstruatae universae justitiae nostrae apparebunt* (5). *Justitia nostra ad examen divinae justitiae deducta, injustitia erit, et sordebit in districtióne Judicis, quae in aestimatione fulgebat operantis* (6).

Tunc ipsae etiam actiones bonae in malas degenerasse deprehendentur vel ob *modum*, quo sunt peractae, vel ob *motivum*, ex quo sunt positae, vel ob *finem*, ob quem sunt patratae. Et hinc, qui modo cum illo Laodiciae Episcopo putat, *quod dives sit et locupletatus*, tunc admiratione obstupefactus videbit, *quia est miser, et miserabilis, et pauper, et caecus, et nudus* (7). Hic ergo jam *nosce te ipsum* .... O quam aptum meditatio judicii adjumentum est detegendae perversitatis animae! O quam solidum haec sui cognitio se infra nihilum abjiciendi, tot peccata execrandi, seque odio habendi incitamentum est!

(1) Psal. 68. v. 8. (2) Ps. 87. v. 4. (3) Soph. 1. v. 12.
(4) Ps 74. v. 3. (5) Is. 64. v. 6.
(6) Greg. M. lib. 5. moral. c. 7. (7) Apoc. 3. v. 17.

Punctum II.

Insuper haec omnia *distincte* et summa cum claritate ob oculos ponentur. Nam *scrutans corda et renes Deus* (1), immisso coelesti radio, *illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium* (2). Divinus ille *intentionum ac cogitationum discretor* oculus (3) perfectam animae scrutationem instituet, ejusque ad malum pronitatem et ad bonum impotentiam in apricum producet.

Ibi delictorum *numerus* singillatim inibitur, eorum *species* clarissime distinguentur, *gravitas* minutatim ponderabitur, *foeditas* dilucide conspicietur. Sapientissimum Numen omnes animi motiones, motionum radices ac vitiorum fontes distincte atque articulatim discriminabit. Dictaminum falsitatem, obtentuum inanitatem, idearum vanitatem seorsum internoscenda objiciet. Paucis: universos vitae tuae annales, omnes perfectionis obtinendae, et pietatis exercendae occasiones, impulsus et remedia, omnem gratiarum, quibus abusus es, seriem velut in tabula depictam sub uno aspectu ponet, uno intuitu minute ac clare pervidendam. Tunc enimvero qui sis, quamque ad malum pronus atque ad bonum tardus sis sole clarius agnosces.

Jam autem in hoc rerum articulo 1. quid senties de peccati malitia? de honorum ac illecebrarum appetentia? de illo tuo ad quasdam reculas affectu? 2. In quo vitae statu, quove modo in electo jam statu Deo serviisse tunc cupies? 3. quo tunc tibi loco inculcata hactenus ad omnem

(1) Apoc. 2. v. 23. (2) 1. Cor. 4. v. 5.
(3) Hebr. 4. v. 12.

locum et munus, ad sanitatem et gradum indifferentia erit?

O quam alia tunc quamque diversa mentem sensa subibunt! Nam *tunc magnam fiduciam habebit pauper et humilis;* contra vero *pavebit undique superbus. Tunc plus exultabit caro afflicta, quam si in deliciis fuisset semper nutrita; Tunc plus ponderabit contemptus divitiarum, quam totus thesaurus terrigenarum.* Quamobrem *esto modo sollicitus et dolens de peccatis, ut in die judicii securus sis cum beatis* (1). Nunc te humilia, carnem doma, eaque nunc fac, quae tunc fecisse optabis, quaeque a te fuisse neglecta vehementer poenitebit.

Punctum III.

Non solum ibi strictissimo examine discutientur *omnia* et quidem *distincte,* sed insuper sine *effugio et refugio,* omni dempto excusationi loco, ac praecisa spe omni misericordiae. Tunc enim tu ipse cernes, quia omni ex parte *inexcusabilis es* (2). Si enim allegaveris *ignorantiam,* mendacii te arguent fidei dogmata, quae credidisti: si *impotentiam,* de opposito te convincent tot auxilia, quae neglexisti: si virtutis *arduitatem,* hallucinari te ostendent illa Christi verba: *Jugum meum suave est, et onus leve* (3). Si aetatem, temperamentum, vitaeque conditionem excusaveris, surgent contra te ab oriente et occidente innumeri ejusdem aetatis, temperamenti et conditionis sancti, suoque exemplo condemnabunt te.

Ipse Angelus Custos ex adverso stans tibi inclamabit: potuisses fieri sanctus, *potuisses.* Ipsa

(1) Th. Kem. l. 1. c. 24. (2) Rom. 2. v. 1.
(3) Matth. 11. v. 30.

conscientia tua tibi dicet, imo et *debuisses, perditio tua ex te* (1). Ipse diabolus tuae calamitati illudens ob oculos ponet geminas tum fidei tum vitae tabulas, et dicet *en! haec credidisti, et haec fecisti, haec tua fides, et haec tua vita, hae tuae leges, et hi tui mores.*

Nihil tunc proficient lacrimae et preces, quia ibi *non erit tempus miserendi* (2). Nihil tunc proderit dolor de praeteritis et horror a futuris, quia *tunc* correctionis *tempus non erit amplius* (3). Nec dabitur tunc perfugium ad Mariam; quia illa tenebrarum nocte *luna non dabit lumen suum* (4); sed feretur sententia irrevocabilis, atque inevitabilis, mox et quidem certo executioni mandanda, qua erit sors tua in aeternum decreta. O judicium! O sententiam!

Affectus

1. *Confusionis. Vae mihi misero, cum venerit dies judicii, et aperti fuerint libri conscientiarum; cum dicetur de me: ecce homo, et opera ejus. Quid faciam tunc, Domine Deus meus, cum coeli revelabunt iniquitatem meam, et adversum me terra consurget? Ecce nihil respondere potero; sed demisso capite prae confusione coram te stabo trepidus et confusus* (5).

2. *Timoris.* O hora metuenda! nec tamen declinanda, et fortasse brevi subeunda! *O angustia! hinc erunt accusantia peccata, inde terrens justitia: subtus patens horridum chaos inferni, desuper iratus judex, intus urens conscientia. Heu! ubi latebo? ubi apparebo? latere erit impossibile, apparere into-*

(1) Oseae 13. v. 9.
(2) Psal. 101. v. 14.
(3) Apoc. 10. v. 6.
(4) Aug. med. cap. 39.
(5) Aug. loc. cit.

lerabile. Enimvero qui non tremit, et expergiscitur ad hanc vocem: surgite, mortui, venite ad judicium, is non dormit, sed mortuus est (1). Ah! *timeo, Domine, et expavescit anima mea valde.* Ita est; *timore ac tremore concutis omnia ossa mea, dum intonas judicia tua super me* (2).

3. Doloris. Heu! quid egi dum peccavi! Ah! illum ipsum lacessere fui ausus, a quo me de hoc ipso scelere judicandum credidi. Sed displicet, quod feci. *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam* (3), *et esto propitius peccatis meis* (4), quae *tactus dolore cordis intrinsecus* (5) summe execror et aversor propter te offensum infinitum bonum meum cum firmissimo animi decreto, ea deinceps vitandi, ac eorum quoque radicem extirpandi, praecipue N. N.

4. *Agnitionis sui, demissionis ac odii etc.* Agnosco, Domine, quia *homo peccator sum* (6), *venundatus sub peccato* (7), *et cunctis vitiorum sordibus inquinatus* (8), *opprobrium hominum et abjectio plebis* (9), *ipsum* nihilum et peccatum, ipsa impotentia ad bonum, ipsa pronitas ad malum. *Cujus iniquitates supergressae sunt capillos capitis* (10) et cujus virtutes vitia sunt. Hinc *me despicio et abjicio in profundum vilitatis meae* (11). *O quis mihi dabit apud homines de vitiis meis digne humiliari* (12)! O maledicta caro, cujus amore judicem tam tremendum toties irritavi! At deinceps juratus tui hostis vivam. O aureum mentis ad omnem for-

(1) S. Anselmus apud s. Bonavent. Phar. l. 3. c. 49.
(2) Th. Kemp. l. 3. c. 14.
(3) Psal. 50. v. 1.
(4) Psal. 78. v. 9.
(5) Gen. 6. v. 6.
(6) Luc. 5. v. 8.
(7) Rom. 7. v. 14.
(8) S. Bernard. ep. ad Flor.
(9) Ps. 21. v. 7.
(10) Psal. 39. v. 13.
(11) Th. Kemp. l. 4 c. 2.
(12) S. Bernard.

tunae casum, ad omnem valetudinem, locum et munus aequilibrium! Te duce serviam posthac Deo quo voluerit modo, ut aliquando a Judice Christo audire merear beatum illud: *venite benedicti* (1).

CONSIDERATIO

METHODVS SE PARANDI AD MORTEM

Inter praecipuos, qui in sacra hac solitudine quaeri debent, fructus etiam numeratur felix illa mentis comparatio, qua quis semper paratus sit mori; ita ut nihil amplius sit, quod animum angat, turbet aut remordeat, quodve supremum illum vitae exitum minus tranquillum reddere merito possit. Et certe qui in ipsis exercitiis ad obitum se non praeparat, quando tandem id faciet? Cui in hac exercitiorum solitudine tempus non suppetit se ad illum fatalem transitum comparandi, quando tandem suppetet? Vere inexcusabilis est, qui post hos dies salutis e vivis excedere promptus non est. Id ergo ut simus, brevem synopsin subjungam illius methodi, quam in libro *christianus pie moriens* inscripto hunc in finem tradidi. Est autem haec.

(1) Matth. 25. v. 34.

§. I.

Modus christiane excipiendi primum nuntium de instanti morte

Flexis ad oratorium genibus et prehensa crucifixi Dei hominis imagine finge te ab Angelo Custode vicinae mortis admoneri his verbis: *haec dicit Dominus*: *dispone domui tuae*; *quia morieris tu*, *et non vives* (1). *Venit finis* vitae *super te* (2). *Ecce judex ante januam assistit* (3). *Redde rationem villicationis tuae* (4). Moxque hilari mente cum regio Psalte exclama: *ecce! praesto sum* (5), *o Domine! ego servus tuus* (6), *et opus manuum tuarum* (7). *In manibus tuis sortes meae* (8). *Laetatus sum in his*, *quae dicta sunt mihi*: *in domum Domini ibimus* (9). Proinde *educ de custodia* corporis *animam meam ad confitendum nomini tuo* (10). His sequentes actus subjunges.

O supreme vitae ac mortis arbiter Deus, cujus immutabili decreto *statutum est hominibus semel mori* (11) in poenam peccati, submitto me huic tuae legi, dolenti animo admissa flagitia execrando, et mortem, quam rebellis peccator sum millies meritus, promptissima voluntate accepto in aliquam saltem tot noxarum expiationem, utque citius illuc perveniam, ubi peccare haud amplius potero.

Idcirco moriar, o Domine! quo loco, modo et tempore jusseris ad omnia plene indifferens. Si

(1) Isa 38. v. 1.
(2) Ezech. 7. v. 2. et 3.
(3) Jac. 5. v. 9.
(4) Luc. 16. v. 2.
(5) 1. Reg. 3. v. 6.
(6) Psal. 115. v. 16.
(7) Job. 34. v. 19.
(8) Psal. 30. v. 16.
(9) Psal. 121. v. 1.
(10) Psal. 141. v. 8.
(11) Hebr. 9. v. 27.

per diuturnos cruciatus summosque dolores acerbam mihi mortem immiseris, exosculor paternam manum tuam. Fiat voluntas tua. Omnia haec nondum sunt infernus. His saeviora mea merentur scelera. Moriar *ex odio* mei ipsius, ut tineae et vermes merito eam carnem corrodant, quae tot criminum ministra fuit. Moriar ex motivo *humilitatis* ut redigar in cineres et nihilum, ac omnibus sim horrori, indignus quem tellus ultra ferat. Ut orbis ab hoc iniquo peccatore tandem purgetur, qui divini impatiens jugi sciens volens ab ultimo fine descivit.

§ II.

Examen transactae vitae ac praesentis status animae.

Primum quod mortis periculum edoctis in memoriam veniet, erit imago praeteritae vitae ac praesentis status animae, quae velut in tabula clare distincteque depicta exhibebitur. Hanc igitur módo inspexisse utilissimum erit. Plurimum enim ad pleniorem sui cognitionem subsidii afferet. Hinc sequentia puncta diligenter tecum ipse discute.

1. Quis *praesens status* animae tuae? Si nunc tibi ex hac vita migrandum foret, essesne paratus? . . . conscientiam tuam compello; essesne paratus? An acceptam in baptismo innocentiae stolam, et quamdiu illaesam servasti? Vel si lethali noxa ejus jacturam fecisti, an illam denuo per sinceram exomologesin recuperasti? An omnïa semper et rite confessus es? Paucis: estne anima tua veste nuptiali induta et gratia immanente ornata? Vellesne e vivis excedere in quo nunc es

statu? An nihil est, quod animum angat, vel anxium te sub mortem reddet? . . . quid haeres? . . . quid expallescis? Ah! quae haec ergo temeritas est vel unico temporis puncto in eo statu vivere, in quo nolles mori?

2. *Quomodo vixisti?* Quid tot curis et defatigationibus quaesivisti? cui laborem tuum, vires et tempus impendisti? an aeternitati, animae, Deo? an vero vanitati, otio, daemoni? Ex tot quos vixisti vitae annis, an vel unicum mensem, mensem autem? an vel unicum diem sine veniali noxa transegisti? an horam Numinis servitio integram sine admixto defectu consecrasti? Quid egisti pro Christo, quid passus es pro coelo? an heroicum aliquando actum exercuisti? Quid speciatim commissum a te vel omissum, quod eo tempore, quo in limine aeternitatis positus animam jam jam ages, te anxium est habiturum? Quid divino judici de hoc vel illo singillatim rationem petituro es responsurus?

3. *Quomodo* tunc *vixisse*, qua intentione et perfectione actiones quotidianas peregisse, quem statum elegisse, vel in electo jam statu, quo modo Creatori serviisse volueris? Num te modo poeniteret, si vitam transactam respiciens, deprehenderes maximam partem pietati datam? An nunc probas eam, quam hactenus tenuisti vivendi rationem? Quid prodest modo sensibus et corpori cuncta indulsisse, omnibus vitae commodis abundasse, prae ceteris excelluisse? . . . Et quid modo noceret aegrotum, egentem, abjectum latuisse? Ah! unus erit dolor in morte tepidum te vixisse. Unicum erit solatium, pro Deo et anima strenue fecisse, multa eaque sensibus incommoda tulisse.

4. *Quomodo morieris?* An illa tua inter bo-

num et malum, inter teporem et fervorem perpetuo alternans inconstantia perseverantiae finalis securam tibi spem facit? Mors est echo vitae; quare miraculum foret, si bene et sancte moreretur ille, qui male et tepide vixit. Habesne rationem sperandi, te superaturum ultimam tentationem illam, qua te vaferrimus hostis sub vitae finem in illud notum tibi peccatum praecipitem agere omni vi conabitur? An non timendum, ne illa tibi dominans affectio, nisi eam extirpes, daemoni instrumentum sit, quo tibi animam jam agenti insidias struat? Num aliquando singulare aliquod opus bonum patrasti, quod sperandae finalis gratiae, et coelestis gloriae tibi fundamentum praebeat? An per poenitentiae opera contractum poenae reatum satisfactione delevisti? Num purgantes flammas effugies? His rite perpensis, singularia concipe proposita chartae inscribenda. *O quam felix et prudens est, qui talis nunc nititur esse in vita, qualis optat inveniri in morte* (1).

§. III.

Spiritualis susceptio Viatici, et extremae unctionis.

Optima quidem et praecipua praeparatio ad mortem in accurata animi expiatione consistit, nihilominus cum heri jam fusius de ea, egerim, nullusque dubitem, eam ad mentem S. Patris nostri sub finem hebdomadae primae ita peractum iri, ut moribundis fundamentum sperandae salutis esse possit, ad alia gradum facio. Itaque

(1) Th. Kemp. l. 1. c. 23.

8

finge te vicini obitus jam jam admonitum in lecto lethaliter aegrotum decumbere viatico muniendum, ac sacro oleo inungendum.

Elicitis itaque majori cum fervore, breviter tamen consuetis virtutum actibus sacram Synaxin instar viatici per communionem spiritualem suscipies. Postea vero tange quinque sensus sacro oleo ungi solitos imagine pendentis e ligno Christi, formando crucem, et devote pronunciando formulam cuilibet sensui, qui inungitur, propriam in hunc modum: per istam sanctam unctionem, et suam piissimam misericordiam indulgeat mihi Deus, quidquid per visum ✠ per auditum ✠ per odoratum ✠ per gustum et locutionem ✠ per tactum et gressum ✠ per lumborum delectationem ✠ deliqui, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Amen.

Eodem tempore animo de peccatis per hos sensus admissis intense dolebis, ac placando Numini offeres dolores, quos Christus in his ipsis sensibus est perpessus. Demum duplicem a Deo gratiam ferventer efflagitabis, plenam nempe omnium culparum et poenarum veniam, nec non perseverantiam finalem.

§. IV.

Spiritualis commendatio et decessio animae

Finge te a medicis omni jam spe dejectum agoni appropinquare, et tibi ab adstante Confessario Crucifixi effigiem una cum accenso cereo porrigi, simulque devoto moderatae vocis sono lente ac suaviter dici: *proficiscere, anima christiana, de hoc mundo etc. etc.* hodie adhuc habitatio tua erit in sancta Sion. Equidem illius

nondum es secura; hinc geminam inter aeternitatem felicem et infelicem constituta, ac futurae sortis ignara paves et trepidas.

Verum *quare tristis es anima mea, et quare conturbas te? Spera in Deo* (1), qui potest te, scit et vult salvare; cum peccata tua, utut magna, tamen semper minora sint miserationibus ejus. Pater est, qui infirmitatum filiorum miseretur, qui novit figmentum nostrum, et *cujus miserationes* sunt *super omnia opera ejus* (2). Et certe qui filium dedit, num coelum negabit? Certe pupillam Dei laedit, de illius clementia qui diffidit.

Ad haec *advocatum habes apud Patrem Jesum Christum justum* (3). Illius vulnera interpellant pro te, illius dono tuus est sanguis Christi, tua sunt vulnera et merita Christi. Haec Justitiae appendendo plus solvis, quam debes. Ecce amor tuus crucifixus caput inclinat ad osculum, brachia extendit in amplexum, latus aperit in asylum. In illo itaque spera. Deinde defixo in Crucifixi effigiem obtutu, quasi propediem moriturus, subjunctos virtutum actus magno cordis affectu elice,

Credo in te summe veridicum. *Humilio* me ante te, cum sim nihilum. *Doleo* propter te offensum summum Bonum. *Propono* potius mori, quam foedari etiam veniali peccato. *Spero* a tua misericordia veniam, gratiam, gloriam. *Amo* te summe amabilem unice propter te super omnia ex omnibus viribus meis. *Gratias* tibi ago summe benefico ob tot per vitae cursum collata mihi beneficia. *Desidero* ad te ultimum finem meum.

O sacrosancta Trinitas! da gratiam finalem.

(1) Psal. 41. v. 6. (2) Psal. 144. v. 9.
(3) 1. Joan. 2. v. 1.

Cupio dissolvi et esse cum Christo. O gaudia vere infinita, quae praeparavit Deus diligentibus se! O Deus meus et omnia! Volo absolvi sacramentaliter, et lucrari omnes indulgentias in morte lucrandas. O Domine! in manus tuas commendo spiritum meum. Jesu! Maria! Joseph!

§. V.

Sensa animae post mortem

His virtutum actibus elicitis finge cogitatione te expirasse, relictoque hoc mundo ingredi in domum aeternitatis, judicio sisti, purgantibus flammis addici; deinde flexis adhuc ad oratorium genibus quam brevissime sequentia perpende.

1. Quando anima corpore egressa, relictis tuis illis tam variis rebus ex cubiculo vel domo tua in alterum orbem migrabit, quo tunc oculo aspiciet tuas illas reculas, tuum illud cadaver?... Quomodo vellet tunc hoc habuisse, illis vero usam fuisse? Quale tunc de honoribus? de commendata hactenus indifferentia judicium feret?

2. Quid sentiet sub primum in lustricum carcerem ingressum de malitia peccati venialis, de voluntaria vitae asperitate, de virtutis perfectionisque studio? Age, quid prodest nunc, per vitae cursum omnibus commodis, dignitatibus, deliciis abundasse, et sic purgantes flammas auxisse? Contra vero, quid nocet miserum, pauperem, contemptum vixisse, et sic piacularis ergastuli poenas evasisse vel saltem minuisse?

3. Si mortuo tibi ad vitam redeundi copia fieret, simulque ab Angelo custode praediceretur, te post mensem denuo vita concessurum, quam

brevi hoc tempore vivendi rationem inires? His aliquantum perpensis et renovatis, quae hactenus formaveras, propositis deinceps te gere tanquam homo a morte redivivus, et a judicio ac purgatorio redux, cui post unum circiter mensem denuo sit moriendum. Enimvero *beatus ille servus, quem, cum venerit Dominus ejus, invenerit sic facientem*, seque parantem. *Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum* (1).

MEDITATIO III.

DE FILIO PRODIGO

Punctum I.

Considera filium prodigum accepta substantia sua *peregre proficiscentem in regionem longinquam* (2), ubi tres circumstantiae sunt perpendendae: 1. unde, 2. quo, 3. quare proficiscatur. Inprimis discedit a patrum optimo a quo tenerrime amabatur, ex domo paterna ubi omnibus abundabat, a domesticis et notis a quibus summopere colebatur. 2. Et inde concedit *in regionem longinquam*, sibi ignotam, a patria remotissimam, *terram tenebrosam et opertam mortis caligine, terram miseriae et tenebrarum* (3). 3. Illucque concedit ex mera petulantia, levitate, protervia; quia nolebat vivere in eo loco, munere et statu in quo eum pater degere volebat, nempe in domo paterna, in societate morigeri fratris,

(1) Matth. 24. v. 47. (2) Luc. 15. v. 12. et 13.
(3) Job. 10. v. 21. et 22.

inter occupationes domesticas, ob cujus aequilibrii defectum postea incidit in tot tantasque calamitates.

Hanc parabolam jam tibi applica et historiam esse deprehendes. Nam omne peccatum grave est discessus a Deo, separatio a Deo, desertio Dei. Quotiescumque ergo lethali noxa te obstrinxisti, Deum deseruisti, ah Deum! patrem tui amantissimum, providentissimum, liberalissimum, centrum omnis felicitatis et gloriae, fontem omnis quietis et laetitiae.

Et abiisti, o te infelicem! ad statum peccati, quo nihil remotius a coelo, ad fontem omnis perturbationis, ad centrum omnis miseriae et calamitatis. Idque fecisti propter... heu plura loqui prohibet pudor! Item a tuo Creatore *toties elongasti fugiens* (1), quoties a fervore in teporem prolapsus *dereliquisti fontem aquae vivae, et fodisti tibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas* (2). Quoties ob defectum aureae illius indifferentiae etiam tu vitam transigere statuisti alio in loco, munere et statu, quam supremum Numen ab aeterno ordinaverat. At vero, o quot afflictionum ea tibi res infelix origo fuit!

O pater misericordiarum! equidem jure metuo, ne etiam me feriat illud fulmen, quod israëlitis intentasti, *vos reliquistis me, et ego relinquam vos* (3). Verum, licet ego abjecerim, quod est filii; tu tamen non amisisti, quod est patris. Hinc miserere mei, et funiculis gratiae, vinculis charitatis fugientem reduc ad te.

(1) Psal. 54. v. 8. (2) Jer. 2. v. 13.
(3) 2. Paral. 12. v. 5.

Punctum II.

Considera filium prodigum porcos pascentem (1), et quidem 1. nudum et egenum: *coepit egere.* 2. Prae fame morientem: *fame pereo.* 3. Derelictum ab iis ipsis, quibuscum substantiam suam dissipaverat: *adhaesit uni civium.* 4. Ab illo ipso, cui servierat, domino crudeliter habitum: *misit illum in villam suam, ut pasceret porcos.* En! figuram animae, omnium Conditorem per lethalem noxam omnino deserentis, vel per veniales culpas a statu fervoris ad statum teporis tamquam in regionem longinquam declinantis.

Nam etiam talis anima dissipat substantiam suam, nempe gratiam, tempus, talenta, vivendo si non luxuriose, saltem parum religiose. Quippe etiam illa 1. est *nuda et egena:* nuda, quia stola gratiae exuta: egena, quia divinis luminibus et auxiliis destituta, et ab hostibus tartareis male pessimeque habita. 2. Etiam illa fame perit. Fastidit enim coeli manna seu meditationem, fastidit panem angelorum, sacram Eucharistiam, horret reliqua pietatis exercitia, quibus animi vigor sustentatur, solis siliquis, nempe sensualitatibus, illecebris, commoditatibus stultissime inhiat. 3. Etiam illa destituitur, ridetur ac proditur ab illis ipsis, quorum amore Numen offenderat; justa talionis poena, ut quae Creatorem ob res creatas deseruit, ab his quoque pari perfidia deseratur. 4. Denique ab illis ipsis passionibus pravisque appetitibus, quibus coecam servitutem servit, misere habetur et tractatur. Illa ipsa superbia in summas eam confusiones, ille ipse commodorum amor in maximas eamdem mole-

(1) Luc. 15. v. 14. et seq.

stias perducunt praecipitantque. Quin imo sicut filius prodigus *cupiebat implere ventrem suum siliquis, quas porci manducabant, et nemo illi dabat* (1), ita etiam tali homini illae ipsae voluptates, quarum spe summum Bonum dereliquit, vel negantur vel subtrahuntur, vel per immissa taedia et conscientiae morsus horrendum in modum amarescunt. O vere miserum ac deplorandum talis animae statum!

O quam bene interea hujus prodigi germano fratri apud patrem fuerat! Longe majores miser hic transfuga expertus est difficultates velificando appetitui, quam domi subire debuisset serviendo patri. Eodem modo fervidi in via virtutis longe minores sentiunt molestias obediendo gratiae, quam dissoluti cedendo naturae, et viam teporis decurrendo. Nempe, *qui timet pruinam, irruet super eum nix* (2); *et qui fugit arma ferrea, irruet in arcum aereum* (3).

Punctum III.

Considera filium prodigum ad partem revertentem (4). Tria eum ad hoc impulere incitamenta, 1. recordatio felicitatis praeteritae, et abundantiae domus paternae: *mercenarii in domo patris mei abundant panibus.* 2. contemplatio praesentis miseriae: *ego hic fame pereo.* 3. Consideratio misericordiae optimi patris: *ibo ad patrem.*

Haec eadem motiva rite expensa etiam tibi persuadebunt seriam mentis conversionem ad Deum, celeremque reditum ad finem ultimum. Nempe 1. *memoria felicitatis* illorum annorum, quibus Creatori unice serviendo, et virtutem generose se-

(1) Luc. 15. v. 16.
(2) Job. 6. v. 16.
(3) Job. 20. v. 24.
(4) Luc. 15. v. 18.

ctando coelesti pace fruebaris. 1. *Comparatio miseriae* praesentis status teporis cum beatitate prioris status fervoris, solus ubi Deus sapiebat. 3. *Consideratio bonitatis* divinae *dissimulantis peccata propter poenitentiam* (1); quae peccatorem per avia et devia errantem benigne revocat, tardantem patienter expectat, et demum redeuntem suavi amplexu et osculo, stola prima et annulo excipit, induit, ornat.

Ipsa Christi verba hanc Patris divini benignitatem depraedicantis attulisse juvat; cum singulari virtute polleant, ream mentem ad veniae spem erigendi. Sunt autem haec: *cum adhuc longe esset, accurrens pater* (en! miserendi promptitudinem), *cecidit super collum ejus, et osculatus est eum* (en! affectus teneritudinem), *et dixit: cito proferte stolam primam, et induite illum, et date annulum in manum ejus* (en! gratiae plenitudinem). *Et occidite vitulum saginatum, et manducemus et epulemur* (en! gaudii magnitudinem). Haec ipsa autem offensi patris tam *prompte*, *tenere*, *plene* et *laetanter* ignoscendi facilitas incitamento sit ad eum poenitenti animo redeundi.

Affectus

Eliciendi sunt ii ipsi, quos redux ad patrem degener filius elicuit, videlicet 1. *dolor* de praeteritis et quidem intensus; *Pater, peccavi in coelum et coram te*. Enimvero meruissem millies fulminibus in tartara praecipitari; et tu nihilominus non solum parcis immerenti, sed ultro, ad te ut revertar, invitas. Tu primus in amplexus ruis pessimi filii optimus pater. Brachia expandis ad me recipiendum: caput inclinas ad me osculandum:

(1) Sap. 11. v. 24.

gratiae stola tam impie perdita me iterum vestis: amoris annulum tam perfide abjectum denuo reddis; quin instructo etiam convivio pane angelorum in sacra Synaxi languentem reficis.

O misericordiam vere infinitam! Ah! tantae bonitati et clementiae obluctari haud amplius valeo. En! redeo ad te: reducem ac poenitentem non repelles, qui fugitivum et peccantem tam patienter tolerasti, tam amanter revocasti. Heu! ego te offendi! ah! fluite lacrimae! servus Dominum, homo Deum, filius patrem, et quidem talem tantumque patrem .... post tot beneficia .... per tam immanem contemptum .... O quis mihi det! ut sit *magna velut mare contritio mea* (1), qua defleam meas a fine ultimo aberrationes.

2. *Horror* a futuris et quidem efficax. Decretum est; etiam ego cum filio prodigo *surgam et ibo. Surgam sus e volutabro luti* (2). Rumpam vitiorum compedes. *Ibo* per viam mandatorum, et semitam virtutis: *ibo* ad patrem meum; revertar ad ultimum finem meum. *Testes hodie invoco coelum et terram* (3), quia *juravi et statui custodire judicia justitiae tuae* (4), *o Deus cordis mei* (5)! Ratum animo sedet: tibi posthac serviam eo prorsus quo volueris modo cum plena ad quidvis indifferentia.

3. Actus *demissionis* cum execratione superbiae tanquam primae malorum radicis. *Jam non sum dignus vocari filius tuus.* Ah! *quanam fronte attollam oculos ad vultum tam boni patris tam malus filius* (6)? Heu! peccator sum non solum indignus omni honori et laude, omni honorifico munere et loco; sed insuper dignus aeterno omnique possibili opprobrio. En! igitur paratum me

(1) Thren. 2. v. 13.
(2) 2. Petr. 2. v. 22.
(3) Deut. 4. v. 26.
(4) Psal. 118. v. 106.
(5) Psal. 72. v. 26.
(6) Bern. Serm. 16. in Cant.

ac indifferentem ad omnes contemptus ac vilipensiones, ad omnem stationem et occupationem etiam famae ac existimationi contrariam,ad omnem etiam vilem in Religione gradum.

4. *Actus odii sui ipsius* cum detestatione philautiae seu sensualitatis tanquam alterius malorum radicis. *Fac me unum de mercenariis tuis.* Execror amorem proprium, qui mihi auctor fuit, ut relicto patrum optimo *in regione longinqua dissiparem substantiam meam vivendo luxuriose* vel saltem tepide. *Perfecto odio odi me ipsum* (1), qui si me comparem cum illo quo peccavi momento, dignum divino odio atque vindicta considerare me possum. Statutum est: vindices a me ipso ipse ego repetam poenas. Hunc in finem promptum me offero ad subeunda quaevis opera poenalia, ad perferendos quosvis labores, ad tolerandas quasvis molestias, ut laesae Justitiae fiat satis. Mihi abjecto carnis mancipio ac rebelli servo non nisi dura et aspera, non nisi adversa et aerumnae debentur. *Virga et onus asino* (2).

5. *Cognitio sui ipsius. O Deus miserationum* (3)! equidem in prodigo hoc ac degeneri filio tanquam in speculo miserrimum animae meae statum clare cognosco. Nam laceri illi ac semiputridi centones; porcorum, quos redolent, odor : confecta macie facies, corruptus siliquis stomachus, corpusque seminudum tristis figura sunt animae meae gratiis nudae, bonis operibus vacuae, peccatorum maculis sordidae, inferorum ignibus afflatae, horrendum foetentis, manna fastidientis et caepas appetentis. *Et hinc despicio me, ac projicio in profundum vilitatis meae* (4).

(1) Psal. 138. v. 22.
(2) Eccli. 33. v. 25.
(3) 2. Esdr. 9. v. 31.
(4) Th. Kemp. l. 4. c. 2.

DIES QVARTA

ADMONITIO

» Peccati gravitate et suppliciis territi, ac in-
» super novissimorum memoria permoti statui-
» mus cum Filio prodigo, relicta vitiorum, per
» quae ab ultimo fine nostro aberravimus semita,
» redire in viam salutis, Deoque servire ea qua
» voluerit ratione; nempe in eo vitae statu, aut in
» electo jam statu, in eo perfectionis gradu, quem
» ille nos eligere aut conscendere statuerit.

» Cum vero *viam* nesciamus, per quam ambu-
» lemur, et *modum* ignoremus, quo id perficia-
» mus; opus est nobis *duce*, quem sequamur et
» *exemplari* quod imitemur. De utroque Divinus
» Pater orbi benigne providit, mittendo nobis fi-
» lium suum unigenam Jesum Christum, ut sit
» nobis *dux viae*, per quam gradiamur, et *exem-
» plar vitae*, quam exprimamus.

» Ad hujus ergo imitationem sequens medita-
» tio generatim nos incitabit; dico *generatim*; nam
» in quibus vel quomodo *singillatim* eum imitari
» oporteat, reliquae exercitationes docebunt. Fru-
» ctus igitur ex prima hac praesentis diei com-
» mentatione colligendus, est firmum animi de-
» cretum Deo serviendi imitando Christum, et
» quidem Christum imitando illa quae ei placue-
» rit ratione, quamque nobis in his exercitiis in-
» dicare dignabitur ».

MEDITATIO I.

DE REGNO CHRISTI

Punctum I.

Nos Christum sequi est *aequum* I. ob *dominium* quod in nos habet. Nam ad eum pertinemus, qui omnium nostrum Rex est 1. *jure belli*, quia *populus acquisitionis* sumus (1), quem everso daemonis imperio cruenta quidem victrici tamen morte sibi acquisivit. 2. *Titulo emptionis*, *emit enim nos Dominus* (2), dum sui sanguinis pretio de captivitate inferorum nos exemit. 3. *Titulo donationis et hereditatis*, nam *omnia dedit pater in manus ejus* (3) eumque *constituit heredem universorum* (4). 4. *Titulo electionis*, qua ille nos in servos et clientes, nos vero illum in regem et ducem elegimus tum in baptismo daemoni, mundo et carni renunciando, tum in statu religioso solemnibus votis nos eidem obstringendo; ita ut cuivis nostrum dici possit, quod olim Moyses Israëli: *tu Dominum elegisti, ut ambules in viis ejus; et elegit te Dominus, ut sis ei populus peculiaris, populus sanctus* (5). Et his perpensis dubii adhuc haeremus, nunc hujus Domini, cui, tot nominibus devincti vivimus, vestigiis insistere velimus?... Praeterea sub hoc Duce nos militare justum est

II. *Ob conditiones*, quas ponit. Nam omnia belli incommoda illi nobiscum erunt communia, scilicet victus et vestitus, labores et vigiliae, vulnera et aerumnae. Imo pericula ipse primus adibit, ob-

(1) Petr. 2. v. 9.
(2) 2. Petr. 2. v. 1.
(3) Joan. 3. v. 35.
(4) Hebr. 1. v. 2.
(5) Deut. 26. v. 17. et seq.

stacula complanabit, pugnae impetum sustinebit. Victoria erit certa, triumphus magnus, corona immortalis. Quid, quaeso, aequius exigi? quid efficacius ad persuadendam ejus sequelam afferri possit?... Denique coelestem hunc Regem nos imitari par est

III. *Ob finem*, quem intendit, quique duplex est, 1. *gloria Numinis* procuranda per vitii exterminium et virtutis exercitium; *ut glorificetur pater in filio* (1). Quae gloria, cum unica omnium operationum totius SS. Trinitatis meta sit, dignitate sua longe multumque ceteris omnibus rebus, quotquot infra Deum sunt, praestat atque antecellit. 2. *Beatitudo hominis; veniet enim filius hominis quaerere, et salvum facere, quod perierat* (2). Quae beatitas, cum eadem quoad substantiam cum illa sit, qua ipsum Numen fruitur, scilicet infinita ac aeterna, summi atque incomprehensi pariter pretii est. Unde patet hoc fine praestantiorem nullum, nullum utiliorem excogitari posse. Quis ergo negaverit nos Christum sequi ob tres allatas rationes aequissimum esse?

Est enimvero aequissimum; Quare *vivit Dominus, et vivit Dominus meus rex; quoniam in quocumque loco fueris, Domine mi rex, sive in morte, sive in vita, tibi erit servus tuus* (3).

Punctum II.

Christum sequi est nobis *honorificum* I. *ob Ducis excellentiam; est* enim *caput omnis principatus et potestatis* (4), *Rex gloriae* (5), *imago Dei* (6), *figura substantiae ejus* (7): *in quo sunt omnes the-*

(1) Joan. 14. v. 13.
(2) Luc. 19. v. 10.
(3) 2. Reg. 15. v. 21.
(4) Coloss. 2. v. 10.
(5) Psal. 8. v. 10
(6) 2. Cor. 4. v. 4.
(7) Hebr. 1. v. 3.

sauri sapientiae et scientiae absconditi (1): *cui inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (2): *cui data est omnis potestas in coelo et in terra* (3): *in cujus nomine omne genu flectitur coelestium, terrestrium ac infernorum* (4). Et hunc Ducem tu sequi renuas, cum perduellibus illis civibus exclamando: *nolumus hunc regnare super nos* (5)? Absit, o Jesu! haec perfidia a me. *Tu Dominus meus et Deus meus*. Te praeeuntem comitari mihi summo honori est etiam

II. *Ob servitii eminentiam*. Quippe tam excellenti Domino constanter servientes fiunt 1. reges, ei enim servire regnare est. 2. Dii, secundum illud regii Psaltis effatum: *dixi: Dii estis* (6). 3. Amici, filii et heredes: *vos amici mei estis* (7), *et filii excelsi omnes* (8): *vos heredes regni, quod repromisit Deus diligentibus se* (9). Quid gloriosius dici possit?

Et profecto omnis principum hujus mundi, et regum majestas huic excelsae servituti comparata ipsa vilitas, ipsa abjectio et obscuritas est. Nempe *magna gloria est sequi Dominum* (10). O mortales! aures, quaeso, praebete et coeleste hoc oraculum adorate: *magna gloria est sequi Dominum*, id Deus ipse ne ullus dubio supersit locus, divina sua et minime dubia auctoritate asserit et confirmat. Igitur *ne inferamus crimen gloriae nostrae, ut fugiamus* a cruce (11), quae est vexillum Christi.

(1) Coloss. 2. v. 3.
(2) Coloss. 2. v. 9.
(3) Matth. 28. v. 18.
(4) Phil. 2. v. 10.
(5) Luc. 19. v. 24.
(6) Psal. 81. v. 6.
(7) Joan. 15. v. 14.
(8) Psal. 81. v. 6.
(9) Jac. 2. v. 5.
(10) Eccli. 23. v. 38.
(11) 1. Mach. 9. v. 10.

Punctum III.

Christum sequi *facile* est ac *jucundum*, 1. ob *viam*, qua praeit: 2. ob *auxilium* quod concedit: 3. ob *socios*, quos adjungit. Nam ejus vestigia generose prementibus in via virtutis mira rei totius mutatione erunt *prava in directa*, *et aspera in vias planas* (1). Coelesti gratia adjuti per quaevis horrida, quasi sensus expertes non tam ambulant, quam volant. Sociorum exemplis animati, eo laeti eluctantur, quo pariter tot alios una tendere cernunt.

Experientia docti sole clarius agnoscunt, duriores esse vias mundi quam Christi, pluresque molestias occurrere in semita teporis quam ferveris. Gratiae balsamo tinctis ipsae spinae molles rosae videntur. Sola haec tessera: *potuerunt isti et istae*, omnem rei arduitatem mitigat ac tollit. Paucis: *viae ejus* (nempe Christi) *viae pulchrae sunt* (2) ob virtutis amoenitatem: *jugum ejus*, *jugum suave est* ob unctionis suavitatem: *onus ejus*, *onus leve est* (3) ob commilitonum societatem. Et hanc tu viam premere, hoc tu jugum subire, hoc onus tu ferre segnis recuses? et quidem in illa societate recuses, in qua tot heroes Christum comitari facile ac jucundum esse fuso etiam sanguine identidem testantur? Proh degenerem animum ac Christiani nomine indignum!

Pone tibi ob oculos humanum regem (haec sancti Ignatii comparatio est) summis naturae et gratiae dotibus ornatum, ac divinitus electum, ut regiones universas suae ditioni, veraeque fidei subjiciat; hunc, inquam, imaginare tibi subditos ad

(1) Luc. 3. v. 5. (2) Prov. 3. v. 17.
(3) Matth. 11. v. 30.

belli societatem amicissime invitare, conditiones aequissimas, summe honorificas, nec non faciles ac jucundas proponere, atque jurejurando promittere se cunctis, semper et in omnibus exemplo praeiturum, eodem cum iis victu et vestitu usurum, easdem cum illis vigilias, eosdem labores subiturum; cedo jam, an non contemptissimae inertiae vir, omnium propterea vituperio dignissimus foret ille, qui eidem comitem se adjungere detrectaret?

Jam vero *si terrenus Rex cum bellica sua evocatione dignus est, cui attentio et obsequium praestetur* (1); quanto magis Christus id a nobis meretur ob dominium, quod in nos habet, ob conditiones, quas ponit, ob finem, quem intendit. Quanto magis nos decet, divinum hunc ducem comitari ob ejus personae excellentiam et servitii eminentiam, ob sequelae facilitatem et viae jucunditatem. Certe S. Pater jure concludit, *neminem sanae mentis fore, qui non cupidissime Christo se totum offerat*, ejus famulatui se *ex asse addicat* (2), atque liberali mente erumpat in sequentes

Affectus.

» En! O rex supreme, ac Domine universorum,
» tua ego, licet indignissimus, fretus tamen gra-
» tia et ope, me penitus offero, meaque omnia
» tuae subjicio voluntati: attestans coram infinita
» bonitate tua, nec non in conspectu gloriosae
» Virginis Matris tuae, totiusque curiae coelestis,
» hunc esse animum meum, hoc desiderium, hoc
» certissimum decretum, ut (dummodo in majo-

(1) S. Ignat. in contempl. de regno Chr. partis 2. pun. 1.
(2) Ibid. puncto 2.

» rem laudis tuae, et obsequii mei proventum cedat)
» quam possim proxime te sequar, et imiter in
» ferendis injuriis et adversis omnibus cum vera
» tum spiritus tum etiam rerum paupertate; si
» (inquam) sanctissimae tuae majestati placeat
» ad tale me vitae institutum eligere atque reci-
» pere (1)».

Et vero quid justius est, quam ut famuler tibi, ad quem totus pertineo, a quo omnia habeo, timeo et spero, sine quo nihil valeo? Quid gloriosius et jucundius est, quam servire tibi, cujus servitium potius imperium ac dulcis paradisus est? Et tamen, o quoties dixi: non serviam? Quoties, o Domine! jugum tuum, jugum suave, onus tuum, onus leve protervus et contumax excussi?

At fateor: *erravi sicut ovis, quae periit* (2). Jam autem en! sponte me tibi offero, jugoque tuo cervicem suppono. *Sequor te quocunque ieris* (3). *Abjiciam opera tenebrarum* (4), sequens te *intelligentiae solem* (5): *induam arma lucis*, militans sub tali duce (6): *inspiciam et faciam secundum exemplar*, quod mihi a te monstrabitur (7). Solummodo tu *doce me facere voluntatem tuam* (8), *et notam fac mihi viam, in qua ambulem* (9), idest edoce modum, quo te penitus ex tua voluntate imiter ac sequar. En promptum me ac indifferentem ad omnia.

O pater aeterne! *ego servus tuus sum, et filius ancillae tuae* (10) matris Ecclesiae. Hinc serviam tibi Creatori meo, tendamque ad ultimum finem meum, determinate imitando Christum, ejusque vestigia premendo; et quidem ea ratione, qua id te velle in his exercitiis intellexero.

(1) Ibid puncto 3. (2) Psal. 118. v. 176. (3) Matth. 8. v. 19.
(4) Rom. 13. v. 12. (5) Sap. 5. v. 6 (6) Rom. 13. v. 12.
(7) Exod. 25. v. 40. (8) Psal 142. v. 10.
(9) Psal. 142. v. 8. (10) Psal. 115. v. 6.

LECTIO

DE IMITATIONE CHRISTI

§. I.

I. *Finis et scopus* (Directorii verba sunt), *qui exercitiis omnibus primae hebdomadae praefixus est*, hic praecipue est, 1. *cognoscere, quod erravimus ab ea via, quae nos ducere debebat ad ultimum finem, cujus causa creati sumus*: 2. *et consequenter dolere de tali ac tanto errore*: et 3. *concipere intensum desiderium*, extirpata malorum radice, *redeundi in illam viam, atque in ea semper perseverandi* (1).

Omnia haec executioni mandare elapsis diebus conati sumus. Nam 1. per intimam animi inspectionem nostrique ipsius *cognitionem* proprias a fine ultimo aberrationes manifeste agnovimus. 2. Has *dolore* de praeteritis, et *horrore* a futuris tum expiare tum cavere curavimus. 3. Quin ipsas etiam malorum *radices* pro viribus extirpare contendimus, imo ad patrem cum filio prodigo poenitentes reipsa redivimus, concepto firmissimo animi decreto, deinceps optimo Numini immobili constantia serviendi, et quidem (qui aureus commendati hactenus aequilibrii effectus est) eo quo ipse voluerit *modo*.

II. Porro hic modus haud alius est quam *imitatio Christi*. Vult quippe aeternus Pater, ut ei famulemur nominatim imitando Christum. Nam *in hoc vocati sumus*, ait Apostolorum Princeps Petrus, ut non solum eum audiamus secundum illud delapsum coelo oraculum: *hic est filius meus dilectus, ipsum audite* (2); sed etiam *ut sequamur*

(1) C. 18. n. 1.

(2) Matth. 17. ℣. 5.

vestigia ejus (1). Et merito; *Ipse est enim exemplar a Patre hominibus propositum, ut ejus imitatione emendemus, et componamus mores corruptos et dirigamus pedes nostros in viam pacis* (2). Adeoque in Christi imitatione consistit peculiaris ille modus, quo supremum Numen a nobis mortalibus coli cupit; uti ex sequentibus magis elucescet.

Nam vult Deus, ut ei deserviamus ea ratione, quae cujusvis conditioni *propria*, et cuilibet ad salutem *necessaria* est. Id autem Christianis Christi imitatio est. Sicut enim servire Creatori est finis essentialis et proprius hominis ; sic imitari Christum est finis essentialis et proprius Christiani. Nam Gregorio Nysseno *Christianus est alter Christus* (3), seu est homo vita et moribus referens Christum; id autem fieri nequit sine ejus imitatione. Ergo nemo Christianus est, qui Christi imitator non est. Ergo Christum imitari cuilibet Christiano essentiale ac *proprium* est.

Quin et summe *necessarium* id est ad ultimum finem consequendum. Nam sicut nemo coelorum sedibus potietur, qui Deo non recte servierit; pari ratione nullus aeterna beatitate donabitur, qui Christum aemulatus non fuerit. Id ipse Servator docet, dicens: *nemo venit ad Patrem*, seu in coelum, *nisi per me* (4), id est interprete Cornelio, *nisi me imitando* (5). Solus enim ille, *est via quae ducit ad vitam* (6); quam qui optat, *debet* (en! necessitatem), *debet sicut ipse ambulavit, et ipse ambulare* (7); idest (ut exponit Salmeron), *debet*

(1) 1. Petr. 2. v. 21. (2) Direct. c. 18. n. 2.
(3) Serm. de perfecta forma hominis Christiani.
(4) Joan. 14. v. 6.
(5) Cornel. a Lapide in hunc locum.
(6) Matth. 7. v. 14. (7) 1. Joan. 2. v. 6.

illum sequi in Christianis actionibus, et virtutum officiis (1).

Praeterea, *quos Deus praescivit*, hos *et praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui* (2). Ergo nemo electis annumerabitur, qui Christo conformis non fuerit; nemo autem conformis erit, qui ejus vestigiis insistere abnuerit. Ergo *aliqua* saltem ejus imitatio adultis *necessaria* est ad salutem. Adeoque haec est ille modus, quo Deus nos sibi famulari cupit. Idcirco sicut haec veritas: *serviendum est Deo*, erat veritas fundamentalis hebdomadis primae; ita et haec: *imitandus est Christus*, est pariter fundamentum hebdomadis secundae.

III. Haec hebdomas secunda cum meditatione matutina incepit, et *respondet viae illuminativae, quia ejus finis est proponere sibi Christum Dominum ac Salvatorem nostrum ut veram viam; Christus autem est Sol justitiae, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; et ad hoc venit, ut illuminaret sedentes in tenebris et in umbra mortis* (3), suarumque virtutum radiis illustratos ad eas sectandas pelliceret ac incitaret. Sive, hebdomas haec via lucis seu illuminativa dicitur, quia imitandum proponit illum, qui de se ipso enunciat: *ego sum via* (4): *ego sum lux mundi* (5) *quam qui sequitur, non ambulat in tenebris, sed habebit lumen vitae* (6).

Quia vero *peccata et pravae affectiones obtenebrant animam, eamque impediunt, et retrahunt a Christi imitatione*; ideo *haec prius eradicanda ex corde erant primis illis hebdomadis primae exerci-*

(1) Salmeron. tom. 16. disp. 13. in hunc locum.
(2) Rom. 8. v. 29. (3) Dir. c. 18. n. 2. et 3.
(4) Joan. 14. v. 6. (5) Joan. 8. v. 12.
(6) Joan. 8. v. 12.

tiis et meditationibus; *ne huic, quam secunda haec hebdomas intendit, virtutum insitioni, ac Servatoris imitationi obstaculo forent* (1). Unde iterum ordinatisssima compages Ignatianae Ascesis elucet, per priora ad sequentia animos aptissime comparantis.

Quod itidem in prima hodiernae diei commentatione prudenti consilio observatur, ubi solum *generatim* ad Christum ducem sequendum incitamur, silendo adhuc de methodo, qua is a nobis singillatim imitandus sit; ut nempe voluntas quasi per gradus ab universalibus ad singularia descendendo, per faciliora ad magis ardua pedetentim perducatur. Et hinc fructus ex dicta contemplatione colligendus non erat nisi generale decretum Deo serviendi per imitationem Christi dissimulando adhuc, quo in statu, quibus in rebus, quave ratione ejus vestigia persequeremur.

§. II.

I. Porro dicta exercitatio inscribitur *contemplatio de regno Christi*; quia Salvatorem exhibet instaurantem Patris divini regnum per Adami praevaricationem devastatum, illudque redintegrantem vitia debellando, virtutibus praelucendo, suoque nos exemplo ad sui sequelam et armorum societatem invitando.

Praeterea haec commentatio *est quasi fundamentum quoddam aut prooemium* (2) omnium sequentium tum meditationum, tum hebdomadum; non secus ac illa veritas de fine hominis ex mente S. Patris *est principium ac fundamentum*, cui tota exercitiorum moles innititur (3). Nam etiam haec

(1) Directorium c. 18. n. 2. et 3.
(2) Direct. c. 19. n. 1.
(3) Direct. c. 12. n. 1.

posterior contemplatio reliquum omne aedificium spirituale sustentat; cum illa quoque miro nexu influat in omnes subjungendas exercitationes, et praesertim in *electionem* methodi Christum sequendi, seu normae perfectioris vitae deinceps ad ejus imitationem singillatim instituendae, quae maximam partem hinc dependet. Quomodo enim eliges, aut determinabis modum, *quo* Christum velis imitari, nisi prius fixum tibi animo sedeat, quod eum velis aemulari?

Et hinc *primum hoc* hebdomadis secundae *exercitium de regno Christi* eodem prorsus modo, quo illud de fine hominis a S. Ignatio *extra ordinem meditationum ponitur, utpote pariter fundamentum quoddam omnium aliarum* (1). *Nec computatur inter meditationes* secundae hujus hebdomadis; nam *diei primae meditatio prima est de incarnatione Domini* (2); sicuti exercitium primum hebdomadis primae erat de lapsu angelorum. Nec intra unius horae angustias a S. Fundatore coarctatur; nam integram diem quasi intercalarem etiam huic veritati (non secus ac illi de fundamento seu fine hominis) exputandae S. P. destinat; hoc ipso, quod nullam aliam hodie materiam assignet, sed tantum *his interdiu, mane scilicet et in hora prandium vel coenam praecedente hanc eandem repeti cupiat* (3). Quod vero id a nobis non observetur, octidui limites obstaculo sunt. Qui autem ad plures dies exercitia extendere statuunt, iis huic contemplationi integro die immorandum erit.

Ex his patet, quanto fervore ac animi conten-

(1) Diertins in notis ad hanc meditat. ad finem.
(2) Direct. cap. 19. n. 1.
(3) Lib. exercit. ad fin. hujus medit. Item Diertins in notis ad hunc locum.

tione huic exercitationi de regno Christi vacandum sit; cum inde dependeat fructus omnis reliquarum functionum, et praecipue felix successus bonae electionis seu *emendationis* ac *reformationis circa vitae statum faciendae* (1). Quamobrem vehementer errant illi, qui hanc commentationem, quae tamen ex primariis una ac substantialibus (ut ajunt) est, vel omnino omittunt vel obiter peragunt.

II. Accedit, quod ea triplici praeterea ex capite praestans omnino et excellens sit 1. ob *materiam*, quae in ea continetur: 2. ob *modum*, quo ea tractatur: 3. ob *fructum*, qui per eam intenditur. Ad ejus *materiam* quod attinet, est ea quaedam *summa ac compendium vitae et operum Christi Domini in eo negotio, quod ei commiserat Pater* (2); nempe in negotio augendae gloriae divinae, et reparandae salutis humanae, quarum altera per peccatum imminuta fuerat, altera penitus profligata.

Venit enim in hunc mundum, ut restauret regnum Dei per Luciferi et Adami rebellionem turbatum, reducendo homines suo exemplo ad finem ultimum, ob quem creati sunt, eosque inducendo ad inferendum bellum amori proprio ejusque appetentiis, per quas hujus regni tranquillitas tentari et maxime labefactari solet. Quo opere praestantius nihil, nihil sanctius excogitari potest. Id ergo cum hujus exercitii materia sit, inde ejus excellentiam colligere facile potes.

Ad *modum* quod spectat, est is militari genio S. Ignatii accommodatus, cum desumatur *ex similitudine regis terreni subditos suos evocantis ad bellum* (3). Quae comparatio mira vi pollet ad

(1) Lib. Exerc. ad finem heb. 2.
(2) Direct. cap. 19. n. 1.
(3) Libellus Exercit. heb. 2. in tit. hujus exercitii.

persuadendam Christi sequelam. Si enim *ignavus* diceretur ille, qui principem terrenum ejusmodi conditiones proponentem sequi recusaret; quis *sanae mentis* eum esse dixerit, qui Ducem divinum similes omnino, imo et conditiones longe meliores offerentem negligeret, sperneretve? quo enim veritas ex adjunctorum accessione illustrior evadit, eo potentior ad convincendum existit.

Quare ex prioris *ignavia* posterioris *insaniam* jure infert S. Pater, dicendo: *non sanae mentis fore illum, qui non cupidissime*, sed solum frigide: qui non perpetuo, sed solum ad tempus: qui *non se totum*, sed solummodo ex parte, et cum aliquarum rerum exceptione *Christi servitio* ac militiae *devovet addicitque*(1). Quod verissimum esse eo clarius deprehendetur, siquidem applicatio hujus similitudinis, a rege terreno desumptae, debito ad Christum modo referatur; si nempe dotes dotibus, virtutes virtutibus, conditiones conditionibus comparentur. Sic enim ex utriusque ducis, coelestis nempe et terrestris, differentia et adjunctorum diversitate argumenti vis et gradatio eo amplius elucescet.

Et certe si comparatio, quam Urias inter se et Joabum instituit, tantae efficaciae fuit ut is coram Davide in haec verba eruperit; *Dominus meus Joab, et servi Domini mei super faciem terrae manent, et ego ingrediar domum meam, et bibam, et dormiam cum uxore mea? per salutem tuam et per salutem animae tuae non faciam hanc rem* (2): si, inquam, instituta haec Uriam inter et Joabum comparatio tantae efficaciae fuit, ut relata paulo ante verba illa expresserit; quanto magis collatio principis hu-

(1) In libello Exercit. in hujus contemplationis parte 2. puncto 2.

(2) Reg. 11. v. 11.

mani cum rege Christo ad hujus nos imitationem incitabit, atque ad aemulandas ejusdem actiones animabit, haec aut similia etiam nobis sensa exprimendo: Jesus dux meus pauper, contemptus, dolores inter et aerumnas ignotus delitescit, et ego dives, honoratus, delicias inter et commoda molles transigam dies? *per salutem tuam, et per salutem animae tuae non faciam hanc rem.* Ex his patet modum, quo S. Pater ad Christi sequelam nobis persuadendam utitur, minime obvium esse sed súmma cura atque prudentia ab eodem excogitatum fuisse.

Denique *fructus*, qui per hanc contemplationem intenditur, in eo consistit, ut excitetur in nobis ardens desiderium imitandi demissum nobis hunc coelitus ducem, eique indefesse cooperandi in eo negotio, *quod dedit ei Pater, ut faceret* (1); quodque in eo positum erat, *ut clarificaret Patrem super terram, et manifestaret nomen ejus hominibus* (2); mortales, *expugnata carnis, sensuum, amorisque proprii ac mundani rebellione* (3), ad ultimum eorum finem, ad Dei scilicet cognitionem et amorem, reducendo. Hoc autem scopo cum praestantior nullus, nullus nobis utilior, Numinique gratior designari possit, sequitur, hanc contemplationem non solum ob *materiam*, quae in ea continetur, et *modum*, quo ea tractatur: sed etiam ob *fructum*, qui per eam intenditur, nobilissimam omnino ac dignissimam esse, cui rite instituendae omni nos fervore impendamus. Praecipue cum s. Ignatius in hac exercitatione ipsam quodammodo societatem suam pepererit, vel inchoarit; utpote in qua velut in radice aut semine tota Instituti nostri perfectio abdita continetur (4).

(1) Joan. 17. v. 4. (2) Ibidem v. 6.
(3) In libel. exercit. in huj. contempl. part. 2. punct. 3.
(4) P. Gaudier. cap. 16.

Quid? quod ea insuper aptissima sit ad producendam in nobis illam Christi aestimationem, atque amorem, qui requiritur, ut ad illius imitationem rite animemur? Nisi enim persona, quae aemulanda proponitur, aestimetur et ametur, exempli vis omnis plurimum obtundetur. Hinc s. Pater noster prudenti consilio in contemplatione de regno Christi nobis exhibet *dotes*, quibus ille excellit, et *conditiones*, quas nobis proponit, ut ex illarum excellentia et harum lenitate Ducis nostri excelsitatem ac bonitatem magni facere et diligere disceremus; sicque ad illius sequendi desiderium eo efficacius inflammaremur.

§. III.

1. Ceterum Servator noster *vocat omnes homines in societatem tanti et tam gloriosi operis* (1), nempe ad instaurandum illud spirituale regnum, quod dilatatur, promovendo ad imitationem Christi gloriam Dei per studium propriae aut etiam alienae perfectionis. *Vocat*, inquam, *omnes*, nemine excepto; omnes enim *nos posuit Deus in acquisitionem salutis per Dominum nostrum Jesum Christum, ut cum illo*, idest, sicut ille *vivamus* (2): sed tamen *unumquemque vocat juxta statum suum* (3).

Vult enim, ut quilibet relicta a se vestigia sectetur *in ea vocatione in qua unusquisque vocatus est* (4); idest modo qui convenit illi statui, ad quem quis a Deo electus est. *Alius quidem sic, alius vero sic* (5), ut ait Apostolus; iste in caelibatu, ille in conjugio, hic in ordine ecclesiastico,

(1) Direct. cap. 19. n. 1.
(2) 1. Thessal. 5. v. 9.
(3) Direct. ibid. loc. cit.
(4) 1. Cor. 7. v. 20.
(5) 1. Cor. 7. v. 7.

alius in religioso, omnibus tamen imitandus est Christus ratione cujusvis conditioni ac vitae instituto conformi.

II. *Ex quo jam incipit apparere diversitas graduum in imitatione Christi*, ut optime observat Directorium (1). Hoc ipso enim, quod dentur diversi status, et in quolibet statu varii modi Salvatorem imitandi, perfectiores scilicet et minus perfecti; item hoc ipso, quod *unusquisque futurus sit particeps victoriae et felicitatis, prout laborum ac molestiarum socius fuerit* (2): manifestum est etiam diversos hujus imitationis gradus inveniri qui consistunt in majori vel minori similitudine cum Christo, prout nempe plus aut minus quis laborum ejus in sacro hoc bello et aerumnarum socius et consors fuerit.

Horum graduum aliquos ipse S. Pater enumerat puncto tertio partis secundae hujus ipsius contemplationis, qui peculiari attentione expendi merentur. Primus est *expugnatio rebellionis carnis, sensuum, amorisque proprii et mundani.* Secundus *tolerantia laborum.* Tertius *paupertas spiritus.* Quartus *paupertas rerum.* Quintus *fortitudo in ferendis injuriis et adversis omnibus* (3). Et quidem hi duo postremi gradus sunt *majora et praeclariora illa munera,* ad quae ii ex mente s. Ignatii sese offerunt, *qui obsequiis illius prorsus duxerint esse mancipandos* (4).

III. Porro ad omnes hos gradus, non minus ac ad omnem vitae conditionem, munus et locum, indifferentes nos esse oportet, ad solum Numinis imperium excipiendum intentos. Nam serviendum

(1) Direct. cap. 19. num. 1.
(2) S. Ignatius in parte 1. puncto 2. contemplationis de regno Christi. (3) Ibidem parte 2. puncto 3.
(4) Ibid. Item Diertins in explanatione citati puncti.

est Deo imitando Christum; Christus autem est imitandus in eo statu, aut in electo jam statu in eo perfectionis gradu, in quo id se velle Deus in his exercitiis tempore electionis manifestarit; cum hac in re divina voluntate nulla securior regula assignari possit. Et haec est principalis hujus hebdomadis veritas ac praecipuus ejusdem fructus; atque hinc iterato, ut altius animis haereat, inculcanda.

Sicut ergo *serviendum est Numini* quo decreverit modo; ut priori hebdomade rei veritati convicti clare agnovimus; ita quoque *imitandus est Christus* qua aeterno patri placuerit ratione; nempe in illo statu, aut in electo jam statu in eo perfectionis gradu, in quo et quomodo aeternus Pater Filii sui vestigia a nobis premi voluerit, cum plena ad quidvis indifferentia, nihil excipiendo, nullos gratiae limites ponendo, a nullo virtutis gradu abhorrendo, sed solum coeli nutum spectando.

Unde liquet, aureum illud ad omnia aequilibrium, quod S. P. N. primo exercitiorum die tam prolixe commendat, etiam hujus hebdomadis princeps fundamentum, animam et conditionem esse, sine qua speratus inde fructus minime obtinebitur. Quid enim prodesset, viam scire, ducem ad manus, exemplar ante oculos habere, si alia ac tibi praeit via tu sequi, si alio ac te docet modo tu vivere, si Christum in te alienis a prototypo aut ejus voluntate ductibus effingere tentares? Et hinc illa, quae mox primo exercitiorum ingressu de heroica hac indifferentia disseruimus, nunc vel maxime non solum animo recolenda, sed etiam in opus deducenda sunt.

IV. Quapropter laudata indifferentia ad recensita ibidem (nempe in fundamento) quatuor puncta etiam hic denuo est applicanda; ac firmiter

decernendum, nos Christum secuturos in paupertate vel abundantia, in contemptu vel honore, valetudine integris aut fractis aegritudine viribus, longaeva aut decurtata laboribus vita; abstinendo rebus creatis, vel iis utendo, prout illa ad obsequium coelestis hujus Regis *electique Ducis* vel conferunt vel obsunt; ac proinde *non alio nos victu ac vestitu usuros, quam illum utentem conspexerimus*; *in iisdem quoque laboribus, vigiliis et casibus perstituros*, in quibus illum perstare viderimus (1). Per haec enim verba a S. P. N. ad nominata prius quatuor puncta apte alluditur.

Nam tenuitate et asperitate *victus* rerum paupertas: humili *vestitu* honoris contemptus exprimitur; *labores* vero et *vigiliae*, quas Rex ille commemorat, ad corporis incommoda, morbos ac dolores; ceteri denique *casus* ad pericula, brevitatem vitae, et ipsam quoque mortem oppetendam pertinent (2). Ad haec ergo omnia magno animo subeunda, si Christus in his nos eum imitari voluerit, non secus ac ad omnem locum, munus et perfectionis gradum, indifferentes nos atque promptos offerre oportet.

§. IV.

I. Cum hoc tamen aequilibrio, ex mente s. Patris, ita animo comparati esse debemus, ut non solum desideremus, sed etiam animo firmiter decernamus, Christum, *quam possumus, proxime sequi, ac imitari; dummodo id in majorem laudis ipsius et obsequii nostri proventum cedat* (3); co-

(1) S. Ignatius in contempl. de regno Christi partis 1. puncto 2.
(2) Diertins in explanatione citati puncti.
(3) S. Ignatius in contemplat. de regno Christi partis 2. puncto 3.

nando, *ut perfecti in eo evadamus statu, quem vel jam elegimus, vel quem bonitas divina eligendum nobis suggesserit* (1). Et merito; nam *cum Christi vita sit perfectissima, et ipsa idea virtutis et sanctitatis, sequitur, ut quo vita nostra propius ad eam imitatione accesserit, ipsa quoque futura perfectior sit; quin imo eo propius illa accedet ad ultimum finem suum, ideoque eo etiam felicior erit* (2).

Porro commendatum hoc majoris perfectionis *desiderium* tantum abest, ut illi, quam exigimus, indifferentiae obsit; ut potius eamdem plurimum promoveat et conservet. Nam S. Pater per aureum hoc, quod suadet, mentis aequilibrium non intelligit iners quoddam animi frigus aut lentum aliquod otium, quo omnis ad perfectiora conatus suffocetur; sed talem animi indifferentiam cupit, quae proposito meliora sectandi assidue excitata, mentem ad optatam aequabilitatem reducat; utpote a qua statim ea deficeret, nisi ejusmodi desideriis contra corruptae naturae inclinationem in adversam partem eluctari conaretur.

Illa quoque animi comparatio, qua quis infimo gradu sanctimoniae in terris, et gloriae in coelis contentus, nullo altioris desiderio tangitur, et vi cujus alicui idem sit coelitum primis vel ultimis assidere, idem sublimi in throno vel in humili gradu collocari; haec, inquam, mentis comparatio non indifferentiae virtus, sed abjecti ac torpentis animi indicium est. Quippe excellens illud, quod inculcamus, ad quidvis aequilibrium solum excludit omnem *vitiosam* ad terrena inclinationem; non vero etiam *sanctam* ad meliora propensionem. Imo, teste Directorio, *optima ad bonam electionem*

(1) Libell. exercit. paulo ante diem quartam heb. 2.
(2) Direct. c. 18. num. 2.

dispositio est illa, ut quis non modo non magis propendeat ad terrena retinenda, sed ut potius, quoad fieri potest voluntatem suam semper inflectere conetur ad id, quod perfectius est. Nam licet reipsa non id electurus sit, quia fortasse Deus eum non vocat ad talem statum, aut in electo jam statu ad tam altum perfectionis gradum; tamen nihil ei nocebit, imo plurimum proderit tale desiderium; et hinc in his exercitiis semper proponitur via perfectior tanquam magis optanda, et a Deo petenda (1).

Ex his denuo elucet insignis prudentia S. Auctoris nostri, mortalium mentes gradatim ad altiora perducentis. Nam in prima hebdomade solummodo nobis dissuasit omnem *vitiosam* ad honores, illecebras et opes inclinationem, utpote per quam penitus abstrahimur ab illo aequilibrio, quod ad bonam electionem requiritur. In secunda vero hebdomade ulterius progreditur, nobisque instillat aliquam insuper propensionem ad paupertatem, contemptum et dolorem, ut mitigato per eam harum rerum horrore eo expeditius adipiscamur illam coelestem indifferentiam, quae consistit in prompta et alacri voluntate agendi, aut vitandi omne id quod a nobis vitari, vel fieri Deum velle in his exercitiis cognoverimus. Jam autem, cum hac voluntate optime conjunctum stat desiderium tendendi ad id quod perfectius est, et Christum proximius sequendi; cum ut paulo ante insinuavi, excellens illud quod inculcamus, ad quidvis aequilibrium solum excludat omnem *vitiosam* ad res terrenas inclinationem; minime vero etiam *sanctam* ad meliora propensionem.

Quare *dispositio, quae requiritur in anima ejus, qui facit exercitia*, docente Directorio, *haec est, ut quantum est ex sua parte, tendat in id, quod per-*

(1) Direct. c. 23. n. 4.

fectius est, si Dominus dederit gratiam et vires (1). Cujus rei ratio haec est; cum enim homo naturali pondere semper deorsum tendat, et ad sectanda sensibus grata pravo affectu usque propendeat, numquam is illam sibi aequilibritatem comparabit, qua in neutram partem inclinet, sed recto aequalique statu permaneat, quaeque necessario requiritur ad electionem, nisi anima piis ejusmodi votis in oppositam partem inflexa, adversus male pronam corruptae naturae inclinationem nitatur: quemadmodum arbor male incurva nunquam recta coelum versus assurget, nisi prius aversum in latus incurvetur.

II. *Unde aperte colligitur*, (Directorii verba sunt) *ex hoc jam loco animam incipere praeparari ad electionem* (2). Dico: *praeparari*; nam cum ex una parte animus, deposito omni inordinato ad res creatas affectu, indifferens sit ad quidvis agendum, quod Numini acceptius fore cognoverit, ex altera vero parte cum etiam ardenti desiderio feratur in id, quod perfectius est, hoc ipso anima jam incipit *praeparari* ad eligendum illum *sanctioris* vitae gradum, in quo Deus eam sibi servire, Christus vero illam se imitari voluerit.

Ut autem electio haec e voto cedat, *requirit s. Ignatius in iis, qui facturi sunt exercitia hujus hebdomadis, ut ostendant fervorem ac desiderium progrediendi ulterius ad deliberandum de vitae statu*, aut in electo jam statu ad conscendendum altiorem in perfectione gradum (3). Dixi: *fervorem ac desiderium. Hoc enim negotium ejusmodi est, ut nisi cum fervore spiritus suscipiatur, non possit*

(1) Direct. cap. 19. num. 2. (2) Ibidem.
(3) Direct. cap. 18. num. 4. Item libell. exercit. paulo ante diem 4. heb. 2.

habere bonum successum. Requirit enim magnum et fortem ac constantem animum, qui ex augmento devotionis proveniat (1).

Ex his constat, quantopere hallucinentur ii, qui putant in secunda hebdomade aliquid de spiritus ardore remitti posse. Licet enim ex sensu S. Patris in usu poenitentiae operum *ita nos gerere deceat, prout exigere videtur mysterii contemplandi genus; cum nonnulla ex iis mysteriis poenitentiam requirant, alia non item* (2). *Et licet detur relaxatio in horis meditandi, omittique possit meditatio, quae fit media nocte, retentis reliquis quatuor horis* (3); attamen de fervore ac animi seria contentione nihil omnino relaxari cupit.

III. Quod autem omnium maxime felicem electionis successum, idest, *emendationem seu reformationem circa vitae statum aut mores cuivis faciendam* (4) promovet, est singularis ille nexus exercitationum hujus hebdomadis, quae arte plane miranda ita inter se connexae, sibique invicem subordinatae sunt, ut una ab alia virtutem accipiat, ac robur uniuscujusque augeant omnes. Postquam enim *mirabili artificio Spiritus Sancti* in contemplatione de Regno Christi anima excitata fuit ad sectandam perfectionem per Christi imitationem generatim decretam, hanc eamdem perfectionem speciatim examinandam sibi proponit in sequentibus meditationibus incarnationis, nativitatis et aliarum; acute dispiciendo, qua ergo ratione, quibusve in rebus Christi vestigiis insistendum sit. Quo fit, ut *perfectionis semina quae* in hac contemplatione de regno Christi *sparguntur*

(1) Ibidem.
(2) In lib. exercit. in additione 3. Item ad finem additionis 4. hebdomadis 2. (3) Direct. cap. 21. num. 1.
(4) In lib. exercit. ad finem hebd. 2.

deinde per consequentes illas *meditationes latenter crescant et promoveantur, donec tempore electionis suum fructum ferant* (1).

Et certe post conceptum hodie mane universale decretum imitandi Christum quo Deus voluerit modo, optimo ordine fit gradus ad peculiaria Regis nostri exempla, quibus ille orbi in sua incarnatione, nativitate, aliisque praecipuis vitae suae mysteriis praeluxit, ut nempe nobis constet, in quibus tandem virtutibus, quave methodo is a nobis sequendus sit. Non enim sufficit generatim statuisse, *quod* divini hujus Ducis vestigia premere velimus, nisi etiam singillatim determinemus, *quomodo* illum aemulari conveniat. Ad id ergo bene decernendum, cum subjungendis commentationibus et clare instruamur, et potenter incitemur, ad oculum patet, quam magnus harum meditationum cum contemplatione de regno Christi, nec non cum instituenda electione nexus intercedat.

IV. Porro cum praecipui hostes, qui regnum Dei majori damno devastant, et Christi intentionibus acrius obstant, sint tres illae dominantes mortalibus affectiones, nempe *concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum et superbia vitae*; hanc ob rem coelestis militiae nostrae Dux statim sub primum suum in orbem adventum triplici huic hosti bellum indixit, illumque novo eoque internecino armorum genere debellare constituit, videlicet animi demissione, vitae asperitate, rerumque penuria, ut nos suo exemplo ad pugnae societatem pertraheret vincendique artem doceret.

Licet enim priori hebdomade infelix hoc lolium tanquam praecipuam peccatorum radicem omniumque nostrarum ab ultimo fine aberrationum

(1) Direct. cap. 19. n. 2.

fertilem causam extirpare conati simus; tamen solummodo *vitiosam* ad mundi honores, ad carnis illecebras et ad vitae commoda seu opes affectum impugnavimus; quin insitum quoque contemptus, egestatis, laborum et dolorum *horrorem* aperto marte debellaverimus.

Quia vero nisi etiam is mitigetur, optatum illud aequilibrium ad divitias vel pauperiem, ad delicias vel aerumnas, ad omnem locum ac munus, atque ad quemvis in virtute gradum obtinere non possumus; ideo praesenti hebdomade etiam hunc horrorem si non omnino tollere, saltem lenire studebimus, harum rerum *aestimationem*, *amorem* ac etiam *desiderium* animis nostris instillando. Quare sicut fructus primae hebdomadis erat *vilipensio*, *odium* et *fuga* vitiosi affectus ac divitias, honores et illecebras carnis tanquam malorum omnium radices, per quem ab ultimo fine nostro abducimur; sic pariter secundae hujus hebdomadis scopus est, inserenda mentibus *aestimatio amor* ac *desiderium* contemptus, paupertatis ac aerumnarum; ut hac ratione ex una parte a vitio abstracti, ex altera vero parte ad virtutem inflexi illam coelestem indifferentiam obtineamus, quae ad bonam electionem tantopere requiritur.

Id autem ut effectui detur, adjumento nobis erit exemplum Christi, quod ille nobis vita sua tum privata tum publica dedit. Hodie ex mente S. Patris nostri solummodo illud contemplandum assumemus, quod ex gemino *incarnationis* ejus ac *nativitatis* mysterio elucet (1). Ubi is non solum nos ambitionem, philautiam aurique cupidinem

(1) In libell. exercit. post contemplationem de regno Christi, ubi haec habet: *primae diei meditatio prima erit de incarnatione: contemplatio secunda de nativitate:* tertiae enim meditationis materia priorum duarum repetitio est.

spernere, odisse et fugere; sed etiam illos tres individuos comites suos paupertatem scilicet, dolores et contemptus aestimare, amare et appetere docet. Quare fructus ex duabus his meditationibus hodie colligendus, est ardens desiderium, firmumque propositum imitandi Christum in illis nominatim virtutibus, quarum is in sua incarnatione et nativitate tam insigne nobis specimen praebuit, nempe in animi demissione, vitae asperitate, atque in rerum aut saltem spiritus paupertate.

Qui fructus ut eo certius obtineatur, observanda erunt sequentia. 1. Lectio spiritualis, si forte a me assignata non sufficeret, conformanda erit materiae meditationis paulo ante peractae vel proxime peragendae. Ita s. Ignatius, cujus haec sunt verba: *tam in hac quam in qualibet sequente hebdomade nullum debeo legere, vel cogitare aliud mysterium, nisi quod eadem hora aut die considerandum sit; cum alioquin unum alteri obturbet* (1). Idem commendat Directorium: *potest*, inquit, *in hac hebdomade et sequentibus legi aliquis liber de mysteriis Christi: non tamen expedit, ut ea legantur, de quibus postea*, id est, sequentibus diebus *faciendae sunt meditationes, sed de quibus jam factae sunt, vel quae eo die sunt faciendae* (2).

2. Quin ipsae etiam cogitationes, quae interdiu temporibus successivis foventur, argumento meditationis paulo ante institutae, vel proxime instituendae respondere debent, ita ut omnes aliae etiam piae repellantur, quae eidem mysterio minus congruunt.

3. Longe alia methodo vitae Christi mysteria sunt consideranda, et expendenda tempore exer-

(1) Libell. exercit. hebd. 1. die 1. Notando 1. ex quinque notandis. (2) Direct. cap. 21. num. 2.

citiorum quam extra illud. Quamvis enim illorum quolibet variorum dogmatum feracissimum sit, tamen in hac solitudine illa solum propositi mysterii adjuncta et veritates exputandae, atque illi solum affectus eliciendi erunt, qui praefixo exercitiorum scopo respondent, omissis aliis punctis, quae licet utilia intento tamen nunc fini minus congrua sunt.

Accurata horum, uti et illorum, quae §. 4. introductionis ad sacram solitudinem commendavimus, punctorum observatio plurimum conducet ad colligendum ex sequentibus meditationibus illum, quem optamus, fructum nempe aestimationem, amorem ac desiderium contemptus, paupertatis et aerumnarum, exemplo Dei, qui naturam nostram assumere atque humili in stabulo nasci voluit.

MEDITATIO II.

DE INCARNATIONE

Punctum I.

Secunda SS. Trinitatis Persona in assumpta carne docet nos aestimare, amare et appetere *humilitatem*, seu contemptus: *Discite a me quia humilis sum corde* (1). Enimvero mysterium incarnationis est prodigium demissionis triplicem ob causam, 1. ratione *unionis*, quae Verbum inter humanamque naturam intercedit. Nam ob hanc per communicationem idiomatum (ut Theologi loquuntur) Deus immortalis, pati nescius, *fortis*, *potens*, et

(1) Matth. 11. v. 29.

gloriae rex (1), modo audit mortalis, patibilis, *vir dolorum* (2), *et abjectio plebis* (3). Item per eam primum *Esse* mira conjunctione nostrum sibi nihilum perpetuo ita sociavit, ut idem subjectum, nempe Christus, sit homo et Deus. O demissionem eo amplius stupendam, quo infinitius a divina dissidet humana conditio. O mi Jesu! et aegre jam feram, si ignobilis, indoctus, imprudens, vitiosus ab aliis audiam; postquam Deus amore mei egenus, debilis, imbecillis, *vermis* audit, *et opprobrium hominum* (4)?

2. Incarnationis mysterium est demissionis prodigium ratione *corporis*, quod Verbum assumpsit. Poterat enimvero Christus, cum ejus anima primo statim creationis momento visione beatifica jam frueretur, atque idcirco et ejus carni par gloria deberetur, poterat, inquam sibi unire corpus gloriosum quatuor Beatorum dotibus ornatum, immortale, impatibile, agile, nullis vulneribus pervium, aut miseriis obnoxium. Poterat saltem sibi circumdare corpus robustum, virile, perfectum, quale fuerat illud Adami. Poterat sibi aptare apparens solum et fictitium corpus, velut olim Raphaëli aptaverat et Gabrieli. Attamen, proh miram demissionem! vestiit se carne omnibus aerumnis subjecta, imbecilli, tenella, infantili, et quae omnium opis indigebat, et quidem non formata ex aethere, sed sumpta ex matre eaque paupere. Nempe *ut per omnia fratribus assimilaretur* (5), venit *in similitudine carnis peccati* (6), renuncians juri, quod ad illa gloriae ornamenta aliasque praerogativas habebat, ideo solum, *ut de-*

(1) Psal. 23. v. 8.
(2) Isa. 53. v. 3.
(3) Psal. 21. v. 7.
(4) Psal. 21. v. 7.
(5) Hebr. 2. v. 17.
(6) Rom. 8. v. 3.

strueret corpus superbiae tuae (1) *corpore humilitatis* suae (2). Haec credis, et tamen *superbis*, *terra et cinis* (3)?

3. Denique mysterium incarnationis est prodigium demissionis ratione *loci*, in quo Christus delituit. Nam *sapientissimus princeps quasi tenerrimus ligni vermiculus* (4) latuit in sinu virgineo velut *in cedro exaltata in Libano* (5), aut quasi *in oliva speciosa in campis* (6). Hic jam perpende, quis, ubi et quamdiu orbi incognitus delitescat? nempe immensus in obscuro uteri carcere delitescit, et quidem novem mensium spatio; ubi se, veluti reus ergastulo inclusus, divinae Justitiae paratum offert ad infamem pro nobis mortem oppetendam.

Et haec agit, ut viles nos vermiculi ejus exemplo inducti innatum nobis eminendi pruritum moderari, ac pari animi alacritate in illo orbis angulo, in illo vili officio, abjectoque gradu latere discamus; in quo nostra talenta negligi videntur, nostraque contemni existimatio.

O vane! superbia est, quae tibi inclamat, *manifesta te ipsum mundo* (7), *ut quid perditio ista* (8)? Posses alio in statu, loco, munere, gradu plus boni praestare; ad id dotibus non cares. O miser! infernalis serpentis hic sibilus est. Ah! non perduntur, quae Numini litantur thura. Creatus es a Deo et pro Deo, ut ei famuleris, Christumque imiteris quo voluerit modo. Si ergo Deus voluerit, ut ei servias Christumque sequaris in contemptu, delitescendo, solum vilia abjectaque tractando; si is magis honoratur ingenii, scientiae ac studiorum

(1) Rom. 6. v. 6.
(2) Phil. 3. v. 21.
(3) Eccli. 10. v. 9.
(4) 2. Reg. 23. v. 8.
(5) Eccli. 24. v. 17.
(6) Ibid. v. 19.
(7) Joan. 7. v. 2.
(8) Marc. 14. v. 4.

tuorum neglectu, quam eorumdem superbo usu, qui es tu, ut interrogare audeas, *quare sic facis*(1)? *Numquid dicit figmentum ei, qui se finxit: quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in contumeliam* (2)?

Affectus

O mi Deus! tu descendis in terram carnis nostrae humili amictu occultandus, et ego cum Lucifero *in coelum conscendo super astra Dei et altitudinem nubium*, cupiens *similis esse altissimo* (3). Tu *Sanctus Sanctorum* (4) appares *in similitudine carnis peccati* (5); et ego, qui *in peccatis natus sum totus* (6), de pietate laudari volo. Tu, *cum in forma Dei esses, exinanivisti temetipsum, formam servi accipiens in similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo* (7) et ego *terra et cinis* (8), *abortivum* (9), *ac purgamentum hujus mundi, omniumque peripsema* (10) extollo me ipsum; *quasi aliquid essem, cum nihil sim* (11).

Obstupescite coeli! en! *Deus factus est humilis, ut vel sic superbia generis humani non dedignetur sequi vestigia Dei* (12); et tamen superbio. O vos olim lucis sed nunc ob superbiam tenebrarum spiritus! vos ipsos appello an non *intolerabilis impudentia sit, ut, postquam se exinanivit Majestas, vermiculus infletur, et intumescat* (13)? An non detestanda res sit, *ut videns Deum coeli parvulum*

(1) Ecclae. 8. v. 4.
(2) Rom. 9. v. 20 et 21.
(3) Isa. 14. v. 13.
(4) Dan. 9. v. 24.
(5) Rom. 8. v. 3.
(6) Joan. 9. v. 34.
(7) Phil. 2. v. 7.
(8) Ecclae. 10. v. 9.
(9) 1. Cor. 15. v. 8.
(10) 1. Cor. 4. v. 13.
(11) Gal. 6. v. 3.
(12) Aug. in Psal. 33.
(13) Bern. serm. 1. de nativitate.

factum, nihilominus ultra apponat homo se magnificare super terram (1)? O magne humilitatis amator Deus! da ut tandem et ego indifferens ad omnem locum, munus et gradum quantumvis abjectum, serio aestimem, amem et appetam illam virtutem, quae Verbum divinum in sinum Virginis attraxit; dum illud e coelis *respexit humilitatem ancillae suae* potius, quam ejus fidem, charitatem aut puritatem (2).

Punctum II.

Verbum caro factum docet nos aestimare, amare et appetere asperitatem et incommoda vitae seu mortificationem: *sum ego in laboribus a juventute mea* (3). Conditio Christi sub ipsum Incarnationis principium erat aerumnosa triplici ex capite: 1. *ob molestias uteri materni*; quae certe erant magnae ob angustias habitaculi, et cetera huic annexa incommoda. Praeterea ibi non videre, non audire, aut quicquam gustare potuit; non sese, non pedem vel manum movere valuit; sed eodem semper situ misere compressus jacere debuit. Hae miseriae

2. *Ob plenum rationis usum* immensum augebantur. Sane qui cum Nicodemo rite perpenderit, quam grave accideret seni, intellectu et judicio praedito, *in ventrem matris iterato introire* (4); is etiam intelliget, quanti constiterit Christo haec tot mensium ibidem commoratio; cum ille intellectus lumine ac judicii perspicacia non solum omnes collectim homines, sed etiam angelos infinite superarit. Insuper haec incommoda patiebatur sine ullo levamine, quod vel afferret B. Virgo,

(1) Idem ibid.
(2) Luc. 1. v. 48.
(3) Psal. 87. v. 16.
(4) Joan. 3. v. 4.

quae non potuit, vel conjuncta sibi Divinitas, quae noluit mederi; cum potius ingenti miraculo illam felicitatem suspenderit, quae sibi ob claram Dei visionem debebatur impediendo, ne quicquam inde commodi in animam aut corpus deflueret. Praeterea omnes hae aerumnae plurimum intendebantur

3. *Per distinctam futurorum notitiam.* Nam ne vel unicum temporis punctum efflueret, quo amantissimus Salvator non cruciaretur, statim primo vitae suae momento repraesentavit ei Pater aeternus omnes afflictiones, supplicia, dolores, injurias, contemptus et tormenta ad mortem usque perferenda; et quidem vivide ac per partes cum omnibus adjunctis, cum omni eorum pondere, numero et mensura, quasi ea jam reipsa subiret. Quae tamen omnia Christus voluntate promptissima acceptavit, singillatim offerendo caput spinis, oculos lacrimis, genas alapis, faciem injuriis, os felli et aceto, corpus plagis ac cruentae neci. O vere numquam saturandam patiendi aviditatem! O quantopere molles nos Jesu socios hoc Ducis nostri exemplum reprehendit atque confundit!

Fructus ex hac meditatione colligendus est non solum *vilipensio* honoris et *odium* illecebrarum aut commoditatum carnis; sed est insuper *aestimatio* et *amor* saltem oriens seu initialis contemptionum ac molestiarum, nec non desiderium saltem illius *desiderii*, quo ista ardenter appetamus ac procuremus.

Affectus.

O mi Jesu! ipso primo temporis puncto, quo venisti in mundum, non solum stupenda tui abjectione demittebas te, sed etiam innocens corpu-

seculum, materni uteri molestias perferendo, summe affligebas. Quin imo ut ortum inde cruciatum amplius et acerbius sentires, formasti tibi corpus ferendo dolori aptum, et statim a principio animatum, et quidem jam tunc cum perfecto rationis usu fuisti: ne nempe organorum imperfectione, animationis dilatione aut rationis defectu dolor obtunderetur, sicque minueretur; et ego proh pudor! petulantem hanc meam totque sceleribus contaminatam carnem tam blande habeo, a me, quidquid molestiarum est, solicite arceo, vel ipsum asperitatis nomen delicatus horreo.

Tu sanctissimos sensus tuos ab omni actione cohibuisti, eisdem nihil suave unquam concessisti, et ego meis omnem licentiam permitto, freni impatiens ipsam quoque umbram mortificationis abhorreo. At pudet ac dolet, quod illam virtutem tantopere fugiam, quae adeo tibi cordi fuit; ut sine illa nec momento vivere volueris, eamque in ipso matris utero jam comitem habueris. Quare accende in me odium mei ipsius, extingue amoris proprii flammas, ut divini eo purius ardeant.

O consubstantialis *imago Dei* (1), *tu ingrediens mundum dixisti* Patri aeterno: *hostiam et oblationem noluisti; corpus autem aptasti mihi; tunc dixi: ecce venio, in capite libri scriptum est de me, ut faciam, Deus, voluntatem tuam* (2), te his verbis offerendo ad eidem serviendum omni quo ille jusserit modo: *per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam, in tribulationibus et angustiis, in plagis et carceribus, in laboribus et vigiliis* (3). En! hoc tuo exemplo animatus, etiam ego dico: *ecce venio, ut faciam voluntatem tuam*, indifferens ad omnem divini servitii, tuaeque imi-

(1) 2. Cor. 4. v. 4. (2) Hebr. 10. v. 5.
(3) 2. Cor. 6. v. 4. et seq.

tationis modum. O utinam sicut tu, statim primo rationis momento eumdem in actum erupissem, Deique famulatui me mancipassem ad quidvis indifferentem! Sed quod ibi omissum, saltem nunc fiat: *dixi nunc coepi* (1).

» His subjungatur actus fidei de hoc mysterio, » adorationis personae Christi, gratiarum actionis » pro tam sublimi incarnationis mysterio et tam » stupendae demissionis exemplo, item petitionis » odii ac demissionis sui ».

CONSIDERATIO

DE HVMILITATE

Scopus hodiernae diei est imitatio Christi in illis virtutibus, quae praecipue eluxerunt ex gemino Incarnationis et Nativitatis mysterio, nempe in humilitate, mortificatione et paupertate. Hi enim tres illi comites sunt, qui vix natum in stabulo exceperunt, ac deinde toto vitae cursu ad mortem usque conjunctissimi inter se prosecuti sunt. Praesens consideratio de humilitate aget; crastinae argumentum mortificatio erit. Paupertatem ultima hodie meditatio commendabit.

Porro ut humilitatem amplius *aestimemus*, tenerius *amemus* ac impensius *appetamus*, (hi enim tres illi gradus sunt ad quos nobis secunda hac hebdomade totis viribus eluctandum est) plurimum conducet rite perpensa, virtutis hujus praestantia, utilitas, aequitas.

I. Ad ejus *excellentiam* quod attinet, hanc mire extollunt SS. Patres. *Si quaeris*, ait Augustinus, *quid sit primum in religione et disciplina Christi? respondeo: primum est humilitas: quid secundum?*

(1) Psal. 67. v. 11.

humilitas: quid tertium? humilitas (1). *Tota enim et vera Christianae sapientiae disciplina in vera ac voluntaria humilitate consistit* (2). Quid quaeso, sublimius dici? quid ad instillandam nobis hujus virtutis aestimationem excellentius aptiusque afferri possit? Et tamen ita sentit, ac enunciat magnum illud Ecclesiae lumen Augustinus, et quidem jure; nam

1. *Humilitas est fundamentum fidei*; illa enim rationem nostram, omniaque naturalia lumina submittendo, idoneos nos reddit ad fidem recipiendam *in captivitatem redigens omnem intellectum* (3). Ubi enim nulla humilitas, ibi nec fides. Cum ergo fides sit lapis angularis totius religionis, basis christianae disciplinae ac principium aeternae salutis, patet summum pariter humilitatis, utpote quae fidei fundamentum est, pretium et excellentiam esse.

2. Quin ea ceterarum quoque *virtutum bonum quoddam ac stabile fundamentum est* (4). *Sicut initium omnis peccati superbia est* (5); *ita radix omnis virtutis humilitas est* (6). Ipsa enim virtutes ceteras menti inserit, insertasque custodit. *Ipsa mater et nutrix, columna et anchora, fulcimentum et vinculum harum omnium est* (7). Contra vero *qui sine humilitate virtutes congregat, quasi in ventum pulverem portat* (8); *et ubi ea nutat, omnis virtutum congregatio non nisi ruina est* (9), *omniaque bona opera nulla sunt, nisi humilitate condiantur* (10).

3. Imo sine humilitate summae virtutes in vitia

(1) Aug. Epist. 56.
(2) Aug serm. 8. de Epiphan.
(3) Cor. 10. v. 5.
(4) Bern. de consider.
(5) Eccli. 10. v. 15.
(6) Bern. loc. cit.
(7) Chrys. hom. 30. in acta.
(8) Greg. hom. 7. in Joan.
(9) Bern. de consid.
(10) Greg. in Psal. 7.

degenerant, hominique in perniciem cedunt. Nam sine hac maxima vitae asperitas foeda hypocrisis est, altissima contemplatio turpis illusio, extrema paupertas inanis vanitas est. Sine illa Anachoretarum deserta, Confessorum poenitentiae, Martyrum tormenta, Apostolorum zelus non nisi vanissima oculorum et daemonum ludibria sunt. Ubi vero ea praesens adfuerit, ipsa etiam scelera suam nocendi vim amittunt, atque mira rei mutatione in materiam virtutum convertuntur. Qui enim ob admissos defectus sub potenti manu Dei corde contrito profunde se abjicit, veniam obtinet ac meritum auget, *cum plus Deo placeat humilitas in malis factis quam superbia in bonis* (1).

4. Quin imo sine humilitate ipsae etiam Dei gratiae nobis nocumento sunt. Nam (quae S. Nili comparatio est) sicut venti valde secundi et probe navis vela inflantes hujus naufragium accelerant, quando ea in abditos fluctibus scopulos propellitur; ita etiam coelestium donorum electarumque gratiarum affluentia animam perdit, ubi ea secretam foverit superbiam. Talem enim animam Spiritus S. lumina non illustrant, sed excaecant; eidem coeli charismata non prosunt, sed obsunt; eam rerum divinarum notitia potius inflat, quam emendat. Donum orationis, lacrimarum, prophetiae, linguarum atque curationum pestilens eidem venenum sunt. Ex his omnibus humilitatis *excellentiam aestimare* discamus.

II. Summa vero ejusdem *utilitas* illam insuper *amare* nos docebit, nam quod utile nobis ac proficuum est, ad sui quoque *amorem* potenter nos allicit. Porro primum, quo humilitas nos beat, bonum proxima est cum Christo *similitudo*. Cum enim status abjectionis fuerit status characteri-

(1) Aug. loquens de Public. et Pharis.

sticus Christi in his terris etiam anima in tali statu constituta, eoque contenta, est velut alter Christus, et imago illius expressa. Ejus sensa et affectiones sunt omnino conformes sensis et affectionibus Christi, utpote qui pariter contemptus et opprobria summe semper aestimavit, tenerrime amavit, nec aliud quoad vixit in votis habuit, quam vilipendi et contemni. Talis anima ex eodem cum Christo calice abjectionis, ut ita dicam, absynthium bibit: eodem cum illo contemptionis pane vescitur: eadem cum illo *confusionis diploide operitur* (1): eodem quo ille modo a Patre aeterno habetur. Atque, ut compendio utar, laeta *improperium Christi portat* (2), *majores illud divitias aestimans thesauro Aegyptiorum* (3).

Jam autem quantum sit bonum, divini Servatoris lineamenta ad vivum referre, iisdem cum eo vestibus indui et coloribus uti, idem cum eo sapere et velle, aestimare et spernere, amare et odisse, prensare et fugere, eodem spiritu regi et eadem quasi anima animari, et propter hanc morum cum eo similitudinem et sortis affinitatem cordis Jesu gaudium, coronam et delicium esse, quis pro dignitate explicaverit? Quis ergo non amet humilitatem, quae animam similem reddit sociatque ei, qui est filius ille dilectus, *in quo* Pater aeternus *sibi bene complacuit* (4); et ideo sibi complacuit, quia *exinanivit semetipsum formam servi accipiens* (5).

Alterum, quod humilitas parit, bonum est summa *animi pax*, qua humilis anima omnibus turbis superior tranquillam ducit vitam. Hoc ipso enim quod honorari et aestimari nullatenus am-

(1) Psal. 108. v. 29. (2) Hebr. 13. v. 13.
(3) Num 12. v. 12. (4) 2. Pet. 1. v. 17.
(5) Phil. 2. v 7.

biat imo fugiat, contemni vero ac vilipendi adeo non horreat, ut ultro etiam appetat, primarius perturbationum, quae mentem humanam commovere solent, fons atque origo ipsa in perpetuum praecluditur.

Quid enim illum perturbet, cui despectus et injuriae in deliciis sunt? qui libenter colaphos excipit, et percutienti se alteram ultro maxillam porrigit? Quis talem in coeli vestibulo degere, et propria Beatorum tranquillitate quamvis in terris vivat, frui neget? Ad hanc autem anticipatam beatitudinem cum teste Climaco humilitas nos perducat, inde illius utilitatem colligas, licet. Sancti autem Climaci verba sic habent: *quoties*, ait, *aliquem audieris, vel videris, intra paucos annos altissimam tranquillitatem acquisivisse; noli hunc aestimare, aliam, quam hanc beatam celeremque viam humilitatis pedibus ambulasse* (1).

Tertium, quod humilitas affert, bonum in eo consistit, quod aureus hic abjectionis status sit omnium aptissimus ad acquirendam brevi tempore sublimem sanctimoniam. Nam ejusmodi hominem (hoc ipso quod non nisi abjectas et viles de eo ideas alii foveant) fugiunt socii, ejus consortium horrent, a suis eum conventiculis arcent. Quo fit, ut vitatus a mundo etiam ille mundum vitet, et ab eo repulsus eidem pariter repulsam det; secumque habitans, ac soli Deo in sacra solitudine, quae sanctitatis mater est, expeditius vacans, animum a variis naevis, quae inter homines numquam non contrahuntur, purum atque integrum servet.

Qua cordis *puritate* se insuper proxime habilem reddit ad obtinendum *amorem* divinum, in

(1) C. 2. et 3. grad. 25.

quo summa omnis perfectionis consistit. Id quod S. Joannes Evangelista S. Mariam Magdalenam de Pazzis in quadam ecstasi docuit, dicens: *anima, quae in se habebit humilitatis perfectionem, facillime possidebit amorem absque eo, quod aliud exercitium adhibeat ad eum obtinendum. Et nunquam invenietur cor plenum humilitate, quin sit plenum amore, quo anima perfecte Deo unitur, et quo ea fit perfecte unum quid cum illo* (1). Nam, quod bene notandum, ex divino per humilitatem acquisito amore nascitur etiam,

Quartum, quo humilitas nos ditat, emolumentum, nempe intima *conjunctio* cum Deo. Cum enim talis hominis cor ab omni honoris cupidine liberum sit, Deus ille possidet sine socia ac rivali superbia, quae illius possessionem sibi dubiam reddere ac mancam aliqua ex parte possit. Et hinc ad talem animam venire, *apud eam mansionem facere* (2), cum eadem conversari, ac amoris vinculo eidem intime unire in deliciis habet.

Exinde resultat amica *communicatio* coelestium thesaurorum. Etenim cum hujusmodi thesauri in humili corde a tinea vanae gloriae securi lateant, eos (praecipue septem dona spiritus S.) beneficum Numen ultro magna vi atque copia ibidem recondit. Abditissimorum mysteriorum tam claram ei momento intelligentiam infundit, ut parem notitiam ne ipsa quidem prima litterarum lumina, conjunctis viribus et studiis longissimi temporis, obtinere queant. Exemplo nobis sint S. Theresia, B. Nicolaus de Rupe, Rodericus, Crescentia aliique innumeri queis humilitas ad altissimam divinarum rerum cognitionem aditum reseravit. Nempe (ut ipse Christus enunciat) quae Pater aeternus *abscondit a sapientibus, ea revelat*

(1) In vita ejus p. 4. c. 10. (2) Joan. 14. v. 23.

parvulis (1) in oculis suis. Ut nihil dicam de coelesti illa dulcedine, qua ejusmodi animae etiamnum in vivis perfunduntur.

Cumque hujusmodi animae eam gloriam, quae ex magnis operibus resultat, integre in omnis boni auctorem refundant, nihilque exinde furtiva laude sibi decerpant; hinc etiam Deus non nisi illis uti solet ad patranda misericordiae suae prodigia in reducendis ad frugem peccatoribus atque in aliis altioris etiam notae operibus suscipiendis perficiendisque. Ita ut vere humiles ejusmodi animae merito exclamare possint: *venerunt mihi omnia bona pariter cum illa* (2) humilitatis virtute. Atque ut compendio dicam omnia, *humilem Deus diligit, et consolatur: humili homini se inclinat: humili largitur gratiam magnam: humili sua secreta revelat, et ad se dulciter trahit et invitat* (3).

Quis ergo virtutem adeo nobis *utilem* non *amet*, utpote quae nos ducit ad proximam cum Christo similitudinem, summam animi pacem, sublimem sanctimoniam, intimam cum Deo conjunctionem et coelestium thesaurorum communicationem; nosque aptissima efficit instrumenta promovendae Dei gloriae, ac procurandae salutis alienae?

III. Tandem nemo nostrum poterit non etiam *appetere* illam virtutem, cujus *excellentiam* rite aestimat, ac *utilitatem* serio *amat*. Praecipue si expendamus, quam *aequum* sit, ut omni conatu desideremus illa virtute potiri, *propter quam veraciter nos edocendam, is, qui sine aestimatione magnus est, usque ad passionem factus est parvus* (4), et cujus amore Deus humanam assumpsit naturam, ut nempe disceremus ab eo esse humiles corde. Quo in loco juverit etiam considerare,

(1) Matth. 11, v. 25.
(2) Sap. 7. v. 11.
(3) De imit. Chr. l. 2. c. 2.
(4) Bernard. de consid.

quantum Sanctissima humanitas Christi, licet a primo statim animationis momento peccati incapax, clara Dei visione praedita, ac infinitis perfectionibus, gratiis et virtutibus ornata fuerit, quantum continuo eoque numquam interrupto summae demissionis actu a primo suae incarnationis momento usque ad ultimum vitae punctum se coram infinita Dei Majestate demiserit.

Profecto id ejus generis spectaculum est, quod non tantum superbos Adae filios, sed ipsos etiam superbissimos tartari spiritus posito fastu se infra nihilum abjicere docet. O Superi! *Sanctus et justus* (1), qui *peccatum non fecit* (2): *Dominus dominantium* (3), *cui data est omnis potestas* (4): *Judex vivorum et mortuorum* (5), *in cujus nomine omne genu flectitur* (6); hic, qua homo erat, sese coram SS. Trinitate in imam abyssum profundissime dejicit: hic se *novissimum virorum* (7), imo *vermem esse et non hominem* (8) ultro profitetur; idque agit continuato per omnem vitae cursum demissionis actu; et tu, qui non es nisi *gutta roris antelucani* (9), *pulvis exiguus* (10), *et vapor ad modicum parens* (11): qui ipsa malitia, imbecillitas, abjectio et vilitas es; tu vane te extollere, verbis jactare, aliis praeferre ausus fueris? Ah! tandem aliquando ad Christi praesepe superbiae nostrae fastum abjiciamus, et humilitatis virtutem *aestimare, amare* et *appetere* discamus ab illo, cui ea tanto in pretio semper, amore ac desiderio fuit.

(1) Actor. 4. v. 14. (2) 1. Petr. 2. v. 22. (3) Apoc. 19. v. 16. (4) 1. Petr. 1. v. 12. (5) Actor. 10. v. 42. (6) Phil. 2. v. 10. (7) Isa. 53. v. 3. (8) Ps. 21. v. 7. (9) Sap. 11. v. 23. (10) Isa. 40. v. 17. (11) Jacob. 4. v. 17.

EXAMEN

CIRCA EAMDEM VIRTUTEM

I. *Humilitas est virtus, qua sibi homo vilescit* (1), et ab aliis quoque vilipendi amat, quaerit et gaudet. Duplicem mellifluus Abbas distinguit humilitatem, nempe *intellectus*, qua quis cognoscit suum nihilum; et *voluntatis*, qua quis etiam vult tractari ut nihilum. Haec posterior solummodo virtus est, illa prior non nisi praevia animi comparatio, et ad hanc ultiman perveniendi adjumentum est. Proinde inquire qualis tua demissio sit, an solum speculativa et intellectus ? num vero etiam practica et voluntatis? An sis humilis solum ore, vel num etiam corde? An non etiam tu numerum augeas illorum, qui putant, se esse humiles, eo quod cognoscant, se esse viles ? Aliud est clara suae vilitatis cognitio ; aliud seria sui ipsius vilipensio. Illa etiam in superbis daemonibus reperitur; solum haec humilium dos et proprietas est.

Adjumenta obtinendae humilitatis praecipue sunt Duo. Primum est frequens *consideratio* motivorum se demittendi. Alterum est assidua *exercitatio* actuum demissionis. Illorum enim meditatio, horum vero exercitium sunt via ad humilitatem, sicut lectio ad scientiam et tolerantia ad patientiam. *Si ergo virtutem appetis humilitatis , viam non refugias humiliationis* (2). Hinc determina quoties et quando allatas superiori consideratione motiva, atque illa, quae in consideratione secundae diei proposita fuerunt, se abjiciendi incita-

(1) Bernard. de 12. grad. hum.
(2) Bern. super missus.

menta velis perpendere? item quales hujus virtutis actus, et quoties elicere velis?

II. Porro ejusdem *gradus* praecipui sunt sequentes. 1. De se ipso abjecte sentire, etiam loqui, seque ipsum abjectum habere; prout tractari solent illi, quos vere et serio contemnimus. *Vere humilis vult nesciri* (1): *nihil de se magni sentit, aut loquitur; sed omnium se ultimum judicat* (2). 2. Idem, si ab aliis quoque fiat, patienti silentio ferre. 3. Imo, ut fiat, optare, ac data insuper opera etiam quaerere. 4. Et si quando id consequimur ex animo gaudere ac gratias Deo referre. Examina modo, an et qualem ex his conscenderis gradum? et ad quem deinceps quibusve mediis eluctari statuas?

Praeterea humilitatis *proprietas* praecipue tres numerantur. *Prima* est, ut nobis sit *voluntaria*. Nam inviti etiam latrones humiliantur. Humilitas querula virtutis nomine digna non est. *Secunda* est, ut sit *sincera*. Nam *simulatio humilitatis major est superbia* (3). Sunt enim *qui nequiter humiliant se* (4): *qui de humilitate laudem humilitatis appetunt* (5): *qui corpus per abstinentiam affligunt, et de ipsa sua abstinentia humanos favores* et honores *expetunt* (6). Larvata humilitas haec, et virtutis pallio tecta ambitio est. *Tertia* proprietas est, ut sit *circumspecta*, nempe ut sciatur, quando et quantum, idest, quo in loco et officio, qua arte et modo, quo fine et moderatione quis abjicere se debeat; *ne, dum Praelatus plus se, quam decet, abjicit, subditorum vitam sub disciplinae vinculo continere non possit* (7).

(1) Bern. super missus.
(2) Chrys. l. 2. de compunct. cordis.
(3) August. de virg. cap. 43.
(4) Eccli. 19. v. 23.
(5) Ambros. l. 3. de officiis.
(6) Gregor. M. hom. 12. in Evang.
(7) Gregorius M.

Scrutare proinde, 1. quam sponte ac patienter contemni te feras: an etiam tu ad quemvis tui contemptum tristitia dejiciaris, in gemitus erumpas, lamentis domum et forum repleas. 2. An etiam tu illis annumerandus sis, *qui honorari appetunt in ipsa schola humilitatis* (1): qui per sui abjectionem exaltari ac promoveri contendunt, et dum se ipsos vituperant, ab aliis propterea aestimari ac laudari cupiunt. Enimvero *gloriosa res sit humilitas, oportet, utpote qua ipsa quoque superbia palliare se appetit* (2). 3. Inquire, an etiam de te intelligi queant illa Ecclesiastici verba: *est, qui se nimium submittit a multa humilitate* (3), derogando suae auctoritati cum praejudicio injuncti officii: an etiam humilitas apud te degeneret in pusillanimitatem, aut abjectum timorem, qui nimis meticulosum te ac rebus gerendis imparem reddat.

Nemo generosior viro vere humili est; cum enim sibi diffidat et soli Deo confidat, ad quidvis pro eo audendum prompto et alacri animo est. De felici operis successu qui sibi anxie timet, clare ostendit, metuere se ne ab aliis contemnatur. Quare observa quomodo circa ista te habeas. Ceterum *quanto magnus es, humilia te in omnibus, et coram Deo invenies gratiam* (4).

(1) Bern. super missus.
(2) Bern. tract. de gradibus hum.
(3) Eccli. 19. v. 24. (4) Eccli. 3. v. 10.

MEDITATIO III.

DE NATIVITATE CHRISTI

Punctum I.

Christus in sua nativitate docet nos aestimare, amare et appetere paupertatem; nam summa erat ejus in lucem vix editi egestas. 1. Ratione *loci*. Quippe non solum natus est extra regiam, licet fuerit filius David et regni Judaici heres: non solum peregre, cum jussu Caesaris Augusti debuerit migrare *de civitate Nazareth in civitatem Betlehem* (1): non solum exclusus patria, domo, sed etiam alieno hospitio, *quia non erat eis locus in diversorio* (2), quo tamen raro etiam egentissimi carent. Et ut brevius omnia complectar: natus fuit in stabulo eoque semidiruto, ex Maria Josephi sponsa, qui sanctissimi quidem erant, attamen pauperrimi, sine ulla alicujus vel servi vel alterius ope, assistentibus ibi dumtaxat animalibus binis, a nemine alio primum invisus salutatusque, nisi ab egenis pastoribus. O vere stupendam extremae paupertatis conditionem! O pater aeterne! en! *vulpes foveas habent, et volucres coeli nidos; filius autem hominis*, quin imo filius tuus, *non habet, ubi caput reclinet* (3). Praeterea summa erat Christi vixdum nati inopia.

2. Ratione *tegumenti*. Nam pia Mater loco fasciarum, quae defuerant, *pannis eum involvit* (4), non linteis, quibus tamen nec mendicabulorum infantuli destituuntur, sed pannis, qui tenerrimis artubus rudis lanae asperitate non levem molestiam afferebant, iisque (ut credibile est) alienis

(1) Luc. 2. v. 4.
(2) Luc. 2. v. 7.
(3) Luc. 9. v. 58.
(4) Luc. 2. v. 7.

sibique aliunde commodatis. Ad haec non mollibus eadem culcitis tenellum infantem imposuit, non illum algentem stragula veste contexit fovitque, sed ob summam rerum omnium penuriam *reclinavit eum in praesepio* (1), et quidem duro ac nudo; nam etiam foenum aut stramen defuisse probabile est; idque summa hyeme, qua aura rigebat, et venti tugurium perflabant. Has miserias necessario sequebantur duo paupertatis comites labor et dolor, qui quidem, si ita loqui fas esset, duo erant quodammodo cardines circa quos tota Jesu Christi vita dici poterat converti ac perpetuo torqueri: ita ut vere cum propheta dicere potuerit divinus infans: *ego pauper sum*, *et in laboribus a juventute mea* (2).

O mi Jesu! tibi *sedes coelum est* (3) *et throni Cherubini* (4); et hic jaces in stabulo, *positus in praesepio* (5), *in medio duorum animalium* (6). Tu *splendor es gloriae et figura substantiae Patris* (7), *amictus lumine sicut vestimento* (8); *dives in omnes* (9); et abjectus sperneris, nudus prae frigore tremis, omniumque egens etiam hospitio excluderis. Nempe *cum esses dives, propter nos egenus factus es, ut tua inopia nos divites essemus* (10), tuoque exemplo animati, paupertatem *aestimare*, *amare* et *appetere* disceremus.

Punctum II.

Et tamen quam locuples nostra atque commoda est paupertas tam rerum quam spiritus, tum quia superfluis abundamus, tum quia neces-

(1) Luc. 2. v. 7.
(2) Psal. 87. v. 16.
(3) Isa. 66. v. 1.
(4) Isa. 37. v. 16.
(5) Matth. 5. v. 35.
(6) Psal. 79. v. 3.
(7) Hebr. 1. v. 3.
(8) Psal. 103. v. 2.
(9) Rom. 10. v. 12.
(10) 2. Cor. 8. v. 9.

sariis nimio cum affectu addicti vivimus! O superi! quanta meam inter et Christi paupertatem discrepantia intercedit! Ille in paupere stabulo, ego in nitido cubiculo: ille in summo rerum omnium defectu gaudet, et ego etiam superflua deesse conqueror: ille hospitii, ciborum et tegumentorum penuria laborat, et ego non nisi molliter vestiri, delicate nutriri et commode habitare desidero. O coeli! quando tandem imitabor, quem adoro? O delicatule! *audi sermonem Domini* (1): *haec dicit Dominus: ecce ego .... et tu quaeris tibi grandia* (2)! Ego *in frigore et nuditate* (3), et tu quaeris quae carni suaviter blandiuntur. Ego *in fame et siti* (4), et tu quaeris quae jucunde sapiunt. *Cuncti dies mei doloribus et aerumnis pleni sunt* (5), et tu quaeris semper quae sensibus commodiora sunt. Quae haec differentia!

2. Quisnam audiens Regem regum ac Dominum dominantium venturum in hunc mundum ad reparandam humani generis salutem, quis inquam, secum ipse non cogitasset: nascetur in alicujus Principis aula, suscipietur certatim atque fovebitur a viris et feminis regia dignitate praeditis, in lecto eburneo, auro atque purpura strato. Et ecce aeternus Pater ei pro regia domo stabulum, pro aulicis bruta animalia, pro cunis praesepe et paleas, tanquam proprium hujus novi Regis apparatum, assignat. Atque idcirco divinus Pater filium et quidem dilectissimum sibi sanctissimumque filium dure adeo atque inclementer habuit, ut nos mundi vanitatem dedoctos paupertatis pretium aestimare, et latentes in ea thesauros amare ac appetere doceret; ut nobis

(1) Jerem. 22. v. 29.
(2) Jerem. 45. v. 5.
(3) 2. Cor 11. v. 27.
(4) Deut. 28. v. 48.
(5) Ecclae. 2. v. 23.

quoque aliquem ad domicilia egena et incommoda affectum inderet. Bernardi haec opinio est, dicentis: *paupertatem Dei Filius concupiscens a regalibus sedibus venit, ubi omnium affluentia suppetebat, ut eam eligeret sibi, et nobis quoque sua aestimatione faceret pretiosam (1).*

3. Accedit, quod Christus hunc paupertatis statum cum annexis ei miseriis libens elegerit, non obstante, quod is suae existimationi tamquam Messiae noxius, suaeque valetudini periculosus extiterit. Et licet huic procul a patria incommodo molestoque itineri causam dederit sola vanitas Caesaris, orbem describi volentis; nihilominus quoad omnia se prompte submisit solum ideo, ut Patri aeterno serviret, quo decreverat modo, nascendo scilicet in eo, quo Pater ab aeterno voluerat, loco et statu cum plena ad quidvis indifferentia.

Affectus

Credo, Domine, cum verbo et exemplo id confirmaveris, *beatos esse pauperes spiritu*, et horum *esse regnum coelorum (2)*. Credo, *mundum sectantem divitias, honores ac voluptates errare; cum Christus, Sapientia infinita, qui nos nec decipi potest, nec nos vult decipere, iis contraria praetulerit* (3).

O pauperrime Jesu, panni tui, praesepe et stabulum mihi quoque, uti olim pastoribus Bethlehemiticis, indicio sunt (*hoc vobis signum*), te esse filium Dei, *in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter* (4). Cum iis igitur etiam

(1) Bern. Serm in vigil. nativitat. Christi.
(2) Matth. 5. v. 3. (3) Bern. serm. 1. de nativ.
(4) Coloss. 2. v. 9.

ego te, o infans egentissime, supplex adoro ut Dominum meum et Deum meum.

O quam doleo, quod nimia mea, qua laboro, commodorum appetentia rerumque terrestrium cupiditas tibi vix nato lacrimas expresserint; dum *primam vocem omnibus similem emisisti plorans* (1), meum hunc ad mundana affectum ac avidam nimis habendi cupidinem commiserans et tenere deflens.

At errorem tuo exemplo dedoctus abditas in egestate divitias jam nunc tandem aestimare quin et amare, atque adeo appetere disco. *Pretiosiores panni tui sunt omni purpura: ditior paupertas tua est cunctis opibus, cunctisque divitiis saeculi* (2). Promissum veris pauperibus centuplum in hac vita, regnumque coelorum in altera suadent hanc virtutem diligere ut matrem, fovere ut pupillam, tueri ut murum Religionis.

Territus illis verbis: *vae vobis divitibus* (3), renovo emissum olim paupertatis votum. Toto corde abnego et ejuro omnem pravum ad res terrenas affectum. Ac propterea nihil, quod statum dedecet, nihil superfluum retinebo: nihil etiam eorum, quae necessaria sunt, sine licentia vel ab alio accipiam vel mihi sumam, neque iis etiam, quibus cum facultate utor, nimio amore addictus vivam.

Indifferenti animo semper ero ad quemvis locum et victum utut incommodum, vilem et egenum; mihique gratulabor, quando aliquos paupertatis effectus experiri continget. Dum ibi sim, ubi me degere tibique servire cupis; quodlibet tugurium mihi regiae domus instar erit. Tu, o

(1) Sap. 7. v. 3.
(2) Bern. serm. 4. in vigilia Nativitat.
(3) Luc. 6. v. 24.

pauperrime Jesu, thesaurus meus es, ubi deinde cor meum erit. Nudus et ego nudum te sequi volo: tu enim divitiae meae et omnia. O Domine, qui *desiderium pauperum exaudis* (1), da, ut omnium egens, te solo sim dives.

DIES QVINTA

MEDITATIO I.

DE CHRISTI FVGA IN AEGYPTVM

Punctum I.

Considera circumstantias, quae Christo hanc profectionem summe difficilem reddere merito poterant. *Prima* erat *locus* tum *deserendus*, nempe patria, ubi a cognatis et affinibus pauper haec familia plurimum subsidii ac solatii sperare poterat; tum *petendus*, nempe Aegyptus, cujus incolae erant idololatrae, Judaeis naturaliter infensi, et quorum idioma parentes ignorabant.

Secunda circumstantia erat *tempus*, quo erat proficiscendum, nempe frigida hieme et quidem intempestiva nocte, per vias ignotas, asperas, torrentibus impeditas, pluviis corruptas, latronibus infestas, innumeris periculis plenas, aliisque incommodis obnoxias.

Tertia circumstantia erat *ratio*, duraque methodus, qua haec profectio imperabatur; nempe non de die sed noctu interrupto etiam ob id somno; et quidem imperabatur *statim* ea ipsa hora executioni mandanda, quin relictum fuerit spatium quo se ad iter tam longinquum ac difficile compara-

(1) Ps. 10. v. 17.

rent, necessaria providerent, amicis valedicerent, de supellectile disponerent; quin definiatur tempus, quo ibi morandum sit. *Esto ibi, usque dum dicam tibi* (1): hoc erat omnis solatii compendium. Et reipsa *erat ibi usque ad obitum Herodis* (2), septem omnino annos. Certe omnes circumstantiae, quae dispositionem aliquam localem difficilem reddere queant, hic una simul adfuisse videntur; cui si omnes eae, quotquot nobis per vitae cursum evenire possunt, comparentur, nihil erunt. O Pater aeterne, quo jure servus ego et infamis peccator conqueri possum? cum dure adeo Sanctum sanctorum eumque Filium tuum haberi a te videam.

Punctum II.

Considera *modum*, quo nihilominus in re tam ardua Christus obedivit. 1. *prompte*

Nam teste Matthaeo *consurgens nocte secessit in Aegyptum* (3). Mandatum accipere, seque illico in viam dare uno eodemque tempore fuit.

2. Obedivit *submisse*, non curiose, juxta nostrum concipiendi modum, exquirens rationes et caussas praecepti, et tamen ibi multa aderant, quae nobis videri potuissent luminibus rectae rationis repugnantia. Nam Deum fugere, et quidem iram hominis fugere, quae haec debilitas? Praeterea num omnipotentem Sapientiam alia deficiunt media Herodis furorem mitigandi, ejus insidias declinandi, aut impios conatus eludendi? Et si etiam fugiendum, cur ad Aegyptios, et non ad Magos? et cur saltem tempus non indicatur, quo ibi morandum sit? Verum omnia haec surda aure

(1) Matth. 2. v. 13.
(2) Ibid. v. 15.
(3) Matth. 2. v. 14.

praetereuntur; nihilque omnia haec humanae rationis lumina attenduntur. Dicam paucis: Christus exemplo suo obedientiam *caecam* nos docuit.

3. Obedivit *laete*, longe pulsa omni tristitia ac taedio. Nullum ab amicis solatium, nullum a notis viaticum sibi quaerens, sed absque ullo subsidio, divinae nutum voluntatis alacri animo excipiens imperatam in viam se dedit. Et haec idea perfectae obedientiae est, quam ex Jesu socio in acceptanda quavis locorum dispositione generosa mente imitari debemus. O quantopere hoc Christi exemplum reprehendit nostras illas solicitudines, anxietates, querimonias ac perturbationes, quibus animus agitatur, et domus impletur, si forte ad locum minus gratum a Superioribus destinemur! Nempe divinae Bonitati diffidimus, hinc paternae ejus Providentiae nos committere quasi veremur.

Punctum III.

Considera *incitamenta* ad Christum hac in re sequendum nos impellentia, quae licet in consideratione diei primae fuerint inculcata, tamen ob suam efficaciam hic etiam breviter sunt repetenda. 1. Primum incitamentum in sequenti veritate consistit: *haec ordinatio superioris est voluntas Numinis.* Licet Praelatus forte agat ex mala intellectus informatione, aut sinistra mentis affectione; tamen te nunc ad hunc illumve locum mitti, est voluntas Dei. Nam si ex S. Scriptura nec capillus de capite, nec passer de culmine cadit sine Dei consilio, impium est negare, divinam Providentiam pariter ad ea extendi, a quibus Religiosi perfectio et animae quies dependet.

Quapropter audiant pusillanimes ac diffidentes Deo animae, audiant communem et certam Theologorum sententiam: omnia excepto solo peccato,

omnia fiunt, nobisque eveniunt moderante, ordinante ac volente supremo orbis totius rectore atque arbitro Deo. Quin imo etiamsi sanctissimum Numen peccatum solummodo permittat, tamen vult effectus de se indifferentes qui ex peccato proveniunt. Sic licet noluerit Josephi venditionem, tamen voluit ejus in Aegyptum profectionem; licet detestatus sit ejus falsam accusationem, tamen decrevit illius captivitatem. Eodem modo etiamsi supremae mentis sanctitas nolit, imo aversetur et puniat illam falsam delationem, malevolorum machinationem, superioris nimiam credulitatem et etiamalienationem, ob quam forte ad hanc illamve stationem destinaris; tamen, vult Deus tuam illum in locum profectionem. Et hoc certum est: Theologis et Ascetis indubitatum est; et quidem eam vult ob majus tuum bonum. Et hoc est

2. Alterum nos plene submittendi incitamentum. Nempe haec tibi assignata per obedientiam statio est tibi tuoque bono omnium convenientissima. Nam Deus certo scit, quis locus tuae saluti et sanitati, animae et corpori, commodo et honori magis conveniat. Hunc tibi dare etiam potest. Ergo et dabit, hoc ipso quod tui *amantissimus* sit. Nam ut sacrae litterae testantur, Dominus sollicitus est tui: Pater est, et nemo tam Pater ac ipse, qui te portat in sinu suo, sicut portare solet nutrix infantulum suum, charitate perpetua diligens te. Ergo tui amantissimus est. Ille igitur locus, quem modo providum Numen per obedientiam tibi destinat, est locus tibi convenientissimus, animae saluti ac perfectioni consequendae opportunissimus, et melior omni alio. Talis enim nisi foret, tam amans tui tamque solicitus Pater eum tibi minime daret. Ah! pupillam Dei laedit, de illius bonitate ac paterno amore qui diffidit.

Fructus ex hac meditatione colligendus est efficax animi decretum, se prorsus conjiciendi in sinum Providentiae divinae, cum firmo proposito nullam stationem deprecandi, nullam procurandi, et sanctam hanc ad omnes orbis provincias, provinciae regiones, regionis domicilia, domiciliorum incommoda, uno verbo, ad omnem *locum* indifferentiam tamquam thesaurum aliquem in nobis ipsis accurate et exquisite conservandi.

Haec insuper indifferentia extendere se etiam debet ad magis singularia, nempe 1. in tali domicilio ad incommodum cubiculum, lectum, vestitum, potum, victum. 2. Ad morosos, maledicos, litigiosos ibidem degentes socios. 3. Ad indiscretos, ad male nobis affectos superiores in tali loco gubernantes. 4. Ad discipulos, subditos, vel alios externos parum cultos, ingratos, malitiosos. 5. Ad iter longinquum, arduum et molestum; sive ad omnes molestias, quae ratione talis *loci* vel *incolarum* ejus oriri possunt.

Affectus

Credo, quia *tua, Pater! Providentia gubernat omnia* (1), *et attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter* (2). *Non est quicquam absconditum ab oculis tuis* (3): igitur scis, quis locus mihi aptior sit. Huncque dare etiam potes; *subest enim tibi cum nolueris, posse* (4). Ergo eum etiam dabis, nisi bonitati tuae obstiterit malitia mea. Nam *pater meus es* (5), in commodum meum aeterno amore continenter intentus. Haec credo;

(1) Sap 14. v. 3.
(2) Sap. 8. v. 1.
(3) Eccli. 39. v. 24.
(4) Sap. 12. v. 18.
(5) Ps. 88. v. 27.

Et tamen ego, qui ipsa caecitas et imbecillitas sum, ego, qui *puer sum* (1), *nesciens introitum et exitum meum* (2), ego, inquam, ex paterno sinu tuo aufugere, tuae providentiae me subducere, ibique locorum degere volui, ubi id noxius et imprudens impetus suasit. Sed poenitet . . . Timeo, o Deus! vindicem manum tuam; nam forte in ea, quam ambio, statione morbo me affligi, tentationibus agitari, aerumnis vexari, graviterque labi permittes, qui me in eo, quem aversor, loco ab his omnibus immunem servasses. Proinde decerno meliora.

Ecce! Pater dilecte, in manibus tuis sum ego. Tu scis omnia et singula: sine consilio tuo et providentia nihil fit in terra (3). *Tu scis, quid expedit ad profectum meum. Fac ergo mecum desideratum beneplacitum tuum* (4); *non enim potest esse nisi bonum, quidquid de me feceris; major est enim tua solicitudo pro me, quam ego possum gerere pro me* (5).

Domine, tu scis, qualiter melius sit. Fac ergo mecum, sicut scis, et sicut magis tibi placuerit, et major honor tuus fuerit. Pone me, ubi vis, et libere age mecum in omnibus. In manu tua ego sum: gyra et reversa me per circuitum. En! servus tuus ego, paratus ad omnia (6). *Si me vis esse in tenebris*, et vili in loco degere, *sis benedictus: si me vis esse in luce*, seu statione commoda frui, *sis iterum benedictus* (7). *Dominus es, quod bonum est in oculis tuis, facias* (8). *Paratum cor meum Deus, paratum cor meum: paratum ad adversa, paratum ad prospera* (9).

(1) Jer. 1. v. 7. (2) Is. 37. v. 28
(3) Thom. a Kempis de imit. Chr. l. 3. c. 5.
(4) Ibid. (5) Ibid. c. 17. (6) Ibid. c. 15.
(7) Ibid. c. 17. (8) 1. Reg. 3. v. 18. (9) Aug. in Ps. 170.

Idque eo lubentius ago, quia tu *Dominator virtutis* non solum *omnia in mensura, numero et pondere disponis* (1): sed insuper *cum magna reverentia disponis nos* (2), cuncta ad nostrum majus bonum dirigendo, *ipsum malum in bonum vertendo* (3), *et faciendo cum* ipsa *tentatione proventum* (4). Igitur me prorsus indifferentem ad omnia conjicio inter brachia tam paterna, dicendo cum S. Ignatio de Loyola: *fac mecum, sicut scis, et vis; nam scio, quod amator sis.*

LECTIO

DE PRAEVIA ANIMI AD ELECTIONEM COMPARATIONE

§. I.

1. Ut serviamus Creatori, quo ille voluerit modo, imitandus nobis est Christus et quidem 1. ea ratione seu in eo perfectionis gradu, quem ille nobis in his exercitiis designaverit: 2. cum plena ad quidvis indifferentia, nihil excipiendo, nullos gratiae limites ponendo: 3. non solum omnem *vitiosam* ad terrena inclinationem excludendo; sed insuper sanctam *ad meliora* propensionem fovendo, semperque tendendo ad id, quod perfectius est. Uti constat ex hesternae diei sacra lectione (5), cujus tria haec puncta praecipuum erant argumentum.

Jam autem ab aurea hac mentis comparatione sex praecipue obstacula majori vi nos abstrahunt videlicet 1. mundi honores, 2. carnis illecebrae, 3. vitae ditioris commoda, 4. immoderatus amor

(1) Sap. 11. v. 21.
(2) Sap. 12. v. 18.
(3) Gen. 50. v. 20.
(4) 1. Cor. 10. v. 13.
(5) §. I. n. 2. Item §. III. n. 3. et §. IV. n. 1.

erga patriam aut certum quempiam locum, 5. vana cupido eminendi in mundo suaque talenta ostentandi, 6. nimia affectio erga parentes, consanguineos, vel aliam quampiam rem creatam, quae carnem et sanguinem sapiat. Haec igitur nos potissimum ab ultimo fine nostro, a commendato hactenus aequilibrio, ab altiori virtutis gradu abstrahunt atque abducunt.

II. Nempe Christo, mortales nos ad perfectionem evocanti, illud ipsum non raro evenire solet, quod illi *homini regi, qui fecit coenam magnam*, *et vocavit multos*, contigisse sacrae Paginae memorant. Nam etiam de nobis quod de his invitatis dici potest: *illi autem neglexerunt; et abierunt alius ad villam suam* (en! superbiae fastum): *alius ad negotiationem suam* (en! lucri cupiditatem): *alius uxorem duxit* (en! voluptatum appetentiam) (1). Hic enim triplex ille hamus est, quo homines mala daemonum fraude capti a virtutis tramite, a Dei servitio, a Christi sequela, atque ab ultimo fine abduci se avocarique incauti patiuntur.

Praeter hos communes laqueos, quibus daemon majorem hominum partem fallit perditque, tres alios idem improvidis pariter disponere solet, quos eo magis timere debemus, quo major inde fraus et deceptio nobis paratur, et quibus eorum etiam non pauci irretiti tenentur, qui primos laqueos feliciter declinaverant.

Sunt enim, qui etiam vitiosa honorum, divitiarum ac voluptatum cupiditate coercita, tamen adhuc patrio solo aut alii cuidam *stationi* ita affixi adhaerent, ut si etiam Deus sibi eos alibi servire cupiat, ii inde moveri vel nullo modo, vel nisi aegerrime non queant. Id quod repugnat plenae

(1) Matth. 22. v. 2. et seq. Luc. 14. v. 20.

illi, quae exercitiorum (1) initio commendabatur ad quemvis *locum*, indifferentiae, vi cujus promptos nos esse oportet ad serviendum Deo ubique locorum, aemulantes Raphaëlem Archangelum, quem Tobias junior invenit *stantem praecinctum, et quasi paratum ad ambulandum* (2), quocumque vocaretur vel mitteretur.

Alios reperire licet, quibus equidem certum est servire Creatori, imitando Servatorem; sed tamen iis solum in *muniis*, quae fallaci splendore oculos perstringunt, ac inani nominis fama stultorum hominum aures complent. Sunt hi ex numero illorum, quibus amor proprius illud ipsum identidem suggerit, quod olim Apostoli Christo scilicet *manifesta te ipsum mundo; nemo enim in abscondito quid facit, sed quaerit ipse in palam esse* (3). Quin imo ne forte et ipsi dicantur servi nequam, quasi et ipsi concredita sibi talenta defoderint in terram, ea coram mundo ostentare ambiunt; obtentu gloriae Dei propriam laudem tecta molitione aucupantes. Quam longe hi ab aurea illa ad quodvis *munus* etiam vile et incommodum indifferentia (quam diei I. meditatione 2. commendavimus) atque adeo a perfecto Dei servitio recedant, in propatulo est.

Aliqui demum a virtutis studio et sanctiori Numinis famulatu abstrahi se sinunt, dum immodico erga parentes vel consanguineos amore a Christo proxime sequendo praepediuntur, aut alio minus ordinato ad personam aut rem quampiam, vel etiam ad se ipsos, corporisque commoda, ad proprium judicium vitaeque libertatem affectu a sublimi illa sanctitatis perfectione prohibentur ad quam a Deo invitantur; recedentes hoc modo ab

(1) Diei I. medit. 2.
(2) Tob. 5. v. 5.
(3) Joan. 7. v. 4.

illo coelesti aequilibrio, quo indifferentes esse deberemus ad omnem omnino *virtutis gradum*, ad quem contendamus Deus ipse voluerit. Numquam enim Deo famulabimur, quo cupierit modo, nisi nostra indifferentia, ab hoc triplici vinculo libera, ad omnem insuper locum, munus, virtutisque gradum se prompta extenderit, prout prima exercitiorum die indicavimus.

III. Porro tollendis his omnibus obstaculis exemplum Servatoris, quod S. P. N. secunda hac hebdomade nobis meditandum proponit, potens omnino ac excellens est incitamentum. Illo enim animamur non solummodo ad contemptum honorum, divitiarum ac voluptatum, sed insuper ad omnem locum, munus, virtutisque gradum perfecte indifferentes esse monemur, ideo et prompti ad omne divini servitii *genus* atque ad omnem Christum imitandi *modum*, quocumque in statu et quacumque ratione nos Deus id exequi voluerit.

Nam quod attinet ad appetentiam dignitatum, illecebrarum et opum, huic heri jam coelestis Dux noster bellum indixit, eamdemque prosternere nos docuit animi demissione, vitae asperitate, rerumque penuria; quarum virtutum insigne nobis specimen praebuit in sua tum Incarnatione, tum Nativitate; ut minime dubitem, quin animo magnam earum *aestimationem*, *amorem*, atque adeo *desiderium* quisque nostrum conceperit.

Reliqui tres tectioris malitiae hostes, nempe inordinati ad locum quempiam, et munus, ad carnem ac sanguinem affectus hodie profligandi supersunt, et quidem divino pariter Christi exemplo, quo nobis ille praeluxit 1. sua in Aegyptum fuga, 2. occulta tot annis vita, 3. suoque in templum ascensu, aut potius sua ibidem relictis parentibus per triduum mansione. Haec enim mysteria S.

Ignatius hunc in finem provide contemplanda proponit (1), ut eorum adminiculo nimium illum ad quempiam locum aut munus, ad carnem aut sanguinem affectum exuamus, qui requisitae ad electionem indifferentiae impedimento esse posset. Idque non sine peculiari Dei instinctu facit.

IV. Primo enim mysterio, nempe Servatoris fuga in Aegyptum expellitur iners illa ad eamdem semper stationem affectio, ejusque loco instillatur prompta quaedam indifferentia ad omnem *regionem* et *locum*, quo nos Dei famulatus ac nutus evocat. Secundo mysterio, videlicet ejus occulta tot annis vita, reprimitur insolens ille in mundo excellendi, suasque dotes ostentandi pruritus; ac pro eo inducitur aequilibritas ad omne abjectum atque incommodum *munus*.

Tertio denique, Christus a suis parentibus clam discedendo atque in templo solus subsistendo occupatus in iis quae Patris sui erant, docet nos omnem minus ordinatam erga parentes, consanguineos, aut *alias res creatas*, etiam *ad se ipsum* propensionem deponere, ac promptos esse etiam ad amplectendam *formam* (ut loquitur S. Auctor) *secundi status perfectionem evangelicam afferentis* (2), seu ad ingressum in Religionem; siquidem Deum id a nobis exigere electionis tempore intellexerimus. Aut si nuncupatis votis sacro cuidam Ordini jam sumus adscripti movet nos ad detestandam sinistram motionem illam, quae progressum in virtute et gratiarum copiam prae aliis impedit, Deoque in nobis praecipue displicet; vel ad patrandum illum actum heroicum, ad quem exercendum vehementius impellimur: aut ad sa-

(1) In lib. exercit. pro die 2. hebd. 2.
(2) In lib. Exercit. ante contempl. de vexillis in Hispano autographo, quod a textu ipsius libelli differt.

crificandam illam rem creatam, quae cor nostrum cum Deo dividit, nosque a perfectione potentius retrahit. Qui scopus idcirco in tertia meditatione illa semper prae oculis est habendus.

Ex his iterum elucet mirabilis meditationum nexus, ac providus rerum delectus, ita nt nihil supervacaneum, nihil positum in toto exercitiorum libello reperiatur, quod non recta ad praefixam sibi metam collineet, atque arcte cum jacto prima die fundamento non cohaereat: nihil quod non summa arte et dexteritate praecipua indifferentiae impedimenta e via submoveat, nosque disponat ad eligendum illum vitae statum, aut in electo jam statu ad conscendendum illum perfectionis gradum, in quo Deus nos sibi servire, Christumque imitari exoptat; et quidem id omne S. P. N. solum proposito divini Servatoris exemplo efficere studet.

§. II.

I. Unde iterum mira ejusdem prudentia elucet, qui semper aptiora consequendo fini eligit media; nam aptius ad ea omnia, quae diximus, perficienda, incitamentum nullum hoc Jesu Christi exemplo excogitari potest. Hoc enim magis etiam, quam quaelibet alia ratio aut evidentia praestare posset, intellectum de rei veritate convincit; voluntatem vero ad eamdem amplectendam fortius, quam quodlibet aliud incitamentum, impellit. Quod nec argumenta evincere, nec praecepta efficere queunt, id exempli hujus vis operatur et perficit. Tantae illud efficaciae est.

Nec mirum; si enim patrata ab aequalibus facinora tam fortiter ad imitandum nos incitant, quid non possit exemplum Christi, cui personae dignitas, sequelae utilitas, sequendi necessitas aliique tituli immensum pondus ac robur addunt?

Quis enim servus cervicem illi jugo subdere renuat, quod coeli Dominus non modo non detrectat, sed etiam ultro sibi imponit? Quis miles domi otiosus delitescat, dum Regem suum in aciem prodeuntem cernit? Quis Chrystianus *aspiciens in auctorem fidei et consummatorem Jesum, qui proposito sibi gaudio sustinuit crucem* (1), eamdem aversari sustineat? *Multum enimvero confert ad incitamentum virtutum* (Chrysostomi sententia est) *Magistrum luctantem indesinenter aspicere, nec cedentem* (2). *Validior quippe operis quam oris est vox* (3). Ex his igitur tum praeclara memorati exempli efficacitas, tum Ignatii sapientia apparet, per certissima semper media ad praestitutum sibi finem tendentis.

Et profecto contemplari Verbum carnem factum, Omnipotentem ad conditionem infantis redactum, Immensum uteri materni angustiis circumscriptum, et miseriis affectum, coeli terraeque Dominum in stabulo summam omnium penuriam tolerantem; et tamen prae superbia mentem attollere, cuticulam fovere, paupertatem aversari, id enimvero indomiti ac superbissimi animi indicium foret. Praeterea eumdem in Aegyptum fugientem, in officina fabrili latentem, in templo Patris obsequio se integre mancipantem cernere et adorare; et tamen viles ac molestas stationes et occupationes horrere, vocantique ad perfectionem evangelicam Deo aures occludere, et rei cujuspiam creatae amore teneri, id enimvero mentem argueret omnis humani aut saltem christiani sensus expertem.

Ex his ergo liquet, quantopere errent, qui haec

(1) Hebr. 11. v. 1. (2) In 2. Tim. 4.
(3) Laur. Just. lib. de conflictu interiore.

vitae Christi mysteria, tamquam feriis solum natalitiis propria, minus apte hic poni censent, hisque alias veritates, longe, eorum judicio, solidiores substitui vellent. Qui propterea haec eadem mysteria saltem ex parte vel omittunt, vel tantum obiter percurrunt; cum tamen nulla ex assignatis meditatio sit, quae non singularem cum reliquis connexionem habeat: nulla quae non mira virtute ob Christi exemplum in animos influat, et fructum, qui in his exercitiis intenditur, potenter promoveat. Accedit, earum quamlibet peculiare aliquod impedimentum auferre, quod commendatae hactenus indifferentiae ac proinde electioni obstat atque officit. Hoc autem magno nobis incitamento esse debet, hujusmodi commentationibus debita animi contentione vacandi.

II. Ceterum, cum supra mentionem fecerim *de forma secundi status*, notandum est S. Ignatium statim post meditationem de ascensu Christi in templum duplex vitae genus distinguere, cujus utriusque nobis Servator exemplar exstitit. *Primum consistit in mandatorum Dei observatione, et primus seu communis status appellatur*, quem scilicet omnes et quidem sub primum rationis diluculum amplecti teneantur, quicumque salutis aeternae compotes fieri optant. Et hujus nobis divinus Magister specimen praebuit, *dum parentibus suis fuisse subditus memoratur.*

Formam vero secundi status pendentis ab obedientia, et perfectionem Evangelicam afferentis exhibere visus est, quando videlicet in templum se contulit, patre adscititio et naturali matre derelictis, ut aeterni Patris obsequio vacaret (1). Ibi enim ab-

(1) In lib. exerc. ad fin. diei 2. heb. 2. Videri tamen hic debet autographum Hispanum, quod habetur ad finem exercitiorum, ubi prioris textus correctionem legisse operae pretium erit.

dicatis domus paternae commodis omnique mundano, quod a parentibus et consanguineis sperare poterat, solatio se totum, omniumque egentem Dei servitio in ejusdem templo mancipavit. Quo facto rudem status religiosi imaginem adumbravit ; simulque declaravit, indifferentes nos esse oportere etiam ad hunc statum amplectendum , siquidem Dominus in illo nos sibi servire decreverit.

Istam gemini hujus status differentiam S. Ignatius hausisse videtur ex illo Matthaei 19. ubi ad Christum *accedens unus, ait illi*: *Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam aeternam? qui dixit ei*: . . . . *si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. En! statum primum et communem: *primum*; quia mox in primo rationis usu est auspicandus: *communem*; quia omnibus ad salutem est necessarius. Verum cum dixisset illi adolescens : *omnia haec custodivi a juventute mea, quid adhuc mihi deest? ait illi Jesus* : *si vis perfectus esse, vade, vende, quae habes, et da pauperibus, et habebis thesaurum in coelo, et veni, sequere me*. En ! statum secundum, qui ducit ad perfectionem evangelicam; et qui ideo secundus vocatur, quia priori supervenit.

Hunc autem nihil haesitando eligendum esse, quando nutu divino ad illum vocamur, abunde constat tum ex tristi ejusdem juvenis casu, quem magni nominis Auctores ob neglectam sublimem hanc vocationem suam coelesti patria excidisse putant; tum ex forti illa Christi interrogatione, qua ex parentibus suis sciscitatus est: *nesciebatis, quia in his, quae Patris mei sunt oportet me esse* (1)? Declarans his verbis, solatio terrenae matris, excusso omni dubio et mora, praeferendum esse obsequium aeterni Patris. Licet enim in decalogo ju-

(1) Luc. 2. v. 49.

beamur honorare parentes; tamen semper prae illis diligendus est Deus, secundum illud Servatoris oraculum, *qui amat patrem suum aut matrem suam plus quam me, non est me dignus* (1).

III. Porro investigatio status unicuique convenientis inchoatur a meditatione de mansione Christi in templo, ubi is parentes dereliquit, ut aeterni Patris obsequio vacaret; uti patet ex inscriptione, quam S. P. praesenti adnotationi praemittit, quae sic habet; *praeludium quoddam circa considerationem statuum seu generum vitae diversorum.* Quibus verbis insinuat, post dictam commentationem *tempus opportunum esse, ut nos quoque Servatoris vitam contemplantes, vestigemus, et efflagitemus proprium vitae genus, in quo Majestati suae nos servire malit.*

Ubi tamen per *τὸ vestigare,* non jam intelligit principem illam discussionem, quae primum crastina die fiet in exercitio electionis; sed per vocem *efflagitare* explicat S. Ignatius vocem *vestigare,* ut sit quasi desiderium et petitio bonae electionis cras faciendae. Nihilominus quamvis non ipsum exercitium electionis hodie sit instituendum, sed tantum felix illius successus precibus ac votis sit efflagitandus; praecogitari tamen, ac determinari jam poterunt singularia quaedam futurae electionis puncta, quae hunc in finem infra §. 3. enumerabuntur.

Hanc ipsam ob causam motiones etiam internae ad hoc vel illud eligendum impellentes nec in hac nec in aliis meditationibus sunt impediendae; quamvis nec justo plus iisdem tribuendum aut immorandum sit (2).

(1) Matt. 10. v. 37.
(2) Videri potest Diertins in notis ad notandum secundum post contemplationem de transitu Jordanis.

Porro praecipuus tertiae exercitationis praesentis hujus diei scopus est, ut extendamus commendatam hactenus indifferentiam etiam *ad statum consilia evangelica observantem* seu ad statum religiosum, siquidem ejus electio nobis adhuc libera sit. Alioquin eo dirigenda erit tertia hujus diei meditatio, ut *in electo jam statu nos perficiamus* (1), nominatim ut omnem affectum erga carnem et sanguinem v. g. erga certam personam, aut rem quampiam creatam, vel etiam ad nos ipsos corporisque commoda stirpitus exscindamus. Quo fiet, ut terrenis omnibus vinculis liberi, expeditiores quoque futuri simus ad magnum illud electionis negotium, quo omnia hactenus dicta velut ad centrum collineant.

Nam illa, quae hactenus de regno et vita Christi dicta sunt, ac deinceps de duobus vexillis ac variis hominum classibus, tribusque humilitatis gradibus dicentur, non ad illos duntaxat spectant, qui de eligendo vitae statu deliberaturi sunt, sed etiam ad eos, qui certo vitae generi jam sunt addicti. His enim ex mente S. Patris enitendum est, *ut perfecti in eo, quem elegerunt, evadant statu*. Illius haec sunt verba: ex meditationibus tum praecedentibus, tum sequentibus, *discemus etiam, qua sit nobis opus dispositione, ut perfecti in eo evadamus statu, quemcunque Bonitas divina eligendum nobis suggesserit* (2).

Ex quibus patet, non solum allatas hactenus, ac afferendas in posterum exercitationes, sed etiam universam electionis materiam aeque utilem ac necessariam esse iis, qui statum jam habent, quam iis, qui in illum inquirunt. Illis enim deliberan-

(1) Direct. c. 34. n. 3.
(2) Lib. exercit. ad finem diei 2. hebd. 2.

dum est de *mediis* in electo jam statu se in dies perficiendi, eumque virtutis gradum conscendendi, ad quem a Deo vocantur (1).

§. III.

I. Ceterum de ipsa electione tria sunt declaranda, 1. comparatio animi requisita ex parte eligentis: 2. modus bene eligendi: 3. materia seu puncta electionis. Ad *comparationem animi* quod attinet, ea secundum Directorium (2) tria complectitur, 1. plenam ad quidvis indifferentiam: 2. extinctionem omnis inordinati affectus; 3. fortem ad perfectiora propensionem. Quam belle S. Ignatius per has secundae hebdomadis exercitationes ad eligenda semper perfectiora nos impellat: quam dextre nos omni sinistra affectione exspoliet: quam potenter laudatam aequilibritatem nobis instillet; adeoque quam apte nos ad magnum electionis negotium rite expediendum comparet, patet ex dictis, magisque etiam ex dicendis patebit.

Quam magna autem dictae dispositionis necessitas sit, inde elucet, quod ex S. P. *tota tractatio de modo eligendi omittenda sit, si quis ad commendatam hanc resignationem et indifferentiam per inculcatam hucusque ad sanctiora propensionem non pervenerit, aut si mens minus ordinato quodam affectu occupata fuerit. Ille enim affectus a via perfectiori aversus, et ad imperfectiorem conversus illum traheret ad excogitandas rationes tali affectui consentaneas; facileque fieri posset, ut quis existimaret illam esse Dei voluntatem, quae est propria ipsius voluntas. Quo casu*, intermisso interim electionis exercitio, *procedendum erit in se-*

(1) Direct. c. 19. n. 3. et c. 34. n. 3.
(2) Direct. c. 33. n. 3. et 4. Item c. 23. n. 3.

quentibus exercitiis, ut fors per ea animus ad majorem maturitatem perducatur (1); simulque interea curandum, ut per assignatas a S. P. N. *regulas* affectionis vitium detegamus, detectumque per praescripta ab eodem *media* emendemus.

Porro *regulae* motiones bonas a malis, genuinas a spuriis *dignoscendi* sunt sequentes. 1. Scrutanda erit radix et causa appetitionis ejusmodi, vel repugnantiae, *an recta proveniat ex amore Dei*. 2. Considerandum erit, si quis alius, cui parem mecum perfectionis gradum opto, me super hoc affectu consuleret, an ei, ut illum corrigat, suasurus essem. 3. Cogitandum, quando mors imminebit, an aliam ab hoc affectu regulam me secutum fuisse desiderabo. 4. Perpendam, an hic affectus sit tam purus, ut in die judicii nihil vanitatis in eo reperiendum sit (2). Ad hunc, ut ita dicam, lapidem lydium qui proprios affectus serio examinaverit, facili negotio discernet ac *separabit pretiosum a vili* (3).

Media vero sinistras motiones corrigendi sunt haec; 1. vitiosa ejusmodi affectio in oppositam partem impelli debet; ut si quis mentem ad mundi honores propendere sentiat, ad amorem contemptus eamdem inflectat. 2. Per assiduas orationes, corporis castigationes, aliaque pietatis exercitia, propensio ad contrariam virtutem a Dei clementia ferventer est expetenda; haec vel similia ad Deum suspiria interdiu ejaculando: *Domine, da v. g. humilitatis aestimationem, patientiae amorem, et laborum appetentiam*. 3. Animus ab omni minus recta appetitione liber saepius die tanquam ad omnia paratus Deo offerri debet, protestando, nihil jam

(1) Direct. c. 23. n. 3.
(2) S. Ignat. in lib. exercit. de regulis in distribuendis eleemosynis observandis. (3) Jerem. 15. v. 19.

se appetere aut aversari velle, nisi solius divini cultus aut honoris causa. His industriis facile erit affectus suspectos discernere, et vitiosos emendare; nosque aptos reddere ad electionem bene instituendam, quae saepe ob memoratae dispositionis defectum minus feliciter succedit (1). Haec de animi comparatione ad eligendum requisita breviter delibasse sufficiat.

II. *Modus* vero bene eligendi post crastinae diei considerationem explanabitur; atque hic notandum est, S. Ignatium triplex electionis tempus distinguere. *Primum* est illud, quando homini adeo clare constat de voluntate Dei, ut ne dubitari quidem de ea possit. Exemplo sit vocatio SS. Matthaei et Pauli. Verum hoc tempus rarum est, et hinc ejus usus in hoc electionis exercitio locum non habet; cum enim ejusmodi divinae voluntatis manifestatio sit gratia singularis et omnino specialis, atque nostris viribus superior, ea non cadit sub regulam; ideoque nec petenda est a Deo nec expectanda. Quare temerarium foret huic electionis modo immorari. *Secundum tempus est*, quando animus internis motionibus iisque tam efficacibus agitur, ut fere sine ullo intellectus discursu ad aliquid eligendum feratur. *Tertium tempus* est, quando intellectus ratiocinando, idest, rationes pro una et altera parte ponderando, lumen voluntati praefert, quae demum id eligat, quod omnibus perpensis melius fuerit judicatum (2).

Differunt haec tempora a se invicem sequentibus. In *primo tempore* voluntas impellitur ad aliquid eligendum claritate quadam ac certitudine prorsus singulari, qua certissime agnoscit, hanc impulsionem esse a Deo. In *secundo tempore* vo-

(1) Direct. c. 23. n. 4. Item c. 27. n. 6. et c. 30. n. 2.
(2) Direct. c. 26.

luntas interius mota fertur ad aliquid eligendum solum cum *probabili conjectura*, hunc impulsum esse a Deo. In *tertio tempore* intellectus, perpensis prius in utramque partem rationibus, movet voluntatem ad aliquid eligendum. Itaque in primo et secundo tempore voluntas intellectum praecedit, et intellectus quasi tractus voluntatem sequitur; in tertio vero intellectus suo discursu praecedit, et voluntas ab eo mota sequitur (1). Hi autem eligendi modi ideo a S. P. N. tempora vocantur, quia, quando anima ejusmodi motiones sentit, quales ibi describuntur, tunc aptum electioni ac opportunum est *tempus*.

Ceterum hic notandum est 1. priora duo tempora seu eligendi modos continere quidem viam excellentiorem et sublimiorem; sed viam tertii temporis planiorem esse ac tutiorem (2). 2. Si secundo tempore electio facta non sit, transeundum esse ad tertium electionis modum seu tempus (3). Quin imo, quamvis electio conclusa jam esset secundo tempore; tamen quia non est satis certum, quod illa motio voluntatis praeveniens intellectum, sit a Deo: securius semper erit adhiberi etiam modum tertii temporis. Et sane signum est mali spiritus et amantis tenebrarum, subterfugere lumen examinis tertii hujus temporis seu modi (4).

III. Denique ad *puncta* electionis quod pertinet, ea hodie sunt declaranda: quia S. P. hodie adhuc post meditationem tertiam nos electionem auspicari vult, non quidem ejus *exercitium* jam inchoando, sed solum ejus instituendae *materiam* determinando. Porro sub electionem cadere potest *primo status totius vitae*. Hic autem docente Directorio

(1) Direct. c. 27. n. 1.
(2) Ibidem.
(3) Ibid. c. 28. n. 1.
(4) Ibid. n. 5. 6.

versatur circa duo, nempe sitne manendum in praeceptis, an progrediendum ad consilia. Si consilia sint sequenda, num in religione, vel extra eam. Si in religione, restat inquirendum, quis Ordo in particulari sit eligendus, idque quo tempore, quove modo sit executioni mandandum.

Ubi duo sunt notanda; 1. cavendum, ne eligatur religio jam corrupta, vel in qua non viget observantia. 2. Attendendum non solum ad vires et propensionem personae, sed etiam ad ejusdem dotes et talenta. Cum eo tempore, quo divina vocatio executioni danda foret, infirmitas humana rem procrastinare soleat, quantum potest, cumque amoris proprii calliditas varias morae causas excogitare consueverit; optimum erit, hanc ipsam difficultatem in exercitiis de medio tollere, et animo expendere illud S. Ambrosii oraculum: *nescit tarda molimina Spiritus S. gratia*. Haec Directorium cap. 25.

Secundo. Alterum electionis punctum sunt *media*, quibus in electo statu ad altiorem perfectionis gradum contendere, in eoque perfici possimus (1). Desumpta est haec doctrina ex ipso exercitiorum libro, ejusque Directorio (2); quam confirmat Suarez, dicens: *licet Religiosus jam non debeat de statu deliberare, potest tamen merito exerceri; ut in eo statu eligat optimum procedendi modum* (3). Quare qui statum jam elegerunt, nequaquam debent factam ejus electionem ad examen revocare; sed in id solum totis viribus incumbere, ut aptiora se in eo perficiendi seligant media.

(1) In lib. exercit. ad fin. diei 2. hebd. 2. Item Direct. c. 19. n. 3. et c. 34.

(2) L. 1. c. c. Item in lib. exercit. immediate ante finem hebd. 2.

(3) Tom. 4. de Relig. tract. 10. lib 9. cap 7 n. 15.

Haec autem media sunt magna in actionibus quotidianis accuratio, fervens quotidie oratio, assidua mentis collectio, Sacramentorum frequentia, utriusque examinis generalis et particularis constans usus, solers virtutum exercitatio, praesertim demissionis, mortificationis, paupertatis, atque indifferentiae ad quodvis munus et locum: item motionis animi dominatricis extirpatio, omnisque nordinati affectus exstinctio, et quae his similia sunt.

Deliberandum idcirco erit, quibus industriis opera quotidiana magis perfici possint, et a consuetis defectibus expurgari. An sanctior aliqua utiliorque methodus orandi, confitendi, ad sacram Synaxin accedendi aut celebrandi sit adhibenda. An voto temporario se obstringere expediat ad somnum ultra necessitatem numquam protrahendum: ad quotidie saltem aliquo temporis spatio meditandum: ad brevem animi collectionem quovis mense instituendam: ad quotidianum lectionis spiritualis, et examinis etiam particularis exercitium, et quae his affinia sunt.

Praeterea expendi poterit, 1. quid circa paupertatem reformandum sit: an depositae apud Superiorem pecuniae, superfluus cubiculi ornatus, potus peregrini usus, haec vel illa utensilia et commoda circa lectum, vestitum et victum sint abdicanda: an aliquid a discipulis vel poenitentibus sit acceptandum: 2. Qua via altior *humilitatis* gradus sit conscendendus: quaenam humiliationes ultro quaerendae: qui honores fugiendi. An heroico silentio premere velimus injurias ab inferioribus illatas, detractiones, dicteria et calumnias ab aequalibus impactas, vexationes et poenas innocentibus nobis a Superioribus inflictas: vel num aliquando innocentia sit defendenda, laesus honor

honeste tuendus, et secundum Sapientis consilium respondere oporteat stulto juxta stultitiam suam, cum laude quidem arguti ingenii, sed tamen cum jactura majoris meriti.

3. Quaenam mortificationis opera deinceps stabili lege sint obeunda: qua ratione satisfacere velimus illi regulae, quae jubet, ut omnes in omnibus continuam sui ipsius mortificationem quaerant. An extra tempora prandii vel coenae quippiam cibi aut potus sit admittendum. An merendae et convivia sint frequentanda. Quid in quotidiana corporis refectione circa alimentorum quantitatem et qualitatem sit statuendum.

4. An conveniat, se Superioribus indifferentem offerre ad omnia omnino loca et munia, etiam illa, quae speciem poenitentiae referunt, a quibus mens plurimum abhorret, et quae alii tanquam valetudini aut propriae existimationi contraria amplius refugiunt. Vel num propositum aut omnino votum sit concipiendum nihil unquam adversus Superiorum seu ordinationem seu dispositionem reponendi nullum unquam officium secundarium recusandi.

5. Qua ratione inordinatus ille ad consanguineos vel aliam rem creatam affectus, humanus ille respectus, illa animi dominatrix motio sit eliminanda.

Tertium electionis punctum complectitur *res alias particulares varias* (1), v. g. an hoc vel illud munus sit suscipiendum, vel abdicandum. An huic dignitati, praebendae aut societati sit renunciandum. Quid in hoc vel illo negotio sit consulendum vel agendum. An petendae sint missiones,

(1) Direct. c. 25. n. 9. Item S. P. in lib. exercit. in praeludio ad electionem faciendam, ubi haec verba expresse addit: *ceterisque rebus omnibus.*

Indicae vel Europaeae, aut officium Operarii vel classium inferiorum professoris. Quid in obeundo munere injuncto emendandum sit ac perficiendum. Qua via salus animarum majori zelo promoveri a nobis possit aut debeat. *Quomodo familiam gubernare, quibus eam verbis et exemplis instruere, quantum de possessis facultatibus in usus proprios expendere, quantum pauperibus erogare, vel piis operibus impendere liceat, et deceat* (1). Dicam paucis: *solida emendatio* (ut loquitur S. Ignatius) *seu reformatio circa vitae statum cuivis facienda* (2) est praecipuum electionis instituendae argumentum.

Quae tamen omnia non ita sunt intelligenda, ac si cuncta haec puncta *debeant*, et nulla alia *possint* in deliberationem venire; sed ista exempli solum gratia in medium sunt allata, ut instar paradigmatis serviant illis, qui forte circa electionis materiam dubii haerent. Primarium enim ejus argumentum (ut supra memini) semper est solida *emendatio, seu reformatio totius vitae status* sive morum posthac executioni mandanda per media efficaciora in his exercitiis determinanda.

Ceterum qualecunque demum punctum pro materia electionis assumatur, semper curandum erit, *ut oculo puro ac simplici spectemus, quorsum fuerimus creati; nimirum ad laudem Dei, et salutem nostram; adeoque ut nihil affectemus, nec quaeramus, nisi quod honorem Dei et salutem nostram praestet. Idcirco nihil movere nos debet, ad mediis quibuscumque utendum, aut supersedendum, nisi habita in primis tam divinae laudis, quam nostrae salutis certa ratione* (3). *Idque non solum obser-*

(1) In lib. exercit. paulo ante finem hebd. 2.
(2) In lib. exercit. ad fin. hebd. 2. (3) In lib. exercit. in praelud. ad electionem. Item ad finem hebd. 2.

vandum est in electione vitae status; sed etiam in omnibus aliis: omnia metienda sunt ex solius Dei honore, nullo habito respectu ad proprias commoditates maxime temporales; curandumque ut intentio semper in Deum recta sit, nec inflectatur ad aliquid terrenum (1).

IV. Si quaeras, *quando* laudatum electionis exercitium institui debeat, respondeo, tempore tranquillitatis (2). Porro *tranquillitas* (S. Ignatii verba sunt) *tunc adesse cognoscetur, quotiescumque anima non agitur variis spiritibus* (3). Ut ista rite intelligantur, sciendum est, animam posse agitari 1. a solo spiritu bono per varias consolationes: 2. a solo spiritu malo per desolationes: 3. ab utroque spiritu simul, contrariis tamen motionibus.

His praemissis notandum est, tempore electionis animam non debere agitari tertio modo nempe ab utroque simul spiritu, malo scilicet ac bono contrariis impulsibus; tunc enim in anima fervet tempestas quaedam et pugna, quae adversatur tranquillitati ad electionem requisitae. Sed neque secundo modo, nempe a solo spiritu malo impelli debet electurus, ut constat ex regula quinta de discernendis spiritibus; ubi dicitur, tempore desolationis nihil deliberandum, multoque minus aliquid concludendum. At vero primus modus, (quando quis a solo spiritu bono per varias consolationes movetur) adeo non impedit, ut potius juvet electionem quovis tempore; ibi enim non est agitatio et conflictus variorum spirituum, sed est suavis motio unius solum spiritus, qui tranquillitatem affert. Alia a superius jam allatis distincta spirituum discernendorum signa et media cras ex-

(1) Direct. c. 25. n. 9. (2) Direct. c. 28. n. 2.
(3) In lib. exercit. de tempore triplicis electionis ad finem.

plicabuntur. Hodie haec pauca de animi ad electionem comparatione, ejusque modo et punctis explanasse sufficiat.

Id unum inculcandum restat, hoc electionis exercitium, si res gravioris momenti defuerint, etiam in aliis levioris notae negotiis adhibendum esse. Quin imo illud ita familiare nobis esse deberet, ut in obviis quibuscumque rebus, etiam extra exercitia, illud ad manus habeamus, quo Dei voluntatem investigemus. *Quod si quis improvide nec sine obliquis affectionibus aliquando aliquid elegisset, tunc si electio sit immutabilis, seu talis, quam retractare non liceat, reliquum est, ut electionis damnum probitate vitae et operum solertia studeat compensare: resilire autem nullo pacto decet. Si autem ejusmodi inconsulta electio circa res mutabiles versetur, eam expedit corrigere, ut fructus uberior et Deo gratior produci possit* (1).

MEDITATIO II.

DE VITA CHRISTI OCCVLTA

Punctum I.

Hujus mysterii sublimitas. Vita Christi occulta mysterium continet, quod humilibus summo solatio, superbis vero summae confusioni est. Hoc mysterio gravis quaedam tentatio convellitur, qua magni etiam viri non raro infestari consueverunt, vitiosa scilicet in mundo eminendi appetentia, et se suasque dotes ostentandi pruritus.

Ergo age, quicumque hoc morbo laboras, atque

(1) In lib. exercit. in introduc. ad eligendarum rerum notitiam puncta 3. et 5.

in rem prorsus miram, quae hic spectanda objicitur, oculos mentis diligenter intende. En Homo-Deus, infinita sapientia et infusa rerum omnium notitia praeditus: omnium linguarum peritia, dono eloquentiae insigni, morum suavitate ineffabili, animas lucrandi dexteritate incomparabili, modo conversandi divino instructissimus; imo Rex gloriae, coeli terraeque Dominus, cunctis naturae et gratiae dotibus cumulatissime ornatus, qui in hunc mundum venerat, ut vitia profligaret, errores depelleret, mores corrigeret, totumque orbem redderet sanctiorem. Hic (quis non obstupescat?) in vili urbecula, in fabrili officina, terraeque angulo artem mechanicam exercendo, pauperem vitam tolerat; illae universi creatrices manus: illi omnipotentes digiti, quibus orbis terrarum sustentatur: illa carne amicta Divini Patris Sapientia, desideratus ille a tot saeculis Messias, humanique generis Redemptor ac Reparator, is scopis mundat domum, secat ligna, colligit segmenta, lavat scutellas et aliis id genus abjectis officiis fungitur: atque, ut paucis omnia complectar, vitam ducit humilem, et in oculis hominum inutilem ac otiosam; latet mundo incognitus, ab iis etiam, quibus erat cognitus, tamquam pauperis fabri filius, despectus et contemptus.

Et hoc agit ille, qui eodem hoc tempore potuisset in templo Solymaeo concionari, in Athenaeis disciplinas omnis generis tradere, in Principum aulis regendi formam praescribere: qui potuisset regiones, vicos et urbes peragrando aegrotos sanare, sanos instruere, peccatores ad frugem reducere, et cunctos miraculis vitaeque suae exemplis ad meliora perducere. Hic in orbis angulo vilique tugurio, inter lignorum segmenta et fabrilia instrumenta incognitus, inglorius et abjectus latet,

ibique latet triginta omnino annos, nimirum toto vitae tempore, si pauculos detrahas annos. O stupendum demissionis prodigium!

Huc adsint *mendaces filii hominum in stateris* (1) seu judiciis suis, et tria haec attente considerent, 1. quis ille sit, qui ita latet, 2. ubi, et 3. quamdiu ita delitescat: et hinc nimium illum in mundo eminendi, suaque talenta ostentandi appetitum moderari discant. O Domine Jesu, *vere tu es Deus absconditus* (2), *ponens tenebras latibulum tuum* (3); da, ut etiam mihi sint hae *tenebrae tuae sicut meridies* (4), ubi *videam vanitatem* (5), quae honoratioribus muniis inest.

Punctum II.

Latens in eo veritas. Christus etiam sic latendo, nihil in speciem agendo, sua talenta sepeliendo, et in omnium oblivione neglectus vivendo, tamen vixit perfectissime: egit omnia, imo summa: suis talentis usus est utilissime. Haec illius vita, quae in oculis mundi erat otiosa, inutilis, abjecta; in oculis divini Patris erat laboriosissima, utilissima ac summe gloriosa; quia nempe vixit, ut Pater voluit: fecit, quae Pater voluit: fuit, ubi Pater voluit; ita quidem, ut si Christus toto illo tempore aliud egisset, aliter vixisset, alibi fuisset, divini Patris voluntatem non implevisset.

Si ita est, ergo perfectio nostra non consistit in eo, ut magna (opinione hominum) opereremur: ut concionibus urbes, scientiis academias, factorum fama patriam illustremus; ut collegia, pro-

(1) Psal. 61 v. 10.
(2) Isa. 45. v. 15.
(3) Psal. 17. v. 12.
(4) Isa. 59. v. 10.
(5) Psal. 118. v. 11.

vinciam, Principum conscientias regamus, ut viri magni dicamur; minime, inquam, in hoc perfectio nostra consistit; sed in eo, ut voluntatem Dei faciamus, idest, ut in eo loco, munere et gradu perfecte vivamus, in quo et ubi nos vivere Deo placuerit. Et haec est magna illa summique momenti veritas, quam in assumpta carne Sapientia triginta annos nos suo exemplo docuit. At oppones, cur Deus has mihi dotes dedit, si iis me uti nolit? Respondeo: cur divinus Pater tot in Christum talenta contulit, si eum his triginta annis uti noluit? Verum audi: ideo tibi Deus haec naturae dona concessit, ut haberes, quae ei sacrificares. Non enim perduntur thura, quae Deo cremantur, nec dici debent latere aut negligi ejus talenta, qui etiam nihil magni opinione hominum operando facit, tamen quod Deo placuerit.

Si ergo Deus te velit in pueris docendis, in gradu Coadjutoris formati, in valetudinario, aut in alio vili officio neglectum a superioribus, contemptum ab aequalibus vitam tuam perpetuo conterere, sorte, quaeso, tua contentus vivas: procul sint querelae illae: *sum inutilis*, *sum pondus*, *ad nihil habilis*, *nihil praestare possum*. Ah! satis abunde praestat, aeterni Patris voluntatem qui complet. Aurea haec tessera: *hoc vult Deus*, sit tibi veluti clypeus, quo te adversus omnes superbiae amoris, ac propriae voluntatis impetus tuearis, omnesque praesertim de officio, loco, gradu, sanitate querelas procul repellas. O voces sono tenues, sed sensu graves! *hoc vult Deus*. O magnum verbum illi, qui Deum, non se aut mundum amat!

Et haec est illa veritas, quae extinguit vehemens illud desiderium excellendi in mundo, emi-

nendi supra alios, honoratioribus muniis aliorum aestimationem ac laudem captandi, quod quidem ingentium turbarum infelix origo est. Hinc enim nisi superiores huic appetentiae velificent, oriuntur murmurationes et querimoniae, quibus dispositionum tempore domus et literae complentur: Hinc oriuntur aemulationes et invidiae, quibus illos appetimus, quos nobis praelatos dolemus: hinc sussurationes et detractiones, quibus horum ipsorum famam et existimationem imminuere studemus. Hanc pestem qui ex animo pellit, o quam quiete vivit! Enimvero pace fruitur alteri illi coelesti non longe dissimili. Quare sicut scopus matutinae meditationis erat indifferentia ad quemvis locum, ita praesentis fructus est aequilibritas ad omne officium, utut vile et abjectum, et ad omnem gradum ac valetudinem. Quin etiam curare oportet, ut animi affectu potius ad humilia, aspera, sensibus et amori proprio ingrata, quam ad opposita propendeamus; animati exemplo Christi, qui *proposito sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta* (1).

Affectus

O Jesu humillime, licet fueris lux mundi, et lucerna ardens in domo Dei, tamen tanto tempore latuisti sub modio, et ego, *qui non nisi vapor sum ad modicum parens* (2), nihilum et peccatum, ego in orbe lucere, magnifieri et honoratioribus muniis fungi exoptem? Absit a me hujusmodi vanitas. In conspectu totius curiae coelestis detestor et execror illum inanem pruritum eminendi supra alios, sublimibus officiis superbiendi, acceptaque a coelo talenta vane jactandi. Posthac vilia munia sectabor, unice ambiam de-

(1) Hebr. 12. v. 2. (2) Jac. 4 v. 15.

litescere et cunctis ignotus vivere; voluntas tua una erit regula et norma votorum meorum.

Testes invoco coelum et terram (1). 1. quia malo esse vermiculus ex voluntate Dei, quam sine illa sublimis Seraphinus. Malo cum voluntate Dei obscuram et hominum opinione inertem agere vitam, quam sine illa vel totum terrarum orbem ad fidem convertere. 3, Malo ex voluntate Dei in vili angulo latere, quam sine illa fulgentem in coelo videri. Dummodo divino satisfaciam beneplacito, sat magnus, dives et felix sum.

« Repetantur hic affectus meditationi matuti» nae subjuncti, quaeque ibi dicuntur de loco, » hic officio applicentur ».

CONSIDERATIO

DE MORTIFICATIONE

Mortificatio est veluti forma non cujuscumque solum imitationis Christi generatim loquendo, sed et illius, quam huc usque commendavimus, indifferentiae ad omnem locum et munus, praesertim vero fructus per ultimam hodie meditationem eruendi. Etenim sine hac virtute nec Christi sectatores, nec ad quidvis indifferentes erimus; multo minus (qui vespertinae exercitationis scopus est) vitiosam affectionem illam ad consanguineos vel ad nosmetipsos aut ad aliam rem creatam e medio tollemus. Hinc patet, quantae non solum utilitatis, sed etiam necessitatis hic materiae hujus tractatio instituatur; cum haec omnia arctissimo inter se nexu copulentur. Hanc ergo virtutem ut magis *aestimemus*, magis etiam

(1) Deut. 4. v. 25.

amemus, et ardentius *appetamus*, incitamenta suggeram, in hac consideratione accurate expendenda. Primum post Christi exemplum (hoc enim prae oculis semper habendum) incitamentum est,

I. *Praestantia* mortificationis, quae ex eo patet, quod habeat magnam cum martyrio similitudinem. Nam, docente Bernardo, *genus quoddam martyrii est, spiritu facta carnis mortificare, horrore quidem mitius, sed diuturnitate molestius* (1). Et profecto *inter epulas esurire*, appetitiones reprimere, sensibus, quod appetunt, negare, quod fugiunt, obtrudere *martyrium est sine sanguine (2) carnificium est sine lictore* (3).

Forte tu quoque ex numero illorum es, qui vitam fidei causa ponere, et sterili desiderio inter Turcas aut Indos cruentam necem oppetere cupiunt. Jam vero tibi ipsi pie crudelis esto, carnem doma, appetitus coerce, et martyr eris humana aestimatione quidem minor, sed fortasse merito superior. Hinc jam mortificationis excellentiam metire.

II. Alterum incitamentum est *necessitas mortificationis*. Nam ad eam exercendam tenemur. 1. Ut *Christiani*. Cum enim sacro fonte lustrati, et christiani nomine initiati fuimus, per patrinos solemni pacto renuntiavimus carni et omnibus appetentiis ejus. Ergo qui carnem fovet, violati hujus promissi se reum constituit, seque hoc nomine indignum reddit. Idcirco hujus virtutis exercitatio est summe necessaria homini christiano.

2. Ad exercendam mortificationem adstringimur ut *peccatores*. Nam peccavimus: id testatur conscientia. Satisfaciendum esse asserit aeterna

(1) Bernard. Serm. 30. in Cant.
(2) Bern. serm. de omnibus Sanctis.
(3) Ambros. l. 2. de Cain. c. 4.

veritas; *non enim intrabit in eam* (nempe coelestem patriam) *aliquid coinquinatum* (1). Per sacram exomologesin deletur quidem reatus culpae, sed restat delendus reatus poenae temporalis aut hic per mortificationem, aut ibi per ignem. Alterutrum certum est: ergo nisi ibi ardere malis, hic anticipata solutione jugi mortificationis studio debita expungas, necesse est. Mortificatio igitur est necessaria nobis ut peccatoribus.

3. Nemini vero magis necessaria ac essentialis est mortificatio quam *Religiosis*. Quid enim aliud est status religiosus, quam sensuum, appetituum et concupiscentiae coercitio perfecta? Quid aliud agere vi regulae Religiosos decet, quam continue sibi vim inferre, soli Deo vivere, sibi et mundo quotidie mori? Nempe *abstine et sustine*, duo sunt documenta praecipua, quibus coenobitica omnis vita continetur, seu, ut clarius loquar, Religiosus est homo, qui mundo, et cui mundus est crucifixus, idest, qui contrario studio ea solum aestimat, appetit et amat, quae ille spernit, nauseat et odit: cui desipit, quod carni sapit, quique amorem proprium continenti odio persequitur. Haec religiosi status conditio est. Ex his collige, quanta religiosos viros mortificationis necessitas urgeat.

III. Tertium incitamentum est *rei aequitas*. Nam 1. aequum est, ut *sicut exhibuisti membra tua servire immunditiae et iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibeas membra tua servire justitiae ad sanctificationem* (2); ut *ubi abundavit delictum* per sensualitatem, *superabundet et gratia* per mortificationem (3). 2. Aequum est, cum corpus fuerit admissi sceleris complex idem etiam

(1) Apoc. 21. v. 25.
(2) Rom. 6. v. 19.
(3) Rom. 5. v. 20.

promeritae poenae particeps fieri 3. Aequum est, *ut qui se illicita meminit commisisse, a quibusdam etiam licitis studeat abstinere* (1). 4. Aequum denique est, te capitali odio ab illo tuo hoste, scilicet carne, dissidere, quo quidem hoste infensiorem alium molestioremque facile non invenies.

At enim inquies: quomodo odisse possum, quod amare natura cogor? Sed contra repono: et tu quomodo potes parricidam illum tuique proditorem amare, qui toties te gratia coelesti spoliavit, et in daemonis potestatem tradidit? cujus etiam insidiis blanditiisque deceptus toties Christum denuo cruci affixisti, ejusdemque nefaria caede te cruentasti? An igitur tale monstrum amare, tueri, fovere poteris?

Perpende, an aequum sit, neglecta animae cura, omnes vitae labores et vigilias in id unum impendere, ut corpori tuo adeo vili et sordido ad breve tempus bene sit? Tu idem judica, an aequum sit largiori cibo et potu, prolixiori somno, molliori lecto et vestimento hoc tinearum pabulum cum tanto spiritus detrimento fovere, ab eo procul amovere omne genus afflictationis, ut sunt jejunia, abstinentiae, cilicia, flagra; et interea immortalem animam gratiis nudam, meritis vacuam, purgantibus flammis plures annos excruciandam addicere? O putris argilla! *audi sermonem Domini. Haec dicit exercituum Dominus* (2): *sub te erit appetitus tuus, et tu dominaberis illius* (3). Haec audis, et tamen indignam huic appetitui servitutem servis?

IV. Quartum incitamentum est duplex, quae ex hac virtute percipi potest, *utilitas*. 1. Nam

(1) Greg. Magn. in Evangel.
(2) Jerem. 22. v. 29. (3) Gen. 4. v. 7.

(quod fidei dogma est) cuilibet supernaturali mortificationis actui, posito ab homine justo, respondet gradus gratiae immanentis seu sanctificantis: et cuilibet gradui talis gratiae competit gradus gloriae in coelo aeternum duraturae (1). Ergo cum continuae per diem vincendi sui carnisque mortificandae occasiones recurrant, sequitur, qui harum nullam sibi patitur elabi e manu ingentes eum gratiae gradus in hac vita, ingentes pariter gloriae gradus in altera sibi comparare, at vero qui his uti negligit, vix dici potest, quot quantosque et gratiae et gloriae gradus quotidie perdat atque profundat. Haec credis; et tamen talem ac tantam summae rei jacturam tu sciens et prudens, atque adeo ridens parvi aut nihili facis.

O prodiga coelestium anima! vel minima hujusmodi gratiarum maximi pretii est, quanti nimirum est sanguis Christi, omnia propterea, quae in mundo existunt, prae illa minoris aestimanda sunt: et tamen quot millia hujusmodi gratiarum, ut huic vilissimo corpori bene esset, stultissime sprevisti? Quilibet coelestis gloriae gradus in se continet gaudium plenitudine immensum, duratione aeternum: hoc autem tantum gaudium contempsisti prae tuo illo corpore corruptioni obnoxio. Minimus, quo sensus cohibes, actus tanti res meriti est, ut excellentia sua superet ipsam mortuorum exsuscitationem (2): tales

(1) Conc. Trid. sess. 6. can. 32. *si quis dixerit... ipsum justificatum bonis operibus... non vere mereri augmentum gratiae... atque etiam gloriae augmentum, anathema sit.*

(2) Nec mirum: illud enim esset ex gratia gratum faciente et quidem sanctificante, hoc autem ex gratia gratis data, quae etiam in peccatore esse posset, et qua, qui eam habet, ex Augustino, non solum non uti, sed etiam male uti potest.

autem actus quam saepe neglexisti, ne tuo pariter corpori incommodares!

Si, quemadmodum Adamus, ob levem gustus voluptatem inaestimabili thesauro privari deberes, quid tibi tunc animi foret? En! tot coelestium gratiae et gloriae thesaurorum irreparabilem jacturam fecisti, quot in commodum tui corporis te ipsum vincendi occasiones neglexisti. Nunc quidem inaestimabilem hanc et nunquam reparandam tot graduum gratiae et gloriae amissionem ignarus parvipendis. Verum quam aliam in articulo mortis, quam diversam in judicio, praesertim vero in purgatorio de horum dispendio sententiam feres!

2. Altera, quae ex mortificatione provenit utilitas est, per eam extingui vel saltem imminui purgatorii carceris flammas. *Cessat enim vindicta divina* (uti ait S. Anselmus), *si conversio* et solutio *praecurrat humana*. Si ergo nunc admissa expiare studueris, tunc a supplicio liber eris.

Jam autem *ibi erit una hora gravior in poena, quam hic centum anni in gravissima poenitentia* (1). Item si nunc statim contractum debitum expiare procuraveris, modico Deus, unico etiam talento contentus erit. At vero si solutionem in alteram differas, omnia omnino usque ad ultimum quadrantem tibi solvenda erunt. Nonne ergo summa stultitia est dilata in illum carcerem satisfactione, malle ibi totum solvere divinae Justitiae, quam nunc modicum pendere divinae misericordiae? Si aes alienum quinque millium aureorum unico, quem manibus tenes, teruntio dissolvere posses, an id facere vel momento differres? En! potes nunc levi impendio, et modica corporis castiga-

(1) Thom. a Kemp. libro de imit. Chr. l. 1. c. 24.

tione multa illa quae debes solvere, et moraris? Quid causae est, quod in aliis rebus tam providi, in hac vero caecutire prorsus videamur?

V. Non possum, inquies, corpus inedia macerare; obstat enim naturae constitutio. Verum non inediam a te, sed temperantiam postulo. Crede mihi, plus horroris inesse abstinentiae nomini, quam rei. Nam cur illas ciborum lautitias amore Dei fastidire nequeas, quas satur despicis, quas aeger nauseas, imo etiam horres? Cur difficillimum ac vix possibile virtuti contingat, quod necessarium saturitas et infirmitas facit? Cum animantia solis necessariis alimentis iisque simplicioribus sint contenta, cur non et Religiosus?

2. Deinde cum proximorum animae a peccati jugo non facile liberentur, nisi pro iisdem nos ipsos in mortificationis studio versatos exercitatosque divinae Justitiae offeramus, adjuro te, o vir apostolice, per sanguinem Christi, quem ille pro his ipsis animabus tam copiose profudit, *noli propter escam destruere opus Dei: noli cibo tuo perdere illum, pro quo Christus mortuus est* (1), et te ob gulae vitium indignum reddere, quo Deus velut instrumento utatur ad procurandam aliorum salutem.

3. Praeterea sicut jejunium fugat daemonem, ita saturitas Deum. Nam gulae vitio obnoxii inepti fiunt ad eam cum Deo familiaritatem habendam, qua ii fruuntur, qui in mysticam cellam vinariam admissi sunt; cum surgentes e ventre immodici vapores obnubilent mentem, eamque divini luminis incapacem reddant. Atque hinc tantumdem mentis semper deperditur, quantum quis cibis afficitur. Quid enim Deo et ventri?

(1) Rom. 14. v. 15. et 19.

Uno verbo: qui hoc vitium non emendat, is de perfectione desperet.

Contra vero *tantum virtuti adjicies, quantum voluptati detraxeris* (1), *tantumque proficies, quantum tibi* hac in re *vim intuleris* (2); nam *quantum caro per inediam magis atteritur, tanto spiritus amplius roboratur* (3). Igitur vince gulam, et reliqua vitia facilius superabis. Certe, licet nulla alia post mortem timenda foret poena, soli etiam morbi, qui in hac vita ex intemperantia sequuntur, nobis abstinentiam persuadere, et mortificationis aestimationem ac studium commendare deberent.

VI. At non possum, ais, tergum flagellis, lumbos ciliciis, corpus duriori lecto ac breviori somno atterere. Verum si brevem hunc ac moderatum dolorem perferre nequis, quomodo purgantes flammas sustinebis? Sententia lata est: peccatum puniri debet, aut a Deo per vindictam, aut ab homine per poenitentiam: aut satisfaciendum in hoc mundo, aut ardendum in purgatorio .... Quid eligis? .... Ergo, ut corpori ad breve tempus hic bene sit, anima tamdiu ibi crucietur? Ergo, ne corpus bruta voluptate careat, aut levem molestiam sentiat, anima post mortem tamdiu visione beatifica privetur, atque admissa in coelestem patriam totidem gradibus minus fruatur Deo, minusque eum diligat, quot occasiones se vincendi neglexerit?

Finge, te vita concessisse, et justo Dei judicio ad lustralem illum carcerem condemnatum fuisse, quid, quaeso, sub primum ingressum sentires de illis tuis sensuum illecebris, ob quas tot tantae-

(1) Seneca epist. 13.
(2) Th. a Kemp. de imit. Chr. l. 3. c. 25.
(3) Idem l. 2. c. 12.

que poenae illae essent sustinendae? quod tunc judicium de vitae asperitate, de corporis afflictione et appetitus coërcitione ferres? Ah insanum te, si modo non agas, quod tunc egisse volueris.

Si damnatorum aliquis ex inferis emitteretur, o quibus quantisque cruciatibus suum ille corpus esset castigaturus, tum ne denuo ejus blanditiis seductus in inferos deturbaretur, tum ut Justitiae vindicativae satisfaceret. Quidni tu idem modo facias, ne tartari flammas pridem meritus, eo tandem praecipiteris. Ergone minus beneficium sit, inferni poenas meritum illuc non deijci, quam dejectum inde rursum liberari? Ah! *vere nos ipsos decipimus per inordinatum amorem, quem ad carnem habemus* (1).

Haec charitas, ait Bernardus, *qua corpori ita parcimus, destruit charitatem. Talis misericordia crudelitate plena est; quia videlicet ita corpori servitur, ut anima juguletur. Qualis enim misericordia est, ancillam reficere, et dominam interficere* (2)? Itaque ex Apostoli monitu *semper mortificationem Jesu in corpore nostro circumferamus, ut et vita Jesu manifestetur in corporibus nostris* (3). Ad id nos incitet mortificationis praestantia, necessitas, aequitas, utilitas; quae quadruplex erant hujus considerationis argumentum.

(1) De imit. Chr. l. 1. c. 24.
(2) Apol. ad Guil. Abbat.
(3) 2. Cor. 4. v. 10.

EXAMEN

CIRCA EAMDEM VIRTUTEM

Mortificatio est virtus moralis tum appetitus internos animae, tum sensus externos corporis moderans secundum dictamen rationis. Est ea ille *gladius ex utraque parte acutus*, Apocalypsis 1. descriptus, *pertingens usque ad divisionem animae ac spiritus, compagum quoque ac medullarum* (1); quia in spiritum aeque ac in corpus, sive non minus in affectiones, quam in sensus vim suam exerit ac protendit. Et hinc dividitur in *internam* et *externam*: illa appetentias animae, haec moderatur corporis sensus. In hos autem duplici modo exercetur, altero quidem *negativo*, periculosas carni voluptates interdicendo: altero autem *positivo*, voluntarias illi asperitates imponendo. Cum de mortificatione interna seu appetituum animae alibi jam egerimus, materia hujus examinis solum erit *externa* sensuum castigatio, praecipue tactus et gustus.

I. Haec ad tres *gradus* revocari potest. Nam 1. hujus virtutis vere studiosus, carnis, commoditatum, sensualitatis, praecipue gulae est osor acerrimus, et implacabilis amoris proprii hostis. Hinc flagellis, ciliciis, duriori lecto, vigiliis tantum in se saevit, quantum per obedientiam et discretionem licet. Ad alimenta tanquam ad medicamenta accedit: rejectis melioribus cibis, etiam ex vilioribus tantum sumit, quantum conservandis viribus post multas preces necessarium esse intellexerit. Extra prandii vel coenae tempora nihil cibi aut potus admittit. Ad merendulas, convivia,

(1) Hebr. 4. v. 12.

similiaque symposia non accedit, nisi vel obedientia, aut christiana prudentia omnino invitum cogat.

2. In situ, victu, vestitu, habitatione, quantum per discretionem licet, semper eligit, et prensat, quod durius, vilius, molestius, et amori proprio magis contrarium est. Suos sensus semper et ubique et in omnibus, praecipue pruritum videndi, audiendi, sciendi, narrandi nova et curiosa saeverissime continet, grata eis negando, ingrata obtrudendo: praeterea stando, sedendo, flectendo, cubando molestiorem corporis situm constanter quaerit, nullamque occasionem se in minimis et obviis quibusvis rebus mortificandi et vincendi negligit. Quare perpetua summaque cura invigilat, ne ullum temporis momentum elabatur sine aliqua sui victoria; ut sic per continuam sui ipsius mortificationem perpetuum sui ipsius sacrificium et holocaustum divinae Majestati offerre possit.

3. Strenue ac semper laborat: nunquam est otiosus, illamque etiam satisfactionem ac delectationem, quam vacua curis ac laboribus mens ex quiete ac dulci animi collectione percipit, Deo (siquidem obedientia id exigat) libenter sacrificat. Proinde quantum per vires et ordinatam sui charitatem licet, nullum, quod a Superioribus defertur, officium recusat: illa vero munia prae aliis libentius obit, quae, utpote molestiora ac viliora, alii refugiunt, vel quibus alias occupandi essent illius adversarii et malevoli oblocutores. Et hi sunt tres praecipui mortificationis externae gradus. Nam de sacrificio illius rei creatae, quae princeps perfectionis nostrae obstaculum est, nosque a Deo prae aliis fortius sejungit, in meditatione vespertina agemus. Examina proinde, an et qualem ex his gradum hactenus conscen-

deris: quibusve mediis posthac, ut eos conscendas, niti velis. An etiam tu cum Apostolo dicere queas: *quotidie morior* (1).

II. Porro *modus* in ejus exercitio servandus debet esse 1. *constans*, 2. *prudens*. *Constantiam* obtinebis sequentibus mediis. 1. A facilioribus incipias, et paulatim ad magis ardua progrediaris. 2. Pie te ipsum decipias, et hanc vel illam corporis castigationem in praesens solum ad unum vel alterum diem aut etiam horam continuare decernas, mentem a secuturo tempore abstrahendo. 3. Allata in praecedenti consideratione incitamenta, uti et inconstantiae damna crebro considera; alioquin non solum omnis jam toleratus hac in re labor fructu privabitur, sed qui etiam in arduo hujus virtutis exercitio suscipi in posterum debet, defectu habitus et divinae unctionis duplo major difficiliorque evadet. Verum non solum constans, sed

2. Praeterea etiam *prudens* esse debet sese castigandi modus. Talis autem ut sit, sequentes regulae erunt observandae. 1. *Regula*. Ex mente S. Thomae aliorumque Patrum, praesertim Hieronymi illae mortificationes corporis sunt vitiosae, quae vel suapte natura, vel ex peculiari habitudine eas usurpantis vim habent mortis intra breve tempus illi accersendae: aut periculoso vel gravi morbo hominem prosternendi: aut illius vires et valetudinem plus quam mediocriter labefactandi. Dico, *plus quam mediocriter*; nam si subitum et grave corporis detrimentum absit, nec aliud quidquam incommodi castigatio illa afferat, nisi quod vires paulatim *aliquantum* alterit, brevioremque aliquot annis vitam reddit, nihil est, quamobrem

(1) 1. Cor. 15. v. 31.

lentum hoc vixque sensibile vitae dispendium rigor nimius atque imprudens videri debeat; uti P. Alphonsus Rodriguez auctoritate, exemplis et ratione efficaciter probat *in exercitio perfectionis part*. 3. *tract*. 5. *c*. 17.

Secunda Regula. Illae quoque afflictationes vitiosae sunt, quae reliquarum virtutum exercitio *notabile* impedimentum afferunt, nosque *notabiliter* minus habiles reddunt obeundis functionibus illis, quae vel propriae nostri status sunt, vel magis utiles illa ipsa peculiari castigatione corporis, qua earumdem functionum exercitium impediretur. Dixi: *notabile* impedimentum. Nam si difficiliorem tantum et minus commodam homini operationem reddat, nulla talis obstaculi habenda erit ratio. Quare sedulo dispiciendum, an ejusmodi difficultas ipso usu et consuetudine mitescat; simulque cavendum erit, ne sanitatis laedendae, aut muneris melius exequendi obtentu amor proprius nobis illudat.

Tertia Regula. Rigor operum poenitentiae respondere debet viribus corporis, numero et gravitati peccatorum, nec non divino impulsui, quo quis ad ea exercenda moveri se sentit. Curandum tamen semper erit, ut doloris sensus in carne tantum resideat, nec penetret ossa cum infirmitatis periculo. Hinc ordinarie abstinendum ab iis erit, quae cruorem proliciunt. Cumque vel per defectum, vel per excessum hac in re facile peccetur, adhibendum erit consilium conscientiae arbitri. Ceterum *debet homo habere corpus suum sicut aegrotum, cui etiam multum volenti inutilia sunt neganda, utilia etiam nolenti injungenda* (1). Quaere proinde, an et quomodo assignata prius

(1) Bern. Epist. ad Fratres de monte Dei.

media, basque regulas in usum deduxeris. Insuper statue, quoties quamque acriter lumbos cilicio, tergus flagello, carnem duriori lecto macerare constituas. Determina quantitatem, et qualitatem ciborum et potus quibus deinde utaris. Decerne, quantum somno detrahere velis. In exequendis autem conceptis a te secundum prudentiae regulas propositis constans esto, memor illius coelestis moniti: *non fatigemini animis vestris deficientes* (1); *ne perdatis quae operati estis, sed ut mercedem plenam accipiatis* (2).

III. Ceterum circa haec omnia *notandum* 1., mortificationem externam esse adhibendam solum *ut medium* perveniendi ad internam, et solummodo tamquam subsidium acquirendi perfectionem ac sanctitatem veram, quae in interiori appetituum coercitione consistit.

Notandum 2. Corporis asperitates, nisi eo, quo dictum est, tendant, et nisi sint cum spiritus mortificatione conjunctae, neque magnum habere meritum, neque magnam utilitatem; quin imo gravissimis patere illusionibus, quarum periculosissima est superbia, qua quis propterea sanctiorem se ac aliis meliorem ac perfectiorem reputat; ac si in his omnis sanctitas ac perfectio posita foret; cum tamen non nisi via sint et adjumentum, quibus ad sanctitatem pervenimus.

Notandum 3. Assuetas asperitates constanter quidem, non tamen ita pertinaciter esse usurpandas; ut illas nulla ratione adacti relinquamus vel intermittamus, nec tunc etiam cum charitas, obedientia, urbanitas agendi rationem mutari jubent.

(1) Hebr. 12. v. 3. (2) 2. Joan. v. 8.

Examina itaque: an haec de externa mortificatione sensa animo alueris: vel an non etiam tu uno vel altero ex indicatis erroribus fueris imbutus. Porro relatos tres mortificationis externae *gradus* qui *constanter* et *prudenter* conscenderit, is cum Apostolo gloriari poterit: *ego stigmata Jesu in corpore meo porto* (1), *et adimpleo ea*, *quae desunt passionum Christi in carne mea* (2).

MEDITATIO III.

DE ASCENSV CHRISTI IN TEMPLVM

Monitum

« Scopus hujus meditationis est, generoso co-
» natu abrumpere omnem minus ordinatam affe-
» ctionem 1. erga parentes et consanguineos: 2.
» erga se ipsum carnisque commoda: 3. erga aliam
» demum quamcumque rem creatam, quae com-
» mendatae hactenus indifferentiae obstaculo est,
» cuique cor tenacius adhaeret. Ut sic omnibus vin-
» culis soluti, plene ad quidvis indifferentes simus,
» paratique ad eligendum id, quod a nobis eligi
» voluerit Deus, ipsum etiam statum religiosum;
» vel si uni illorum jam adstricti vivimus, ad con-
» scendendum in eo sublimiorem illum perfectio-
» nis gradum, ad quem divino Spiritui vocare nos
» placuerit, sacrificando illam minus ordinatam
» affectionem aut creaturam, cui mens adhaeret
» magis. Tria ad id nos impellent motiva, 1.
» exemplum Christi, 2. spes praemii, 3. timor
» poenae. »

(2) Gal. 6. v. 17. (2) Coloss. 1 v. 24.

Punctum I.

Exemplum Christi. Certum est, sanctissimos Christi parentes ob summas tum gratiae tum naturae dotes fuisse omni amore dignissimos. Certum est, Christum eos tenerrimo ac intensissimo affectu complexum fuisse; adeoque etiam certum est, hanc ab iis separationem in se difficillimam ac durissimam extitisse. Et tamen obedientissimus Servator, vix intellecta divini Patris voluntate, neglectis omnibus, quae domus paterna suppeditabat, commodis: spreto omni illo, quod notorum et affinium consuetudo afferebat, solatio: licet cognosceret dolorem, qui ex ejus absentia carissimis parentibus crearetur, eosdem insalutatos deseruit: in templum, quo vocabatur, se promptum ad omnia contulit: ibique omnium egens, Patris servitio se totum quantum mancipavit: relicto nobis insigni documento, carissima quaeque, sublato omni impedimento, sacrificanda esse omnium Creatori, ut primum eum id velle constiterit.

Hic tu quereris et vehementer expostulas ardua nimis ac longe difficilia a te peti; dum hujus vel illius N. rei sacrificium petitur. Verum intende oculos in Christum: compara tuos consanguineos, aut illam, erga quam adeo afficeris, rem creatam cum Parentibus Christi: compara tuas ista amandi rationes cum iis, quas habuit Christus: confer vitiosum tuum affectum, quo te ipsum tuasque commoditates amplecteris, cum sanctissimo illo amore, quo Salvator erga se ipsum et debita Humanitati suae commoda ferebatur. O quanta inter haec multiplici ex capite discrepantia intercedit! Et tamen ille haec omnia ad primum divini Patris nutum sacrificavit; et tibi grave accidat, vi-

tiosam hanc summeque noxiam tibi affectionem aeterno cum merito eidem victimam immolare?

At oppones: parentum amor stare etiam potest cum divino. Equidem stare potest, sed non stabit saltem in animo ad sublimiora vocato; talis enim in poenam neglectae vocationis incurret periculum lapsus gravioris ac aeternae salutis. Christus humanae redemptionis opus inchoaturus Matri tam sanctae, tam carae valedixit; et tu in sinu matris Prophetam et Apostolum agere cupis? Scias, naturae hoc consilium esse, non gratiae. Ah! *inimici hominis domestici ejus* (1), hostes eo periculosiores, quo blandiores, quorum consilia suum bonum, non tuum, se, non Deum spectant.

Praeterea cum Christus, ut vocanti aeterno Patri morem gereret, etiam innocentissima patriae domus commoda reliquerit, probrum foret ob affectum nimiumque erga se suaque commoda amorem a perfectiori Christi sequela retrahi et absterreri. Absit a me, o Domine, tam iniqua tecum agendi ratio. En indifferentem me ad omnem statum, et in electo jam statu ad omnem perfectionis gradum. Fixum est: inordinatum illum, qui meum cor tecum dividit, affectum hodie exuam: hujus N. rei creatae sacrificium erit sanctioris vitae auspicium.

Punctum II.

Spes praemii in hac etiam vita per hoc sui holocaustum obtinendi. Hoc consistit 1. in certa quadam animi pace, *quae exsuperat omnem sensum* (2), et quae coelestis illius, qua Beati fruuntur, tranquillitatis praenuntia est. Cum enim talis omnem turbationis fontem amorem scilicet proprium, ejus-

(1) Matth. 10. v. 36.

(2) Phil. 4. v. 7.

que vitiosos affectus sustulerit, statim in ejus animo oritur pax summa et tranquillitas vitae.

2. Consistit in intima familiaritate et amica consuetudine cum Deo; cum enim sublatum sit illud obstaculum, nimirum res illa creata, quae cor humanum a suo Creatore procul sejunxerat, et gratiarum fontem praecluserat; divinae tres Personae ad illud *venientes*, ibique *mansionem facientes* (1), se suosque thesauros summa liberalitate tali animae communicant, eamque coelesti ac suavissima dulcedine complent.

3. Consistit in singulari quadam providentia, qua benignum Numen ejusmodi mentes speciatim fovet, tutatur et regit, atque curat, *ut iis omnia cooperentur in bonum* (2). Cum enim eae se totas Creatori committant, omnem solicitudinem projicientes in illum; hinc etiam Deus, qui numquam se a creatura vinci permittit, singulari pariter providentia earum bono invigilat, *faciens* vel cum *ipsa tentatione proventum* (3).

Uno verbo: quod olim Dominus Abrahamo Isaacum immolaturo, idem etiam tali homini promittit: nempe *quia fecisti hanc rem*, *et non perpercisti* (4) huic sinistrae affectioni tuae, ideo te multiplici benedictione etiam in terris beatum reddam. Et profecto coelestis quaedam prudentia, singulare quoddam orationis donum, mira in adversis constantia, stupenda in subitis casibus animi praesentia, multiplex animarum fructus, prompta denique in virtutis exercitio agilitas charismata sunt, quibus hujusmodi homines donantur.

Jam autem compara haec omnia coelestia dona cum illa delectatione, quam a tuis consanguineis, ab illa re creata, aut ab illis commodis interdum

(1) Joan. 14. v. 23. (2) Rom. 8. v. 28.
(3) 1. Cor. 10. v. 13. (3) Gen. 22. v. 12.

percipis; et vide, an non amentia sit, ob vilem, tenuem et brevem ejusmodi gustum tot tamque ingentibus summeque pretiosis animae deliciis, dotibus ac ornamentis nuncium remittere. Si enim insania est, malle arcam circumferre lapidibus quam auro plenam; si stultitia, oblatam nolle gemmam accipere, ne clausum manibus vitrum abjicere cogaris; quid erit, nolle creaturam relinquere prae Creatore, et malle carere Deo, quam luto? Quid enim est illa appetitio aut alia res quaevis, cui cor tuum inordinato affectu vehementer adhaeret, nisi lutum et palea flammis digna? . . . .

O Domine! confusio cooperit faciem meam, dum hanc meam stultitiam considero. Res nullius momenti fascinarunt mentem meam, eamque miserae servituti manciparunt. Sed deinceps meliora. Decerno hanc pravam affectionem N. *sacrificare tibi in hostiam laudis* (1). Spes bonorum per hoc sacrificium meique victoriam jam nunc consequendorum acri mihi stimulo sit.

Punctum III.

Poenae secus incurrendae. Hae sunt 1. Jactura magnarum et plurium gratiarum, quae rebellibus ejusmodi animabus subtrahentur: 2. tentationes gravissimae, quarum furori eae relinquentur: 3. inveteratus tepor, in quo usque ad mortem computrescere sinentur: 4. variae adversitates, quibus exagitari permittentur, armante Deo omnem creaturam ad ultionem crudae illius repulsae, qua illi hujus vel illius N. rei sacrificium denegatur.

Praeterea Deus tali homine, qui divino impulsui obstinate resistit, suumque cor Deum inter et

(1) Ps. 115. v. 17.

mundum partiri cupit, non utitur tamquam instrumento ad operandum aliorum salutem. Ejus vox clamantis, seu exhortantis non erit *vox confringentis cedros* (1); quia non est *vox virtutis* (2), sed solum *aes sonans et cymbalum tinniens* (3).

Ad haec talis *sepulcrum* erit *dealbatum* (4), foris praeferens speciem boni Religiosi, intus autem plenum pravis affectibus, a quibus veluti pila sus deque et quoquoversus agitabitur. *Ipsa oratio ei fiet in peccatum* ob subtractam bene orandi gratiam. *Diabolus stabit a dextris ejus*, in omnem nocendi occasionem intentus. *Fient dies ejus pauci*, si non numero annorum, saltem meritorum. *Episcopatum ejus accipiet alter*; idest, illa gloriae stola, thronus et corona eidem in coelis parata, eo rejecto alteri conferetur. *Noluit benedictionem* huic sui ipsius victoriae annexam, *et elongabitur ab eo: dilexit maledictionem* delicatis ejusmodi suique amatoribus intentatam, *et veniet ei* (5).

Contemptiones et dolores erunt *pars haereditatis* ejus (6), eo quod recusaverit Numini immolare illud punctulum honoris, illasque illecebras corporis, quarum sacrificium Deus toties voluntatem impellens ab eo petierat. Insuper morbis in poenam gulae aliarumque sensualitatum diu graviterque vexabitur. Consanguinei, quorum amore noluit Deum invitantem audire, erunt ipsi oneri et probro. Ipsis benedictionibus ejus maledicet Dominus, idest, ipsae etiam virtutes ejus Deo minus gratae erunt; quia in iis invenitur voluntas propria, utpote exercitis extra illum, ad quem a Deo vocatur, statum. Verba illa: *vocavi te, et renuisti: extendi manum meam, et non aspexisti* . . .

(1) Psal. 67. v. 34.
(2) Ibid.
(3) 1. Cor. 13. v. 1.
(4) Matth. 23. v. 27.
(5) Psal. 108. v. 6. et seq.
(6) Ps. 15. v. 5.

nunc *et ego ridebo, et subsannabo* (1), tanquam, fulmen, aures misero ferient et perpetuo conscientiam cruciabunt.

Affectus

Credo, Domine Jesu, quod ille, *qui amat patrem aut matrem plus quam te, non sit te dignus* (2). Credo, *quod nemo possit duobus dominis servire, Deo et mammonae* (3), amori proprio et gratiae. Credo, eum, *qui non est tecum, contra te esse, et qui non congregat tecum, spargere* (4); adeoque te ab eo, qui tibi denegat cor totum, nec dimidium accipere, et aversari illum, qui *claudicat in duas partes* (5), et tentat una simul conjungere Christum et Belial, Arcam et Dagon.

Et hinc, o Domine, timeo poenas illis intentatas, qui tibi ad perfectiora vocanti resistunt: qui tuum exemplum imitari, teque ducem propius sequi renuunt, et cor tecum partiri volunt. Vereor illa sacrae scripturae verba: *movebo candelabrum tuum de loco suo* (6); *auferam a te regnum Dei, et dabo genti* (socio) *facienti fructus ejus* (7). Timeo, ne etiam ego aliquando ab Angelo Custode audire merear illud Samuelis: *pro eo ergo quod abjecisti sermonem Domini*, ejus nutui repugnando, *abjecit te Dominus* (8), *ne sis ex semine virorum illorum, per quos fiat salus in Israël* (9). Series gratiarum tibi destinatarum alteri dabitur meliori te. Haec, inquam, timeo, ne et ego aliquando audire debeam. Quod enim innumeris contigit, etiam mihi

(1) Prov. 1. v. 26.
(2) Matth. 16. v. 37.
(3) Matth. 6. v. 24.
(4) Matth. 12. v. 30.
(5) 3. Reg. 18. v. 21.
(6) Apoc. 2. v. 1.
(7) Matth. 21. v. 43.
(8) 1. Reg. 15. v. 23.
(9) 1. Mach. 5. v. 62.

evenire posset. Quis enim scit, an non etiam ego illorum ex numero sim, qui nisi fiant sancti, erunt reprobi; quique in coelo, nisi fuerint primi, erunt nulli.

Oh quis dolor olim animum cruciabit, dum mihi morituro, vel judicando ob oculos ponetur ingens ille gratiarum, donorumque coelestium numerus, quibus me Deus cumulasset, si eidem hujus vel illius N. rei sacrificium obtulissem; si vocanti obtemperassem, et illa creatura me abdicassem, atque hanc de me victoriam retulissem. O maledicta affectio! tunc ingemiscam, quae me Christo tam dissimilem reddidit, tot praemiis spoliavit, meque in tot tantasque poenas conjecit. O mi Jesu, tu in templo exemplar fuisti mentis, quae docilis sequitur divinae vocis instinctum et norma perfectae abnegationis sui, animique omni terrena appetitione vacui. O quantopere aliquando tuum hoc exemplum me confundet!

At vero nunc statuo, te imitari. Ita est: per hujus N. creaturae sacrificium, per hanc N. mei victoriam, per hunc N., quem a me petis actum heroicum, sanctiori vitae initium dabo. Ecce me indifferentem ad omnia, ad quemvis statum, aut in electo jam statu ad quemvis perfectionis gradum, quemcunque demum me conscendere volueris. Solum notam fac mihi voluntatem tuam.

Admonitio

« Ad majorem primae meditationis crastinae » fructum conferet plurimum, si hodie legatur » §. I. lectionis spiritualis pro die crastina assi- » gnatae. »

DIES SEXTA

MEDITATIO I.

DE DVOBVS VEXILLIS CHRISTI ET LVCIFERI

Punctum I.

Considera I. belli finem, quem ducum uterque hac sua expeditione intendit. Lucifer enim *habens iram magnam* (1), et assidue *quaerens, quem devoret* (2), *non venit, nisi ut mactet, et perdat* (3), nosque *mittat in lacum irae Dei magnum* (4). Nam cum ille non possit esse particeps nostrae gloriae, vult nos habere socios suae poenae et cum fuerit coelo expulsus, ferre nequit in sedibus, quas ille cum sociis vacuas reliquit, hominem longe se inferiorem collocari. Igitur aeternam totius generis humani ruinam immani rabie appetit, qua potest ope urget, omnique arte tum per se tum per suos promovet; nihilque intentatum relinquit, ut nos coelestibus illis sedibus extorres tartari ignibus mancipemur. Idque agit duplici *odio* inflammatus: in primis *Dei*, quem debito honore suarumque creaturarum obsequio privatum cupit: deinde *hominis*, in quo Creatoris imaginem odit et aversatur, et cui felicem illam invidet beatitatem.

Contra vero Christus gloriae divinae ac salutis humanae reparationem unice spectat; *venit enim quaerere, et salvum facere, quod perierat* (5): *venit, ut mortales vitam habeant* (6): venit, *dare animam suam redemptionem pro multis* (7); imo non

(1) Apoc. 12. v. 12. (2) 1. Petr. 5. v. 8. (3) Joan. 10. v. 10.
(4) Apoc. 14. v. 19. (5) Luc. 19. v. 10.
(6) Joan. 10. v. 10. (7) Matth. 20. v. 28.

solum multos, sed *omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire* (1). Hunc in finem *maxima et pretiosa nobis promissa donavit, ut per haec efficiamur divinae consortes naturae* ac felicitatis : *fugientes ejus, quae in mundo est, concupiscentiae corruptionem* (2). Haec unica votorum ejus meta: hic omnis laborum ejus ac aerumnarum est scopus, nempe *sanctificatio et redemptio nostra* (3). Quo facto monemur ut non solum perfectionem propriam, sed etiam salutem alienam modo statui nostro conveniente pro viribus procuremus.

Id enim suadet 1. *Luciferi rabies*, qua in mortalium perniciem totis viribus incumbit. Turpe enim foret, Luciferum ejusque asseclas plus agere ad perdendas tot animas, quam nos ad easdem salvandas. 2. Id a nobis poscit *exemplum Christi*, qui ut nos aeternis suppliciis ereptos coelo transmitteret, triginta trium annorum spatio tot miserias et calamitates, tot injurias et tormenta, eaque non minus infamia quam cruenta toleravit. Probrum quippe foret, nos illorum ruinam desides spectare, pro quibus Homo-Deus infami ligno affixus, duos inter latrones suum emisit spiritum. 3. Tertium incitamentum est zeli animarum summa *excelsitas* ac ingens *utilitas*; quae omnia fusius in assignata pro praesenti die spirituali lectione loco repetitionis alias instituendae declarabuntur.

O mi Jesu, tibi servire, regnare est. Sicut jam olim sacro fonte lustrandus, ita nunc iterum renuncio Satanae et omnibus pompis ejus. Renovo conceptum in meditatione de Regno Christi propositum. Fixum est: sequar te, quocumque ieris.

(1) 1. Tim. 2. v. 4. (2) 2. Petr. 1. v. 4.
(3) 1. Cor. 1. v. 30.

Tuis sub signis merebor, et laborabo *sicut bonus miles Christi* (1). Non solum perfectioni propriae, sed etiam procurandae saluti alienae me sedulo impendam, indifferens ad omnem, quo id perficere me jusseris, modum, et quem mihi tempore electiônis indicare dignatus fueris.

Punctum II.

Considera *armorum discrepantiam*, quibus ducum uterque bellum hoc gerere consuevit. Nam in primis sicut olim illud naturae monstrum Goliath *gladio, hasta et clypeo* (2) armatus in campum processerat; ita quoque Lucifer triplici milite stipatus in aciem progreditur, nempe *concupiscentia carnis*, *concupiscentia oculorum, et superbia vitae* (3). Avaros opibus, superbos honoribus, delicatos sensuum illecebris allicit et invitat. Divitiae, dignitates, et deliciae sunt illicia, quibus incautos nos veterator ille in paratas jam insidias pertrahit. Hae illae sunt compedes, quibus idem mortales turmatim in tartara praecipites agit. Haec arma, quibus Satan coelum impugnat, animas perdit, Deique regnum tam foede depopulatur.

Contra vero sicut olim David *in funda, et lapide, et baculo praevaluit adversus Philistheum* (4); ita quoque Christus paupertate, contemptu et aerumnis comitantibus in arenam descendit suos hostes profligaturus. His tribus utitur tanquam aptissimis debellando daemoni instrumentis. Haec arma quibus gloriam divini Patris reparare, et perditam profligatamque humani generis salutem instaurare constituit.

Quis ergo christianus non summo odio averse-

(1) 2. Tim. 2. v. 3.
(2) 1. Reg. 17. v. 45.
(3) 1. Joan. 2. v. 16.
(4) 1. Reg. 17. v. 40. et 50.

tur terrae divitias, mundi honores, carnis illecebras? cum sint illae hamus, venabulum, et laqueus quo Lucifer incautas hominum mentes in perniciem trahit. E contrario quis non aestimet, amet ac appetat contemptiones, pauperiem et dolores; cum sint praestantissima procurandae beatitatis subsidia?

Praeterea hi tres Christi comites ejusdem cum particulis sanctae Crucis meriti, dignitatis ac pretii sunt; cum etiam illi sanctissimo Servatoris attactu et usu ad altiorem ordinem fuerint elevatae. 2. Quin imo majorem hi, quam illae nobis afferunt utilitatem; per hos enim a vitiis abstrahimur, mundi vanitatem dedocemur et Salvatori similes efficimur. 3. Ingens insuper sub his latet unctio et suavitas. Nam mentem summe tranquillant, animas super res creatas attollunt, intellectum coelesti lumine complent, voluntatem mira dulcedine perfundunt.

O mi Jesu, exime tandem aliquando mentibus humanis alte impressas opiniones, quibus falso sibi persuasum habent, paupertatem, contemptum ac tolerantiam esse magnas hujus vitae miserias. Potius constantem nobis rerum illarum aestimationem insere, amorem instilla, ac desiderium inde, tanquam erga res a te ipso ad supernum ordinem elevatas.

Punctum III.

Considera *morum diversitatem*, quibus ducum uterque praeditus est. Lucifer fumanti ac igneae insidens cathedrae, visu torvo et aspectu terribilis, *venite*, clamat, *venite, impleamus domos nostras spoliis* (1), *et gloriemur in multitudine divitiarum* (2): *coronemus nos rosis: nullum sit pratum*

(1) Prov. 1. v. 12. et 13. (2) Psal. 48. v. 7.

quo non pertranseat luxuria nostra: ubique relinquamus signa laetitiae nostrae (1). *In coelum conscendamus: super astra Dei exaltemus solium nostrum: ascendamus super altitudinem nubium: similes simus Altissimo* (2). Haec monitá atque istius nequissimi ducis adhortationes sunt: superbia, pravus sui amor, commodorum appetentia, habendi cupiditas omnium ejus insidiarum infelix principium et finis sunt. Turbatio, anxietas inquies, timor et desperatio omnium ejusdem motionum tristissimi effectus. Ex his autem signis hostis tartareus facile dignosci potest.

Contra vero *cum Jesum nomino, hominem propono mitem et humilem corde, benignum, sobrium, castum, misericordem, omni denique sanctitate et honestate conspicuum* (3); *qui calamum quassatum non conterit, et linum fumigans non extinguit* (4); *qui non est tristis neque turbulentus* (5) (*non enim habet amaritudinem conversatio illius nec taedium convictus illius*) (6): sed *bonus et suavis est*(7), *creans laetitiam et gaudium* (8); *qui quasi lux splendens* (9), *in tenebris est lumen rectis* (10), *stillans super eos dulcedinem* (11), *et faciens pacem* (12); cujus doctrinae hoc compendium est: *abnega temetipsum* (13), *relinque omnia* (14): *renuncia omnibus: recumbe in novissimo loco* (15): abstine, sustine. Animi demissio, sui castigatio, paupertas rerum sunt veluti scopus, quo immissi ab eo impulsus tendunt, quas laetitia, quies, se-

(1) Sap. 1. v. 8. et 9
(2) Isa. 14. v. 13.
(3) Bern. Serm. 25. in Cant.
(4) Isa. 42. v. 3.
(5) Ibid. v. 4.
(6) Sap. 8. v. 16.
(7) Sap. 12. v. 1.
(8) Sap. 8. v. 16.
(9) Prov. 4. v. 18.
(10) Psal. 111. v. 4.
(11) Amos. 9. v. 13.
(12) Isa. 45. v. 7.
(13) Luc. 9. v. 23.
(14) Matth. 19. v. 21.
(15) Luc 14. v. 10.

renitas, fiducia et fervor arctissimo inter se vinculo comitantur.

Proinde sicut priora illa maligni spiritus, ita haec posteriora boni Angeli indicia sunt. Jam autem haec spiritus discernendi ars in electionis negotio non minus utilis, quam necessaria est. Ipsa vero haec morum utriusque ducis diversitas magno nobis incitamento esse debet, rejecto cum indignatione Lucifero, Christi vexilla sequendi.

Affectus

Credo, Domine Jesu, quod a Patre aeterno *constitutus sis rex super Sion* (1) et *dux super Israël* (2), quod tu sis filius ille dilectus, quem nos ille audire, et cujus vestigia nos sequi jubet. Credo, quod *non sit in aliquo alio salus* (3), praeterquam in te, cui servire regnare est, et sub quo praeliari triumphare est. *Tuam igitur militiam profiteor, tibi nomen do, daemoni denuncio perpetuas inimicitias, renuncio omnibus illius pompis ac voluptatibus. Absit ut vili mercedula sollicitatus deficiam ad eum, a cujus tyrannide tuo sanguine me redemisti* (4).

Credo, Domine, quia tu id affirmasti, *beatos esse pauperes: beatos, quos oderint homines, et ejecerint tanquam malum* (5): *beatos, quibus maledixerint alii et quos persecuti fuerint, et adversum quos dixerint omne malum, mentientes* (6). *Beatos* denique, *qui sufferunt tentationem* (7); *quoniam, quod est honoris, gloriae et virtutis Dei super eos requiescit* (8).

(1) Psal. 2. v. 6. (2) 2. Reg. 5. v. 2. (3) Act. 4. v. 12.
(4) S. Cyprian. de duplici martyrio ad Fortunatum.
(5) Luc. 6. v. 20. et 22. (6) Matth. 5. v. 11.
(7) Jac. 1. v. 12. (8) 1. Petr. 4. v. 14.

Contra vero credo, *vae fore divitibus* : *vae iis, qui saturati sunt*: *vae quibus benedixerint homines*: *vae qui hic habent consolationem suam*; ibi enim *esurient, et sitient: lugebunt, et flebunt* (1). Haec firmissimo assensu credo, quia tu qui falli et fallere nullo modo potes, id confirmasti.

Et hinc rejicio, aversor et fugio divitias, honores ac sensuum illecebras tanquam illicia Luciferi propria, et tuis moribus summe contraria. Contra vero aestimo, amo et appeto paupertatem, contemptus et aerumnas tanquam media perfectioni obtinendae aptissima, a te sanctificata, et ad supernum quemdam ordinem elevata. Nam quid prodest, divitem, honoratum, felicem in terris vixisse, si hac ratione ultimo fine meo amisso, cum Lucifero damnor? Contra vero quid nocet, contemptum, pauperem ac miserum hic tabuisse, si hoc medio tamquam bonus Christi miles coelesti corona donor? Pudet me mei, quod hactenus turpi errore deceptus, ea aestimarim, dilexerim et prensarim, quae tu tantopere contemnis, odis ac fugis. Et vicissim, quod ea mihi in pretio ac amoribus fuerint, quae odio tibi ac horrori erant.

At propono me compensaturum quidquid hactenus in hac re neglexi. Cum ergo nec Deum amet, qui proximum non diligit, ejusque salutem non procurat, statuo non solum acquirendae perfectioni propriae, sed etiam saluti alienae memet pro viribus impendere, et quidem etiam in statu vitam Apostolicam profitente; siquidem hunc statum me Deus eligere voluerit; vel, cum hunc statum jam elegerim, me tibi indifferentem offero ad quemvis modum, utut arduum ac difficilem, quo me saluti animarum vacare jusseris. Sive id cupias a me perfici per missiones Indicas vel Eu-

(1) Luc. 6. v. 24. et seq.

ropeas: docendo pueros, aut visitando aegrotos: assistendo moribundis, aut inserviendo pestilentia laborantibus: haerendo assidue in sacro tribunali, aut catechesin tradendo juventuti. Ad omnia haec aeque indifferens et promptus sum. Solum tu doce me facere voluntatem tuam, et fac, ut sciam quid me velis agere. Da, ut ex indicatis puncto tertio signis divinos instinctus a daemonis suggestionibus sedulo discernam. Denique *petes per B. Virginem a Filio, postmodum per Filium a Patre divino gratiam, ut recipi queas, et manere sub vexillo Christi per paupertatem et ignominiam* (1).

LECTIO

DE SCOPO EXERCITATIONVM PRAESENTIS DIEI.

§. I.

I. Postquam S. Ignatius proposito Christi exemplo sex praecipua aureae illius indifferentiae obstacula e medio sustulit, nobisque ostendit, serviendum esse Deo (Christum imitando) etiam in contemptu, aerumnis et paupertate, siquidem ita ille decreverit: etiam in quovis loco, munere et virtutis gradu, quemadmodum ei placitum fuerit: item in quovis statu, etiam religioso, si ad hunc a Deo vocemur, his, inquam, praemissis S. Pater ad altiora progreditur, et per meditationem de duobus vexillis nos etiam indifferentes reddit ad sectandum vitam Apostolicam, si tale aliquid a nobis voluerit Deus.

Sicut enim in hesterna meditatione de man-

(1) In lib. exercit. ad finem hujus med.

sione Christi in templo, promptos nos esse docuit ad famulandum Creatori etiam in statu consilia evangelica sequenti seu religioso, si Dei voluntas id a nobis exigat; ita quoque in praesenti de duobus vexillis exercitatione indifferentes nos efficit ad subeunda vitae etiam Apostolicae onera, posito quod electionis tempore Deum id a nobis exposcere intellexerimus. Unde iterum elucet hujus quoque mirabilis cum prioribus exercitiis nexus. Illi vero, qui huic vitae generi nomen jam dederunt, debent NB. suam indifferentiam extendere ad eligenda illa adminicula, per quae Deus eos huic suae tam excelsae vocationi *perfectius* satisfacere voluerit.

Est autem vita Apostolica status, cujus finis non solum est saluti et perfectioni propriae cum divina gratia vacare, sed cum eadem etiam impense in salutem et perfectionem proximorum incumbere. Ut autem S. Pater ad hunc statum amplectendum (supposita vocatione divina) vel (si eumdem hunc statum jam amplexi sumus) ad *sanctius* ejus obligationes, et quidem quo Deus voluerit *modo*, implendas promptos nos ac indifferentes reddat, tria suggerit incitamenta, quae licet una cum fructu inde eruendo in meditatione prima attigerimus; tamen hic denuo utilissime (loco repetitionis alias, si per octidui angustias liceret, instituendae), fusius explicantur et melius inculcantur.

II. Primum incitamentum est *rabies Satanae* in animarum perniciem summo nisu incumbentis. Hanc, ut nobis S. Ignatius vivis coloribus depingat, ob oculos ponit Luciferum *in Babyloniae campo cathedrae igneae ac fumanti insidentem, qui convocatos daemones innumeros per totum orbem spargit ad nocendum, nullis civitatibus et locis,*

nullis personarum generibus relictis, et habita ad eos concione omnes instigantem, ut correptis, injectisque laqueis et catenis homines in orci barathrum deturbare conentur (1). Nec mora: illi praecipiti furore acti se in partes omnes effundunt, diu noctuque irrequieti orbem *circumeunt sicut leones* pro fame *rugientes*, et assidue *quaerentes, quem devorent* (2). Quin imo etiam hominum non paucos in hujus foederis societatem pertrahunt, quibus tanquam emissariis ac proditoribus utuntur ad decipiendas eo facilius mortalium mentes.

Horrendum est videre, quam vaste *dilatet infernus animam suam* (3) ad eos omnes excipiendos qui multitudine pene innumerabiles praecipites illuc ruunt. Vix dici potest quanta solicitudine, qua alacritate et vigilantia, quibus artibus et dolis Lucifer ejusque ministri tartareum hoc opus perpetuo urgeant. Intolerabilis vero jactantia, qua Leviathan sibi felicem rei successum promittat, qui non contentus fluviis Damasci et aquis turbidis Assyriorum, *fiduciam habet, quod et Jordanis* (quo mentes sanctorum designantur) *influat in os ejus* (4).

Et nos tot animas ad imaginem Numinis creatas, divino sanguine redemptas, templa spiritus Sancti, filios Dei et heredes coeli turmatim tartareis ignibus mancipari lenti ignavique et sine ullo animi sensu et dolore perferemus? Et hoc agent Christiani, qui certissime credunt vel unam animam longe pluris esse, quam omnes simul thesauri et divitiae, quotquot in universo terrarum orbe inveniri possunt? Probrum est ac de-

(1) In lib. exercit. Parte I. hujus med.
(2) 1. Petr. 5. v. 8.
(3) Isa 5. v. 14.
(4) Job. 40 v. 18.

decus non ferendum promptiores esse daemones ad promovendam generis humani perniciem, quam nos ad procurandam ejus salutem: plus agere et pati haereticos ad homines damnandos, quam nos ad eosdem salvandos: plus operae laborisque impendi ab hominibus mundanis in amplificando terreni Principis regno, quam a nobis in proferendo tuendoque coelesti Christi imperio. Quid, quaeso, olim respondebimus Judici divino, hanc nobis desidiam exprobraturo?

III. Alterum incitamentum est *exemplum Christi* animarum salutem summo conatu procurantis, nosque ad laboris societatem suaviter invitantis. Imprimis quid Christus egerit, ut nos salvaret, quantumque perpessus sit abunde loquuntur crux, clavi, lancea, funes, spinae et flagella; quid etiam eumdem ob finem facere ac tolerare paratus sit, ipsemet S. Birgittae declaravit, dicens: *o amici mei! sic tenere diligo oves istas, quod si possibile esset, adhuc mori vellem propter quamlibet ovem speciali illa morte, qualem in cruce semel pro omnibus passus sum* (1): Idem repetit cap. 58. his verbis: *ego, si possibile esset, pro unoquoque homine talem poenam exciperem, qualem semel in cruce pro omnibus recepi ad hoc, ut ad promissam hereditatem redirent* (2). Haec Christus animarum causa rursus agere et pati non detrectaret, et nos tot tantasque animas pessum ire perdique in aeternum lenti feremus, quin aliquid eorum causa facere vel pati velimus?

Praeterea quam blande suaviterque Christus ad laboris hujus societatem nos invitet, S. Ignatius in allata meditatione declarat, dum eumdem nobis proponit *in amoeno juxta Hierosolymam campo valde speciosum forma et aspectu amabi-*

(1) L. 1. revel. c. 1. (2) L. 1. rev. cap. 58.

lem, electos Apostolos et ministros alios per orbem mittentem, ut omni hominum generi, statui et conditioni doctrinam sacram et salutiferam impertiant, ac quemlibet juvare studeant (1). Et certe vel lapide durior sit oportet, cui tale exemplum dulcisque Christi invitatio zelum animarum non persuadent.

IV. Tertium incitamentum est Apostolicae vitae *sublimitas et utilitas*. Ejus *excellentia* ex eo fit manifesta, quod animarum zelotae sint Dei adjutores teste Apostolo, qui ait: *Dei adjutores sumus* (2). Suffragatur S. Dionysius: *Dei adjutores sunt*, inquiens, *qui conantur homines ad eum reducere, ornareque sanctimonia*. Jam autem, ut affirmat S. Carolus Borromaeus *in eo salutari officio Dei esse cooperatores, nihil certe in terris illustrius, nobiliusve nihil excogitari potest. Cum enim verbi Dei praedicatores eo fungantur munere, quo Christus ipse perfunctus est, nihil eo neque Deo gratius, neque homini gloriosius praestari posse pro certo habemus*. Quare merito S. Dionysius ait, *omnium divinorum divinissimum esse cooperari Deo in salutem animarum, et nullum* (quae Magni Gregorii sententia est) *omnipotenti Deo tale esse sacrificium, quale est zelus animarum*.

Ad *utilitatem* vero ejus quod attinet, eam eminentem esse ex Evangelio constat. Si enim cujusvis operis boni remunerator Deus pro scypho aquae, pro haustu frigidae pauperi dono datae tantam mercedem promittit; quam, quaeso, dabit pro sanguine Christi per sacramenta tot animarum millibus propinato? Si extremo judicii die Deus benedictos vocaturus est illos, qui captivos liberare, nudos cooperire, esurientes cibo potuque recreare consueverint, qua, quaeso, mercede re-

(1) Parte 2. med. de vexillis. (2) 1. Cor. 3. v. 9.

munerabitur illos, qui animas immortales e captivitate daemonis, e vinculis peccati, e rudentibus inferni extraxerint, easque gratiae stola induerint et doctrinae pabulo nutriverint? Enimvero *fulgebunt hi sicut stellae in perpetuas aeternitates* (1), aliis gloria longe superiores.

§. II.

1. Ex his patet paratos nos esse debere etiam ad statum vitae Apostolicae amplectendum, siquidem Deum id velle tempore electionis intellexerimus: vel si huic vitae generi jam nomen dedimus, ad ejus obligationes implendas *modo* quodam *perfectiori*, electionis tempore determinando; plene indifferentes ad eligendum illum perfectionis in vita Apostolica gradum, quem in electo jampridem hoc statu a nobis suscipi, et in quo per Christi imitationem nos perfici Deum velle noverimus. Atque hic primus est fructus ex hac meditatione colligendus.

Ubi notandum S. Ignatium hac eadem meditatione non solum intendere, ut desertis Luciferi castris ad Christi vexillum quomodocumque transeamus (id enim in meditatione de regno Christi jam factum supponitur), sed insuper ut militiae hujus summi ac optimi Imperatoris arctius addicti, totis viribus ad sanctiora tendentes, decernamus ducem hunc nostrum *perfectiori modo* aemulari, ejus vestigia *pressius* sequi, eadem cum illo praelia *generosius* conserere, et quidem iisdem omnino armis, quibus ille usus est. Utque illius in restaurando, quod daemonum fraudibus imminutum fuerat, Dei regno ardentes cooperatores effecti, omne hominum genus ad illius cognitio-

(1) Dan. 12. v. 3.

nem et amorem adducere pro viribus studeamus.

Quem finem S. P. hic distincte concipere, prae oculis habere, et in sacra hac militia pro ratione vocationis perpetuo spectare nos cupit. Et hinc de duobus vexillis meditationem sanctus Auctor numquam omitti vellet, sed omnibus etiam saecularibus, etiam vitam solitariam professis tradi eam exoptat. Cunctis enim non solum perfectio propria, sed etiam salus aliena modo cuilibet statui congruo est procuranda. Et hic est fructus primus, ut supra insinuavi, ex hac exercitatione decerpendus, nimirum firmum animi decretum non solum propriam, sed etiam alienam salutem ac perfectionem procurandi, et quidem *excellentiori* quodam *modo* procurandi, illa scilicet ratione, quae Deo magis placuerit, quamque ille nobis ipso tempore electionis benigne manifestaverit.

II. *Alter fructus* est aucta magisque radicata aestimatio, amor et appetentia contemptus, paupertatis et aerumnarum; cujus propensionis acquisitio et augmentum princeps est hujus hebdomadis scopus. Ad hanc autem obtinendam, ac confirmandam quam efficacia praesens haec meditatio suppeditet adjumenta, ex sequentibus cognosci potest. Nam cum daemon divitiis, honoribus et sensuum illecebris tamquam illiciis utatur perdendis hominibus aptissimis; ex altera vero parte cum Christus contrario armorum genere scilicet paupertate, contemptu et vitae asperitate eosdem ab interitu eximere, coeloque transmittere conetur; fieri nequit, ut salutis tum propriae tum alienae studiosa mens non magnum concipiat horrorem illarum rerum, quae praecipua instrumenta sunt a Lucifero damnandis mortalibus excogitata atque inventa. E contrario non potest non sum-

mopere affici ad illa media, quae in assumpta carne Patris aeterni Sapientia elegit, tanquam subsidia salvandis hominibus opportuniora. Hinc patet, quam apte S. Ignatius per hanc meditationem nobis divitiarum, dignitatum et deliciarum horrorem, atque rerum his oppositarum amorem instillet.

Et certe destruendo Luciferi regno non poterant his aptiora arma instrui atque parari; cum enim daemon per *concupiscentiam carnis et oculorum, ac per superbiam vitae* (1) eos progressus fecerit, ut sub Christi adventum *mundus totus in maligno positus* fuerit (2), et mortalium omnes, paucis exceptis, hac triplici concupiscentia illecti sub Luciferi signis stipendia meruerint; consequens erat, ut Christus sanctioris militiae dux vexilla vexillis, arma armis opponendo, honorum, opum ac illecebrarum appetentiam humili, paupere et aspero vitae cultu debellare contenderet.

Et profecto quam feliciter hoc belli genus eidem successerit, eventus docet; hac enim arte regnum Dei restituit, ingentem Lucifero stragem intulit, ejusdemque machinamenta omnia, artesque nefandas destruxit, tresque has virtutes non solum aestimabiles, sed etiam amabiles ac desiderabiles fecit. Quis enim militum Christi illud armorum genus non summe aestimet, amet atque appetat, quo Salvatorem tam feliciter usum intelligit et laetatur? Hinc constat, quam efficax haec meditatio incitamentum suppeditet ad concipiendam illarum rerum aestimationem, amorem et desiderium, quas mundus spernit, odit et horret; ac proinde (quod necessario consequitur) quam apte nos disponat ad appetenda semper

(1) Joan. 2. v. 16. (2) 1. Joan. 5. v. 19.

perfectiora, nosque ducat ad tertium humilitatis gradum suo tempore conscendendum.

III. *Tertius* denique *fructus* ex hac exercitatione colligendus est proximior animi comparatio ad magnum electionis negotium. Ad hoc enim felicius expediendum necessaria est discretio spirituum, seu diversorum animi motuum notitia, ut ea imbuti falsos motus a veris, malos a bonis discernere, hostium fraudes detegere, detectasque etiam eludere noscamus. Ad hanc autem plenius obtinendam meditatio haec lucidissimam facem praefert. Nam Luciferi cathedra, ignis, tenebrae, minae et rabies claro nobis indicio sunt, illas motiones internas, quae vel ad alta subsellia prensanda nos movent, vel concupiscentiam alunt, vel fovent vanitatem, vel intellectui tenebras offundunt, vel animi quietem turbant, et pusillanimes, timidos, tristes et nos anxios reddunt, eidem Lucifero originem debere suam.

Contra vero amoena Christi modestia, ejus demissio animi, collectio mentis, suavitas oris, vultus serenitas, cordisque tranquillitas manifesto nobis indicio sunt, illos animi impulsus, qui nos modestos, humiles, collectos, suaves, serenos atque tranquillos efficiunt, e coelo nobis a luminum Patre demitti.

Ubi praeterea duo attendenda sunt, 1. *res* ad quam eligendam impellimur: 2. *modus*, quo ad ejus electionem incitamur. Si nos instigari sentiamus ad res malas vel indifferentes quidem, sed tamen periculosas, aut amori proprio valde gratas, sensibus commodas, et superbiae blandientes: vel si quis incitetur ad rem quidem perfectam, sed tamen experientia doctus deprehendat, ejusmodi motionem animo turbationem afferre, ten-

tationes creare, anxietatem, diffidentiam, obscuritatem offundere; indicium evidens est, malas hic latere insidias hostis tartarei cathedrae illi igneae insidentis.

IV. Ad ista autem facilius discernenda plurimum conducit notitia illius ordinis, quem daemon in nobis impugnandis tenere consuevit. Plerumque enim perditioni nostrae initium facit a cupiditate divitiarum, tanquam a re proxime conjuncta necessitati corporis, et obligatione sustentandae familiae. Deinde postquam mortales hoc obtentu seducti opes corraserunt, eos vafre inducit, ut bona, quae supefluunt, impendant procurandis honoribus, emendis dignitatibus, amplificando statui. Hinc gradum facit ad superbiam, eos invitando, ut status prioris obliti se aliis praeferant, altum sapiant, sublimia prensent aliosque contemnant. Ex hoc autem minus ordinato divitiarum, honoris et propriae excellentiae appetitu omnia reliqua oriuntur vitia praecipue sensualitatis seu appetentiae illecebrarum.

§. III.

I. Ceterum haec meditatio de duobus vexillis est una ex praecipuis exercitiorum, quemadmodum illa de tribus hominum classibus; proinde nunquam et nemini omittenda, ne illis quidem, qui de vitae statu jam deliberarunt (1). Rationem subdit Directorium his verbis: *haec enim licet adeo stricte necessaria istis non sint, sicut iis, qui de toto vitae statu deliberaturi sunt; non potest tamen dubitari, quin valde utilia etiam illis sint, ut animentur ad eam perfectionem, cujus ipsorum saltem status ac conditio capax est* (2). Hinc

(1) Dir. c. 34. n. 3. (2) Ibid.

patet, quantopere a mente S. P. N. aberrent, qui hanc materiam vel penitus omittunt, vel solum obiter peragunt.

II. Praeterea discrimen, quod inter contemplationem de regno Christi, et istam de duobus vexillis intercedit, in hoc consistit. 1. In illa enim divinus Rex noster solum sua nobis consilia de inferendo hostibus bello denunciat, *in animo est mihi*: conditiones iis, qui suis sub signis militare decernunt, summatim tantum proponit: *quicumque igitur comitari me velit*, *paratus sit* (1): de inimicis solum generatim pronuntiat, omnes esse debellandos; nec eos speciatim designat, nec arma suppeditat aut docet bellandi modum. Paucis: ibi nondum etiam exercitus educitur in campum, aut acies extenditur, bellumque ibi non tam geritur, quam paratur. In hac vero meditatione proditur in arenam, explicantur vexilla, pugna instruitur, designantur hostes, quinam sint impugnandi, expediuntur arma, quibus sint profligandi, designatur modus eos vincendi, ac de iis triumphandi.

2. Fructus ex priori illa contemplatione colligendus erat generale quoddam propositum imitandi Christum, dissimulando adhuc, quo in statu, quibus in rebus quave ratione ejus vestigiis esset insistendum; cum generali quadam indifferentia ad omnem generatim servitii modum, prout Dei voluntas erit. In hac vero posteriori de duobus vexillis meditatione ad ipsum modum, quo illud generale propositum executioni mandandum sit, singillatim descendimus, et statuimus, Deo servire, Christumque imitari non solum in primo statu qui praecepta complectitur: non solum in secundo statu qui consilia evangelica

(1) In med. de regno Christi.

continet, sed etiam in statu qui vitam Apostolicam profitetur; dummodo tempore electionis talem etiam esse supremam Dei voluntatem noverimus, cum quodam animi affectu ac propensione ad pauperiem, contemptum, aerumnas et labores huic vitae generi annexas, tanquam ad arma nostris hostibus vincendis longe aptiora.

3. Illa prior exercitatio nos solum remote ad electionem disponit, haec autem proximius animum comparat ad eligendum illum statum, aut in electo jam statu ad conscendendum illum virtutis gradum, seu ad reformandam eo modo vitam, quo Creatorem id velle intellexerimus. Ubi notandum, hanc meditationem jam non esse ipsam electionem, sed praeparationem quamdam ad electionem. Tametsi, quid eligendum sit, nonnunquam animo meditantis ultro quasi objicitur. Quae lumina, licet iis impraesentiarum diutius immorandum non sit, nec omnino tamen sunt negligenda.

III. Porro in hoc exercitio Deus S. Ignatio (ut ipse postea retulit, et ab ipso acceptum Adm. R. P. N. Everardus Mercurianus Praepositus Generalis narrare consuevit) in hoc, inquam, exercitio Deus Ignatio detexit, ac delineavit formam, institutum ac finem Ordinis nostri, et nomen ipsum, quod tali Ordini inderet, manifestavit, nimirum SOCIETATIS IESV, seu militum contra Luciferum sub Christi vexillo militantium (1). Quare haec duorum ducum vexillorumque similitudo non tam Ignatii militari genio adscribi debet, quam coelesti cuidam illustrationi, qua Deus ejusdem Ignatii mentem imbui, ac de toto futurae rei eventu erudiri voluit. Quae omnia equidem hujus exercitationis excellentiam ac utilita-

(1) Lud. de Palma pag. 179. in praxi Exercitiorum.

tem abunde demonstrant. Nihilominus non minoris momenti sequentem de tribus hominum classibus meditationem esse, ex dicendis patebit.

§. IV.

I. Nunc postquam generosum animi decretum concepimus. Deo serviendi, Christumque imitandi in eo vitae statu, quem nos ille amplecti voluerit, et in electo statu tendendi ad illum perfectionis gradum, ad quem nos eluctari omnium Creatori pariter placuerit: superest, ut etiam statuamus eligere *media* quae magis et hujus decreti executionem, et morum correctionem juvare possint. Nam hujusmodi propositum, post consideratas mature, quas attulimus, veritates, plurimi quidem animo praecipiunt, sed media huic eidem assequendo magis idonea paucissimi tenent.

Qua quidem fraude potissimum daemon utitur ad perdendum omnem sacrae hujus solitudinis fructum. Sunt enim, qui se jam resipuisse putant, quod resipiscendi necessitatem agnoscant, non distinguentes inter desiderium correctionis vitae, et ipsam morum correctionem. Alii, nescio quos sanctos se jam esse arbitrantur, quod magnam de sanctitate speciem et aestimationem in animo conceperint, confundentes excelsam de perfectione ideam cum constanti ejusdem praxi. Aliud enim est virtutis notitia, aliud ejusdem exercitium.

Huic malo occurrens S. Ignatius, divino prorsus consilio traditis hucusque exercitationibus hanc de *tribus hominum classibus* annexuit commentationem; cujus finis est persuadere nobis, ut non contenti illo generali decreto, sanctius

Deo serviendi, vitam reformandi, Christumque imitandi perfectiori, quam hactenus fecimus, modo, indifferentiam etiam mentis nostrae extendamus ad eligenda illa *media*, quae exequendo huic proposito, et consequendo illi, ad quem invitamur, majoris perfectionis gradui idonea magis fuerint visa; quaeque voluntas Dei est, ut a nobis adhibeantur.

Non enim sufficit indifferentes nos esse ad quemlibet vitae *statum*, et in electo statu ad quemlibet perfectionis *gradum*, nisi etiam aequilibres simus ad quaevis *media*, per quae Deus nos generalia haec proposita exequi, vitamque in melius mutare voluerit. Quid enim juvat, si statuas tendere ad sanctitatem, nisi etiam ineas viam, quae sola te illuc perducet? Frustra pervenire ad finem aliquem cuperet, qui mediis ad illum perveniendi uti nollet.

Scopus proinde hujus meditationis est firmum animi decretum eligendi etiam illa adminicula, per quae Deus nostram nos salutem ac perfectionem operari determinate decreverit, cum plena ad quodvis eorum indifferentia; ita ut non solum indifferentes simus ad ipsam *rem* perficiendam; sed etiam ad rei perficiendae *modum* et *medium*, qui ultimus est ac summus aureae illius hucusque tantopere commendatae aequilibritatis gradus. Est autem secunda haec meditatio non ipsa horum mediorum electio, sed solum animi comparatio electionem praecedens.

II. Porro in dicta exercitatione S. P. tres hominum classes distinguit. *Primi* volunt quidem perfecti fieri, mores corrigere, vitam in melius mutare, imo id nunquam velle desinunt; interim idonea rei perficiendae media adhibere vel omnino renuunt, vel differunt ad extremum vitae.

Sunt ii quidem viri desideriorum, sed non operum: magni sunt in ideis seu intentione, sed nulli in praxi et executione; quia *nulla* adhibent adminicula propositis exequendis accommoda, vel saltem iis reipsa uti quotidie differunt. Sunt e. g. qui humilitatem quidem desiderant, sed tamen omnia, quae ad eam obtinendam juvare possunt, remedia rejiciunt, loca vilia, abjecta munia, infimos gradus, ultima subsellia horrent et aversantur.

Alius illo Evangelii effato territus: *vae vobis divitibus* (1) item: *qui non renuntiat omnibus quae possidet, non potest meus esse discipulus* (2), vellet quidem Christum in paupertate perfectiori modo imitari, ut autem illas suas res, commoda, pecunias, utensilia aliaque vana et superflua a se abjiciat, sibi imperare nequit.

Tertius cognoscit equidem mortificationis suique refrenandi necessitatem; quominus autem carni aegre faciat, gulae hoc vel illud deneget, merendulis nuntium remittat, corpus flagello, cilicio, duriori lecto, breviori somno statis temporibus constanter maceret, impedimento est amor proprius. Denique alius virtutis necessitate, praestantia utilitate captus eidem acquirendae se totum impendere statuit; omnino vult fieri sanctus, et quidem magnus sanctus; sed tamen id exequi differt in finem studiorum, ad initium missionis, in tempus sacerdotii aut ultimae probationis. Reperire tandem licet nonnullos, qui a Deo vocati statum religiosum, aut vitam Apostolicam amplecti cum tempore quidem decernunt; hujus tamen propositi executionem ad calendas, ut dici solet, graecas remittunt.

(1) Luc. 6. v. 24. (2) Luc. 14. v. 33.

Omnes hi similes sunt homini pigro, qui vult, et non vult, militi picto, qui stricto ense semper minatur, re tamen vera nunquam ferit, viatori qui de via languens vellet quidem ad montis summitatem contendere, sed, sedens ad ejus radices, nunquam surgit revera atque ingreditur. Contenti hi imaginariis melioris vitae desideriis atque inanibus sanctitatis ideis, nunquam manum operi admovent: optima proponentes nihil exequuntur: sancti vere mirabiles, qui id esse cupiunt, quod fieri absque miraculo nequit, scilicet sine labore ac illata sibi vi sancti perfectique fieri volunt.

III. Secundae classis homines ponunt quidem *aliqua* consequendo fini media, sed non ea, quae deberent: gressum quidem aliquantum promovent, sed extra viam: supra propositum, quod commune habent cum hominibus primae classis, hi, ut finem obtineant, navant aliquid atque efficiunt. Verum ut id agant quocumque Deo placuerit modo: ut indifferentes sint non solum ad *omnem* vitae *statum*, et in electo statu ad *omnem* perfectionis *gradum*, sed etiam ad quaevis *media*, quibus illos Deus ad sanctimoniae fastigium perducere cupit, v. g. ad omnem locum et munus, quantumvis incommodum et vile: ad tolerandos quosvis contemptus et aerumnas etiam graves: ad experiendos omnes paupertatis effectus etiam sanitati noxios; ad exuendum omnem ad consanguineos affectum: ad sacrificandam hanc vel illam rem creatam, ad patrandum hunc N. vel illum actum heroicum, et quae his similia sunt; hoc, inquam, animum inducere sibique persuadere nolunt: hic labor omnis et difficultas est: hic omnes sensus atque ipsa natura, quantum conniti possunt, repugnant.

Cum autem nihil omnino agere, et omnia Deo

negare nimis rusticum foret, per summam fraudem et malitiam, cor partiri, compositionem facere et mediam inire viam decernunt, aliquid gratiae amorique divino, aliquid (ne dicam potiorem partem) sibi amorique proprio concedunt. Hinc aliquos defectus emendare, quosdam virtutum actus exercere, in uno vel altero vim sibi facere, appetitum domare, voluntatem frangere, intellectum subjicere statuunt. Ut autem securim ad radicem ponant, ut illam, quam Numen expetit, affectionem sacrificent, illudque dominans vitium extirpent, ut in hoc vel illo se generose vincant, seque divinae Majestati ad quidvis sine exceptione paratos offerant; hoc, inquam, ut agant, a se ipsis obtinere non possunt: hic gratiae limites ponunt: *hucusque, o mi Deus! hucusque; sed non plus ultra*, familiaris eisdem est agendi ratio. Dicam clarius: facere quidem aliquid statuunt, non tamen ea, quae fieri ab illis vellet Deus: progredi quidem in virtutis semita student, sed non per eam, quam Deus monstrat, viam. Et hinc etiam parum aut nihil proficiunt; quia non tam spectant *effectum*, quem haec adminicula afferent, quam *affectum*, quo ipsi in ea feruntur.

IV. Tertia classis est eorum, qui *nulla* respuunt media, nullamque illorum dilationem admittunt: qui ad praefixum perfectionis gradum contendere statuunt eo solo, quo eorum Conditor voluerit, modo; nempe per illa sola, quae Deus designaverit, *media*. Hinc omnem cordis divisionem abhorrentes accurate observant additionem quintam ex viginti a S. Ignatio sub exercitiorum initium positam, dum videlicet *magno ac liberali animo totum studium et arbitrium suum offerunt suo Creatori, ut de se suisque omnibus id statuat, in quo*

ipsi potissimum servire possint juxta ejusdem beneplacitum, cum firmo animi decreto nihil eidem negandi, nullos gratiae limites ponendi, nihil excipiendi aut limitandi; sed omnia generose sacrificandi, omnia agendi et vitandi, quaecunque sibi sacrificari, quaecunque fieri, vel vitari Deus voluerit, cum omnimoda indifferentia ad quodvis medium, quod eam rem juvare possit, ponendum.

Isti ergo homines eorum ex numero aegrotantium sunt, qui non solum serio sanari cupiunt, sed insuper nullum recusant pharmacum, quo coelestis medicus eos uti voluerit: qui rejecta omni partitione toti Deo vivere cupiunt, indifferentes non solum ad omnem vitae statum, et in electo statu ad omnem perfectionis in eo gradum, utut sublimem et arduum; sed etiam ad omnia prorsus *media*, per quae Deus illos ad propositum sibi scopum tendere statuerit.

Atque ut omnia paucis complectar; *prima et secunda classis inter se differunt per hoc, quod utraque habeat quidem voluntatem quamdam infirmam et remissam exuendi affectum ad hanc vel illam rem v. g. ad pecunias, honores, commoda, locum, munus, consanguineos etc.; sed prima classis nulla unquam adhibet media, nec cogitat de mediis. Secunda vero aliquid amplius facit; quia adhibet quidem aliqua media, sed quae ipsi placent, non autem juxta Dei voluntatem ac beneplacitum; et ideo videtur sibi parata, omnia alia facere praeter illud, ut privetur re illa, quam amat. Tertia porro etiam ad hoc parata est, si Deo ita placeat, idque tantum inquirit, an placeat* (1).

Horum omnium figura nobis est Naaman Syrus, cujus factum sacrae Paginae 4. Regum referunt. Volebat is a lepra sanari; nam *profectus est ad*

(1) Direct. c. 29. n 5.

regem Israël, et stetit ad ostium domus Elisei (1); sed tamen praescripto a propheta lavationis medio uti primum noluit: *putabam, quod egrederetur ad me, et stans invocaret Dominum, et tangeret locum leprae* (2). Postmodum lavari quidem voluit, sed in fluminibus Damasci, non autem in Jordane: *nunquid non meliores sunt fluvii Damasci omnibus aquis Israël* (3)? Donec tandem a servis suis persuasus, assignatum ab Eliseo adhibuit medium: *descendit, et lavit in Jordane, et mundatus est* (4); relicto nobis exemplo, neminem voti compotem fieri nisi illata sibi vi in tertiam se classem transferre conetur.

Consideratis tribus his hominum generibus sedulo perpende, cuinam annumerari merearis, et adminiculo sequentis meditationis ad tertium contende; considera etiam magnam S. Ignatii prudentiam, qui nos pedetentim ad summum illum indifferentiae gradum perducit, qui ad felicem electionis successum praerequiritur. Praeterea vide etiam miram hujus meditationis cum prioribus connexionem ac praecipue *efficaciam*, ob quam merito principalioribus ac nunquam omittendis accensetur. Nam, ut testatur Directorium, *tota haec meditatio eo tendit, ut ostendat animae, quam turpe et perversum sit, si non solum exuere nolit inordinatas cupiditates, sed si velit quidem eas exuere, at eo tantum modo velit, quo ipsi libet, non quo Deo* (5).

(1) 4. Reg. 5. v. 5. et 9.
(2) Ibid. v. 11.
(3) Ibid. v. 12.
(4) Ibid. v. 14.
(5) Direct. c. 29. n. 6.

§. V.

Quibus omnibus miro artificio ad electionem comparamur, utpote ad quam rite instituendam praecipua haec conditio est, *ut, qui ingreditur electionem, studeat esse liber ab omni affectu inordinato, et plane ad omnia indifferens; et ad hoc inclinatus, ut sanctum Dei beneplacitum sequatur, quodcunque illud esse cognoverit* (1). Quam apte autem peractae hactenus exercitationes huc omnes conspiraverint, res est manifesta.

Quo autem aurea haec indifferentia animique comparatio altiores in mentibus nostris firmioresque radices agat, vult S. Pater, ut electurus *non modo non magis propendeat ad terrena retinenda; sed ut insuper, quoad fieri potest, voluntatem suam inflectere conetur ad id, quod perfectius est*, nempe in eam partem, qua plurimum subtrahitur sensualitati et proprio amori (2). Ratio est; quia *sicut virga incurva flectenda est in contrariam partem, ut deinde manens in medio fiat recta* (3); ita et mens humana vitioso pondere ad honores, delicias et opes inclinata, in adversam partem nempe ad amorem contemptus, paupertatis et aerumnarum est inflectenda, ut optatum inter ea aequilibrium obtineri possit.

Quin imo S. Ignatius in adnotatione meditationi de tribus hominum classibus annexa, suadet, *ut, ubi affectum sentimus e. g. paupertati perfectae adversantem, et ad divitias magis inclinantem, ut, inquam, ad eum elidendum petamus a Deo, renitente licet carne, ut ad paupertatem ejusmodi sectandam nos eligat: servata tamen interea deside-*

(1) Direct. c. 23. n. 3. (2) Ibid. n. 4.
(3) Direct. c. 30. n. 2.

rii nostri libertate , qua liceat convenientiorem divino servitio viam inire. Tantum abest, ut per istam propensionem electionis libertas impediatur, ut potius plurimum perficiatur, et voluntas expeditior reddatur ad amplectendum id, quod Deum velle intellectus electionis tempore cognoverit.

Et quamvis S. Auctor hanc ad perfectiora inclinationem per omnes secundae hebdomadis exercitationes, proposito Christi exemplo, nobis instillare omni vi contenderit; tamen id nullibi efficacius et majori studio agit, quam in exercitio de *tribus Humilitatis Gradibus,* quorum tertius in eo consistit, *ut quis, si etiam Dei laus par foret, ad majorem tamen imitationem Christi, potius eligat cum eo paupere, spreto, et illuso pauperiem, contemptum, et insipientiae titulum amplecti, quam opes, honores, et sapientiae aestimationem.* Jam autem haec consideratio quam aptum medium sit huic animi ad perfectiora propensioni acquirendae, quamque arctum ea cum prioribus habeat nexum, res ipsa sat aperte loquitur. Ut proinde S. Pater per hanc exercitationem necessariae illi ad electionem vitaeque reformationem dispositioni ultimam quasi manum imponat.

Ubi attendenda est mira peritissimi Auctoris industria, qua nos ad eminentem adeo perfectionis gradum sensim et quasi aliud agens perduxit. Si enim tertium hunc humilitatis gradum statim initio proposuisset, rei arduitate territi omnes fortasse pedem retraxissemus. Id ergo ne fieret, in meditationibus de regno et vita Christi, et de duobus vexillis aestimationem nobis, amorem ac etiam appetentiam contemptus, paupertatis et dolorum pedetentim instillare, et ad sectanda perfectiora nos animare paulatim aggressus est, ut sic excelsis cogitationibus filiorum Dei gradatim imbuti, tan-

dem animo magis alacri tertium hunc sublimem adeo humilitatis gradum conscenderemus, in quo absolutissima indifferentia, adeoque et perfectissima animi ad electionem comparatio consistit. Haec enim ad sanctiora propensio optatae aequilibritati adeo non officit, ut potius ad eam obtinendam summe conducat et prosit. Sicut dum virga incurva in oppositam partem inflectitur, haec inflexio tantum abest ut impediat aequilibrem virgae rectitudinem neutrum in latus propendentem, ut potius eam plurimum juvet.

Porro circa hoc exercitium notandum est, 1. quod hi *tres Humilitatis Gradus non dentur pro certa hora alicujus meditationis* (1); et hinc etiam ego illos solum pro materia considerationis assigno. Et quamvis ibidem dicatur, *tertium hunc Humilitatis Gradum toto die mente revolvendum esse extra meditationem*; tamen mox subjungitur; *etiam in meditatione opportuno tempore* eum expendi posse (2). Propterea etiam in meditatione tertia dicti gradus excellentia per modum repetitionis aliquanto tempore recolenda proponitur.

2. Quamvis tribus hisce gradibus tota vitae christianae perfectio comprehendatur; illos tamen S. Pater noster potius nominavit gradus humilitatis, quam alterius virtutis, tum quia summam subjectionem quoad omnia Dei praecepta requirunt, tum quia supremum mundi honorumque contemptum supponunt, et exigunt heroicam propensionem ad quamvis infamiam ac vilipensionem subeundam.

3. Cum S. Ignatius velit, nos dictos *tres humilitatis modos per totum diem identidem revolvere,*

(1) Direct. c. 29. n. 8.
(2) Direct. ibid.

nec non colloquia ibi dicenda crebro agitare (1); hinc hodierno die subcisivis temporibus quam fieri potest saepissime ac ardentissime ad tertium hunc Gradum elevari petamus inprimis a B. Virgine, deinde per hanc a Filio, et demum per hunc a Patre aeterno, dicendo e. g., o Maria humilitatis magistra, exora mihi tertium Humilitatis Gradum. O Jesu humillime, qui dixisti: *discite a me, quia mitis sum et humilis corde* (2), eleva me ad tertium humilitatis gradum. O Pater aeterne, amore Filii tui, qui *exinanivit semetipsum, formam servi accipiens* (3), da mihi tertium humilitatis gradum.

4. Ultimus hic se humiliandi modus, seu humilitatis gradus est centrum omnium exercitiorum et scopus omnis sacrae hujus solitudinis. Nam omnia cum eo, veluti cum quadam basi cohaerent. Omnes enim praecedentes meditationes hebdomadis primae et secundae ad hunc gradum conscendendum nos disponunt et perducunt; sequentes vero hebdomadis tertiae et quartae commentationes ad nos in eo conscenso confirmandos conspirant.

5. Praeterea haec exercitatio est quasi compendium omnium considerationum praeteritarum, item propositorum ac conclusionum hactenus factarum: sive est quaedam summa omnis hactenus intenti fructus, quemadmodum ex pomeridiana consideratione (quae a prandio ob exercitium electionis media hora citius incipienda erit) clarius patebit. Ex his autem concludere licet, quanto cum fervore huic de tribus humilitatis gradibus exercitio nos impendere deceat; et quantopere a mente S. Ignatii recedant illi Auctores, qui de eo ne quidem mentionem faciunt.

(1) In lib. exer. post medit. de trans. Dom. ad Jordanem notando tertio. (2) Matth. 11. v. 29. (3) Phil. 2. v. 7.

MEDITATIO II.

DE TRIBVS HOMINVM CLASSIBVS

Punctum I.

Considera *improbitatem* hominum *primae* classis, qui pleno lumine illustrati, quid faciendum sibi sit, clare agnoscunt, idque ad effectum perduci etiam cupiunt, sed tamen nihil revera conantur, nulla seligunt media, remque omnem de die in diem usque in horam mortis exequi differunt.

Jam autem quanta haec improbitas est? scire bona, quae tibi sint agenda: nosse motiva, ob quae sint agenda: callere modum, quo sint perficienda: abundare mediis, quibus ea in usum deduci possent: imo cupere etiam eadem a se perfici atque impleri; et tamen nihil agere, omnia ignave negligere, ac instar lapidis regundis finibus positi eodem semper in teporis luto haerere; id enimvero animi non mediocriter maligni, suique omnino negligentis indicium est. Quid enim? an non gravis in se ipsum impietatis argueretur aegrotus ille, qui sanari quidem enixe cuperet, omnem tamen medicinam respueret, vel eam sumere diutius procrastinaret? Talis autem est, quicumque in numero primae classis censetur.

Verumtamen vae homini scienti, et non facienti, nam *prolixius judicium erit illi* (1). Si enim Christus *non venisset*, et in his exercitiis *locutus ei non fuisset, minus peccatum haberet* (2). At vero nunc post cognitas has veritates post detectam virtutis semitam, post tot lumina et instinctus,

(1) Marc. 12. v. 40. (2) Joan. 15. v. 22.

persistere in eadem pristini torporis semita decurrenda, iisdem, defectibus obnoxium vivere, eumdem esse post exercitia, qui ante, et nihilo meliorem fieri; id enimvero idem est ac illi terrae similem esse, *quae supervenientem super se bibens* gratiarum *imbrem*, tamen *non nisi spinas et tribulos profert, et* quae propterea *maledicto proxima est* (1).

O benignissime Jesu, magna enimvero perversitas est has Evangelii veritates credere, et tamen ita vivere, ac si de earum veritate prorsus dubitarem. Heu, quid olim respondebo Judici divino mihi dicturo: *de ore tuo te judico, serve nequam* (2). En, haec scivisti, et haec fecisti: haec tua fides, et hi tui mores. O Auctor vitae, ne permittas, ut tot lumina majoris mihi caecitatis, totque favores gravioris damnationis causa et origo existant.

Punctum II.

Considera *imprudentiam* summe noxiam hominum *secundae* classis, qui virtuti obtinendae illa solum adhibere volunt media, quae ipsis, non quae Deo placent; quique ex eorum numero aegrotantium sunt, qui illa tantum pharmaca admittunt, quae palato sapiunt, non quae sanant et prosunt. Agnoscunt quidem correctioris vitae necessitatem: execrantur ipsimet morum suorum a fide discrepantiam: certum est iis Deo servire imitando Christum; hunc in finem statuunt etiam *aliqua* adhibere media; at solum illa, quae amor proprius, non quae Dei voluntas eligenda suadet.

Quam imprudens autem, imo et noxia sit tenax ejusmodi et proterva cum Creatore agendi ratio,

(1) Hebr. 6. v. 7. et seq. (2) Luc. 19. v. 22.

patet ex damnis, quae hinc oriri possunt. Nam 1. actum est, saltem magna ex parte, de intento per haec exercitia fructu, et de illo majoris, ad quem vocamur, perfectionis, et annexo huic sublimioris beatitudinis gradu. Quid autem erit de tot illis gratiis nobis fortasse conferendis, de tot animarum manipulis a nobis fortasse colligendis, si divinae voci auscultantes apta ad id instrumenta fieremus?

2. Tales in poenam hujus repugnantiae postea permittuntur labi in gravissimas tentationes, multiplices defectus, inveteratum teporem; imo praesens non raro periculum incurrunt perdendae salutis. Exemplo nobis sit adolescens ille, qui a Servatore nostro ad magnum sanctitatis culmen his verbis invitatus fuit: *si vis perfectus esse, vade, vende quae habes, et da pauperibus, et veni, sequere me* (1).

Juvenis hic *omnia mandata a juventute sua custodierat*; volebat Creatori perfectius servire: *quid adhuc mihi deest*? quaerebat scire Dei circa se voluntatem: *Magister, quid boni faciam*? Nihilominus ut possessiones suas relinqueret, pecunias pauperibus distribueret, Christumque proximus sequeretur, id sibi imperare non poterat: *abiit moerens*. Jam vero non desunt Auctores, qui eum omnino periisse putant, fundantes suam opinionem in illo Christi effato: *quam difficile tales in regnum coelorum introibunt: facilius est camelum per foramen acus transire*. Proh Deum immortalem! primam innocentiae stolam adhuc illibatam servaverat: perfectus esse cupiebat: *Christus eum intuitus etiam dilexerat*; et tamen quia ad excelsiorem sanctimoniam vocatus vocationi obsequi renuit; quia ad altiorem perfectionis gradum eluctari noluit; salutemque suam alio, quam quo Deus decreverat,

(1) Matth. 19 v. 21. et seq.

modo aliisque mediis pro suo libitu eligendis operari voluit, probabiliter aeternum periit, ac modo credibiliter ardet in tartaro, qui potuisset inter primarios Ecclesiae Sanctos lucere in coelo. Ad haec quis non paveat?

3. Hac ratione non solum non evitatur, sed plurimum augetur difficultas, qua tales territi virtutis tramitem deserunt. Nam coelestis illa unctio, quae laborem leniret, cessat: gratia, quae debiles portaret, subtrahitur: praemii spes, quae molestiam et difficultatem levaret, plurimum imminuitur. Contra vero Deus, cum ejusmodi partitionem aversetur, et totum, non partem tantummodo, pro se habere cupiat, spargit, teste Augustino, amaritudines super illicitas cupiditates eorum, vias illorum spinis sepit, eaque ipsa, quae fugerunt, adversa immittit, resque ita disponit, ut longe plura ipsis patienda occurrant in semita teporis, quam tolerare debuissent in ipsa etiam, quam tantopere formidant, perfectionis via. Quis erit ergo, qui Deum nos ad perfectiora selectis ab aeterno mediis vocantem audire nolit?

Punctum III.

Considera *felicitatem* hominum tertiae classis, qui ea prompti media arripiunt, quae universorum Dominus eligi ab iis cupit, et quae proinde omnium efficacissima sunt ad obtinendum finem intentum. Hi solum Numinis servitium spectantes, cum plena ad quodvis medium indifferentia unice coeli nutum expectant, quem, statim ac cognoscunt, cupidissime excipiunt. Omnem cordis partitionem, omnem naturam inter et gratiam pactionem abhorrentes, in electo vitae statu toto nisu ad illum, quo vocantur, perfectionis gradum non per

alia quam per assignata a Deo media eluctari conantur.

Quanta vero haec felicitas sit, patet ex eo quod tales 1. in hoc etiam mundo vivant beate ob charismata, quae, praemio virtutis, eorumdem mentibus a coelo communicantur, et quae ad quatuor gloriosorum corporum dotes propius accedunt, nempe *claritas* quaedam intellectus in cognoscendis veritatibus aeternis: *agilitas* voluntatis in exercendis operibus bonis: *subtilitas* memoriae in formandis coelestibus ideis: et quaedam animi, ut ajunt, *impassibilitas*, ex assidua appetituum coercitione parta.

2. Ejusmodi animae tam multis deliciis voluptatibusque in hac adhuc lacrimarum valle perfundi solent, ut iis fruendis jam impares, modum aliquem a coelo poni ardenter petant; sancteque fateantur, omnes molestias, labores et aerumnas in virtutis palaestra diu multumque toleratas, vel minima harum voluptatum particula abunde compensari.

3. Denique tales singularis Dei Providentia speciatim fovet, tutatur et regit. Hos divinus Amor *in sinu suo portat* (1) *quasi pupillam oculi custodit* (2), variosque eventus ita sapienter moderatur, ut illis *omnia cooperentur in bonum* (3), ipsi etiam non raro lapsus. Quam merito igitur beati dicuntur illi, quibus haec contingunt!

Fructus ex hac meditatione colligendus est firmum animi decretum non solum serviendi Deo, imitando Christum in eo vitae statu, ad quem nos vocaverit: et in electo statu non solum tendendi ad illud perfectionis culmen, ad quod nos ille invitaverit; sed illuc tendendi per illa determinate

(1) Num. 11. v. 12. (2) Deut. 32. v. 6.
(3) Rom. 8. v. 28.

media, quae Deo placuerint; item corrigendi mores in iis singillatim punctis, et ea ipsa methodo, in quibus et qua id jusserit Deus, nihil excipiendo, nullam divini luminis recipiendi moram interponendo. Et haec perfectissima ad electionem hodie instituendam animi comparatio est.

Affectus

O Domine, *terribilis in consiliis super filios hominum* (1)! *Timeo mihi a judiciis tuis* (2), quia sunt *abyssus multa* (3). Heu! quid respondebo tibi, coelum et terram veluti testes contra me evocanti illis Isaiae verbis: *judicate inter me et vineam meam* (hanc animam): *quid* amplius *debui facere, et non feci* (4)? *Vocavi* eam ad sublimem perfectionis gradum, viam edocui, media suppeditavi; et *renuit*: debuisset fieri sancta ob conditionis excelsitatem; potuisset fieri sancta ob exercitiorum efficacitatem; et ecce *expectata, ut faceret uvas, fecit labruscas* (5). Ad haec quid respondebo tibi?

Ah! merito *pavore et tremore concutiuntur omnia ossa mea, et expavescit anima mea valde* (6), dum expendo tuum illud effatum: *cui multum datum est multum quaeretur ab eo et cui commodaverunt multum, plus petent ab eo* (7). Heu me miserum! si hic ipse exercitiorum libellus, qui mihi via debuisset esse ad coelum, fieret via ad interitum, meaque culpa evaderet veluti suspensa mihi e collo mola asinaria, quae me profundius in infernum demergat? Dantur enim, o veritatem tre-

(1) Psal. 65. v. 5.
(2) Psal. 118. v. 120.
(3) Psal. 35. v. 7.
(4) Isa. 5. v. 4.
(5) Isa. 5. v. 24.
(6) Liber. de imit. Christ. l. 3. c. 14.
(7) Luc. 12. v. 48.

mendam! qui nisi fiant sancti (1), erunt reprobi. *O Deus salutis meae* (2)! tantum a me malum averte! da, ut posthac ad perfectionem per illa ipsa, quae tibi placita fuerint, media tendam, ne forte etiam me attonet tuum illud terribile fulmen: *Ecce ego extendam manum meam super te, et auferam a te justificationem tuam* (3). Abjiciam te, et eligam mihi virum alium secundum cor meum.

Id ergo ne fiat, execror *improbitatem* hominum primae classis, qui sola inani velleitate contenti *nulla* adhibent media. Aversor praeterea *imprudentiam* hominum secundae classis, qui cum Deo avare paciscentes *aliqua* quidem, non tamen ea, quae deberent, applicant media. Contra vero appeto et ego *felicitatem* hominum tertiae classis, qui ad omnia aequilibres ea solum, quae Deo placent, eligunt sibi *media*. Itaque ecce me paratum ad omnia praecipue ad haec N.

Testis mihi sit Deus, et testis Christus ejus (4); quia serviam Creatori meo in eo, quo voluerit, statu: et in electo statu tendam ad illum, quem mihi designaverit, perfectionis gradum, et quidem tendam per illa ipsa, quae determinaverit, *media*. Nihil excipio, nullos gratiae limites pono: obluctetur licet caro: obmurmurent licet sensus; nihil conficient; quod tu volueris, fiet: solum *doce me facere voluntatem tuam* (5).

« Deinde hanc indifferentiae gratiam animique

(1) Tò *sancti* hic non sumitur lato sensu, quo nomine veniunt omnes qui salvantur. Sic enim absque dubio, quicunque, nisi fiat sanctus, erit reprobus. Sed intellige, nisi fiat sanctus secundum altioris vocationis modum v. g. in sequendis consiliis, in Apostolatu, in maiori perfectione obtinenda, ad quam a Deo in electo statu invitari se sentiat etc.

(2) Psal. 17. v. 47.
(3) Ezech. 16. v. 27.
(4) 1. Reg. 12. v. 5.
(5) 2. Psal. 142. v, 10.

» ad quidvis promptitudinem in triplici colloquio
» petes 1. a B. Virgine, 2. per hanc a divino ejus
» Filio, 3. per hunc ab aeterno illius Patre. Quod
» si in te aliquam a perfecta paupertate, tui con-
» temptu et aerumnis repugnantiam; contra vero
» erga divitias, honores, commoda propensionem
» senseris, multum conferet ad illam superandam,
» si in his colloquiis a Deo flagites, ut te vocet
» et instiget, renitente licet carne, ad eligendum
» id, a quo maxime abhorres. Hac enim ratione
» (voluntatem scilicet ad id, quod sensualitati
» contrarium est, inclinando) ad auream illam,
» quae hic quaeritur, indifferentiam, et ad con-
» nexum ei tertium Humilitatis Gradum facilius
» pervenies (1).

CONSIDERATIO

DE TRIBVS HVMILITATIS GRADIBVS

Cupit S. Pater, *ut antequam electionum materiam aggrediamur, prius ad capessendam germanam doctrinam affectum nostrum disponamus, apprime considerando, ac per totum diem identidem revolvendo tres sequentes modos Humilitatis* (2). Et merito; nam ad electionem bene faciendam requiritur purus ab omni non solum *graviter* aut *leviter* vitiosa, sed etiam quomodocunque sinistra affectione animus, cum plena ad quidvis indifferentia; haec autem ob corruptae naturae ad ima

(1) Lib. exercit. in notando statim ad finem hujus medit. Item Direct. c. 30. n. 2.

(2) In lib. exercit. notando tertio ante tres Gradus Humilitatis.

semper pronae vitium nunquam obtinebitur sine forti ad altiora et perfectiora inclinatione (1). Ista ergo propensio ut in gradu sublimiori acquiratur, hujus considerationis est scopus, in qua eumdem ob finem praedicti tres modi attentius expendendi proponuntur.

I. *Primus Humilitatis modus hic est, ut me penitus subdam divinae legi observandae; utque ne mundi quidem totius oblato mihi dominio, vel extremo vitae discrimine objecto, transgrediar ex deliberato mandatum ullum divinum aut humanum, quod quidem peccati mortalis vinculo nos obliget* (2); ita ut malim cum Christo contempto, paupere et afflicto pariter contemptum, pauperem et afflictum vivere, quam cum lethali noxa summis divitiis, honoribus et deliciis gaudere. Et hic gradus est fructus ex prima exercitiorum hebdomade collectus; quem ut conscendamus, incitamento nobis sunt 1. *peccati gravitas*, quae summa est ob offensae foeditatem, offendentis vilitatem, offensi majestatem. 2. *Poenae* ob illud Lucifero, Protoparentibus et Christo inflictae *atrocitas*. 3. *Suppliciorum* propterea in tartaro subeundorum *diritas* et *aeternitas*. Quae omnia meditationum secundae diei argumentum erant.

Accedit 1. *rei aequitas*; nam *mortalem justum est, subditam esse Deo* (3). 2. *Obligationis inevitabilitas* secundum illud Ecclesiastae effatum: *Deum time, et mandata ejus observa; hoc est enim omnis homo* (4); idest, ad hoc naturaliter seu essentialiter obligatur omnis homo. 3. *Observationis utilitas; sicut enim peccatores persequitur malum; ita et justis retribuuntur bona* (5). 4. *Exemplum SS.*

(1) Direct. c. 23. n. 3. et 4.
(2) S. Ignat. in lib. exercit.
(3) 2. Mach. 9. v. 12.
(4) Ecclae. 12. v. 13.
(5) Prov. 13. v. 21.

Martyrum, qui ne peccarent, *tentati sunt*, *secti sunt*, *lapidati sunt*, *in occisione gladii mortui sunt* (1). 5. Denique summa est hujus gradus ad salutem *necessitas*; *voluntarie enim peccantibus relinquitur terribilis expectatio judicii*, *et ignis aemulatio* (2): *ubi peccatores accipient damnationem* (3).

Jam vero an hunc gradum conscendisti? esne paratus omnis potius *famae*, *honorum*, *sanitatis* et *vitae* jacturam subire, quam graviter peccare? Age, si posses mortifero crimine summam dignitatem, ingentes divitias tibi comparare votorumque omnium fieri compos, si a diuturna infirmitate aut propinquo mortis discrimine te liberare, an malles illis carere, haec vero tolerare, quam lethali noxa divinam Majestatem lacessere, et a commendata hactenus indifferentia vel latum unguem recedere? ... Aut si ita comparatus animo es: quaeso, quam firmo pede huic gradui insistas? an non illa tentatio inde te denuo deturbabit?

Pro certo habeas, nisi quis implacabili eoque inveterato sempiternoque mortiferae labis odio flagret; imo nisi quis ad solam occasionem peccandique periculum terrore percellatur, et velut ad subitum daemonis conspectum contremiscat, actum est de sanctiori servitio Dei et propiori imitatione Christi: actum de inculcato hucusque aequilibrio et de majori per illud obtinenda perfectione: actum denique de omni intento per haec exercitia fructu. Ad hanc igitur regulam tanquam ad lapidem lydium tuam a graviori delicto aversionem examina, et *aptissima* quaeque illi vitando *media* arripe.

(1) Hebr. 11. v. 37.
(2) Hebr. 10. v. 26.
(3) 3. Luc. 20. v. 47.

II. *Secundus Humilitatis Gradus majoris est perfectionis, et in eo consistit, ut ubi aequalis est divinae laudis et salutis meae occasio, aeque propensus sim ad divitias et paupertatem: ad honorem et ignominiam: ad longam vel brevem vitam; ita quidem, ut nulla vel humanae quantaecunque felicitatis vel propriae mortis conditione proposita, adducar unquam ut culpam non solum lethalem nullam, sèd nec venialem decernam admittere* (1). Ut proinde malim cum Christo egenam, abjectam ac aerumnosam vitam ducere, quam per venialem noxam cunctis dignitatibus, opibus ac voluptatibus abundare. Haec animi comparatio fructus est primae exercitiorum diei praecipue illius meditationis, quae a S. Ignatio fundamentum inscribitur, ut ex dicendis patebit.

Porro motiva ad illum impellentia sunt tria; quorum tamen lectio nunc est omittenda; cum consideratio alias longior sit. 1. Secundum data in prima exercitatione de fundamento principia, *debemus absque differentia nos habere circa res creatas omnes* (S. Ignatii verba sunt); *ita ut quod in nobis est, non quaeramus sanitatem magis quam aegritudinem; neque divitias paupertati, honorem contemptui, vitam longam brevi praeferamus.* Atqui contra hanc indifferentiam ageret ille, qui per levem noxam honorem contemptui, divitias egestati, sanitatem morbo, vitam morti praehaberet. Ergo nisi jactum sub exercitiorum initium fundamentum evertere, perceptumque hactenus fructum perdere velimus, debemus secundum hunc humilitatis gradum conscendere; idest, debemus malle contemni, aegrotare et mori, quam tenui culpa mentem foedare, et per venialem naevum

(1) In lib. exercitiorum.

ab inculcata hactenus indifferentia deflectere: alioquin actum est de praecipuo exercitiorum scopo.

2. Illa, quae ibi (nempe in fundamento) enarrantur puncta, videlicet *divitiae et paupertas, honor et ignominia, brevitas et longitudo vitae* solum sunt media ad obtinendum creationis finem; et quidem sunt media eatenus solum utilia, quatenus conducunt ad dictum finem. Ad media autem indifferentes nos esse oportere, et in eorum delectu et usu a solo creationis fine moveri nos debere ipsa ratio dictat. Ergo aeque propensi esse debemus ad divitias vel paupertatem, ad honorem vel ignominiam, ad longam vel brevem vitam. Jam autem qui leviter peccat, ut inopiam, contemptum et morbos effugiat, vel ut opes et honores acquirat, aut sanitatem et vitam conservet, is a requisita ad electionem aequilibritate recedit, a suo fine ultimo saltem aberrat, contra dictamen rationis agit, et ex medio finem constituit. Id igitur agere qui horret, ad secundum hunc gradum eluctetur necesse est.

3. Praeterea ad veniale universim fugiendum impellere nos debet hujus culpae malitia, quae est enormis; 1. quia post mortale est malum in orbe maximum. 2. Quia Deus incredibili illud odio aversatur. 3. Quia secundum probabilem Theologorum sententiam nulla creatura pura condigna illud satisfactione expiare potest. 4. Quia actus virtutum corrumpit, charitatis fervorem diminuit, ad lethalem noxam disponit. Accedit, quod ejus poenae sint gravissimae tum in hoc, tum in altero mundo. Ex his legitimo nexu concluditur, hoc etiam monstrum cane pejus et angue vitandum esse, et omni odio execrandum: *ita quidem ut nulla vel humanae quantaecunque felicitatis vel propriae mortis conditione proposita,*

quis adduci se sinat, ut culpam licet venialem tantum decernat admittere.

Jam vero *sorutare Jerusalem in lucernis* (1), et vide, quam magnus hujus naevi animum insideat horror. Percontare ex te ipso: quid si levi mendacio molestam pauperiem, gravem infamiam, lethalem morbum vel mortem ipsam a me amoliri, aut honorificum quoddam munus vel magnum lucrum, aut longaevam valetudinem acquirere possem, an non mentirer? An idem mihi est contemni, vel honorari: egere, vel abundare: sanum vivere, vel aegrotum mori? Age, quid reponit conscientia? .... Et tamen hic gradus non est nisi secundus primae hebdomadis fructus. En, ad quam sublimem perfectionis gradum s. Ignatius per sua exercitia nos ducat, et quam mirabilis inter ea nexus intercedat.

III. Tertius Humilitatis altissimae modus, qui aliis duobus longe multumque antecellit, in hoc consistit: *etiamsi nullo superaddito laus Dei par foret*, idest, etiamsi per honores et divitias aeque facile salvari, et creationis meae finem obtinere possem, quam per paupertatem et contemptum; tamen *potius eligam cum Christo paupere, spreto et illuso pauperiem, contemptum, et insipientiae titulum amplecti, quam opes, honores, et sapientiae aestimationem, idque solum ob majorem ejus imitationem* (2). Tertius hic gradus est fructus hebdomadis secundae, praesertim meditationum de regno Christi et duobus vexillis, ubi scilicet toti ad Servatorem perfectius imitandum exarsimus, ob majoris cum illo similitudinis desiderium.

Motiva, quae hunc nobis gradum commendant, sunt sequentia. 1. *Exemplum Christi*, qui nostri

(1) Soph. 1. v. 12.
(2) In lib. exercit. de tribus grad. humil.

causa et amore elegit viam paupertatis, contemptus et dolorum, *propositoque sibi gaudio sustinuit crucem, confusione contempta* (1). Nimirum ut pari erga Christum amore etiam nos incitati, eumdem in his ipsis rebus proximius sequi studeremus, non solum cum divitiae et honores fini nostrae creationis adversantur, sed etiam casu, quo illi aeque ac inopia, aerumnae et despectus ad propositum finem consequendum conducerent, atque par in utrisque ad acquirendam perfectionem momentum foret.

Enimvero omnis humani sensus expers sit, oportet, cui tam mirabile Christi exemplum hujus gradus amorem non persuadet. Quid enim? ergone Rex regum, et Sanctus sanctorum nostri causa factus sit *vir dolorum* (2), *opprobrium hominum* (3), *egenus et pauper* (4), *non habens, ubi caput reclinet* (5); et homo peccator vilisque argilla *ducat in bonis dies suos* (6) *et intumescat superbia* (7)?....

Quae haec paradoxa? pro certo habere honores, delicias et opes illa esse venabula, quibus utitur daemon ad homines perdendos, et e contrario contemptus, dolores et egestatem illa esse adminicula, quibus eisdem coeli janua aperitur; credere, Christum ideo vitam pauperem, asperam et humilem elegisse, ut nobis despectus, paupertatis et asperioris cultus desiderium instillaret; et ut simul voluptatum, divitiarum et dignitatum odium atque contemptum infunderet; haec omnia, inquam, scire atque adeo credere, et tamen spreto Christi exemplo mammonae, mundo et carni addictum vivere: quae Christus amat, odisse, ac de

(1) Hebr. 12. v. 2.
(2) Isa. 53. v. 3.
(3) Psal. 21. v. 7.
(4) Psal. 69. v. 6.
(5) Luc. 9. v. 58.
(6) Job. 21. v. 13.
(7) Deut. 17. v. 13.

eo in tertio Humilitatis Gradu imitando ne quidem cogitationem admittere; idque facere Christianum, qui teste Gregorio Nysseno deberet esse alter Christus, imo id facere Religiosum, qui vi suae vocationis deberet esse viva Christi crucifixi imago; haec certe probrosa adeo et insolens fidei et vitae dissensio est, ut omnem excusationi locum adimat. Sola haec antithesis nostram socordiam ita reprehendit, ut ne gutta quidem sanguinis in venis nostris fluere deberet, quae hujus imitatione prototypi non inflammetur. Quid enim? ergone minus in nobis efficere possit exemplum Salvatoris, quam in milite ducis? Finge amatum militi ducem in hostiles muros primum ascendere, continuo omnis exercitus praeeuntem ducem sequetur; et solos Christianos pigeat Christum sequi? Absit a nobis tam vecors ignavia (1).

(1) Qui in tertio *humilitatis* gradu, *etiamsi nullo superaddito laus Dei par foret, ad majorem tamen imitationem Christi, eligit potius cum eo paupere, spreto et illuso, pauperiem, contemptum et insipientiae titulum amplecti, quam opes honores et sapientiae existimationem*, certissime ex Francisco Suarez de Rel. t. 4. l. 9. c. 5. ostendit *majorem amorem et reverentiam ad Christum Dominum. Praeterea illa via est securior et aptior ad magis merendum* etc. Quare nunquam satis pro rei necessitate et praestantia gradus ille commendari potest, *qui*, ait Ignatius Diertins, *castissimum erga Jesum Christum amorem in se complectitur*, atque idcirco ad illum omni qua possumus ope eniti debemus. Non tamen (generatim saltem loquendo) sequi videtur, qui secus eligeret eum *ducere in bonis dies suos, intumescere superbia, spreto Christi exemplo, mammonae, mundo et carni addictum vivere* et multa ejus generis alia, quae in auctore leguntur. Ratio est, quia in hoc gradu supponitur a s. Ignatio, tanquam fundamentum, verum certissimumque obsequium Dei utrinque aequale. Ergo et par utrinque perfectio, quum laus et gloria Dei sit mensura perfectionis nostrae. Qui autem hoc modo utitur v. g. divitiis, recte utitur; non ille igitur utendo divitiis, *intumesceret superbia, duceret in bonis dies, viveret mundo addictus*, ceteraque, quae vix dici possent de hominibus, qui secundum *humilitatis* gradum detrectarent.

Igitur *eja fratres, pergamus simul*, et generosa mente eluctemur in tertium humilitatis gradum; hunc enim nos conscensuros promisimus generatim in contemplatione de regno Christi, ac speciatim deinde in meditatione de duobus vexillis. *Inceptum est, retro ire non licet, nec relinquere oportet.* Macti proinde animis! *Jesus erit nobiscum. Erit adjutor noster, qui est dux noster et praecessor. En! rex noster ingreditur ante nos, hunc ergo sequamur viriliter, nec inferamus crimen*

Et hoc verum esse contendo, etiamsi cum eodem Suarez ibid. concedam, per *superadditam* illi obsequio Dei utrinque pari *imitationem Christi*, de qua agitur heic in tertio gradu, jam tolli illam *paritatem*, majoremque ibi perfectionem esse, ubi major est Christi imitatio. Quod diserte confirmat vir eximius his verbis: *fateor ab hoc motivo*, nimirum conformitatis ad Christum, *nunquam esse separabilem majorem Dei gloriam.* Cui etiam consentit Ign. Diertins ad hunc gradum not. 5. Quae omnia valde enimvero pro Bellecio faciunt. Nihilominus tamen multis, opinor, adhuc nimis exaggerata videri possent, quae supra ex eodem adnotavi contra detrectantes tertium hunc gradum.

Difficultas potius potest esse in suppositione illius *paritatis*, praescindendo etiam ab imit. Chr., in qua sit major perfectio Periculum enim est ne quis ab amore proprio decipiatur, praesertim vir religiosus, putetque se praestare posse in aliquo casu aequale Deo obsequium v. g. in contemptu vel honore, quum revera ita non sit. Huic, opinor, speciatim accommodari melius possent, quae ab auctore generatim dicuntur de omnibus, qui tertium *humilitatis* gradum detrectant. Quod autem in particulari casu vel hypothesi tale aliquid accidere possit, et timendum propterea nobis sit a daemonum fraudibus atque insidiis, observo ex eodem Diertins ib. not. 4, *id quo in thesi pars una videretur praeponderare alteri, posse aequari in hypothesi per particulares conditiones personarum, temporum etc.*, quae diligenter propterea attendi debent, cavendo nobis ab amore proprio.

Ceterum pro usu doctrinae, quae in tertio gradu continetur, opportunissime faciunt, quae habet in *Introductione ad solid. perfect.* Antonius Gaudier, quaeque heic eruditioni et commodo legentium transcribo: *tertius modus humilitatis, ut etsi Dei laus par foret, malit tandem nudus nudum sequi Christum, eique omnino se conformare. Ubi nota suppositionem B. P. N. Ignatii intelligi debere, si aliquando contingat. Nam ubi est major Christi imitatio, ibi est consequenter major Dei*

gloriae nostrae, et fugiamus a cruce, seu a tertio humiliandi nos modo (1).

2. Qui ad hunc tertium humilitatis gradum non enititur, difficile ille in secundo atque adeo in primo gradu consistere poterit. Licet enim talis obfirmaverit animum in proposito nulla gravi imo nec levi noxa etiam inter opes et dignitates, et corporis commoditates pleno saltem consensu se contaminandi; tamen nemo est, qui non videat valde difficile esse mediis in divitiis, honoribus, corporisque commodis ab ejusmodi defectibus saltem diu sibi cavere. Adeoque ad tertium eniti debere illum, qui secundo et primo firmiter insistere cupit.

Timendum enim jure est, ne in poenam neglectae hujus ad sanctiora vocationis divina nobis auxilia saltem parte aliqua minuantur, periculosae tentationes immittantur, lapsusque aliqui permittantur. Id ergo ne fiat Christum, ad hunc nos gradum vocantem prompti sequamur.

gloria, unde quando est dubium, ubi est major Dei gloria, in contemptu an in honore, tutius omnino est pro regula sequi Christi exemplum et crucem amplecti. Secundo potest etiam intelligi, quando est par Dei gloria quoad peccatum et ut ita dicam negative (ad vitandum peccatum, cujus periculum ex utraque parte par foret, ut explicat Joan. Pititdidier), *quia non magis illa laeditur veniali peccato, quando divitiae et honor quaeruntur, quam si paupertas et ignominia affligeret: tunc enim perfectius est longe ad Christi crucem convolare, quia est major gloria Dei positive. Tertio etiamsi vere sit par Dei laus utrinque, immo major videatur, ut commoda aliqua et honorem admittamus vel obedientia exigente vel charitate, semper memores Christi crucis inter ipsos honores et commoda, retineamus affectum sincerum imitationis Christi, et quantum ex parte nostra est, rejiciamus bona haec omnia, cum protestatione quod non vellemus ea acceptare nisi esset evidenter major Dei gloria. Sic poterimus et moderate uti iis bonis, nec ab illis laedi, et proximo aedificationi esse nostra illa modestia et animi moderatione,* et cetera.

(1) Th. a Kemp. l. 3. c. 56.

3. Ex hoc ultimo se humiliandi modo tanquam ex radice universa Societatis nostrae forma ac pleraeque Constitutiones sunt enatae, praesertim regula XI. Summarii, qua jubemur, *omnino et non ex parte abhorrere ab omnibus, quae mundus amat, et amplectitur, nempe honores, famam, magni nominis aestimationem in terra: ac admittere, et concupiscere totis viribus, quae Christus Dominns noster amavit, et amplexus est, nempe contumelias, falsa testimonia, injurias.*

Quin imo in examine generali pro admittendis ad Societatem cap. 4. §. 44. et 45. vult S. Fundator candidatos interrogari, *an hujusmodi desideria in se sentiant? Et si quis propter humanam debilitatem et miseriam in se hujusmodi tam inflammata desideria non sentiret*, interrogari talem cupit, *an certe desiderium in se sentiat, hujusmodi desideria in se sentiendi? Sique affirmando responderit*, interrogari eum ulterius jubet, *an decreverit, paratusque sit, hujusmodi injurias, illusiones et opprobria in Christi insignibus inclusa, patienter cum Dei gratia ferre?* Jam autem si haec Ignatius a candidatis et tironibus exigit, quid non exspectabit a veteranis et professis? Quam monstruosa igitur res foret, eos de hac regula implenda ne quidem cogitare; imo vix illius notitiam habere, eamque veluti piam tantum speculationem neglectui habere, cum tamen in ea consistat spiritus Societatis, ab eaque dependeat vigor, felicitas, incolumitasque Ordinis universi.

Ex his omnibus abunde patet, quam merito tertius hic gradus dicatur *thesaurus* in exercitiorum agro absconditus: *margarita* quantovis pretio comparanda: *medulla* viae illuminativae: *compendium* doctrinae evangelicae: *summa* omnis perfectionis, et *fons* largissimis gratiarum fluentis exu-

berans; item *mysterium* in quo latet abscondita Dei sapientia, de quo Christus ait: *confiteor tibi, Pater, Domine coeli et terrae; quia abscondisti haec a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis* (1).

Haec certe valida omnino incitamenta sunt tertium humilitatis gradum generose conscendendi, et imponendi hac ratione optatam coronidem illi heroicae dispositioni, quae ad electionem requiritur, et quae consistit in plena ad quidvis indifferentia, per hanc ipsam ad perfectiora propensionem certius obtinenda. Hac ergo instructi magnum electionis negotium secundum subjectam praxin forti animo aggrediamur, et quidem tempore considerationem inter et meditationem medio v. g. hora tertia vel media quarta. Prius tamen huic considerationi subjungantur ea ipsa colloquia, quibus meditatio de vexillis, et illa de tribus hominum classibus terminatur.

Porro puncta, quae in deliberationem venient, supponuntur jam antea selecta fuisse ac praeparata. Plura paradigmatis instar in hesterna lectione §. III. n. III. fuerunt assignata. Ubi denuo notandum (quod jam saepius inculcavi), primarium electionis argumentum esse solidam *emendationem seu reformationem totius vitae status* sive morum, executioni postea mandandam per *media* efficaciora jam nunc determinanda: nec non tertium humilitatis gradum, determinando scilicet, quibus in rebus quibusve mediis in praxin is sit deducendus.

(1) Matth. 11. v. 25.

EXERCITIVM ELECTIONIS PRACTICVM

SEV MODVS INSTITVENDAE ELECTIONIS

Praeludium 1. Per vivum fidei actum crede Deum tibi intime praesentem, teque creatum esse ad illi serviendum eo, quo voluerit, modo.

Praeludium 2. Re, circa quam deliberatur, in medium coram Deo prolata, pete gratiam agnoscendi, et adimplendi ejus beneplacitum circa illam rem vel faciendam vel omittendam.

Praeludium 3. Eliciatur actus indifferentiae ad utrumlibet, ad rem scilicet vel praestandam vel intermittendam; nihil spectando, nisi ultimum creationis finem, majorem Dei gloriam et executionem divinae voluntatis.

Ceterum *eligens colligat se totum intra se, et toto tempore, quo durat haec deliberatio, claudat sensus, claudat animum omnibus aliis rebus, nihilque velit audire vel videre, quod non de sursum sit* (1).

I.

Exercitium voluntatis, quod a S. Patre vocatur secundum tempus.

Anima cum profunda mentis demissione, ferventique desiderio divinam voluntatem agnoscendi, et exequendi, offerat se Deo diversis vicibus modo ad unam, modo ad alteram rem, dicendo: *Domine, vis, ut hoc agam*, aut eligam? ... vel *visne, ut illum alterum exequar*, aut eligam? ... imitando aulicum, qui praesentat principi suo genus aliquod cibi, ut exploret, an ei arrideat; observando interea in secreto cordis internos animi

(1) Direct. c. 33. n. 5.

motus, quos quis ad alterutrum senserit, suspenso hunc in finem omni trium animae facultatum (quoad licuerit) exercitio, ut durante hoc mentis silentio divina vox eo facilius percipiatur.

Notandum 1. Si ad unam potius quam ad alteram partem interius impelli te senseris, examina hos motus ad regulas de motibus animae discernendis, seu de pleniore spirituum discretione infra ponendas. 2. Si nullum omnino motum internum senseris, imo licet aliquem senseris, progredere ad

II.

Exercitium intellectus, quod S. Pater vocat tertium tempus

I. Hic perpende rationes, quae tam pro re, quam contra rem faciunt nempe tam commoda quam incommoda, tam adminicula quam discrimina salutisque obstacula, quae ab alterutro speranda sunt vel timenda. Et hae rationes coram Deo pondere Sanctuarii, semoto omni terreno affectu, librentur, ac Deo vel approbandae vel rejiciendae offerantur.

II. Post haec percontare ex te ipso, 1. quid circa rem propositam faciendum vel omittendum suaderem amico? 2. quid in articulo mortis, 3. quid in judicio, 4. quid per totam aeternitatem elegisse optabo? His rite expensis elige pro te, quod alteri consuleres, et quod fecisse olim sub vitae finem desiderabis.

III. Curandum tamen summopere erit, *ut, quidquid affectionis (sive multum sive parum sit) erga rem eligendam persentiscis, ex solius Dei amore et intuitu proficiscatur* (1). Cavendum proinde

(1) In lib. exercit. in modo posteriori bene eligendi regula 1.

erit, *ne ullas admittas rationes, quae non sint e coelo, idest, ne ullas admittas, quae sapiant carnem et sanguinem, aut aliquid humanum ac terrenum; quia omnia manare debent ex uno principio, quod est desiderium gloriae Dei, et exequendae ejus voluntatis* (1), atque majoris cum Christo similitudinis consequendae.

Ad hoc autem plurimum conducet tertius Humilitatis Gradus. Ponamus enim, quod in certa quadam materia post diligentem rationum discussionem par utrinque appareat ad ultimum finem consequendum commoditas; tunc enimvero incertus animi haerebit is, qui sapientia tertii Humilitatis Gradus est destitutus. Et fortassis fucata ac vana divitiarum ac dignitatum species eum ad se alliciet. At is, qui lumine illo vere divino tertii Humilitatis Gradus est instructus, statim amplectetur illam partem, qua Christo, optimo Imperatori suo, similior erit. Inde collige, quantopere hic Gradus bonam electionem promoveat.

Quod si tamen praeter amorem divinum, etiam motivum aliquod humanum accederet, quod eodem animum inclinaret, si illud non repugnet legi Dei ac voluntati, et ex sua natura bonum sit, utpote consolatio propria, et quies spiritualis, ratio valetudinis, aut aliquid ejusmodi, non propterea improbanda esset electio. Haec tamen impellens humana ratio oportet semper esse minus praecipua, et etiam minus praecipue movere; debetque haec ipsa ad Dei amorem referri (2).

IV. Perpensis ergo mature in utramque partem rationibus, positaque omni sinistra affectione, demum determina, quid circa rem propositam agere vel omittere, quidve eligere vel rejicere velis. Quo decreto fiat sequenti modo.

(1) Direct. c. 23. n. 5. (2) Direct. c. 23. n. 5.

III.

Conclusio Electionis.

I. In conspectu totius curiae coelestis, coram SS. Trinitate totum electionis negotium concludes, dicendo: quia judico, hoc N. esse Numinis voluntatem, idque cedere ad majorem ejus gloriam ob has et has rationes tertii temporis: item ob hos impulsus secundi temporis, eligam, aut faciam hoc N. vel omittam. 2. Hoc animi decretum B. Virgini et per eam Christo offeres confirmandum et benedicendum, invocando eos testes facti propositi. 3. Sanctos Coelites invitabis ad agendas tecum bonorum omnium Fonti debitas grates pro manifestata tibi sua voluntate; eosque implorabis, ut tibi impetrent gratiam pro eadem implenda necessariam, electo hunc in finem speciali Patrono.

II. Fiat deinde pro libitu oratio vel vocalis vel mentalis, sub qua attendes, an mens tua immissis motionibus et illustrationibus confirmetur in electione, vel num haec infirmetur. Si prius, erit sigillum bonae electionis. Si secundum: tunc videndum, num hae motiones sint a bono vel malo spiritu. Si a malo, non est mutanda electio. Si vero a bono, denuo electionis exercitium erit repetendum. Si vero sub oratione nihil notabile accideret, signum erit, Deum velle, suam voluntatem per solum intellectus discursum inveniri, nobisque innotescere.

III. Quod si forte contingat, ut quis secundo tempore, idest sub exercitio voluntatis in aliquam rem inclinetur; tertio vero tempore seu sub exercitio intellectus in alteram dissimilem vel contrariam rem impellatur, tunc si rationes tertio

tempore intellectum moventes essent graves, iis erit standum: cum enim certum non sit, an motio illa, secundo tempore voluntatem impellens sit a Deo, securius erit sequi ductum intellectus gravi ratione moti. Contra vero si rationes, quae tertio tempore intellectum in oppositam partem movent, essent debiles, motiones vero secundi temporis voluntatem in oppositum impellentes (postquam secundum regulas infra ponendas rite fuerunt examinatae), viderentur esse a Deo, electio secundi temporis posteriori praehabenda erit (1). Ceterum inter pia opera aliis praeferenda sunt illa, quae sunt majoris momenti, necessitatis, utilitatis, perfectionis: item ea, quae sunt diuturniora, magis universalia, et cujusvis statui magis propria: quaeque minus dilationem patiuntur. Sequentes regulae poterunt legi alio tempore commodo.

IV.

Regulae discernendi Spiritus.

1. Si te ad unam potius quam ad alteram partem impelli senseris, vide, num hi motus te consolatione, laetitia, pace repleant, magisque te ad sectandam virtutem accendant. Vel an e contrario potius te distractionibus, turbatione, nausea, taedio, tristitia obruant, pravas motiones excitent, teque in perfectionis studio tepescere faciant? Posterioris notae impulsus daemonem habere auctorem in comperto est. 2. Attende, num sentias tibi ab Omnipotente promitti tantum pecuniae spiritualis seu virium, quantum ad exequendum, quod moliris opus, exigetur. Ejusmodi enim superna pollicitatio, opisque suffecturae spes

(1) Direct. c. 28. n. 9.

divinae vocis indicium est. Observa, num hi instinctus perseverent, pergantque movere ad bonum *semper et constanter*. Nam inconstantia signum mali est et levis spiritus.

II. Praeterea (ut auctor nobis S. Ignatius est) observabis quoque principium, medium et finem horum animi motuum. Ad eorum *initium* seu originem quod attinet, animadverte, num eosdem sentire incipias, quando fervore accensus, consolatione perfusus suavi tranquillitate frueris: vel num assurgant tempore amaritudinis, tristitiae, teporis vel alterius pravae affectionis, quae animi tranquillitatem turbet. Item num tempore non suo, sed impertinenti in animam irruant: dum nempe alio opere vel negotio, ab obedientia injuncto, occuparis, quocum hae motiones non solum nullam habeant connexionem, sed nec conjungi possint, ita ut ei rite exequendo, impedimento sint. Praeposterus ejusmodi impetus e coelo non est, cum nihil coeleste extra regulam fiat. 2. Deinde *medio* tempore, quo tales impulsus durant, observa, num interiori quiete voluntatem tranquillent, et intellectum superna claritate illustrent: vel an potius hunc tenebris obscurent, illam vero taediis inquietent. 3. Denique sub eorum *finem* attende, num menti infixum relinquant salutarem stimulum, qui te impellat ad perfectionis semitam alacrius decurrendam, ad actiones quotidianas perfectius peragendas, ad refraenandos sensus, mentisque collectionem accuratius conservandam. Vel num te coelestium nausea, virtutis fastidio, tristique acedia afficiant, dissipent, affligant, tepidumque reddant. Primum boni erit spiritus alterum vero mali indicium. 4. Ad haec coelestes impulsus sacrae Paginae et Theologiae placitis, receptis Ecclesiae moribus,

familiae Religiosae usibus, status nostri obligationibus et ministeriis consentanei sunt ac conformes. Iidem quoque nostrae indoli et ingenio, naturae viribus et dispositioni, nec non conditioni officio, aetati semper accommodati sunt et congruentes.

III. Pro faciliori hactenus dictorum intelligentia declarandum superest, quid sit consolatio et quid desolatio. *Consolatio* est spiritualis quaedam passio data supernaturaliter, cujus natura est, ut cum praesens est, facile exerceantur actus virtutum, imo cum delectatione et gustu ac cum inflammatione affectus. Contra vero facit, ut opera carnis desipiant et insuavia videantur. Ejus *effectus* sunt pax et quies quaedam interior, gaudium spirituale, lumen et clarior cognitio rerum divinarum, lacrimae, mentis elevatio in Deum, spes in Deo fixa, sensus rerum aeternarum, conversio ad coelestia, calor sancti amoris, quae omnia a Spiritu S. sunt. Cavendum tamen hoc casu erit, ne tempore consolationis votum ullum emittatur. *Desolatio* contra est tristitia, perturbatio animi, spes in rebus vel personis, amor rerum infimarum, ariditas, depressio et evagatio mentis in res hujus mundi, quae omnia a malo Spiritu sunt. *Direct. c. 27. n.* 3.

Admonitio

« Cum secundum Directorii doctrinam tertius » humilitatis gradus *etiam in meditatione opportuno tempore* expendi possit (1), ut nempe ejus » praestantia altius animo imprimatur, mensque » ad illum expetendum eo vehementius inflam» metur; cumque insuper electionis negotium tra» ctari possit, *etiam dum quis versatur in medi» tationibus et orationibus consuetis* (2); eam ob

(1) Direct. c. 29. n. 8.

(2) Direct. c. 30. n. 6

» causam in proxima meditatione praerogativas » tertii humilitatis modi profundius consideran- » das propono, ita tamen ut non nisi media prae- » scriptae horae pars iterato electionis exercitio » impendatur; nimirum ut *eligens experiatur, an* » *durent eaedem motiones, an vero aliae contra-* » *riae succedant* (1). Sic enim fiet, ut in laudato » gradu nondum bene discussa, melius penetren- » tur: et in electionis negotio nondum rite stabi- » lita solidius confirmentur ».

MEDITATIO III.

DE PRAEROGATIVIS TERTII GRADVS HVMILITATIS

Punctum I.

Ejus generosa excelsitas. Quid enim magis heroicum, quam, *etiamsi laus Dei par foret*, et aequale meritum, tamen malle cum Christo spreto, paupere et afflicto contemni egere et pati, quam deliciis, honoribus et divitiis frui? 2. Quid generosius quam malle cingi corona spinea quam aurea solum ob majorem cum Christo similitudinem? 3. Quid sublimius, quam horrere ac fugere, quae mundus tam avide amat et quaerit; contra vero amare et quaerere, quae ille tam solicite fugit, tamque acriter aversatur? Si enim vir bonus cum mala fortuna compositus dignum Deo spectaculum est, quid erit ille, qui rerum penuriam, famae jacturam, corporis molestias non solum cum Jobo patienter tolerat, sed cum Apostolo etiam provocat? O Domine, da, ut non degenerem ab excelsis cogitationibus filiorum Dei.

(1) Direct. n. 7.

Punctum II.

Ejusdem felicitas. Anima ad tertium humilitatis gradum sublimata, Beatorum instar, coelesti pace jam anticipato fruitur; quid enim illam contristare queat, quae egere gestit, affligi amat, contemni ambit? 2. Est proxima centro omnis felicitatis et gloriae, nempe Christo; cum ei simillima, eadem cum illo veste induatur, eodem ac ille cibo nutriatur, eadem cum illo sorte beetur, eodem ac ille modo a divino Patre habeatur. 3. Est delicium cordis Jesu et dulcis paradisus, ubi ille sub arbore crucis cum eadem summa cum familiaritate stupendas inter delicias meridiari gaudet. 4. Est aptissimum promovendae Dei gloriae instrumentum: nam *quae stulta et infirma sunt mundi, eligit Deus, ut confundat fortia* (1). Quid autem magis stultum aut magis infirmum est in oculis mundi, quam tertius humilitatis gradus? Jam vero *quod stultum est Dei, sapientius est hominibus*; *et quod infirmum est Dei* (uti est sectator tertii humilitatis gradus) *fortius est hominibus* (2), seu aptius dilatandae Dei gloriae instrumentum est. Quis igitur tantam felicitatem non omnibus votis appetat?

Punctum III.

Ejus utilitas. Nam tertius hic gradus est securior ad salutem via; cum nos eximat innumeris periculis, quibus nos honores, deliciae et opes obnoxios reddunt. 2. Est aptior et brevior ad perfectionem semita; cum omni sinistro affectu animam exuat, summis eam virtutibus ornet, recta

(1) 1. Cor. 1. v. 27. (2) 1. Cor. 1. v. 25.

ducat ad similitudinem cum Christo, in qua morum conformitate vera omnis sanctitas consistit. 3. Denique est fertilissimus ad merendum campus tum ob continuam patiendi materiam, quam paupertas, contemptus et aerumnae abunde suppeditant; tum ob perennem virtutum sublimissimarum usum, quibus exercendis hic status plurimam occasionem praebet. 4. Praeterea talis anima in sinu divinae providentiae laeta dormit, mundo superiori angelisque proxima coelestem in terris vitam ducit, cumque nihil velit, quam quae Deus, semper votorum compos vivit, et iis ipsis charismatum praerogativis gaudet, quas plenam ad quidvis indifferentiam necessario comitari alibi diximus. 5. Demum fidenter exspectat adimpletionem divini illius promissi: *amen dico vobis*, *quod vos*, *qui reliquistis omnia*, *et secuti estis me*, *centuplum accipietis*, *et vitam aeternam possidebitis* (1); cum enim tertium hunc gradum conscendendo, Christum perfectius sit secuta, secura sperat, se centuplo in hac vita, ibi vero felicitate aeterna fore beandam.

Affectus.

Credo, Domine, *beatos esse pauperes spiritu*: *beatos*, *qui persecutionem patiuntur propter justitiam*: *beatos quibus maledixerint homines*, *et dixerint omne malum mentientes* (2). Haec omnia firmissimo assensu credo, quia tu infinite sapiens et verax id affirmasti. O quam magnus in tertio humilitatis gradu thesaurus latet, quem *abscondisti a sapientibus*, et solum *parvulis revelasti* (3)! O quantas tibi debeo gratias, quod ejus mihi notitiam contuleris!

(1) Matth. 19. v. 29. (2) Matth. 5. v. 3. et seq. (3) Matth. 5. v. 25.

Cupidissime veneror et amplector contemptus, aerumnas et paupertatem tanquam particulas tuae crucis a te sanctificatas, et mire sublimatas. O quam sero earumdem pretium agnovi!..... Sed defleo caecitatem meam, qua hucusque nugas aestimavi, amavi et appetii; contra vero illa sprevi, odi et fugi, quae sola tibi in amoribus erant.

At posthac saniora. *Non enim est discipulus supra magistrum, nec servus supra dominum* (1). Cum ergo tu Domiuus et Magister *in labore et aerumna, in fame et siti, in frigore et nuditate* (2) a juventute tua vixeris, probrum foret, ab his me servum et discipulum abhorrere, quae tibi ad mortem usque perpetui comites fuerunt. *Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi*(3) posthac paupertas summus mihi thesaurus, abjectio summa dignitas, afflictiones mihi deliciae erunt. Dixi: *sponsabo eas mihi* (4); labor et dolor, inopia et contemptus ditissima mihi dos erunt.

« Repetatur jam exercitium electionis eodem,
» quem supra tenuimus, modo vel super eadem
» materia, vel super novis et distinctis a priori-
» bus punctis. Sequens praeterea actus tum sub
» meditatione, tum etiam alias saepius eliciatur:
» o Domine, malo cum Christo contempto, pau-
» pere et afflicto pariter contemptum, pauperem
» et afflictum vivere quam 1. per lethale pecca-
» tum, 2. imo quam etiam per venialem noxam
» divitiis, honoribus et deliciis frui. 3. Quin idem
» malo, etiamsi sine peccato, et cum pari merito
» Deique laude iisdem gaudere possem ».

(1) Matth. 10. v. 24.
(2) Cor. 11. v. 27.
(3) Gal. 6. v. 14.
(4) Oseae 2. v. 20.

DIES SEPTIMA

MEDITATIO I.

DE IIS, QVAE CHRISTVS PASSVS EST IN HONORE, NEC NON DE MODO, QVO EA EST PERPESSVS AD NOSTRAM INSTRVCTIONEM

Admonitio

« Mysteria patientis Christi ita sunt contem-
» planda, 1. ac si cruentae illi tragoediae coram
» praesens adesses: 2. ac si Jesus pro te solo unice
» ac tantum, 3. et ob tua solummodo peccata a
» te singillatim commissa hos cruciatus toleret;
» 4. eosque singulariter benevolo erga te affectu
» divino Patri pro te nominatim offerat. Ceterum
» fructus ex sequenti meditatione colligendus est
» major firmitas in tertio humilitatis gradu heri
» jam conscenso, seu est confirmatio propositi,
» posthac servire Deo potius contemptum quam
» honoratum solummodo majoris cum Christo
» similitudinis causa. Cumque ea prolixior sit, po-
» terit punctum ejus primum pridie legi.

Punctum I.

Pondera *injurias*, quas passus est Christus. Inprimis fuit enormis *alapae* ictu percussus. Tria praecipue sunt, quae hanc ignominiam augent, rerum adjuncta, nimirum quis, a quo et quam injuriam passus fuerit. 1. Cui ingens illa alapa ducta fuit, Homo-Deus erat, Rex regum, Sanctus sanctorum, omniumque supremus Judex. Virgineus ille vultus

injuria hac affectus fuit, *in quem desiderant Angeli prospicere* (1). 2. Injuriae auctor, fuit homuncio vilissimus, satelles gregarius, mortaliumque ingratissimus, nempe Malchus (2), cui Christus paulo ante in horto abscissam a Petro auriculam virtute divina integram restituerat. 3. Denique alapa illa fuit Christo incussa in faciem, et quidem manu cataphracta, in conspectu principis Sacerdotum et Seniorum populi, ob datum responsum coelesti sapientia plenum.

Merito hic mirantur SS. Patres, quod tellus non subsiderit, sol obscuratus non fuerit, et coelum non corruerit ad tanti facinoris spectaculum. Et profecto divinae lenitatis miraculum fuit, quod non subito arefacta sit, aut percussa lethali lepra sacrilega manus illa. Nempe, o mi Jesu, impune contemni voluisti, ut nos talia amare doceres,

Secundo. Christus fuit *illusus*. Hic etiam tria sunt perpendenda, 1. quis, 2. a quibus, 3. quomodo illudatur. Nempe aeternus Dei Filius, gloria divini Patris, delicium coeli, *qui non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo* (3), hic illuditur non solum a vilissima plebe et mortalium impudentissimis in domo Caiphae, et ab infima faece militum in atrio Pilati; sed et ab Herode in sua regia, imo a scribis et sacerdotibus in Calvariae clivo, ut scilicet jure is despici crederetur, cui potestas saecularis et ecclesiastica, summi et infimi, docti et indocti unanimi consensu insultarent; et quidem illuditur modo ejus majestati,

(1) 1. Petr. 1. v. 12.
(2) S. Joan. Chrys. in Jo. c. 18. ait: *Servi nomen meminit Evangelista, quoniam magna res erat, non tantum quod eum curaverit, sed et quod paullo post esset ab eo alapam accepturus.*
(3) Phil. 2. v. 6.

innocentiae, sanctitati, sapientiae, morumque gravitati summe contrario; nimirum ei oculos velando, alapas dando, fustes impingendo, crines evellendo, in faciem spuendo, multisque aliis modis eidem veluti ludicro et theatrali regi illudendo. O coeli! en ille, *in quo sunt omnes thesauri sapientiae et scientiae Dei absconditi* (1), is, ut stultus deridetur, veste alba, ut mente captus, induitur, per plateas ut amens raptatur, catenis ut bestia vincitur, coeno ut lixa sordidatur, sputis ut scurra oppletur. O admirandum demissionis simul et patientiae prodigium! O quantopere illud nostram impatientem nimis superbiam reprehendit!

Tertio. Christus, *Barrabae* fuit *postpositus*. Hic quoque tria occurrunt expendenda, videlicet quis, cui et in quibus circumstantiis fuerit postpositus. Nempe infinita majestas vilissimo homuncioni, bonorum omnium largitor rapacissimo latroni, auctor vitae crudeli parricidae; et quidem fuit postpositus in re gravissimi momenti; ubi agebatur de infami morte in patibulo crucis subeunda; idque unanimi et publica totius populi, totius nobilitatis, omnium legis doctorum, omniumque sacerdotum consensione ac suffragio. Si Christus Seraphino comparatus esset, singulari injuria affectus fuisset. Quid ergo erit eum conferri homini? et quidem vilissimo ac improbissimo homini eique non solum comparari sed etiam postponi: et quidem non solum unius vel alterius opinione, sed universali clamore, consensu et approbatione omnis omnino populi, una voce clamantis: *tolle hunc, et dimitte nobis Barrabam* (2)? O mi Jesu, quid hic amplius admirer, hominumne protervam adeo petulantiam, an tuam patientem adeo humilitatem?

(1) Coloss. 2. v. 3.

(2) Luc. 23. v. 18.

Quarto. Christus innocens falsissimis fuit calumniis atrocissime *diffamatus*, nempe ut blasphemus, daemoniacus, haereticus seu Samaritanus, ut potator vini, eversor templi, seductor plebis, ut ambitiosus, rebellis, seditiosus, qui se regem diceret, vetaret dari tributa Caesari, omnem populum commoveret, gentem Judaicam subverteret. Ubi ponderanda veniunt criminationum falsitas, criminantium improbitas, testium malignitas, judicum iniquitas, ac virtutum Christi notissima orbi evidentia. Enimvero si unquam alias, hic certe summa evasit impudens calumniandi libido, cum atrociora vulgari haud possint. Et haec sparguntur de eo, *qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus* (1); imo *qui bene omnia fecit* (2), *et pertransiit benefaciendo et sanando omnes* (3). O mi Jesu, vere es opprobrium hominum, abjectio plebis, peripsema mundi et novissimus virorum, imo vermis et non homo. Factus es veluti centrum et meta omnis contemptus; talemque te haberi ideo permittis, ut nos doceas aestimare, amare et appetere latentes sub contemptione thesauros. *Da* ergo *servo tuo cor docile* (4), ut hanc veritatem intellectus capiat, voluntas vero in opus deducat.

Punctum II.

Admirare *silentium*, quo ista passus est Christus. Quis hic sibi non expectasset vel Angelos ad vindictam evocatos, vel missa e coelo fulmina, armatamque *omnem creaturam ad ultionem* (5)

(1) 1. Petr. 2. v. 22.
(2) Marc. 7. v. 37.
(3) Act. 10. v. 38.
(4) 3. Reg. 3. v. 9.
(5) Sap. 5. v. 18.

tam horrendi facinoris? Vel saltem quis non judicasset, debere Christum suam innocentiam coelesti eloquentia, detectis aemulorum fraudibus palam omnibus facere? At pepercit, siluit, quievit *et factus est sicut homo non audiens, et sicut mutus non aperiens os suum, nec habens in ore suo redargutiones* (1).

Verum, o mi Jesu, adsunt gravissimae loquendi, teque tuendi rationes. Nam 1. evidens est accusationum falsitas; *quaerebant enim falsum testimonium, et non invenerunt* (2). 2. Notoria est testium discordia: *non erat conveniens testimonium illorum* (3). 3. Perspecta judici tua innocentia est: *nihil invenio causae in hoc homine* (4). 4. Manifesta eidem Judaeorum invidia est: *sciebat* (*Pilatus*), *quod per invidiam tradidissent eum* (5). 5. Ejus quoque te absolvendi magna est propensio; *quaerebat Pilatus dimittere eum* (6). Attamen *non respondit ei ad ullum verbum* (7).

Jam vero Christus innocentissimus accusabatur criminibus atrocissimis a principibus iisque sacerdotibus et in lege peritis, quorum erat de vero Messia judicium ferre, et accusabatur coram judice ethnico in legitimo (ut videbatur) foro, praesente omni plebe: agebatur non tantum de sua, sed etiam de discipulorum totiusque novellae Ecclesiae existimatione: agebatur de doctrina ab ipso hucusque tradita, et a discipulis in posterum praedicanda: agebatur de vita summos inter cruciatus amittenda: periclitabatur non solum honor Christi, ejusque divinae Matris, sed etiam, ut videri poterat, gloria aeterni Patris, et tamen siluit:

(1) Psal. 37. v. 14. et 15.
(2) Matth. 26. v. 60.
(3) Marc. 14 v. 59.
(4) Luc. 23. v. 4.
(5) Marc. 15. v. 10.
(6) Joan. 19. v. 12.
(7) Matth. 27. v. 14.

Jesus autem tacebat (1). Et siluit, licet objectas accusationes tam facile diluere potuerit: siluit, licet accusatorum scelera, invidiam et odium in lucem protrahere tam evidenter potuerit: siluit, licet a Pilato mitem sibi sententiam merito sperare potuerit. Denique siluit etiam in aula Herodis, licet ab eo, utpote illius videndi avido et de ejus praesentia laetanti, omnia sibi fausta promittere potuerit.

Certe non videntur posse concurrere circumstantiae, in quibus secundum humanae prudentiae regulas quis arctius obligetur ad famam suam tuendam, quam istae fuerint; et tamen siluit Christus, *ille autem tacebat*. Ut nempe suae famae bonaeque existimationis, quae ipsi prae omnibus creaturis in eminenti gradu summa et maxima delebatur, perfectum Deo sacrificium offerret: ut omnimoda sui quoad honorem annihilatione divini Patris gloriam amplius extolleret augeretque, nosque ad sui imitationem pelliceret. O silentium adorandum! quod plures jam animas in adversis pariter silere docuit. Pone, Domine, *pone custodiam ori meo, ut non declinet cor meum ad excusandas excusationes* (2).

Punctum III.

Execrare *impatientem loquacitatem*, qua nos similia patimur. Hic jam adeste, o queruli Adae filii, et defixis in hoc Christi exemplum oculis linguam in adversis moderari discite. Agite comparemus nostram cum innocentia Christi: objectas nobis cum accusationibus Christo objectis: nostras nos excusandi et purgandi rationes cum his,

(1) Matth. 26. v. 63. (2) Psal. 140. v. 3.

quas habuit Christus; conferamus damna ex nostro silentio nobis timenda illis, quae silens subiit Christus; et fateamur curam sollicitudinemque illam nos excusandi miro hoc Christi silentio reprehendi improbarique.

2. Deinde expendamus quantas gratias quamque singulares ejusmodi silentium nobis conferre soleat in vita, quam magnum afferre solatium in morte, quantam parere felicitatem in coelo. An nunc poenitet S. Joannem a cruce, S. Petrum Martyrem, S. Joannem Franciscum Regis, S. Magdalenam de Pazzis aliosque plurimos ad gravissimas impactas sibi calumnias siluisse? o quam tenero affectu suo huic silentio nunc benedicunt!

3. Quid quod saepe nos excusando famamque nostram tuendo, non solum eidem non consulimus, sed ultro eam laedimus; dum ob hanc ipsam impatientiam ab aliis vilipendimur, et virtutis opinionem, silentii meritum, animi pacem, gloriaeque augmentum prodige perdimus? Nempe justo Dei judicio, *qui timet pruinam, irruet super eum nix; et qui fugit arma ferrea, irruet in arcum aereum* (1).

Punctum IV.

Exhorresce *superbam ambitionem, qua honorari cupimus, et contemni fugimus.* O coeli, quale discrimen! Jesus atrocissime in faciem caeditur, impudentissime ab hominum faece illuditur, omnium sceleratissimo postponitur, et quidem cum discrimine vitae postponitur: et nos terrae vermiculi, peccatique mancipia vel unius voculae puncto offendimur, ad minimum quemque contemptum

(1) Job. cap. 6. v. 16. Item cap. 20. v. 24.

in iras et lamenta erumpimus, aequalibus et sociis postponi in re nullius momenti dolemus. Pudeat nos sub duce tam humili adeo superbos milites esse. Potius statuamus tertio humilitatis gradui, quem heri conscendimus, firmo ac constanti pede insistere: optemus haberi ut peripsema mundi: gaudeamus rideri ac vilipendi, omnibusque posthaberi quaeramus.

Affectus

O mi Jesu, etiam ut sic despectum ac novissimum virorum, ut saturatum opprobriis, et scientem infirmitatem adoro te cultu latriae tanquam Dominum meum et Deum meum, ut regem ac ducem meum. Tantum abest, ut mihi hoc habitu vilescas, ut potius latentem in te Divinitatem magis suspiciam, humanitatem ardentius amem, quanto enim pro me es vilior, tanto mihi es carior. O quis satis admiretur, et digno amore complectatur summam tuam Bonitatem, qua voluisti annihilari, ut me elevares, formam servi accipere, ut filium Dei me faceres, esse opprobrium hominum, ut aeternae gloriae me participem redderes? O quo tuus erga me te impulit amor!

Pater aeterne mihi debetur omnis contemptio: ego peccavi, ego ille sum, qui superbia mea divinam Majestatem tuam lacessivi. In me ergo irruant omnes contemptus et injuriae. *Quid enim mali fecit iste* (1)? Verum, mi Jesu, tam indigna pateris, ut me mundi vanitatem dedoctum posito mentis fastu, humilia sapere doceres.

Proinde credo, *quia vanitas est, honores ambire, et in altum statum se extollere* (2). Credo,

(1) Luc. 23. v. 22. (2) Th. a Kemp. l. 1. c. 1.

in omnibus mundi honoribus *vanitatem esse et afflictionem spiritus* (1). Credo, *beatos esse, quibus maledixerint homines, et dixerint omne malum mentientes* (2); mihique firmiter persuasum habeo, animam contemptam, derisam et nihili habitam in statu esse omnium felicissimo, quia tibi proximior similiorque efficitur.

Doleo, tumore elatum me non solum ingemuisse ob contemptum et horruisse abjectiones, sed etiam stulto amore deceptum honores ambiisse, primaque subsellia prensasse. Caecus lapidem pro pane, scorpionem pro ovo, pro pisce serpentem appetii: amavi, quod odisse debui, et fugi, quod sectari oportuit, *dicendo malum bonum, et bonum malum; ac ponendo tenebras lucem, ac lucem tenebras* (3). At meliora in futurum promitto et spondeo.

In posterum contemptus erit *funiculus hereditatis meae* (4), et votorum meta: patienti silentio, imo et cum gaudio perferam omnes despectus et injurias, omnes abjectiones et calumnias; sique propositi immemor denuo superbia efferri me permisero contentus sum, *ut induar pudore, et operiar sicut diploide confusione* (5), in poenam tam stultae appetentiae.

O Domine, *vilior fiam, plus quam factus sum, et ero humilis in oculis meis* (6). *Da mihi propter te amare contemni, et nesciri in hoc saeculo* (7); *quia elegi abjectus esse in domo Dei mei* (8). *Pone, Domine, ostium circumstantiae labiis meis* (9), ne impatiens silentii me merito tolerantiae privem.

(1) Ecclae. 2. v. 11.
(2) Matth. 5. v. 11.
(3) Isa. 5. n. 20.
(4) Psal. 104. v. 11.
(5) Psal. 108. v. 29.
(6) 2. Reg. 6. v. 22.
(7) Th. a Kemp. l. 3. c. 15.
(8) Psal. 83. v. 11.
(9) Psal. 140. v. 3.

Gratias tibi maximas rependo pro omnibus per vitae cursum immissis despectibus; quin imoetiam *laetatus sum pro diebus, quibus me humiliasti* (1). O quis mihi det despici et annihilari pro te, qui amore mei te *exinanivisti formam servi accipiens, et habitu inventus ut homo* (2)!

LECTIO

DE FRVCTV EXERCITATIONVM HODIERNAE DIEI

§. I.

I. In tertia Exercitiorum hebdomade (cui praesens haec dies impenditur) *stabilitur et confirmatur electio vitae melioris jam facta*, et *voluntas* perfectius posthac *serviendi Deo*: *proposito tanto ac tali exemplo, quale est passio Domini et Salvatoris nostri* (3). Quibus Directorii verbis declaratur 1. *fructus* per hodiernas exercitationes intentus: 2. *medium*, quod ad illum obtinendum a S. Patre adhibetur. Ille est stabilis in peracta heri bona electione constantia: istud consistit in tenera Christi aerumnarum memoria. Ambo sunt insigne Ignatii prudentiae argumentum, cum nec scopus utilior potuerit praefigi, nec adjumentum aptius illi consequendo ab eodem eligi.

Quod scopus utilior haud potuerit praefigi, patet tum ex arduitate rei *electae*, tum ex instabili genio *eligentis*, quae simul sumpta proximum pariunt periculum, factam heri electionem denuo rescindendi, conceptumque correctioris vitae

(1) Psal. 89. v. 15.
(2) Ephes. 2. v. 7.
(3) Direct. c. 35. n. 1.

propositum relinquendi; et ideo omnem speratum per exercitia fructum perdendi, omnemque impensum hactenus laborem suo fine frustrandi.

Cum enim ex una parte tertius humilitatis gradus res valde ardua sit, et constantia in exequendis sanctioribus propositis firmissima sit oporteat; ex altera vero mutabilis nostra indoles semper ad ima feratur, et laboris assiduitate absterrita a coeptis desistere consueverit; hinc infirmior adhuc in bono mens magno in discrimine versatur, ne missas ad aratrum manus retrahat ac retro respiciat, susceptumque sanctitatis iter quasi facti poenitens derelinquat.

Nam ingens S. Xaverio teste, intervallum est inter affectum et effectum, inter desideria et opera, inter boni intentionem et rei propositae executionem. Aliud longe ex ejus mente est flexis ad oratorium genibus sola imaginatione in Indias navigare; aliud conscensa navi inter maris procellas et annexas navigationi aerumnas illuc reipsa proficisci. Aliud est inter affluentes e coelo delicias ad omnes contemptus et opprobria, ad omnes aerumnas et labores, ad omnem inopiam sortisque aleam in meditatione Deo se promptum offerre; aliud haec omnia actu perferre, experiri, vereque tolerare. Ingens denique discrimen interest inter eos, qui rebus omnibus instructi, aut in oratione et extra omne periculum positi, Deo confidunt; et inter eos, qui rebus etiam necessariis spoliati, et capitis discrimini expositi, Dei praesidio nituntur (1).

Ipsum se id expertum esse alibi fatetur magnus Indorum Apostolus, Romam Societati in hunc sensum scribens: *equidem omnem in Deo spem locatam habeo, cupioque, quantum in me erit, Christo Domino obtemperare, admonenti: qui voluerit*

(1) Tursellinus lib. 3. epist. 4.

animam suam salvam facere, perdet eam. Quae quidem sententia cogitanti facilis est; experienti non item. Ubi enim tempus incidit, cum vita amittenda est, ut eam in Deo invenias; cum mortis periculum intenditur, sic ut facile prospicias, si Deo pareas, vitam esse amittendam; tum vero nescio, quo modo fit, ut, quod antea praeceptum dilucidum videbatur, incredibili involvatur obscuritate. Nam ne doctissimi quidem viri tam praeclarae sententiae vim consequuntur, sed ii duntaxat, quos singulari beneficio Deus ipse interior Magister instituit. Atque in ejusmodi rebus facile apparet, quanta tandem nostra imbecillitas sit: quam fragilis et infirma humanae naturae conditio sit (1), cum ad propositi executionem venitur, et manus cum hoste conserenda est. Etenim rei exequendae difficultates, quae prius veluti picturae eminus visae et artis opticae praestigiis delineatae placebant, nunc enimvero cum executio operis instat atque urget, veluti per interposita ab amore proprio microscopia mirum in modum intenduntur, augentur et amplificantur; ita ut immanes cameli et *monstra quaedam filiorum Enac de genere giganteo* (2) nobis esse videantur, quae tamen non sunt nisi muscae et tenues locustae.

Hac in re documento ipsi nobis Apostoli fuere; licet enim affirmarint cum Petro; *etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo*, et licet *similiter omnes discipuli dixerint* (3); tamen paulo post Petrus Christum negavit, reliqui vero relicto eo fugerunt. Nempe in coenaculo carcerem, catenas, mortem solum, ut ita dicam, optice contemplabantur; at vero ubi in horto ad rem ventum est, ipsae etiam Ecclesiae columnae instabiles nuta-

(1) Tursellinus l. 2. epist. 3. (2) Num. 13. v. 34.
(3) Matth. 26. v. 35.

bant. Tanta videlicet humanae indolis mutabilitas est.

Pari levitate non raro etiam ii, qui in exercitiis solidum perfectionis aedificium moliri videbantur, paulo post totum opus in arena posuisse deprehenduntur; ita ut *obscuratum esse aurum, mutatum colorem optimum, ac dispersos esse sanctuarii lapides* ipsi etiam fateri cogantur (1). Quare post menses aliquot de conceptis in sacra solitudine propositis nulla amplius memoria superest nisi in rejectis quibusdam chartulis, quibus ea obiter inscripta fuerunt, tanquam in posthumis nostrae inconstantiae monumentis. Adeo insolens nostra in bono instabilitas est.

Huic igitur tam noxio ac tristi malo, quod intento per sacrum hunc secessum fini opponitur, et instar illius *vermis, qui percussit* Jonae *hederam, et exaruit* (2), optimam correctioris vitae spem in suo semine praecidit, occurrens Ignatius, per hodiernas exercitationes nos in sanctis, quae heri electionis tempore concepimus, animi decretis, praecipue in tertio humilitatis gradu tanquam in primario exercitiorum fructu confirmare ac stabilire contendit; quo utiliorem scopum, ut ex dictis patet, praefigere haud potuit. Ed quidem id efficere Ignatius conatur proposito Christi patientis exemplo, quo efficacius solidandae virtuti, firmandaeque in bene coeptis constantiae incitamentum excogitari nequit.

II. Nam *sensualitas et superbia* sunt ille *leo in via, et leaena in itineribus* (3), quibus potissimum absterremur a prosequenda perfectionis semita; seu (quod idem est), vitiosa commodorum honorisque appetentia est ille *draco magnus et rufus* (4),

(1) Thren 4. v. 1. (2) Joan. 4. v. 7.
(3) Prov. 26. v. 13. (4) Apoc. 12. v. 3.

qui insidiatur bonis propositis, quae anima electionis tempore conceperat, ne executioni mandentur. Gemino autem huic constantiae hosti penitus profligando, aptiora instrumenta haud facile reperientur, quàm Christi patientis arma seu assidua *dolorum* ejus ac *contemptuum* meditatio, ut ex dicendis constabit. Et hinc S. Pater Ignatius sicut priori hebdomade ad meliora decernenda, atque ad conscendendum tertium humilitatis gradum nos induxit constituto ante oculos exemplo vitae Christi privatae; ita nunc quoque tertia hac hebdomade ad perseverantiam atque ad exequenda pie hactenus decreta nos excitat, proposita Christi patientis historia, utpote in qua *omnes ejus virtutes* praecipue demissio et patientia *multo insignius et excellentius elucent, multoque efficacius nos ad illius imitationem*, invictamque in bono constantiam *invitant* (1).

Hic enim coelestis Dux noster reipsa praestat, quod in meditatione de regno facturum se promiserat; nempe se semper primum in acie futurum, se in perferendis laboribus, vigiliis, contemptu, pauperie et aerumnis antesignanum fore. Item bellum, quod in meditatione de duobus vexillis carni, mundo et daemoni indixerat, nunc in tertia hac hebdomade summa vi infert, manus cum hoste reipsa conserit, atque appetitus, sensuum et amoris proprii crudelem superbamque dominationem refringit. Praeterea se nobis praebet absolutissimum tertiae hominum classis exemplum, cum paupertatem et opprobria, dolores et aerumnas non tantum desideret, sed reipsa amplectetur, eosque perpetuos comites, ut fit in tertio humilitatis gradu, sibi adjungat. Quae omnia eo ordinantur, ut proposito tam potenti Dei-Hominis

(1) Direct. c. 36. n. 1.

exemplo in nobis confirmetur spiritus tertii humilitatis gradus, vi cujus ob majorem Christi imitationem desideremus cum eodem abjecto, paupere et afflicto contempti, pauperes et afflicti constanter vivere, ne simus sub capite spinoso membra delicata.

Quantae autem efficaciae tenera aerumnarum, quas Servator toleravit, memoria sit ad praedictum finem consequendum, quamque praesens remedium contra propositi inconstantiam ex eo patet, quod mire tum difficultates quae nos absterrent, leniat, tum necessarium nobis ad eas vincendas sufficiat animum. Quos enim a bono absterret arduitas laboris in colenda virtute subeundi, hi Dei-Hominis tolerantiam meditando *sugent mel de petra, oleumque de saxo durissimo* (1), quo viae sanctioris asperitas plurimum lenietur. His vulnera Christi erunt *caverna maceriae, et foramina petrae* (2), ubi eorum profunditatem et latitudinem metiendo ad firmitatem in virtute potenter excitabuntur.

Stupidi profecto animi sit oportet, qui consideratis injuriis, quas Christus in honore et fama passus est, adhuc honorari ambiat, despici horreat et tribus illis verbis *quid dicent homines*, aut similibus deterritus omnem susceptam de perfectiori vita ineunda cogitationem deponat. Duro pariter agrestique animo erit ille, qui perpensis, quae amantissimus Salvator in corpore pertulit, doloribus et aerumnis, pergat adhuc se ipsum fovere et sensibus blandiri, atque aegre carni facere timeat, et ob cultus asperioris molestias ab altiori perfectionis gradu dimoveri se sinat.

Certe sola haec instituta comparatio, in qua tanta fidei, rationis et aequitatis repugnantia ap-

(1) Deut. 32. v. 13. (2) Cant. 2. v. 14.

paret, omni nos dignos reprehensione ostendit, illasque res, quas mundus amat et appetit, odio habere docet, et ardentius amare et quaerere ea, quae illi aversatur et fugit. Quae animi dispositio plurimum conducet, ut electo heri tertio humilitatis gradui firmiter insistamus, ac delineatam correctioris vitae ideam in praxim usumque, quantum conniti possumus, deducamus. Itaque (ut concludit Directorium) *magnus hic* (in tenera Christi patientis memoria ejusque aerumnarum crebra consideratione) *thesaurus reconditus latet. Unde videmus Sanctos omnes in hac potissimum parte se exercuisse, ut apparet ex libris, quos scriptos reliquerunt* (1); omnes autem illi tum ad imitandum Christum tum ad perseverandum in bono hac praecipue consideratione nos animant atque confirmant.

III. Ex his patet, S. P. N. nec *scopum* utiliorem potuisse huic tertiae hebdomadi praefigere hac ipsa in electo heri perfectionis gradu costantia, nec *medium* id obtinendi efficacius eligere Christi patientis recordatione. Quare in prima hujus diei meditatione proponuntur *injuriae* a Christo in fama perpessae, ut contra omnes superbiae assultus immobiles persistamus, et nullo minuendi honoris periculo nos ab incepto deterreri sinamus. Secunda autem contemplatio considerandas exhibet *aerumnas*, quas Christus in sacerrimo suo corpore pro nobis pertulit, ne scilicet amor proprius, sensuum illecebrae et cura valetudinis, qui alter constantiae scopulus est, pia mentis decreta evertant, nosque in transversum agant.

His omnibus ingens pondus addet tum consideratio pomeridiana, quae felicitatem animae *contemptae et afflictae* ob oculos ponet: tum medita-

(1) Direct. c. 35. n. 1.

tio ultima, quae in Christo crucifixo trium ejusdem comitum, paupertatis demissionis ac abnegationis triumphum proponet, ac tertium humilitatis gradum in throno crucis, ut ita dicam, regnantem exhibebit; ubi victrix Servatoris constantia fecit, ut nos tandem nostrae mutabilitatis pudere debeat. Unde elucet incomparabilis nexus, quem pariter hodiernae exercitationes tum inter se, tum cum praecedentibus, tum cum intento per exercitia scopo ac fine habent.

§. II.

I. Ut autem per has meditationes optatus colligatur fructus, in singulis mysteriis attendendum erit ad sequentia sex puncta, nempe ad *personam*, quae patitur, ad *cruciatus*, quos patitur, ad eos, *a quibus et pro quibus* patitur, denique ad *causam*, ob quam, et ad *modum*, quo amantissimus Salvator noster tam dura et acerba patitur.

1. *In persona* Christi Domini, qui tot aerumnas sustinuit, consideranda est in primis summa ejusdem *dignitas*; *est* enim *splendor gloriae Dei*, *et figura substantiae ejus* (1): *aequalis Deo* (2): *princeps regum* (3): *Dominus angelorum* (4), *cui data est omnis potestas in coelo et in terra* (5). *Deinde* expendenda est *innocentia* illius ac *sanctitas* infinita, qua utpote Sanctus sanctorum, non solum nunquam peccavit, sed nec peccare ob unionem hypostaticam potuit: *qui bene omnia fecit, et surdos fecit audire, et mutos loqui* (6); *et quem mundus non nisi mira facientem vidit, ac mala patientem, donec suspenderetur in ligno* (7). Denique at-

(1) Hebr. v. 3.
(2) Phil. 2. v. 6.
(3) Apoc. 1. v. 5.
(4) 1. Petr. 3. v. 22.
(5) Matth. 28. v. 18.
(6) Marc. 7. v. 37.
(7) Aug. in Psal. 49.

tendendi sunt *tituli*, ob quos ille ad nos intime pertinet. Est enim pater noster et redemptor, pastor et magister, frater et sponsus, dominus et magister, seu brevius, *est os ex ossibus nostris, et caro ex carne nostra* (1).

Enimvero qui haec sine ullo animi sensu et effectu percipit, is ipsis petris durior est, quae scissae ac comminutae sunt, quando passa est petra haec viva, Christus: *petra autem erat, Christus* (2). Quippe quo *dignior et Sanctior* est persona, quae patitur, et quo *proximius* illa nos attingit, eo intensior esse debet commiserationis affectus. Cui ergo ista miserationem non movent, hic moribus non multum a belluis differt.

2. In *cruciatibus*, quos pertulit Jesus, consideranda est eorum *multitudo et atrocitas*. Nam passus est *in omnibus* animae facultatibus, in omnibus corporis sensibus, in omnibus membrorum partibus dolores omnes, quorum capax esse poterat, eosque acutissimos et summe intensos, sive tortorum immanitas spectetur, sive instrumenta ad torquendum adhibita, sive etiam corporis habitudo, quod in Christo fuit sensu exquisitissimo.

Praeterea passus est *in omni genere boni*, nempe in terrenis *facultatibus*, cum vivus non habuerit, ubi caput reclinaret, moriens, quo nuditatem tegeret: *in honore*, cum fuerit saturatus opprobriis: *in fama*, cum fuerit diffamatus ut Samaritanus et seductor, ut blasphemus et magus: *in corpore*, cum non fuerit nisi vulnus, livor et plaga tumens: *in sanitate*, cum a planta pedis usque ad verticem capitis non fuerit in eo sanitas: *in vita*, cum suspensus in ligno clamans voce magna emiserit spiritum; denique *in ànima* per agoniam in horto, derelictionem in cruce, angorem et tae-

(1) Gen. 2. v. 23. (2) Cor. 10. v. 4.

dia in morte. O dulcis Redemptor! jure enimvero te Isaias *virum dolorum et scientem infirmitatem* (1) appellavit; *cum aquae intraverint usque ad animam tuam, et venientem in altitudinem maris tempestas demerserit te* (2). Ah! *quis est homo, qui non flebit? dulcem Jesum cum videbit in tanto supplicio* (3).

3. Ad *persecutores* quod attinet, a quibus Christus patitur, horum praecipue expendenda est *copia* et *crudelitas*. Nam inprimis omnis conditionis et status homines conjurata rabie contra eum insurgunt, quippe *Rex* Herodes eidem illudit, *Judex* Pilatus condemnat, Annas et Caiphas summi *sacerdotes* reprobant, *Scribae et Pharisaei* accusant, *cives* Barrabae postponunt, *milites* comprehendunt et subsannant, *carnifices* flagellant, spinis coronant, atque in crucem agunt, *plebs* incondito clamore ad mortem exposcit, unus *discipulorum* prodit, alter negat, omnes deserunt. Ubi notandum, plurimos ex his non solum generalibus beneficiis sed etiam singularibus gratiis a Servatore fuisse affectos. His accessit potestas tenebrarum seu daemonum, qui omni, quo potuerunt, modo in eumdem saevierunt. Ipse Pater divinus in horto orantem non exaudivit, in cruce morientem dereliquit.

Quid quod Christi persecutores non tantum fuerint *multi*, sed etiam *crudeles*? Nam naturalis eorum rabies odio et invidia potenter accendebatur, daemonum fraude extimulabatur, falso Religionis zelo inflammabatur. O mitissime Agne, merito per regium vatem ingemiscis, *circumdederunt me canes multi, tauri pingues obsederunt*

(1) Isa. 53. v. 3. (2) Psal. 68. v. 1. et 2.
(3) Eccl. in festo Matris dolorosae.

me (1), *multi* ob eorum copiam, *pingues* ob eorum crudelitatem.

4. Circa *homines*, in quorum commodum Christus patitur, consideranda est eorum *indignitas*, *ingratitudo*, *impietas*; sunt enim perduelles, qui legis divinae jugum proterve excutiunt, ingrati, qui redemptionis tam copiosae effectuum potissimam partem frustrantur, impii, qui *Filium Dei sibimetipsis denuo crucifigentes*, eumdem per iterata peccata *ostentui habent* (2). Et tamen horum amore tam multa et dira sustinet Christus, non pro daemonibus, sed pro vilibus homunculis sustinet, quos hoc ipso tam insigni favore in sui perniciem abusuros praevidit, et quidem eo ipso tempore sustinet, quo iidem funes, verbera, carceres, flagella, spinas, clavos et crucem properabant, et impio furore perciti, *crucifige*, *crucifige*, exclamabant, addita etiam dira illa imprecatione: *sanguis ejus super nos* (3). Certe hic omnia rerum adjuncta adesse videntur, quibus vel Redemptoris amor, vel redemptionis beneficium, vel redempti ingratissimus animus extolli augerique possint.

5. *Causa* seu finis, ob quem talia tantaque pro nobis pertulit Christus post gloriam Patris erat nostrum bonum, nempe ut divinae justitiae pro peccatis nostris satisfaceret, injecta nobis a daemone vincula confringeret, in libertatem filiorum Dei nos assereret, genus humanum innumeris vulneribus saucium sanaret, mediis ad salutem necessariis, gratiis et exemplis instrueret, nosque divino Patri conciliatos, remotis, quae obstabant, impedimentis, gloriae aeternae participes redderet. Id autem ut efficeret, media elegit prorsus

(1) Psal. 21. v. 13. et 17. (2) Hebr. 6. v. 6.
(3) Matth. 27. v. 25.

stupenda; ut nos extolleret, se ipsum exinanivit: ut nos coelestibus donis cumularet, se ipsum terrenis omnibus spoliavit: ut nos aeternis suppliciis liberaret, se ipsum cruciatibus subjecit. O Pelicanum vere divinum, qui se ipsum vulnerat, ut nos sanet: se sanguine privat, ut eo nos alat: se morti objicit, nobis ut vitam tribuat; cui princeps patiendi causa hominum salus et commodum est!

6. Denique modus, quo haec cruciamenta pertulit Christus eminens prorsus fuit et perfectus. Nam passus est *libenter*, oblatus est, quia ipse voluit (1); *desideranter*, baptismo habeo baptizari, et quomodo coarctor, usque dum perficiatur (2); *silenter*, ille autem tacebat (3); *patienter*, nam corpus suum dedit percutientibus, genas vellentibus, faciem increpantibus et conspuentibus (4).

Praeterea omnes hac occasione virtutes, et quidem in gradu heroico exercuit, nempe *paupertatem* spiritus, cum nudus in cruce fuerit mortuus: *humilitatem*, cum amplexus sit omne genus opprobriorum: *mansuetudinem*, quia sicut agnus coram tondente se obmutescens nec querebatur nec resistebat nec indignabatur: *fortitudinem*, cum velut adamas permiserit peccatores supra dorsum suum fabricare (5): *obedientiam*, cum sit factus obediens usque ad mortem (6): *charitatem*, quia majorem hac dilectionem nemo habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis suis (7): denique *amorem inimicorum*, dum moriturus pro ipsis oravit, dicens, *Pater*, *dimitte illis* (8).

Ut nihil dicam de summa ejus *misericordia*,

(1) Isa. 53. v. 7.
(2) Luc. 12. v. 50.
(3) Marc. 14. v. 61.
(4) Isa. 50. v. 6.
(5) Psal. 128. v. 3.
(6) Phil. 2. v. 8.
(7) Joannes 15. v. 13.
(8) Luc. 23. v. 34.

quam exercuit in coena praebens corpus suum in cibum, et sanguinem in potum: item in horto restituendo auriculam Malcho : deinde in cruce, promittendo latronum alteri paradisum ; nihil de ejus *constantia*, qua in cruce perseveravit, usque dum emisit spiritum ; licet Judaei clamarint, descendat nunc de cruce, et credimus ei (1) : nihil de ejus ingenti *desiderio* plura patiendi, quod abunde manifestavit illa voce, *sitio* (2).

O dulcissime Jesu! quis poterit *comprehendere, quae sit latitudo et longitudo, sublimitas et profundum* (3) illarum virtutum a te passionis tempore exercitarum? Vere *confusio operit faciem meam* (4), cum meum patiendi modum cum tuo confero. O divine Magister, doce etiam me *facere secundum exemplar, quod mihi* a te, praesertim *in monte* Calvariae *monstratum est* (5).

Ex his ad oculum patet ratio, ob quam S. Ignatius hanc quoque hebdomadem viae illuminativae annumeret ; cum Christus in hac potissimum virtutum suarum luce nos illuminet, magnoque exemplo suo ad proficiendum in spiritu nobis animum addat. Praeterea dolores et mors ejus sunt fons gratiarum ad acquirendam perfectionem necessariarum, simulque incitamentum potentissimum ad eam altiori in gradu obtinendam. Hinc merito tertia haec hebdomas ad statum proficientium viamque illuminativam refertur.

II. Ex his sex punctis, *quis*, *quid*, *a quibus*, et *pro quibus*, *quare*, et *quomodo* patiatur, in hodiernis meditationibus rite ponderatis sequentur hi affectus videlicet 1. *compassionis* erga Christum saeva adeo tormenta tanta cum charitate nostri

(1) Matth. 27. v. 42.
(2) Joan. 19. v. 28.
(3) Ephes. 3. v. 18.
(4) Psal. 68. v. 8.
(5) Exod 25. v 40.

causa tolerantem: 2. *odii ac horroris peccati*, quod non nisi divino sanguine elui condigne potuit, et a coelesti Patre in ipso etiam Filio tam acerbe castigatum fuit: 3. *admirationis* bonitatis ac sapientiae Dei, quae medium adeo aptum invenit Justitiam et Misericordiam inter se conciliandi, quo et illi plene satisfieret, et simul haec respectu peccatorum perfecte triumpharet, hominumque corda amore sui inflammaret atque ad se alliceret. Quid enim magis *commendat charitatem Dei erga nos, quam quod, cum adhuc peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus sit* (1)? 4. *Spei* salutis consequendae; *si enim, cum inimici essemus, reconciliati sumus per mortem Filii ejus; multo magis nunc reconciliati, salvi erimus* (2). Nam sanguis Chisti est nobis arrha tum divinae erga nos charitatis, tum aeternae beatitudinis; qui enim dedit, quod est plus, nempe Filium, dabit etiam quod est minus videlicet coelum. 5. *Amoris* Dei sic *diligentis mundum, ut Filium suum unigenitum daret* (3), et quidem in mortem tam cruentam pro perduellibus hoc ipso tam insigni beneficio ingratissime abusuris, 6. *Zeli animarum*, utpote *quas Deus tanti aestimavit, tanto cum affectu amavit, et tam magno pretio emit* (4).

Circa hos tamen affectus duo sunt notanda, 1. necessarium non esse, ut hodie in qualibet meditatione *omnes* eliciantur, sed poterunt modo hi, modo illi alternis vicibus pro re nata assumi. 2. Non *solis* his affectibus nec *diu* immorandum esse. *Debent enim*, ut notat Directorium, *simul etiam curari alii affectus, qui sunt utiliores ad profectum nostrum spiritualem* (5). Quales sunt illi, qui ten-

(1) Rom. 5. v. 8.
(2) Rom. 3. v. 10.
(3) Joan. 3. v. 16.
(4) Directorium c. 35. n. 10.
(5) Cap. 35. n. 4.

dunt ad solidam vitae correctionem per constantem Christi imitationem in tertio humilitatis gradu. Huc enim toto conatu tendendum, et voluntas impellenda, et per congruos affectus omni vi inflectenda est. Per has enim affectiones securis ad radicem ponitur, amor vitiosus mundique spiritus procul expellitur; contra vero spiritus Christi cordibus inseritur, atque intentus per exercitia fructus obtinetur.

Et hinc sex relatis supra affectibus compassionis, odii, admirationis etc. etc. amor proprius non multum adversatur; quia Christo compati, de peccatis dolere, Dei bonitatem admirari et amare, spem salutis concipere, proximorum salutis studio incendi, aliique id genus affectus non multum incommodant iis etiam, qui opum, honoris aut voluptatis amore tenentur. At vero longe aliter res se habet cum illis affectionibus, quae nos ad Christum in contemptu, paupertate et aerumnis imitandum excitant, et ad tertium promovent humilitatis gradum. Cum enim ejusmodi affectus sint illa arma, quibus abditissima et munitissima amoris proprii, superbiae ac sensualitatis, ut ita dicam, propugnacula subruuntur; hinc corrupta natura ab his prae primis abhorret, ac sibi timet, earum vim eludit, omnique astu evitat. Quare in hodiernis meditationibus triplici illi affectui, scilicet sui ipsius abjectioni et odio, rerumque terrenarum practico contemptui totis viribus ac potiori tempore erit vacandum. Ne vero pluribus simul intenta mens par singulis esse non possit, juverit in contemplatione prima praecipue actibus humilitatis, in secunda ut plurimum actibus mortificationis suique odio sese impendere, in tertia vero eorumdem repetitioni potissimum tempus tribuere.

III. Ut autem etiam exercitium intellectus opta-

tum referat fructum, sequentes industriae erunt observandae. 1. Oportet nobis Christi poenas ita vivide proponere, quasi praesentes illi mysterio adstaremus, omniaque coram agi cerneremus, quasi flagellorum ictus, Judaeorum clamores, Servatoris aliorumque dicta et voces audiremus, verberum plagas, coronae punctiones, clavorum immissionem sentiremus, potum felle et aceto mistum gustaremus, quasi denique sputorum et carcerum foetorem odoraremus, squalorem videremus, molestias toleraremus. In summa, efficere debemus, ut etiam nos *sentiamus in nobis, quod sensit Christus Jesus* (1), et optare, ut nostram quoque *animam pertranseat gladius* compassionis et doloris (2).

2. Debemus ante oculos nobis ponere benevolum illum Christi patientis erga nos affectum, quo ille summis in cruciatibus quemlibet nostrum singillatim in animo sibi praesentem habuit, quo pro quolibet nostrum suos dolores divino Patri obtulit, cum animi comparatione eos pro nobis etiam solis perferendi, si nostra id salus postulasset. Considerandae sunt ergo aerumnae Redemptoris, ac si eas pro quolibet nostrum peculiariter, unice et tantum tolerasset, exemplo Apostoli dicentis: *tradidit semetipsum pro me* (3); non pro nobis, sed *pro me*; non aliter ac si solus Paulus divinae Passionis objectum fuisset.

3. Praeterea identidem cogitandum erit, Christum haec passum esse propter nostra peccata, a quolibet nostrum commissa, secundum illud Isaiae 53. ℣. 5. *vulneratus est propter iniquitates nostras; attritus est propter scelera nostra;* dicendo v. g. en, o infelix! hoc N. et istud N. nominatim

(1) Philip. 2. v. 5.
(2) Luc. 2. v. 35.
(3) Gal. 2. v. 20.

patratum a te flagitium ei sudorem sanguineum expressit, flagellis discerpsit, spinis coronavit, in crucem egit, aliosque cruciatus inflixit. Ejusmodi enim animadversiones ciendis affectibus aptissimae sunt, praesertim doloris. Quando enim filii Adae pio intuitu *aspicient*, *quem* ipsi suis sceleribus *confixerunt*, *plangent eum planctu quasi super unigenitum*, *et dolebunt*, *sicut doleri solet in morte primogeniti* (1).

4. Praeterea tertius humilitatis gradus prae oculis semper est habendus, et hodiernae meditationes applicandae erunt iis determinate punctis, per quae et in quibus Christum in tertio hoc gradu imitari electionis tempore decrevimus.

§. III.

I. Universim pro meliori hujus hebdomadis successu sequentes *additiones* serventur. 1. Sancta quaedam mentis Christo compatientis tristitia erit fovenda, arcendo omnes laetas quantumvis pias cogitationes. Cum enim ipsi quoque Servatori passionis suae memoria in horto moerorem crearit, par est, nos quoque ejusdem cruciatus meditando cum ipso tristari, et tenerum compassionis affectum animo nutrire, proficiscentem tum ex amore erga Christum, tum ex dolore de peccatis tamquam causa ejusdem mortis, ne scilicet is etiam nobis exprobrare possit illud regii vatis: *sustinui*, et aspexi, *qui simul contristaretur*, *et non fuit* (2). Quare cortinae fenestris erunt obducendae, cum cubiculi obscuritas ad id multum conducat. Quin imo nullae aliae etiam temporibus succisivis cogitationes erunt admittendae praeterquam de mysterio, quod illo medio die vel

(1) Zach. 12. v. 10. (2) Psal 68. v. 31.

meditati fuimus, vel sumus meditaturi. Et hinc juvabit in promptu habere aliquas sententias sacrae Scripturae de Domini passione, quas interdiu mente recolas (1).

2. Opera poenitentiae erunt augenda atque intendenda. Aequum enim est, ut dolores Christi contemplando, etiam nos *mortificationem Jesu in corpore nostro circumferamus* (2); ut secundum Petri sententiam *Christo passo in carne* etiam *nos eadem cogitatione armemur* (3), justitiae scilicet divinae per nos irritatae satisfaciendi.

II. Quapropter ad finem hujus hebdomadis in libro exercitiorum traduntur regulae ad victum temperandum, tum quia temperantia in cibo et potu praecipuum est poenitentiae externae objectum, tum quia veri Christi imitatores esse non possumus, nisi ejus exemplo, (a quadraginta enim dierum jejunio praedicationem auspicatus est) etiam nos capitale hoc vitium debellemus. Nam (ut constat ex contemplatione de regno Christi) nemo potest Salvatorem rite sequi, nisi superata non tantum carnis, sed etiam sensuum rebellione; sensus autem gustus horum certe postremus non est, igitur sine hujus coërcitione nemo verus Christi erit imitator. Porro hunc faciunt sequentes regulae a S. P. Ignatio propositae, quarum hoc breve compendium est.

1. A pane minus abstinendum quam a reliquis alimentis. 2. Circa potum magis attendenda est abstinentia quam circa panem, 3. Circa pulmenta et edulia potissimum abstinentiae ratio versetur. Et hinc cibis ordinariis vescendum, delicatis vero parce utendum. 4. Cavendum, ne super sumendos cibos animus quodammodo totus effun-

(1) Direct. c. 35. v. 11. (2) 2. Cor. 4. v. 10.
(3) 1. Petr. 4. v. 1.

datur, et ne avide vescamur aut festine; sed appetitui semper dominantes, tum mensuram victus, tum sumendi modum una temperemus.

Media ad tollendum cibi potusque immodicum usum sunt: 1. ut ante prandium vel coenam et quacunque demum hora, ubi nulla esuries sentitur, victum proxime sumendum definiamus ad mensuram certam, quam deinde nulla vel propria aviditate vel instigatione inimici unquam excedamus, sed potius vincendi utriusque causa de illa nonnihil etiam subducamus.

2. Expedit inter comedendum imaginari, quasi videamus Jesum Christum cum suis discipulis vescentem, observando, quem teneat edendi et bibendi modum. Possunt etiam varietatis gratia aliae adhiberi meditationes inter vescendum (quarum praecipua est attentio ad sacram, siqua sit, lectionem), ut sic abstracta mente cibus ipse et vescendi delectatio parum sentiatur. Ceterum quanto plus de conveniente victu sibi quis ademerit (vitato interim valetudinis adversae gravi periculo) tanto celerius mensuram cibi et potus justam reperiet.

Relegenda insuper hodie sunt monita exercitiorum tempore observanda, quae habentur Introductionis paragrapho IV. Vel si tempus non suppeteret, saltem percurratur ejusdem §. IV. numerus IV., ubi breve compendium illarum additionum exhibetur, quae hodie pariter observandae sunt. Ceterum sicut fructus praecedentis meditationis erat malle cum Christo *spreto contemptum* pariter quam honoratum vivere, ita quoque fructus ex sequenti exercitatione colligendus est firmum animi decretum cum Christo *afflicto* potius *aerumnosam* quam miseriis ac doloribus

vacuam ducendi vitam, et quidem etiamsi par utrinque meritum Deique gloria foret, solum ob majorem cum Christo similitudinem. Ex quo patet, universum hodiernae diei laborem praecipue eo tendere, ut Christi patientis exemplo animati, in electo heri tertio humilitatis gradu amplius confirmemur.

III. Porro S. Pater noster in tertia hac hebdomade nullam amplius indifferentiae hactenus inculcatae mentionem facit; cum enim haec solum necessaria fuerit ad electionem rite peragendam, hac peracta, nulla jam ejus de novo inculcandae necessitas est. Quare solum in electa correctioris vitae idea, per tertium humilitatis gradum executioni mandanda, solidamur. Quia vero ad perseverandum in dicto gradu necessaria est magna aestimatio, amor et desiderium trium illorum Christi comitum nimirum paupertatis, contemptus et aerumnarum, hinc etiam in tertia hac hebdomade ad ea magis aestimanda, amanda et desideranda per exemplum Christi patientis potenter incitamur, cujus imitatio etiam in his magis arduis rebus princeps hujus hebdomadis fructus est.

Postquam enim in meditatione de regno Christi generatim decrevimus, eumdem imitari, quo Deus voluerit modo; et postquam in meditatione de duobus vexillis statuimus eum sequi per vias etiam difficiliores, idest in sublimiori perfectionis gradu, siquidem ad talem nos vocare Deo placuerit; tandem postquam electionis tempore cognovimus, Deo serviendum esse per imitationem Christi in tertio humilitatis gradu; rerum nexus postulat, ut in facta electione per nova incitamenta confirmemur. Ex his cum omnium efficacissima Christi patientis historia suppeditet, ejus

mysteria S. Ignatius divino consilio hodie meditanda proponit, ut eorum contemplatione tres Christi comites magis aestimare, amare atque appetere discamus. Quam apta autem huic fini consequendo haec media sint, ipsa res abunde loquitur.

MEDITATIO II.

DE IIS QVAE CHRISTVS PASSVS EST IN CORPORE ET DE MODO QVO EA EST PASSVS AD NOSTRAM INSTRVCTIONEM

Punctum I.

Considera dolores, quos Christus est passus in corpore. Nam *primo* fuit *flagellis* misere dilaceratus. Cruciatum hunc fuisse immanem, colligitur 1. ex *teneritudine corporis* ejus, utpote quod erat adeo subtilis ac delicati sensus, ut teste S. Bonaventura in Christo callosa pedum pars longe delicatior ac sensibilior extiterit, quam in nobis tenera oculorum ac pupillarum compages. Accedit, quod illius sacratissimum corpus ob sudorem sanguinis et lethalem agoniam fuerit magnopere debilitatum et per noctis illius vigilias atque aerumnas viribus penitus exhaustum.

2. Ex *carnificum furore*, qui erant suopte ingenio crudeles et efferi, oblata a sacerdotibus pecunia ad ferociam animati, a daemonibus in furorem acti, et alii aliis sibi invicem succedentes, ne scilicet tortorum lassitudine dolorum acerbitas leniretur. Triginta paria talium rabie efferatorum carnificum fuisse, S. Magdalenae de Pazzis revelatum legimus.

3. Ex *flagellorum qualitate*, quae erant virgae virides et spinosae: scuticae ex nervis boum confectae: catenulae ferreae aculeis obarmatae, quibus propterea cutem horrendum in modum lacerari, carnes avelli, ossa ipsa nudari necesse erat.

4. Ex *verberum numero*, quorum amplius sex millia fuisse inflicta s. Bernardus asserit, ita ut nulla corporis pars a vulnere immunis extiterit. Ex his collige dolorem, quem pertulit Christus ex tot tamque immanium flagellorum ictibus, tanta vi tantoque furore a lacertosis tortoribus tam delicato corpori inflictis.

O mi Jesu! Pilatus dire adeo flagellari te jussit, ut Judaeos ad tui commiserationem adduceret; ego te toto corpore saucium video, et quidem pro me et ob mea peccata, et tamen silice durior nec lacrimulam tam copioso sanguini, nec suspirium tam immenso amori rependo; quin imo me ipsum adhuc foveo, carni et sensibus blandior, licet hi tot plagarum crudelis causa extiterint.

Secundo. *Spinis coronatus est*, Acerbissimum pariter hoc tormentum fuit 1. ob *spinarum* aculeos, magnitudinem, duritiem ac multitudinem. Nam erant ita acutae, ut ipsum cranium penetrarint: ita durae, ut nulli obstaculo cesserint: ita multae, ut potius pileum seu tegumentum quam coronam constituerint. Capiti, ut creditur, infixae haeserunt amplius septuaginta.

2. Ob *capitis* sensibilitatem, quod inter omnes externas corporis partes membrorum omnium delicatissimum est, in quo natura omnes quinque sensus velut regia in sede collocavit, et ubi quilibet etiam tenuis dolor ob membranarum, nervulorum et fibrillarum teneritudinem acutissime sentitur.

3. Ob immanem *carnificum* robustissimorum

feritatem, qui omni illas vi in caput adegerunt, impactis fustibus altissime intruserunt, et inflictis crudeliter alapis earumdem cruciatum exasperarunt.

4. Ob iteratam ac summe violentam *vestium detractionem*, qua vulnera in flagellatione accepta, et indumentis adhaerentia summo cum dolore renovata fuerunt.

O mi Jesu! spinis tu cingeris, et ego rosis coronari exoptem! tu *super dolorem vulnerum tuorum* (1) novum superaddi sinis, et ego quamvis molestiam a me amoliri solicite contendam! Absit sub capite spinoso membrum me esse delicatum, etiam per dumeta praeeuntem te sequar. Non solum immissos a te morbi dolores patienter perferam, sed etiam voluntariis cruciatibus castigabo corpus meum, et in servitutem redigam.

Tertio. Crucem suam bajulat. Hic quoque labor Servatori aerumnosissimus fuit 1. ob oneris trabalis immane pondus: 2. ob viae longitudinem et asperitatem: 3. ob erectum montis ascensum: 4. ob virium debilitatem. Certe quam magnus hic fuerit labor et dolor vel ex eo clare patet, quod nudos pedes ingenti hoc trunco onustus ad obvios lapides identidem impegerit, plateas expresso ex vulneribus sanguine passim rigaverit, humeros, dum hanc male dolatam trabem ferret, graviter vulneraverit; quod huic oneri ferendo impar, postquam saepius toto corporis et crucis pondere in terram et genua procidit, tandem adjutorem et comitem admittere debuerit.

O mi Jesu! haec tu perfers amore mei, et ego laboris atque adversorum impatiens commodam atque otio deliciisque affluentem vitam unice mihi exopto atque adeo vivo. At pudet me mei.

(1) Psal. 86. v. 27.

Posthac strenue faciam, quantum per vires licuerit; patiar, quidquid tibi libuerit. Mortificationis crucem tuo exemplo animatus etiam ego feram *generose* et *constanter*. Labor et dolor, agere et pati erunt mihi binae veluti metae, ad quas toto meae vitae tempore, quam potero maxime, contendam.

Punctum II.

Considera *modum*, quo hos tam immanes cruciatus tolerat Christus nempe 1. *patienti cum silentio*. Praeter modum excesserant carnifices praescriptum lege plagarum numerum, et tacet: milites eum spinis coronant ex mera insolentia, nulla ad id facta a Pilato potestate, et silet: ipsi soli crux ferenda imponitur, non item duobus, qui cum eo ducebantur, nequam, nec tamen conqueritur.

2. Patitur cum summa *promptitudine* ac *desiderio* plura perferendi; nam quo tempore *supra dorsum ejus fabricaverunt peccatores, et dinumeraverunt omnia ossa* ejus (1), illud Davidis repetiit: *ego in flagella paratus sum* (2). Ipso dolorosissimae coronationis tempore *exarsit* ejus erga nos amor *sicut ignis in spinis* (3), qui *nunquam dicit: sufficit* (4). Vix cruce procul conspecta exclamavit: o beata crux! tantopere amata, toties expetita tamdiu desiderata!

3. Patitur cum *amore* summo erga divinum Patrem, cujus regnum haec tolerando restauravit: erga suos inimicos, quibus ex animo ignovit: erga nos peccatores, pro quibus suum cruorem in redemptionis pretium obtulit; erga te singillatim

(1) Psal. 21. v. 18.
(2) Psal. 37. v. 18.
(3) Psal. 117. v. 12.
(4) Prov. 30. v. 16.

quem sibi illo dolorum tempore menti praesentem habuit et benevole respexit, et praeveniente omne meritum charitate ab innumeris discrevit, et prae tot aliis dilexit; licet praeviderit, te hoc ipso sanguinis balneo abusurum, et pro tanto beneficio meras injurias repensurum. Item eo amoris excessu te dilexit, ut sibi carnem lacerari, spinis caput perforari, crucis gravissimae jugum imponi permiserit. Ferreus enimvero es, si nihil ad tantae divinae charitatis exemplum cor tibi mollitur, et tanto Christi amore non incenderis ad odium tui, qui huic carnificinae non parum causae dedisti.

Punctum III.

Perpende *fructum* hinc eruendum. Huc ergo adsint illi proprii commodi amantes, illi laborum osores, illi denique delicati sanitatis idololatrae, qui hujus conservationem obtendentes, tam solicite procul arcent, quodcunque corpori aegre facit, et tam studiose procurant, quidquid sensualitatem fovet, quibusque otium honoratum est unica votorum meta. Intueantur hi ducem suum flagellis immaniter discerptum, spinis acerbissime cinctum, sub crucis pondere penitus fatiscentem, aspiciant Regem suum, sub cujus vexillo se carni bellum illaturos heri spoponderant, toto corpore vulneratum, viribus omnino exhaustum, doloribus saevissimis affectum, et totum a vertice ad imum proprio cruore perfusum. Si Christus sua commoda, vitae quietem atque sanitatem, ut nos facimus, attendisset, quo nostra nunc loco salus foret? nisi illius erga nos amor haec omnia nobis sacrificasset, nostroque bono posthabuisset, ubi nunc nostrae redemptionis abundantia esset? Si

eadem, quae nos animi sensa hac in re, alii etiam habuissent, an non coelum Sanctorum maximis vacuum, et Ecclesiae thesaurum ingentibus meritis orbatum doleremus?

Et sane videmus, poena talionis nullos alios aeque molestiis affligi, imo et morbis cruciari, ac hos ipsos sanitatis suae nimium studiosos cultores; contra vero nullos firmiori valetudine frui quam illos, qui commodorum, sanitatis et vitae minime solliciti, se totos Dei proximique servitio impendunt; qui aegrotos passim invisunt, diu noctuque indefessi laborant, et corpori continue ac constanter aegre facere student.

At oppones: hac ratione citius moriar. Ergo moriaris, num propterea coelum ruet, aut urbes regnaque labare coeperint? Ergone Religiosus incertum minuendae sanitatis, aut brevius finiendae vitae periculum amore Dei subire timidus respuat, quod certum tot milites pro vili lucello et amore terreni Principis reipsa adeunt? Abjecta haec sunt, et generosa mente indigna animi sensa. Ob remotum vitae brevioris periculum non jam studiis litterarum valedicis, cur ergo virtuti? Accedit longe plures ob gulam, quam ob inediam praematura morte defungi.

Quare 1. corpus tuum per opera poenitentiae eorumque quotidianum ac constantem usum in servitutem redige. 2. Immissos morbos aliasque molestias patienti silentio perfer. 3. Illud solatium, quod ex dulci otio percipitur, Deo sacrifica, et quantum per vires licet, semper strenue labora. 4 Nimiam illam servandae sanitatis vitaeque proferendae curam generosus abjice, firmiterque tibi persuasum habe, illud tuum dictamen: *vires futura in tempora ad Dei cultum conservandas esse*; plerumque futile amoris pro-

prii ludibrium esse. Nam hoc praetextu solidae virtutis exercitium ab adolescentia in juventam, a juventa in virilem aetatem, ab hac in senium rejicitur; quo fit, ut vitae curriculum praetereat, quin unquam aliquid magnum pro Deo patretur; sicque ob vanam spem praestandi in futurum boni, praesentis occasio et meritum negligitur.

Affectus

Compassionis. O quem te video, amantissime Redemptor! *a planta pedis usque ad verticem non est in te sanitas*: totus es *vulnus et livor, et plaga tumens* (1): *non est species tibi neque decor* (2); *vir es dolorum, et sciens infirmitatem*: *quasi leprosus es, et percussus a Deo, ac humiliatus* (3). Haec cerno, nec tamen compatior. O durum cor meum! quomodo non te miseret innocentissimi Jesu, propter te et a te tam dira tolerantis? quomodo non totum in lacrimas colliquescis?

Doloris. Heu! quid feci dum peccavi et has carni illecebras concessi? ego te flagellis percussi, ego capiti crudeles spinas impressi, ego te crucis pondere in terram prostravi, ego *laborare te feci in peccatis meis* (4). Nam *vulneratus es propter* has N. *iniquitates meas*: *attritus es propter haec* N. *scelera mea* (5): hae N. *iniquitates meae sicut onus grave gravatae sunt super te* (6). Quare fluite lacrimae, prorumpite gemitus, totum pectus jam occupet dolor ..... Ah! poenitet peccasse .... O maledictum peccatum, quod Jesum

(1) Isa. 1. v. 6.
(2) Isa. 53. v. 2.
(3) Isa. 53. v. 3. et 4.
(4) Malach. 2. v. 17.
(5) Isa. 53. v. 5.
(6) Psal. 37. v. 5.

meum adeo crudeliter habuisti! . . Aeterno te odio prosequar.

Amoris. O innocentissime Salvator! et haec pateris non solum *a me*, sed etiam *pro me* tam vili et perfido? . . In mediis cruciatibus tuis benevolo affectu me prae aliis complectebaris, praesentem habebas, divinum sanguinem pro me fundebas, dolores tuos aeterno Patri pro me offerebas, licet ingratissimum fore praevideres. Haec credo, nec tamen te redamo . . Proh incredibilem animi mei duritiem! o Seraphini, divini amoris flamma cor meum ita succendite, ut non prius amando quam vivendo finem faciam.

Odii sui ipsius. O Pater aeterne! vertatur, obsecro, in me manus tua. Nam ego sum, qui deliqui, ego inique egi; agnus vero iste quid mali fecit? innocens, *quae non rapuit exsolvit* (1). Proinde parce insonti, et me reum plecte. Ecce, *ego in flagella paratus sum* (2): mihi tribulationum spinae, mihi mille cruces debentur. In me ergo irruant dolores et aerumnae . . . Tu sancto me ipsum odio persequi doce.

Quid enim, o mi Jesu! ergone hanc carnem meam odisse non possim, quae te tot plagis confecit, quot sibi illecebras indulsit? quae te fratrem, ducem ac regem meum, animaeque sponsum, *cujus deliciae sunt esse cum filiis hominum* (3), tam crudelem in mortem dedit? heu quam parum ego mihi consto! perennes cruciatus meritus sum, et levi etiam flagro me ipsum caedere recuso, et cilicio aut voluntario aliquo cruciatu carnem afflictare tantopere reformido. Aeterna fame ac siti puniendus essem, et adhuc lautitiis inhio, ac cor-

(1) Psal. 68. v. 5. (2) Psal. 37. v. 18.
(3) Prov. 8. v. 31.

pus tot vitiorum sentinam tanto cum studio et curo et foveo. Ad tartari transtra aeternum damnandus essem, et debitum Deo et proximo laborem omnem detrecto. Jam me meae pudet ignaviae.

At in posterum meliora. Coelum testor, quia malo cum Christo afflicto et aerumnoso pariter doloribus confici, quam cum speranda aequali gloria licitis etiam gaudiis in hoc mundo frui, solum majoris cum Christo similitudinis causa. Patiar proinde, quaecunque volueris, eaque perferam patienti silentio, cum gaudio, et cum desiderio plura patiendi, cum persuasione, nihil esse, quae patior comparata doloribus Christi, cruciatibus Inferni, gaudiis coeli, solum ut Christo duci et regi meo similior fiam.

« Concipiantur hic vel renoventur concepta » jam proposita, ac determinentur opera poeni» tentiae, quibus in posterum uti velimus.

CONSIDERATIO

DE FELICITATE ET GLORIA ANIMAE CONTEMPTAE ET AFFLICTAE

Cum ex una parte scopus hodiernae diei sit, animam in consensu heri tertio humilitatis gradu confirmare, ut ea malit (etiamsi par Dei obsequium foret) cum Christo spreto et afflicto, contemptam pariter et aerumnosam ducere vitam, quam gaudiis et honoribus in hoc mundo abundare solum majoris cum Christo similitudinis causa; ex altera vero parte, cum contemni et pati, utpote res summe ardua, nostrae fragili naturae

perdifficile accidat, operae pretium erit, latentem sub afflictione et contemptu *felicitatem et gloriam* ante oculos nobis ponere, ut fructus dulcedine allecti, laboris molestiam libentius feramus. Quid enim nobis contemptiones et aerumnas commendare amplius posset, quam harum veritatum consideratio: *contemni* non pudorem afferre sed *gloriam*, *pati* non miseriam esse *sed felicitatem*.

I. *Gloria*, quam adversa animae contemptae et afflictae adferunt, summa ea est atque eminens omnino. Eximia quippe talem animam virtute praeditam esse aerumnae probant, martyribus atque angelis aequalem et Christo ob similitudinem quam habet cum eo, carissimam ostendunt. 1. de virtute eximia exemplo nobis Josephus est, *quem* ex sententia Chrysostomi *nihil perinde clarum ac heroem reddidit, ac illa in eum structa calumnia, quam carcer et catena, atque contracta inde aerumna. Quamquam enim magna pariter ipsius pudicitiae virtus fuerit; tamen longe majorem effecerunt ea, quae perpessus est, nempe accusatio, calumnia carcer et catena. Tum enim clarior et splendidior apparuit, quam cum in Aegypti solio sedens, frumentum egentibus distribuit, et famem depulit* (1). Adversa enim, quantus quisque est in virtute declarant.

Hanc veritatem ipsi gentiles agnoverunt, quorum unus sic loquitur: *adversae res sunt, quibus declaramur viri* (2) alter vero ita scribit: *non est magni animi se rebus prosperis fortem gerere, ubi secundo cursu vita procedit, nec gubernationis artem tranquillum mare et obsequens ventus ostendit. Adversi aliquid occurrat, oportet, quod animum heroem probet* (3).

(1) Hom. 68. ad pop. (2) Epictetus apud Arianum l. 1. c. 24. (3) Seneca lib. de consol. c. 6.

Nempe *eandem Deus rationem sequitur in bonis viris, quam in militibus duces, qui optimos ad durissima mittunt. Etiam ille iis asperiora immittit, quos in patientiae palaestra magis heroes novit; atque eos, qui sibi intentius et devotius obtemperant, veluti fortissimos athletas gravioribus aerumnis exercet* (1). Dicant hi ergo, dum adversa ingruunt, eja macti animis! *digni visi sumus Deo, in quibus experiretur, quantum humana natura capere, quid pati possit* (2). Ingens certe gloria ex hac animi comparatione in talem animam redundat.

2. Adversa nos Martyribus et Angelis aequant. *Primum* affirmat S. Laurentius Justinianus: *patientia,* inquit, *hominem Martyrem facit* (3). Idem sentit S. Climacus gradu 4.: *beatus, qui quotidie propter Deum conviciis et maledictis lacessitus sibi vim fecerit; revera talis anima nihil distat ab anima martyris.* Accedit sensus et auctoritas Ecclesiae, quae in officio divino de S. Martino Turonensium Episcopo ita canit: *o sanctissima anima, quam etsi gladius persecutoris non abstulit, palmam tamen martyrii non amisit;* quia gravissimas sui canonici et domestici Bricii, qui ejus miracula invidiose carpebat, calumnias patienti animo pertulit.

Alterum asserit s. Chrysostomus, cujus haec sunt verba: *qui patientes sunt et mites, et contumeliis affecti, ac percussi aeque animo ferunt, et taliter facientibus benedicunt coelestibus sunt similes virtutibus, multam habentibus impassibilitatem* (4), utpote qui aeque parum ac Angeli ejusmodi rebus moventur et turbantur. *Si ergo,* con-

(1) Chrysost. l. 1. de Provid. col. 16.
(2) Seneca l. 1. de Prov.
(3) Lib. de patientia cap. 2.
(4) S. Chrys hom. 47. ad popul.

cludit idem *angelos recte beatos dicimus, quia possunt absque offensa ferre frigus, famem, sitim et similia; quanto magis beatam et Angelis similem oportet vocare animam, quae viriliter ac fortiter omnes omnium molestiarum ferre incursus potest* (1). Quid autem gloriosus, quam martyribus et angelis aequari?

3. Adversa nos Christo carissimos esse probant, eique nos similes efficiunt. Constat id experientia *Nam semper observatum est, eos, qui Christo Domino viciniores et cariores fuere, plus aliis quoque laboribus et adversis lancinatos fuisse ac divexatos* (2). Cum quadam die B. Angela de Fulginia quaesivisset ex Deo, quinam essent ei cariores filii? respondit Dominus: *illi quos magis diligo, ad mensam meam mihi viciniores comedunt ex una scutella mecum panem tribulationis, et bibunt in una cuppa mecum calicem passionis. Carioribus enim filiis permittit Deus evenire multas tribulationes; et hoc facit eis pro speciali gratia* (3). Quare qui multa et varia patiuntur, hi sunt vere filii Dei ideoque fratres Jesu; hi sunt proximi convivae Christi, familiarissimi eidemque omnibus rebus conjunctissimi.

Imo sunt Christiformes eique quam simillimi. Nam *quos Deus praescivit, etiam praedestinavit conformes fieri imaginis filii sui* (4), idest (ut cum Vasquez hunc locum explicat Cornelius a Lapide), *quos Deus praescivit sibi amicos et dilectos per gratiam suam fore hos etiam praedestinavit ad hoc, ut paterentur, et fierent conformes filio suo in patientia, utpote qui pro nobis tot labores et aerumnas*

(1) Idem serm. de Resurrect.
(2) S. Theresia in M. S. I. 7. c. 4.
(3) In ejus vita.
(4) Rom. 8. v. 29.

sustinuit (1). Dicam brevius: vult, ut etiam ipsi fiant crucifixi, ejusque imaginem perfecte referant.

Jam autem quam multis scalpri ictibus, quantoque artificio opus est, ut ex ebore genuina elaboretur Christi morientis effigies, quae arterias, nervulos, venas, cutem omniaque membra accurate exprimat? Proinde quo pluribus anima et gravioribus aerumnis obruitur, eo perfectius illam sibi Crucifixo assimilari cupit.

Porro magna certe gloria est esse imaginem Crucifixi, atque eadem ex cruce cum Christo pendere. *Sicut enim gloriosum est militi, deferre arma regis; sic est etiam Christiano gloriosissimum, portare stigmata Christi* (2). Et tamen (quae mortalium caecitas est), *illud vitamus omnibus modis, ne quando ad statum redigamur similem illi, ad quem Christus in cruce fuit redactus* (3). Tertius humilitatis gradus est ille ipse, qui non solum gentibus et Judaeis, sed etiam Christianorum non paucis scandalum et stultitia est. At vae illis, quibus latens haec sub contemptu et afflictione tam eminens gloria illorum aestimationem, amorem ac desiderium non excitat; digni enimvero sunt, *ut operiantur confusione sicut diploide* (4).

II. *Felicitas* animae contemptae et afflictae est pariter ingens ob praerogativas, quibus ejusmodi status gaudet, atque ob gratiae magnitudinem, quae in adversis latet. Ad *praerogativas* quod attinet, adversa sunt medium perfectionis, indicium divini erga nos amoris, et signum praedestinationis. 1. Quod sint *medium acquirendae sanctitatis*, affirmat S. Gregorius Magnus, dicens: *ego fi-*

(1) Vasq. 1. p. q. 23. Corn. comment. in Epist. Rom.
(2) Laur. Justin. de patient. c. 2.
(3) P. Petrus Fater, uti in ejus vita refert Orlandinus.
(4) Psal. 108. v. 29.

denter dico, quia minus pie vivis, si minus persecutionis pertuleris (1). Hic Sanctus ex copia afflictionis metiebatur magnitudinem perfectionis. Consentit Laurentius Justinianus, ita scribens: *si adversum te mundus saeviat, latret invidus, diabolus rugiat, obloquatur malus, insidiasque tendat elatus, esto confidens, quoniam perfectorum graderis semitas* (2). Ratio in promptu est; nam contemptus, paupertas, dolores subtrahunt superbiae, gulae et amori proprio fomenta, illicia et vires, atque ita fons ipse obstruitur malorum; contra vero animae ad eliciendos actus heroicos plurimam occasionem et materiam suppeditant; quo fit ut eamdem ad perfectionis apicem mire provehant et extollant.

2. Adversa insuper *divini erga nos amoris indicium sunt. Quem diligit Dominus, castigat* (3): *quem diligit Dominus corripit* (4): *quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te* (5): sacrae Paginae oracula sunt. Eadem quoque SS. Patrum opinio est: *in Justis*, ait Laurentius Justinianus, *tribulatio amoris indicium est* (6). Imo *quo quis arctius amatur, eo quoque durius in praesenti flagellatur* (7). *Electos Dei cernimus et pia agere, et crudelia pati*, Gregorii Magni effatum est. Consentit S. Theresia, dicens: *certissimum est, per viam difficultatis ac laborum a Deo conduci eos, quos multum diligit: et quo magis aliquem diligit, eo etiam graviores illi difficultates immittit.*

Sunt praeterea optima *probatio nostri* vicissim erga Deum *amoris*. Sicut enim Christus suum erga nos amorem demonstravit moriendo; ita nos pariter nostrum erga illum amorem probabimus

(1) Lib. 6. epist. 27.
(2) De vita solitar. c. 12.
(3) Hebr. 12. v. 6.
(4) Prov. 3. v. 12.
(5) Tob. 12. v. 13.
(6) De casto connubio c. 6. col. 2.
(7) Idem fasciculo amoris c. 8.

patiendo. Et hinc *quanto sustinetur amplius, tanto magis dilectionis nostrae signum ostenditur* (1). Nam *vinculum indisruptum est tribulatio, et dilectionis evidens argumentum* (2).

Quin imo nulla crux est *indicium divinae* erga nos *irae*. Nam *Deus flagellat omnem filium, quem recipit; ergo, qui non flagellatur, sine dubio non est in numero filiorum* (3). Quocirca S. Xaverius dicere solebat, *videri sibi nostros nequaquam fideliter militare, si diu nullis insectationibus exercentur*. Ipse Seneca ad amicum scripsit; *miserum te judico, quia nunquam fuisti miser*. Jam vero si haec Gentilis, cui mysterium crucis scandalum erat, quid Christianum, quid Religiosum sentire decet, mysteriis fidei imbutum?

3. Denique adversa sunt *signum praedestinationis* ac electionis divinae. Id affirmat Augustinus: *conjectura est*, inquiens, *cum te Deus immensis persecutionibus corripit, te in electorum suorum numerum destinasse* (4). Suffragatur Laurentius Justinianus, sic loquens: *ita Justis tribulatio est amoris indicium, futurae beatitudinis praesagium, et praedestinationis testimonium* (5). Idem alibi repetit: *flagelli*, dicens, *eruditio cum patientia indubium praedestinationis agnoscitur esse praesagium* (6). Quis ergo neget animam contemptam et afflictam vere felicem esse, cum iis gaudeat *praerogativis*, quae summam pariunt felicitatem, nempe efficacissimo acquirendae perfectionis me-

(1) S. Cathar. Senens. dialog. c. 5.
(2) Chrys. hom. 66 ad pop.
(3) Idem hom. 29. in epist. ad Hebr.
(4) Epist. ad Alipi.
(5) Lib. de casto connub. c. 6. col. 2.
(6) Ibid. c. 19. col. 2.

dio, minus aequivoco divini erga nos amoris indicio, et probabilissimo praedestinationis signo.

Nec minor est *magnitudo gratiae*, quae sub adversis latet. 1. *Est enim gratia vere maxima, dignum censeri propter Christum aliquid pati. Est corona vere perfecta, et merces futura retributione non minor* (1). Imo *etiamsi res nullam haberet mercedem, hoc solum est magna merces et sufficiens remuneratio, gravia pati propter eum, qui amatur. Sciunt, quod dicitur, qui amant. Et profecto vinctum esse propter Christum est major gratia, quam sedere supra duodecim sedes, quam esse Apostolum, quam esse Doctorem, quam esse Evangelistam. Si quis amat Christum, is novit, quod dicitur* (2).

2. Major res est pati, quam miracula edere. *Quando Deus dat alicui, ut mortuos suscitet, minus dat, quam cum dat donum patiendi* (3); *pro miraculis enim debitor sum Deo; at pro patientia debitorem habeo Christum* (4). Accedit, *quod miracula minime faciant hominem sanctum; cum possint esse communia electis et reprobis* (5). At vero patientia in adversis certissima est ad summam sanctitatem via. Praeterea plus est pati, quam habere sublimissimarum rerum revelationes. Hinc B. Baptista Varana (ut habetur in 4. parte Chron. S. Francisci) exclamare solebat: *o Deus meus, si tu mihi revelares omnia secreta tui sacratissimi cordis, tantum boni mihi non facis, quam dum afflictiones immittis.*

Ex his colliges, qui nos persequuntur, in numero amicorum habendos eos esse, beneque de

(1) Chrys. hom. de S. Anna.
(2) Idem hom. 8. in epist. ad Ephes.
(3) Idem in cap. 1. ep. ad Ephes. (4) Idem ibid.
(5) Laur. Justin. fascic. amoris c. 5. col. 2.

nobis merentium. *Cognosce te esse magis obligatum illi, qui tibi malum facit, quam ei, qui bonum. Illae enim personae sunt, quae purgant animam tuam, et pulchram faciunt, gratiosam, et acceptam in conspectu Dei* (1). Quid enim? *ergone inimicum tu eum reputabis qui tibi fiduciae fores et gratiarum thesauros pandit? et facit, ut ibi peccatorum fiat absumptio* (2)?

Et hinc concludit S. Chrysostomus, *malle se vinctum esse propter Christum, quam habitare coelos. Si quis* (pergit) *me apud Superos collocaret cum Angelis aut cum Paulo vincto, eligerem carcerem et vincula. Nihil enim est melius, quam pati propter Christum. Non tam beatum existimo Paulum, quod raptum sit in tertium coelum, quam eum censeo beatum propter vincula. Mihi est optabilius mala pati cum Christo, quam honorari pro Christo. Haec est gratia, quae omnia superat* (3). Et haec sunt sanctorum sensa de *Gloria* et *Felicitate*, quae in adversis latent, hae cogitationes filiorum Dei, a quibus caveamus, ne degeneremus. Certe ista rite expensa non possunt non tertium humilitatis gradum nobis summe aestimabilem, amabilem ac desiderabilem reddere.

EXAMEN

CIRCA PATIENTIAM ET OBEDIENTIAM

Cum nemo possit tertium humilitatis gradum conscendere, vel in eo diu manere, nisi insigni patientia vir, cumque obedientia plurimam pa-

(1) B. Bap. Varana in ejus vita.
(2) Chrys. hom. 71. ad pop.
(3) Idem hom. 8. in epist. ad Eph.

tiendi materiam suppeditet, rerum nexus postulat, ut utriusque virtutis objectum, gradus et incitamenta breviter oculis subjiciam. De paupertate nulla hic mentio fit, quia de ea jam die quarta Meditatione tertia fusius egimus.

I. *Patientia* est virtus voluntatem inclinans ad quaevis adversa aequanimiter perferenda. Ejus objectum est jactura bonorum fortunae per inopiam, honoris et famae per contemptus et injurias, sanitatis et vitae per dolores et mortem, internae quietis per scrupulos, taedia et afflictiones animi.

Haec omnia sunt perferenda 1. cum *patienti silentio*, omnem doloris sensum nemini manifestando, nec secum mente revolvendo, neque apud Deum de ejus acerbitate conquerendo, sed generosa oblivione rem totam sepeliendo; 2. cum *gaudio eucharistico*: cum Apostolis non solum gaudendo, quod digni habiti simus pro nomine Jesu aliquid pati, sed etiam gratias agendo divinae Bonitati tamquam pro collato primi ordinis beneficio; 3. cum *desiderio plura patiendi*: exemplo Christi, in cruce plus poenarum sitientis, Pauli, omnia tribulationum genera provocantis, Xaverii, laborum amplius, amplius aerumnarum postulantis; 4. cum firma *persuasione*, nihil esse ea, quae patimur, comparata aerumnis Christi, cruciatibus Martyrum, tormentis parricidarum, doloris aegrorum in xenodochiis, captivorum in carceribus, mancipiorum in triremibus: nihil respectu poenarum inferni aut purgatorii, quas sumus promeriti, nihil comparata gaudiis coeli, quorum vel unica particula acerbissimae damnatorum poenae leniri possent.

Denique toleranda sunt 1. ex motivo *demissionis et agnitionis* supremi in nos dominii Numinis

aeterni, quo fit, ut de nobis nostrisque rebus, ut ipsi placitum fuerit, statuere possit; 2. ex motivo *justitiae vindicativae*, ut ex hac nostra castigatione illa magis elucescat ad aliorum terrorem; 3. ex motivo *poenitentiae*, ut anticipata solutione pro peccatis jam hic satisfaciamus; 4. ex *amore Christi*, ut hac cum eo qualicunque similitudine illum magis glorificemus, nostrumque illi amorem testemur; 5. ex *amore Dei*, ut sic altiorem in coelo gradum mereamur, quo ipsum per totam aeternitatem intensius amare possimus.

Expende nunc, an tua patientia se extendat ad jacturam omnium harum rerum. 2. An patiaris quadruplici illo modo, quem ante exposui. 3. An enarrata illa quinque motiva omnes tuos tolerantiae actus afficiant, et ad supernum magisque meritorium ordinem elevent. Quae a te peccata sunt, corrige.

II. *Obedientia* est virtus, qua quis in rebus licitis homini obedit propter Deum. Ejus objectum est persona cui, et res in qua obeditur. Verus enim obediens *primo* obedit *omnibus* omnino Superioribus; 2. etiam talentis, virtute et scientia se multo inferioribus, prudentia et discretione destitutis, omnia turbide, ex impetu atque ex libidine praecipientibus; 3. etiam subordinatis v. g. mediastino, famulo etc. nomine Superioris aliquid nuntianti.

Secundo obedit *in omnibus*, quae imperantur, etiam in iis, 1. quae jubentur cum manifesto periculo et jactura sanitatis et vitae: 2. cum jactura honoris, existimationis, scientiae etc. 3. cum jactura, ut videtur, majoris virtutis, majoris in speciem gloriae Dei: 4. etiam cum manifesta injustitia, partium studium, sinistra praeventio aut alia perversa animi motio in Superiore clare dominatur.

Tertio obedit *modo perfectissimo*, 1. promptissima et accuratissima *operis* executione, ad primum horologii pulsum, litera etiam imperfecta relicta: 2. cum summa *voluntatis* propriae cum voluntate Superioris conformitate, nunquam apud alios contra illum murmurando, aut conquerendo, nec ejus jussa sugillando: 3. cum summa *judicii* proprii subjectione, Superioris mandatum apud se et alios non tantum ficte, sed serio ut prudens et aequum tuendo. Vel si res imperata manifeste imprudens sit, aut admodum difficilis et molesta accidat, aut modus imperandi asperior ac violentior, quam patrem ac Religiosum deceat, silet, Deo gratias agit, gaudetque occasionem nactus voluntatem et judicium Numini perfectius sacrificandi. Et hi tres sunt hujus virtutis gradus.

Denique obediendum est 1. ex motivo *fidei*, ut ostendamus, nos credere Christo, dicenti: *qui vos audit, me audit*; 2. ex motivo *spei*, confidendo nos per obedientiam a divina Providentia gubernandos et salvandos esse; 3. ex motivo *charitatis*, ut per obedientiam supremo Numini quae pretiosissima nobis, charissimaque sunt, liberales offeramus, nempe voluntatem et judicium. Discute jam conscientiam, quomodo circa ista te habeas: an omnibus, in omnibus perfecte ex allatis motivis obedias.

Hac patiendi et obediendi ratione, quae tertio humilitatis gradui inest, arduitas plurimum mitescet. Cum vero eos, qui nobis in honore aut corpore aut in bonis fortunae *patiendi*, vel in rebus arduis ac difficilibus *obediendi* materiam praebent, naturaliter aversari soleamus, huic defectui meditatio tertia occurret, ubi nos suffixus cruci Christus malevolos persecutores nostros benefico amore prosequi docebit.

MEDITATIO III.

DE MORTE CHRISTI IN CRVCE

Praemonitio

« Si umquam alias, nunc certe omnes animae » facultates, omnesque corporis vires sunt intendendae. O mysterium amoris simul ac doloris, » quod nobis in Calvariae clivo exhibet aeque » justus ac misericors Deus! Illuc igitur propere » nos conferamus, ibique electum priori hebdomade Ducem nostrum ac Regem non solum » omnibus terrae bonis exutum, sed ipsis etiam » vestibus spoliatum, tribus clavis cruci affixum, » duos inter latrones suspensum, coelos inter ac » terram medium, intendentibus se tenebris, tota » fremente natura, summos inter cruciatus ac » contemptiones expirantem cum lacrimis intueamur.

» Hic enimvero Christus abunde adimplet, quod » in meditatione de regno acturum se promisit, » nempe in *laboribus, vigiliis, ceterisque casibus* » semper se antesignanum fore. Hic actu ipso » amplectitur, ad quod sectandum in meditatione » de duobus vexillis nos hortabatur, scilicet paupertatem, contemptum et aerumnas. Item hic » exercet, quod in meditatione de tribus hominum classibus agendum suasit, dum hic eligit » omnium aptissima suo fini media, videlicet ea » ipsa, per quae divinus Pater ipsum voluit salutem nostram operari, ejusque gloriam reparare. » Itaque defixis in divinum hoc exemplar oculis » consideremus praecipuas virtutes ab eodem in » cruce in gradu summo ad nostram institutionem exercitas. Quia vero sequens meditatio

» prolixior est, ex tribus, quae in ea commendan-
» tur, virtutibus solum illi diutius expendendae
» immorandum erit, qua quis indiget magis.

Punctum I.

Inprimis Christus tertium humilitatis gradum, tanto hucusque studio commendatum, modo prorsus perfectissimo conscendit, ita quidem, ut hic gradus nunquam illustrius, quam in Jesu e cruce pendente triumpharit; ibi enim is prae divitiis paupertatem, prae honoribus contemptum, prae deliciis aerumnas, prae sanitate et vita dolores et mortem eligit, et quidem in eo gradu eligit, cui addi nihil possit. Adeo ut divinus Servator suo exemplo non solum indifferentiam nos doceat circa illa quatuor puncta in fundamento (seu hebdomadis primae meditatione prima) jam enumerata, sed etiam propensionem insinuet ad posteriora prioribus praeferenda, atque prae aliis eligenda.

Nam ejus *paupertas* est tanta, ut major excogitari nequeat, cum omnino nudus in aëre et a terra sublimis pendeat, et non solum non habeat, ubi caput reclinet, sed etiam vilis lacernulae frustulo careat, qua corporis nuditatem tegat: *diviserunt sibi vestimenta mea* (1). *Contemptus* erat talis, qui crescere nullo gradu potuit, cum omnes injuriae, irrisiones, calumniae et contemptus conjurato quasi agmine in eumdem irruerint, ita ut jure illud Psalmi usurpare potuerit: *ego vermis et non homo, opprobrium hominum et abjectio plebis* (2).

Dolores et cruciatus erant tam crudeles, tam universales et intensi, ut verissime mari a Propheta

(1) Matth. 27. v. 35. (2) Psal. 21. v. 7.

comparentur, *magna est velut mare contritio tua* (1), cujus nec latitudinem nec profunditatem metiri aliquis possit. Et hinc merito Christus per Jeremiam exclamat: *videte, si est dolor, sicut dolor meus* (2). Denique genus mortis ejusmodi est, cui nec tormenti quicquam nec contemptus addi posse videtur, sive spectetur *tempus*, quo moritur, nempe in flore aetatis, ipsa Paschatis solemnitate, pleno die: sive *cruciatus*, quo occiditur, scilicet cruce, clavis, felle, siti et nervorum dolorosissima tensione: sive *modus*, quo extinguitur, videlicet inter subsannationes Pharisaeorum, *vah! qui destruis templum Dei* (3), inter blasphemias Scribarum, *praetereuntes blasphemabant eum* (4), inter maledicta latronum, *idipsum et latrones improperabant ei* (5), inter dicteria Seniorum, *salva temetipsum* (6), sine ullo coelesti solatio, *Deus meus! ut quid dereliquisti me* (7), sine ulla militum commiseratione, *et dabant ei vinum bibere cum felle mixtum* (8), sine ullo amicorum levamine, *stabant omnes noti ejus a longe* (9). Et sic moritur filius Dei, gloria Patris, salus mundi, derelictus a cunctis, flagellis discerptus, spinis coronatus, clavis cruci affixus, omnino nudus, ferales inter tenebras, insultante innumera plebe.

Aspice proinde: o anima, *in faciem Christi tui* (10), suo te exemplo, eoque tam potenti ad amorem paupertatis, contemptus et dolorum, idest, ad tertium humilitatis gradum invitantis. Revoca in memoriam proposita in contemplatione de duo-

(1) Thren. 2. v. 13.
(2) Ibid. 1. v. 12.
(3) Marc. 15. v. 29.
(4) Matth. 27. v. 39.
(5) Matth. 27. v. 44.
(6) Ibid. v. 40.
(7) Matth. 27. v. 46.
(8) Ibid. v. 34.
(9) Luc. 23. v. 49.
(10) Psal. 83. v. 10.

bus vexillis concepta. En vexillum crucis erectum hic prostat, oppositum vexillo a Lucifero erecto. Christus cupit, ut etiam te socies tribus suis comitibus nempe egestati, aerumnis et contemptui: Lucifer te hortatur ad quaerendos honores, vitae commoda ac delicias. Quare hic jam in Calvariae clivo ad crucis pedem, hic delibera, et tandem prudens statue, an serio exequi velis, quod heri jam proposuisti, nempe Christum crucifixum per tertium humilitatis gradum constanter et sedulo imitari. Decerne, an serio malis cum eo contempto, paupere et afflicto pariter contemptam, pauperem et afflictam ducere vitam, quam cum spe paris etiam beatitudinis felicem, honoratum et divitem vivere.

Vae illi, qui in ipso Calvariae clivo, ad ipsum crucis pedem, viso tam efficaci exemplo, tentat adhuc mediam inire viam Christum inter et daemonem, coelum inter et mundum, inter amorem divinum et proprium, inter spiritum et carnem! Vae illi, qui tertium humilitatis gradum aversans, solum vult subsistere in primo, vel ad summum eluctari ad secundum, aut qui quidem statuit sequi Servatorem etiam in tertio, sed *modo suo*; nempe sensualitati, naturae et amori proprio commodiori ac minus molesto, non autem ea, qua id fieri ratione Deus ab ipso petit.

Vae, inquam, tali; nam in poenam hujus renitentiae, qua tertium humilitatis gradum conscendere renuit, neque ad secundum perveniet, ac ipso etiam primo excidet. Et certe Religiosus, qui post consideratam Christi passionem adhuc promoveri et honorari ambit, qui vitae commoda, lautiorem victum, commodiorem vestitum quaerit, qui contemptus et vilipensiones fugit, paupertatis effectus horret, mortificationis opera et labores respuit, uno verbo, qui in tertio humilitatis gradu

firmus non persistit, indignus est, qui socius Jesu, miles Christi et virtutis studiosus habeatur. O Domine, da, ut crucis tuae pedi affusus, illud agere nunc vivus statuam, quod statuisse sub mortem optabo, ubi Crucifixi effigies unica consolatio et spei anchora erit.

Punctum II.

Praeterea in Christo e cruce pendente insignis obedientia elucet, dum est *obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (1). Nam 1. obedit *omnibus* non solum aeterno Patri, sed etiam Caiphae, Pilato, militibus et lictoribus, licet his in ipsum nulla competat potestas. 2. Obedit *in omnibus* etiam difficillimis rebus. Vestes ad nutum exuit, manus ad compedes porrigit, caput spinis induit, humeros cruci subdit, eidem impositus se extendit, et clavis membra terebrari sinit, ipsam denique vitam ponit. 3. Idque agit modo perfectissimo; non contradicendo, non obluctando, non protestando aut ad altius tribunal provocando; sed *prompte, submisse, integre* in omnibus et per omnia obedientiam suam praestat.

Quae omnia tres potissimum circumstantiae plurimum aggravant, nempe 1. quod id nominis Propheta, qui passim Sanctus, Dei Filius et Messia habebatur, publice coram saecularibus, et frequentissima civitate tam probrosa ac dolorosa morte afficiatur. 2. Quod illa afficiatur post toleratos in vita Apostolica tot labores, habitas conciones, sanatos debiles et aegrotos, praestitaque aliis obsequia charitatis. 3. Et quidem ea afficiatur triumphantibus inimicis ejus, publice illi insultantibus aemulis, eumque a se oppressum esse

(1) Phil. 2. v. 8.

gloriantibus. 4. Idque cum manifesto partium studio, et evidenti judicum injustitia.

Quatuor hae circumstantiae sunt illae ipsae, quae Religiosorum cruces seu adversa immanem in modum augent et aggravant, nempe confundi coram saecularibus, post tot in Religione exantlatos labores, obita munia et collecta merita, tacite insultantibus aemulis, falsisque delatoribus, et quidem a Superioribus de partium studio jure suspectis, vel alia sinistra affectione in transversum actis.

At neque hic cedendum, aut a cruce fugiendum est, vel a tertio humilitatis gradu deflectendum. Tria breviter suggero incitamenta; *primum* est patiendi *necessitas*, *quoniam per multas tribulationes oportet nos introire in regnum Dei* (1). Nostra impatientia illatam nobis injuriam nihil lenit aut avertit, sed potius molestiam auget, et meritum certe tollit. *Secundum* est occasio *satisfaciendi* pro peccatis, quorum poena tali virtutis actu uno quasi spongiae ductu si non omnino saltem maximam partem deletur. *Tertium* est major *similitudo* cum Christo, nostri causa non solum paria, sed longe graviora tolerante; item occasio nostrum pariter amorem eidem probandi. Obedientissime Jesu, da, ut tuo exemplo animatus, ex allatis tribus motivis *semper*, *omnibus* et *in omnibus*, etiam in positis supra quatuor circumstantiis *integre*, *prompte*, et *caece* obediam.

Punctum III.

Denique in Christo e cruce suspenso insigni modo eminet *charitas inimicorum*, quae virtus est eo pretiosior, quo difficilior. Itaque breviter con-

(1) Act. 14. v. 21.

templemur, *quales* et *quomodo* amet. Parcere 1, iis inimicis, quos prius nos etiam offendimus, 2. iis qui conceptum erga nos odium jam deposuerunt, 3. qui veniam a nobis supplices petunt, 4. de quibus ultionem sumere ob impotentiam nequimus, facilius est. At vero ignoscere inimicis, eosque amare non solum nunquam a nobis offensos, sed insuper beneficiis auctos, non solum nullam a nobis veniam petentes, sed adhuc in nos odium habentes nobisque illudentes, et quidem eis ignoscere eo ipso tempore, quo pro libitu et e sententia vindicare nos possemus, eosque insuper amare, pro eis veniam rogare, imo et mori horrendos etiam inter cruciatus et injurias, hoc certe summum charitatis prodigium, ac sublimissimae virtutis indicium est.

Omnia haec Christum et quidem in gradu perfectissimo praestitisse, palam est. Nam 1. non solum neminem ulla in re unquam offendit, sed potius innumeris eos beneficiis auxit, *pertransiit benefaciendo* (1). 2. Judaei etiamnum immani contra eum odio flagrant, Barabbam praeferunt, ad mortem expetunt, clamando, *crucifige, crucifige*, (2). 3. Tantum abest, ut illi facti poenitentes ab eo veniam petant, ut etiam cruci affixo et moribundo, ac jam jam expiranti, barbarum in modum ferocius insultent, *et multa blasphemantes dicebant in eum* (3). 4. Potuisset Christus unico voluntatis nutu eos daemoni cruciandos tradere, dehiscente sub pedibus terra in inferos detrudere, vel saltem, si ipsemet vindictam de iis sumere ob mansuetudinem noluisset, potuisset, sicut David Salomoni, sic etiam ipse divino suo Patri ultionem sumendam relinquere.

(1) Act. 10. v. 38.
(2) Luc. 23. v. 21.
(3) Luc. 22. v. 65.

Et ecce in has voces erumpit, modum ignoscendi nos docens: *Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt* (1). O verba vere aurea! *Pater, dimitte illis.* Dum Christus pro se orat, Deum appellat, *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me* (2). Cum vero pro inimicis supplicat, patris titulum allegat, quo efficacius moveat, *Pater.* Deinde non solum ipse eis ignoscit, sed etiam, ut pater ignoscat, petit, *Pater, dimitte*; ne scilicet metus infligendae ab eodem poenae beneficii magnitudinem minuat. Quin et eorum malitiam ignorantiae excusatione tegit, *non enim sciunt, quid faciunt,* ut veniae spes facilior reddatur. Imo etiam tormenta, contumelias, mortem, quae illi millies fuerant meriti, ipse *eorum loco* subit, et quidem sponte, *oblatus est, quia ipse voluit* (3); ipsa eadem tormenta divino Patri pro eorum salute offerendo. O modum ignoscendi vere divinum! Geminis his punctis bene consideratis, scilicet *quibus* ignoscat Christus, et *quomodo* ignoscat, sequenti conclusioni etiam nos prompta manu subscribamus: ergo amandi sunt a nobis nostri inimici, persecutores, malevoli, quin et beneficiis colendi.

Incitamenta ad id impellentia sunt: 1. *Exemplum Christi. Exemplum dedi vobis*, inclamat nobis suffixus cruci Jesus, *ut quemadmodum ego feci, ita et vos faciatis* (4). 2. *Mandatum Dei. Diligite inimicos vestros* (Dei jussa sunt), *benefacite his, qui oderunt vos* (5). Et quis es tu pulvis et cinis, ut tam clarum Numinis praeceptum detrectare audeas? 3. Qui inimicum odit, nec Deum amat. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum,*

(1) Luc. 23. v. 34.
(2) Matth. 27. v. 46.
(3) Isa. 53. v. 7.
(4) Joan. 13. v. 15.
(5) Luc. 6. v. 27.

et fratrem suum oderit, mendax est (1). Qui ergo Deum amare cupit, etiam proximum diligat, oportet. Uno verbo, etiamsi quis corpus flagellis terat, jejuniis extenuet, zelo animarum tabescat, tamen si charitatem proximi non habuerit, aut simultates nutrierit, nihil est, illusus est.

Quapropter conscientiam hic discutiamus inquirendo, an alienationes, odia aut inimicitias vel levis vindictae cupiditates mente foveamus. Si ejus generis monstra ali in corde nostro deprehenderimus, ea statim mactemus ad aram charitatis, crucis nimirum, in qua Christus moribundus Patrem oravit pro persecutoribus suis: ita ut 1. de malevolis nostris semper amice sentiamus: 2. semper honorifice de eis apud alios loquamur: 3. pro eis frequenter oremus: 4. affabili comitate eos praeveniamus, omnisque generis beneficiis cumulemus.

Affectus

Actus dilectionis inimicorum. O vindex legislator Deus, memoria teneo tuum illud magnum charitatis praeceptum, *diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, orate pro persequentibus vos.* Et hinc cum amare te nequeam, nisi simul et proximum diligam toto corde, amo omnes inimicos, malevolos persecutores et calumniatores meos tanquam filios Dei et fratres Christi, quia tu sic vis et jubes; et quia amo te, hinc et proximum meum praesertim hunc N. N. diligo propter te. Ex amore tui ignosco omnibus eo prorsus modo, quo a te mihi ignosci, meaque peccata remitti cupio; teque impense rogo, ne ullas illis propter me poenas irroges.

(1) 1. Joan. 4. v. 20.

Praeterea coram tota coelesti curia in conspectu Christi pro suis inimicis in cruce morientis depono, ejuro et execror omnes etiam leviter tantum vitiosos motus aversionis, inimicitiae, odii et simultatis. Et si noscerem vel guttam sanguinis mihi in venis fluere, qua proximum non diligerem, hoc illam momento effunderem, et projicerem abs me. Tu, Domine, da nobis fraternae charitatis augmentum, ut in mutuo amore constantes, illuc omnes perveniamus, ubi nos mutuo aeternum in te diligemus.

Actus obedientiae. O mi Jesu, cum tu fueris obediens usque ad mortem, et quidem mortem crucis, tuo hoc exemplo animatus, obediam et ego omnibus superioribus et in omnibus, idque semper, integre, prompte, caece. Et hoc agam etiam pro eo casu, quo illae quatuor circumstantiae puncto hujus meditationis secundo superius recensitae concurrerint, ut videlicet probem, me *credere* tibi dicenti, *qui vos audit, me audit*; me fidere asserenti, *vir obediens loquetur victorias*; me *amare* te supra omnia, etiam supra meipsum, praecipuas animae facultates intellectum nempe ac voluntatem tibi generose per obedientiam offerendo.

Desiderium similitudinis cum Christo per tertium humilitatis gradum obtinendae. O anima, respice in faciem Christi tui in cruce tribus clavis suffixi. Aspice in auctorem fidei et consummatorem Jesum, qui tertium humilitatis gradum altissime conscendit, et proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta.

O mi Jesu, tibi omnes mundi honores, deliciae et opes summo jure debebantur. Tu genus humanum etiam gaudiis affluens, thesauris abundans et regia dignitate fulgens unius lacrimae

vel etiam minori pretio redimere potuisses, et tamen proposito tibi gaudio sustinuisti crucem. Maluisti pauper et abjectus in aerumnis vivere ac mori, quam felicem in his terris vitam ducere, idque propter me.

Et ego te eadem in re imitari recusem? ego illecebris inhiem? ego honores et vitae commoda prensem? ego, foedissimus peccator, aeternos contemptus, dolores et miserias jam pridem promeritus? Ego, te Duce ac Rege meo summos inter dolores et contemptus in cruce propter me moriente, honorari ac commode haberi appetam? Ah! vivit Deus, quia non faciam rem hanc. Coelum testor, quia malo cum Jesu spreto, paupere et afflicto pariter contemptam, pauperem ac aerumnosam ducere vitam, quam honoribus, commodis ac divite fortuna frui, licet par foret beatitudinis meae spes, idque solum ob majorem cum Christo similitudinem.

« Elici quoque hic poterunt illi affectus, quos » in hodiernae lectionis §. II. num. II. usurpan» dos esse indicavi; ita tamen, ut plus semper » temporis tribuatur desiderio patiendi, seque » abjiciendi ob majorem cum Christo similitu» dinem, etiamsi par meritum foret etc. etc. ».

DIES OCTAVA

MEDITATIO I.

DE RESVRRECTIONE CHRISTI

Punctum I.

Considera *felicitatem* Christi resurgentis. Is suae, ut vocant, passionis tempore praecipua quatuor bonorum genera, quae homini competere possunt, penitus amiserat, nimirum vestes ipsas, quibus tegeretur, honorem omnem, sanitatem, vitam denique ipsam.

Haec vero e tumulo redivivus omnia iterum largo foenore recepit. Nam, 1. qui antea erat *inops et pauper* (1), nunc *dives est* (2) et *Dominus universae terrae* (3). Qui nudius tertius erat *vermis, opprobrium hominum et abjectio plebis* (4), modo *gloria et honore coronatus* (5), *sedet ad dexteram majestatis in excelsis* (6). Qui olim erat *vir dolorum, sciens infirmitatem* (7), *et in quo a planta pedis usque ad verticem capitis non erat sanitas* (8), is nunc, resumptis viribus, Samsone fortior, *portas* inferni *aereas contrivit, et vectes ferreos confregit* (9), *expolians principatus et potestates* (10). Cui prius *non erat species, neque decor* (11), quique erat *quasi leprosus, et percussus a Deo* (12), ejus nunc *facies resplendet sicut*

(1) Psal. 87. v. 16.
(2) Ephes. v. 4.
(3) Mich. 4. v. 13.
(4) Psal. 21. v. 7.
(5) Psal. 8. v. 6.
(6) Hebr. 1. v. 3.
(7) Isa. 53. v. 3.
(8) Isa. 1. v. 6.
(9) Ps. 106. v. 16.
(10) Coloss. 2. v. 15.
(11) Isa. 53. v. 2.
(12) Isa. 33. v. 4.

sol (1), estque ita *speciosus forma* (2), ut nostrorum olim sensuum beatitudo in coelis sit futurus. Cujus *anima* paulo ante erat *tristis usque ad mortem* (3), is modo laetus concinit, *convertisti*, o Pater, *planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, et circumdedisti me laetitia, ut cantet tibi gloria mea* (4). Quem *occiderunt suspendentes in ligno* (5), is *surrexit a mortuis, primitiae morientium* (6), ejus nunc corpus fulget, *et fulgebit in perpetuas aeternitates* (7), quatuor illis Beatorum dotibus ornatum, ob quas *ei mors ultra non dominabitur* (8). Enimvero *gloriose magnificatus est.* Dux noster, *equum et ascensorem*, nempe carnem, mundum et daemonem, quibus in secunda et tertia hebdomade victor intulerat bellum, *dejecit in mare* rubrum sanguinis sui (9), *palam triumphans illos in semetipso* (10).

Quare erumpe in amorem benevolentiae, quo hanc ei gloriam et felicitatem gratuleris. Deinde gaude, quod illum in meditatione de regno Christi in Ducem tuum ac Regem elegeris, quod sub ejus vexillo militaturum te spoponderis, quod in exercitio electionis per tertium humilitatis gradum propius eum imitari decreveris. Renova proinde datam fidem, rata habe facta hactenus decreta, promitte constantiam, confirma illa proposita, per quae eum determinate in tertio humilitatis gradu imitari statuisti. In his ut eo amplius firmeris,

(1) Matth. 17. v. 2.
(2) Psal. 44. v. 3.
(3) Matth. 26. v. 38.
(4) Psal. 29. v. 12.
(5) Act. 10. v. 39.
(6) 1. Cor. 15. v. 42.
(7) Dan. 12. v. 3.
(8) Rom. 6. v. 9.
(9) Exod. 15. v. 21.
(10) Coloss. 2. v. 15.

Punctum II.

Considera *certitudinem* spei nostrae, quam nobis affert resurrectio Christi. Illius enim redivivi felicitas est obventurae nobis beatitatis exemplar et pignus. De ea enim Apostolus variis in locis securos nos reddit, dum ait: *fidelis sermo; si commortui fuerimus, et convivemus: si sustinebimus, et conregnabimus* (1): *si tamen compatimur, ut et conglorificemur* (2). Ita est: *Jesus Christus reformabit corpus humilitatis nostrae, configuratum corpori claritatis suae* (3). De hoc vel dubitare nefas est; nam *fidelis sermo est*: Deus promissis certo stabit, si adjectam eis conditionem servaverimus, scilicet *si Christo commortui fuerimus: si simul sustinebimus: si tamen compatimur;* tunc certo etiam *convivemus*, certo *conregnabimus*, certo *conglorificabimur*. Uno verbo: *si complantati fuerimus similitudini mortis ejus, simul et resurrectionis erimus* (4). Quid certius sponderi, quid melius possit?

Praeterea mensura nostrae felicitatis respondebit perfectioni, qua Christum imitabimur. Hujus etiam veritatis testem habemus Paulum dicentem: *scientes, quod sicut socii passionum estis, sic eritis et consolationis* (5). Nempe fidelissimus Dux noster adamussim implebit, quod nobis in meditatione de Regno promisit, videlicet *unumquemque participem fore victoriae et felicitatis, prout laborum ac molestiarum socius extiterit.* Ita est: quo proximius eum in tertio humilitatis gradu imitati fuerimus, eo altiorem pariter beati-

(1) 2. Tim. 2. v. 12.
(2) Rom. 8. v. 17.
(3) Phil. 3. v. 21.
(4) Rom. 6. v. 5.
(5) 2. Cor. 1. v. 7.

tudinis thronum conscendemus. Quid efficacius ad illum nobis persuadendum afferri possit?

Hinc gaude, o vocata ad societatem crucis anima! nam quo profundius nunc contemptionis pondere deprimeris, eo altius suo tempore super omnes coelos extolli dabitur: quo pluribus nunc eges, eo majoribus divitiis tunc abundabis; quo acrioribus nunc doloribus affligeris, eo uberiores erunt quatuor illae dotes, quibus corpus tuum aliquando redivivum ornabitur. Uno verbo, quo diutius bibis ex calice passionis, eo largius de voluptatis torrente potans beatus eris. Futurorum igitur bonorum spe praesentes miserias solare, atque illinc contemptus, paupertatem et aerumnas aestimare, amare ac desiderare disce, utpote quae sunt aeternae gloriae, immensarum opum ac coelestium deliciarum *certa* et perennis causa atque origo. Post *certitudinem*, etiam

Punctum III.

Considera speratae in coelo gloriae *magnitudinem*. *Inprimis* magna sunt coeli gaudia, quia sunt *infinita* tum ob infinitudinem malorum, quae excludunt, tum ob infinitudinem bonorum, quae includunt. Coelestes Beatorum sedes non solum excludunt omnes omnino dolores corporis et aerumnas animae, sed etiam complectuntur omnes, quotquot excogitari vel esse possunt, voluptates. Hoc ipsum corpus tuum, cujus modo appetitus coërces, quodque mortificatione magistra in servitutem redigis, *claritate* solem et *agilitate* ventos superabit, *subtilitate* vero et *impassibilitate* angelos aequabit.

Anima autem tua adhuc majoribus abundabit deliciis. O quibus tunc gaudiis illa diffluet, dum

sibi in *memoriam* revocabit gratias, quibus consensit, tentationes, quas vicit, pericula peccandi, quae vitavit, bona, quae praestitit, virtutes, quas exercuit, asperitates, quibus se afflixit carnemque perdomuit. O superi exclamabit tunc beata in coelis anima, equidem potuissem et ego damnari, potuissem excidere hac felicitate mea. O mi Deus! si ibi huic N. tentationi succubuissem, si huic impulsui restitissem, si has mihi concessas in illis exercitiis gratias neglexissem, ubi nunc essem? ah periissem! Sed per Dei gratiam restiti, vici, consensi. Ecce illi socii olim ac familiares mei victi succubuerunt et perierunt; nunc miseri ardent in inferno, ardebuntque aeternum. Et ego beata sum, eroque aeternum. O sanctas afflictationes! o beatos contemptus! o felices aerumnas! o tertium humilitatis gradum! sine vobis actum erat de me, nec in primo humilitatis gradu firma substitissem. Sed nunc per vos beata sum, salva sum, eroque aeternum. O felicitas! Haec *erunt* sensa, hae voces in quas erumpet, *praeteritorum reminiscens* anima.

Intellectus vero illius intuebitur Deum non *per species*, non *in aenigmate* aut *speculo*, *sed facie ad faciem* (1), *sicuti est* (2); et quidem modo perfectissimo, visione clarissima, intuitu quasi comprehensivo; *Voluntas* ejus amore fruitivo possidebit Deum, et in Deo possidebit omne bonum. Nullum optabit gaudium, quo non statim potietur, nullum concipiet desiderium, quod non statim implebitur, imo non solum habebit omnia, quae desiderat, sed tanta insuper beatitudinis plenitudine satiabitur, ut nihil amplius supersit, quod desiderare queat. En! ad quam felicitatem

(1) 1. Cor. 13. v. 12. (2) 1. Joan. 3. v. 2.

per tertium humilitatis gradum subvehatur illius appetens anima.

Secundo magna sunt coeli gaudia, quia insuper sunt *aeterna*. O vocem sono quidem tenuem, sed sensu gravem! coeli gaudia sunt aeterna. Ita est, anima electa in coelo possidebit gaudia infinita, eaque possidebit aeternum sine ullo metu ea umquam perdendi. Id docet fides. O quam suavis erit haec cogitatio, beatus sum, in coelo sum, eroque aeternum. Perfundor totus dulcedine purissimarum et perfectissimarum deliciarum, eaque perfundar aeternum. Incomprehensam, infinitamque beatitatem possideo, eamque possidebo aeternum. O vere *nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quae praeparavit Deus iis, qui diligunt illum* (1).

Si res ita se habet, nihil igitur non agendum et patiendum est, ut hac bonorum *infinitate* ac *aeternitate* potiamur: ergo serviendum est Deo, imitando Christum in tertio humilitatis gradu: ergo accurate executioni mandanda sunt concepta hactenus correctioris vitae proposita; nam *non sunt condignae passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis* (2). Ita est non sunt condignae; *id enim quod in praesenti est momentaneum et leve tribulationis, supra modum in sublimitate aeternum gloriae pondus operatur in nobis* (3).

Hoc autem si credimus, an non stultissimi sumus, si pro futili honore, levi commodo, vili recula, aut momentanea sensualitate illum coelestis gloriae gradum negligimus, quae horum omnium abnegationi respondet? An non nobismet ipsis inimicissimi sumus, si vile officium,

(1) 1. Cor. 3. v. 9.
(2) Rom. 8. v. 18.
(3) 2. Cor. 4. v. 17.

humile domicilium respuimus, si illam nostri victoriam, illumve actum virtutis eximiae omittimus, qui tantam nobis gloriam, tamque immensam felicitatem promereri potuisset? O quantopere aliquando tertium humilitatis gradum neglexisse dolebimus! O quam ardentibus votis illum olim elegisse optabimus!

Affectus

Doloris. O conditor siderum, quid egi, dum illi gratiae restiti, illum virtutis actum omisi, illos contemptus fugi, has asperitates horrui? majorem felicitatem in omne tempus perdidi ac profudi. Ob metum levis et momentaneae tribulationis aeternum gloriae pondus imprudens abjeci. Occasionem perpetuo te, o amor pulcherrime, clarius intuendi et ardentius amandi temerarius neglexi; et (o fluite lacrimae!) ob vilem gloriolam, levem commoditatem, brevem gustum neglexi.

Propositi. Verum saniora mihi animo nunc insident sensa. *O Rex supreme ac Domine universorum! tua fretus gratia et ope* renovo concepta in contemplatione de regno Christi proposita, *attestans coram infinita bonitate tua, nec non in conspectu gloriosae Virginis Matris tuae, totiusque curiae coelestis, hunc esse animum meum, hoc desiderium, hoc certissimum decretum, ut quam possim proxime te sequar, et imiter in ferendis injuriis, et adversis omnibus* (1); uno verbo, in tertio humilitatis gradu. Idque agam, ut etiam ego particeps efficiar promissionum et gloriae Christi, utque illi *compatiens* et *commortuus*, eidem in coelis pariter *convivam* et *conregnem*.

(1) In lib. exercit. ad finem med. de Regno Christi.

Spei. O Domine Jesu, sicut dixisti et promisisti, sic utique fiet, mihique promereri continget. In meditatione de duobus vexillis *suscepi crucem de manu tua; portabo eam usque ad mortem, sicut imposuisti mihi;* spe fretus, *quod facies me consedere tecum in regno Patris tui* (1); quodque futurus sim *socius consolationis, sicut fuero passionis* (2), *et particeps victoriae ac felicitatis, prout laborum et molestiarum tuarum socius extitero* (3). *Reposita est haec spes mea in sinu meo* (4).

Desiderium coelestis gloriae. O supernae civitatis mansio beatissima! O dies aeternitatis clarissima, quam nox non obscurat, sed summa Veritas usque irradiat, quae semper laeta et secura nunquam statum mutas in contrarium! O quam magna est multitudo dulcedinis tuae! O bone Jesu! quando stabo ad videndum te mortis victorem? *quando contemplabor gloriam regni tui* tot aerumnis comparatam? *quando ero tecum in regno tuo, quod parasti ab aeterno dilectis tuis*, tuis, inquam, in via crucis sequacibus? *O quando veniet haec beata et desiderabilis hora, ubi mihi eris omnia in omnibus* (5)!

O fons vitae, vena aquarum viventium! quando veniam ad aquas dulcedinis tuae de terra hac deserta, invia et inaquosa, ut videam virtutem et gloriam tuam, qua a morte redivivus splendes, *et satiem ex aquis misericordiae tuae sitim meam. O quando veniam, et apparebo ante faciem tuam,* ut exosculer gloriosa lateris, manuum pedumque

(1) Th. a Kemp. l. 3. c. 56.
(2) 2. Cor. 1. v. 7.
(3) In lib. exerc. in contempl. de regno Christi.
(4) Job. 19. v. 27.
(5) Th. a Kemp. l. 3. c. 48.

tuorum vulnera! *O dies praeclara, in qua audiam: intra in gaudium, intra in domum Domini tui; ubi erit omne bonum sine omni malo; ubi erit, quidquid voles, summa securitas, aeterna beatitudo. O gaudium super omne gaudium, quando intrabo in te?* (1).

LECTIO

PRO VLTIMO EXERCITIORVM DIE

§. I.

I. Sicuti prima exercitiorum hebdomas ad viam purgativam, secunda et tertia ad illuminativam, ita quoque quarta, cui ultima haec dies impenditur, ad unitivam pertinet; quia in illa per desiderium coeli, amorem Christi et Dei, atque per conformationem voluntatis nostrae cum divina unimur *ultimo Fini* nostro, quem nobis S. Ignatius jam in fundamento seu in diei primae exercitatione prima contemplandum ideo proposuerat, ut secundum prudentiae regulas, quod ultimum in executione futurum erat, primum esset in intentione, atque etiam ut prospecta felicitate termini, ad *quem* tendimus, eo facilius permoveremur ad relinquendum terminum *a quo* recedendum nobis est, scilicet *peccatum*.

Quod ut eo certius perficeret auctor, divinae offensae gravitate ac novissimorum memoria, nos cum Filio prodigo ad *noxae* praesertim lethalis *execrationem*, et ipsarum etiam *radicum* ejus *extirpationem* per *nostri ipsius cognitionem* perduxit, et ita in viam salutis ac virtutis adduxit. Hanc

(1) S. Aug. in Soliloq.

autem ut tuto percurreremus, in meditatione de Regno *Ducem* nobis proposuit *Christum*, in paupertate praesertim, contemptu et sui afflictatione imitandum; ut sic contraria contrariis opponendo, vitiosae illi opum, honorum et deliciarum appetentiae, utpote malorum omnium fonti, efficacius occurreret.

Praeterea in meditatione de duobus vexillis, et tribus hominum classibus insuper ad conscendendum etiam *tertium humilitatis gradum* nos animavit, nobisque persuasit, ut sponte eligeremus, potius cum Christo spreto, paupere et afflicto contemptam pariter ac aerumnosam ducere vitam (etiamsi felices, divites ac honoratos dies vivendo parem Deo laudem et aequale obsequium exhibere possemus) solum ob majorem cum Christo similitudinem. In quo concepto animi decreto ut nos confirmaret altissimae asceseos magister Ignatius heri *Christi patientis*, hodie *resurgentis* historiam proponit, ut ejusdem partim *exemplo*, partim *gloria* ad constantiam excitati, in conscenso pridie tertio humilitatis gradu amplius solidaremur.

Quam apte autem quarta haec hebdomas viae, ut ajunt, unitivae respondeat, ex ipsa tractandarum hodie rerum serie constat. Nam praecipua, quibus Deo unimur, vincula sunt amor Dei, desiderium coelestis patriae, conformatio voluntatis nostrae cum divina, ardens meditatio, assidua animi collectio; et tenera gloriosae humanitatis Christi et affectu plena contemplatio. Haec enim est ostium, per quod ad Divinitatem recta introducimur: haec vinculum, quo omnium arctissime Numini unimur: haec denique efficacissimum et facillimum est medium elevandi mentem ad Deum, et a creaturis ascendendi ad Crea-

torem, uti citatis Patrum testimoniis fuse probat Suarez. Cum ergo ista omnia fieri debeant hodie, patet, hebdomadem quartam jure optimo viae unitivae annumerari.

II. Porro fructus hodie colligendus multiplex est. 1. *In hac hebdomade id sedulo agendum, ut magis magisque confirmemur in tertio humilitatis gradu* (1). Quippe hunc in finem *proponuntur resurrectio Christi, eaque gaudia, quae etiam in hoc mundo eam consecuta sunt* (2). Nempe ut exemplum Christi pauperis, contempti et afflicti eo libentius imitaremur, ostenditur nobis hodie idem ipse Dux noster, sub cujus vexillo nos stipendia merituros promisimus, mutata jam scena, coelestibus divitiis, gloria et honore conspicuus ut quos prior patientis Servatoris conditio afflixerat, posterior haec resurgentis felicitas erigeret, nosque ad eum etiam in statu suae annihilationis sequendum magis incitaret, et certissima similis resurrectionis spes ad persistendum in electo nuper tertio humilitatis gradu impelleret.

Accedit, quod sine hoc gradu ultimus exercitiorum scopus obtineri nequeat; hic enim in eo consistit, ut dulcissimo charitatis vinculo cum Deo, qui ultimus noster finis est, intime conjungamur. Ad hoc autem requiritur, ut illa prius omnia removeantur impedimenta, quae huic amori ac unioni obesse possunt. Cum ergo per tertium humilitatis gradum praecipua hujus conjunctionis obstacula, scilicet appetentia honoris, commodorum vitae, deliciarum et opum efficacissime e medio tollantur, patet stabilem hujus gradus acquisitionem vel maxime necessariam esse ad obtinendum quartae hujus hebdomadis fructum. Quod quidem

(1) Diertins in explanatione exercit. sub init. hebd. 4.
(2) Directorium c. 36. n. 1.

debet esse incitamentum, quo hodie etiam magis in dicto gradu confirmemur.

2. *Alter fructus* est perfectior earum virtutum exercitatio, quae charitatem (exercitiorum finem et scopum) proxime excitant, fortius alunt, ac amplius promovent; quales sunt fervens quotidie meditatio, assidua mentis collectio, voluntatis nostrae cum divina conformatio, ac desiderium coelestis patriae. Geminae priores commendantur in examine status; tertia virtus inculcatur in hodierna consideratione; ad quartam incendimur puncto tertio meditationis primae.

3. *Tertius fructus* est clarior Christi Deique notitia, ac intensior utriusque amor; quae propria est ac princeps animae in *via unitiva* occupatio. Ad utrumque obtinendum insigni nobis adjumento est meditatio secunda hodiernae diei, et ultima, quarum illa Christi, haec vero Dei cognitionem et charitatem nobis instillat. Unde iterum patet, quam arcto omnia nexu inter se colligentur, quam selectis aptisque mediis ad praefixum finem perducamur, quamque frustra nihil et supervacaneum in toto opere reperiatur. Quare jure Suarez de B. Ignatio, ejusque exercitiorum libello dixit: *nihil, quod in consultationem spiritualem ordinarie venire possit, intactum omisit: et in omnibus magnam prudentiam, atque adeo magnam experientiam, ac divini luminis illustrationem ostendit* (1).

Et licet S. Ignatius non praescribat distinctam de Christi amore meditationem, tamen eam aptissime hic inseri patet tum ex verbis Directorii, quibus dicitur, *alias adhuc meditationes addi posse* (2), tum ex nexu rerum; nihil enim ad aesti-

(1) Suarez com. 4. de Relig. tract. 10. l. 9. cap. 7. n. 1.
(2) Direct. c. 36. n. 1.

mandum, amandum et appetendum tertium humilitatis gradum, idest, contemptum, paupertatem et aerumnas potentius nos animat exemplo Christi; hujus autem exempli vis eo major erit, quo amplius et ardentius persona imitanda aestimatur et amatur. Id ergo ut fiat, ejusdem dotes ac singularis erga nos amor convenientissime praesenti hoc die proponuntur.

Praeterea cum hactenus toti fuerimus in meditanda Christi vita, passione et gloria, ordo postulat, ut electi ducis amori sequens exercitium impendatur, ut eo amore tam arduae imitationis asperitas ac correctioris vitae rigor asperso quasi balsamo condiatur et mitigetur. Nam ut testatur pius Asceta, *amor Jesu nobilis solum leve facit omne onerosum, et fert aequaliter omne inaequale: onus sine onere portat, et omne amarum dulce ac sapidum efficit* (1).

III. Ut autem enumeratus paulo ante *triplex* hodiernae diei fructus melius obtineatur, ex mente S. Ignatii sequentes *additiones* erunt observandae. 1. Interdiu cogitationibus non nisi laetis et glorioso illi, quod paulo ante meditati fuimus, vel proxime meditaturi sumus, mysterio respondentibus immorandum erit. 2. Lucis et coeli utendum erit commoditate, quae sese offeret, puta per tempus vernum, herbarum virentium et florum aspectu, aut aprici loci amoenitate, per hiemem vel solis vel ignis opportuno calore: et ita de ceteris corporis atque animi oblectationibus congruis, per quas Creatori et Redemptori nostro congaudere queamus, 3. Mitigandus mortificationis externae rigor, isque conformandus erit illi, quo hebdomade secunda usi sumus. Nihil tamen minuendum de accurata observatione or-

(1) Thom. a Kemp. l 3. c. 5. n. 3.

dinis diurni, silentii, aliarumque additionum; praecipue vero curandum, ne quid legatur vel scribatur, quod exercitiis non congruat.

Cavendum praeterea est ab ea daemonis fraude, qua ille nobis persuadere nititur, remitti hodie aliquid posse ab illa animi contentione, fervore et accuratione, qua hactenus exercitiis nos impendimus. Licet enim spirituali laetitiae indulgendum sit, tamen interdiu ab animi collectione et praescripto spiritus ardore, praecipue sub ipsis meditationibus nihil omnino diminuendum erit. Quin imo augenda haec potius omnia sunt, tum ut bonis principiis parem finem imponamus, tum quia intima cum Deo per amorem conjunctio (quae ultimus hominis et primarius exercitiorum finis est) intensiorem fervorem expetit. Proinde si unquam alias, hodie profecto vires mentis sunt intendendae, et praescriptis exercitationibus summa diligentia est insistendum.

IV. Ceterum *affectus*, quos praesenti die potissimum elicere oportet, sunt varii nempe 1. *gaudii*, quo gratulemur Christo tam insignem relatum de hostibus triumphum, et acceptam propterea gloriam; quae certe maxima est tum ob nominis, quod inde accepit, sublimitatem, nam Deus *donavit illi nomen, quod est super omne nomen* (1): tum ob potestatis, quae ei concessa est, plenitudinem, quippe *data est ei omnis potestas in coelo et in terra* (2).

Ubi tamen notandum, ita Servatoris felicitati congaudendum esse, ut etiam nos *immensum ejus gaudium participemus* (3). Sicut enim heri aerumnae Christi ita erant expendendae, quasi etiam nos flagellorum ictus, coronae punctiones sentire-

(1) Phil. 2. v. 9. (2) Matth. 28. v. 18.
(3) In praelud. 3. med. 1. hebd. 4.

mus, mixtum felle vinum gustaremus, et sputorum foetorem odoraremus; ita pariter hodie eo gaudii genere perfundi nos decet, ac si etiam nos *sentiamus in nobis, quae Christus* redivivus *sensit* (1), nempe eamdem cum ipso claritatem, gloriam et voluptatem. Et sicuti heri non quaevis compassio sufficiebat, sed talis requirebatur, quae simul in nobis pareret odium carnis et amorem crucis; ita quoque ejusmodi hodie gaudium est concipiendum, quo simul excitemur ad contemnenda terrena, et coelestia appetenda secundum illud Apostoli: *si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt quaerite, quae sursum sunt sapite, non quae super terram* (2); nec non tale, quo insuper excitemur ad commoriendum cum Christo per tertium humilitatis gradum, ut pariter cum eo suscitari mereamur.

2. Alter affectus est actus *spei* ac *desiderii* obtinendae similis cum Christo beatitudinis. Hunc in finem ex mente Directorii (3) meditationis matutinae puncto tertio actum fuit de magnitudine coelestis gloriae, ut nempe illius consideratione mens ardentius in praedictos affectus erumpat. Ne vero hi steriles sint, identidem reflectendum erit ad conditionem, sub qua Christus eam nobis promisit videlicet *si compassi et commortui fuerimus*; si concepta proposita servaverimus, et delineatam nudius tertius correctioris vitae ideam in opus deduxerimus. Frustra enim desiderat coronari, qui praelium detrectat: nequidquam sperat extolli altius in coelis, qui tantumdem deprimi renuit in terris.

3. Tertius affectus, cui ut plurimum hoc die vacandum, est actus *amoris* erga Christum et

(1) Phil. 2. v. 5. (2) Coloss. 3. v. 1.
(3) Direct. c. 36. n. 1.

Deum. Ubi tamen *inprimis duo notanda sunt. Primum, quod amor ipse ab operibus magis, quam a verbis pendeat. Secundum, quod consistat amor in mutua facultatum, rerum et operum communicatione, puta scientiae, divitiarum, honoris et boni cujuscunque* (1). Quibus indicatur, *non sufficere teneriorem quemdam affectum, quem quis in se sentiat; neque eo contentum esse quemquam debere. Verum est enim, quod ait S. Gregorius, probatio amoris exhibitio est operis, et amor ubi est, magna operatur: et ubi operari renuit, amor non est* (2). Haec monita ut effectui dentur, ingenti adjumento erit contemplatio ultima de amore spirituali, cujus modo cum ceteris nexus est explicandus.

§. II.

I. Creatus est homo, ut Deum agnoscat et amet; id vidimus in diei primae meditatione I. de fundamento. *Amor* Dei fruitivus in coelo est suprema felicitas hominis, amor Dei practicus in hoc mundo est summa perfectio hominis. 2. Hic autem amor consistit in *conformitate* voluntatis nostrae cum divina, vi cujus cum Deo idem velimus vel nolimus: idem sapiamus et appetamus; ubi enim mutua voluntatum consensio non est, ibi nec amor est. 3. Haec conformitas supponit *electionem* ex Numinis nutu factam, vi cujus eligamus Creatori servire in eo statu, et in electo statu in eo perfectionis gradu (etiam in tertio humilitatis gradu), in quo is sibi nos servire voluerit. 4. Haec electio ut rite fiat, praerequirit *indifferentiam* nostrae voluntatis ad quatuor illa bonorum genera a S. P.

(1) In lib. exerc. ad imit. contempl. de amore spirituali.
(2) Directorium c. 36. n. 3.

Ignatio in exercitatione de fundamento relata, nempe ad divitias vel paupertatem, ad honores vel contemptus, ad sanitatem vel aegritudinem, ad vitam vel mortem; vi cujus ad solum Dei nutum alterutrum fugiamus vel vitemus; si enim quis eligere nollet, quod tamen eum eligere Deus vellet, nulla hic voluntatum consensio, adeoque nec amor foret. Est ergo haec ad quidvis indifferentia omnino necessaria ad bonam electionem, et ad praedictam conformitatem, adeoque etiam ad Dei amorem, in quo hujus vitae perfectio, et intentus jam in fundamento exercitiorum scopus consistit.

Quod huic divino amori omnium maxime adversatur, est peccatum; huic eliminando, ejusque fontibus obstruendis primam hebdomadem impendimus. Cum autem concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, et superbia vitae tanquam tristes effectus et poenae labis originariae voluntatem nostram ad quaerendos honores, delicias, opes vitaeque commoda naturali quodam pondere nimium inclinent; hinc ut nostra voluntas praedictam indifferentiam, animique aequilibrium acquireret, debuit illa proposito Christi exemplo, inflecti in oppositam partem, et per tertium humilitatis gradum inclinari ad aestimanda, amanda et quaerenda, quae natura per lapsum Adami corrupta spernit, odit et fugit, nempe contemptum, pauperiem et aerumnas; id quod per reliquas hebdomades factum. Jam vero cum exemplum Christi unicum fuerit incitamentum, quo nos S. Pater ad sublimem adeo perfectionis gradum adduxit, cumque exempli vis eo efficacior sit, quo magis persona imitanda aestimatur et amatur; hinc etiam meditatio de amore Christi hic inseritur, qua ad utrumque incitemur, nempe ad aestimandas et amanda

Christi dotes, praeeminentias et perfectiones.

Superest id unum, ut postquam mediante Christi exemplo delineatam in prima hebdomade indifferentiam, et per hanc, electo tertio humilitatis gradu, optatam conformitatem acquisivimus, nunc pro coronide exercitiorum nos amore practico etiam nostro fini ultimo nempe Deo conjungamus. Huic itaque amoris exercitio vespertina meditatio est consecranda; ubi omnibus nostris viribus enitendum erit, ut saltem per unicam horam illi negotio vacemus, quo speramus fore, ut per totam aeternitatem occupemur. Itaque si aliqua, certe praesens haec dies summo cum fervore inter coelestes amoris aestus erit transigenda; cumque S. P. unum vel plures dies huic contemplationi velit impendi, nos saltem modicum hoc tempus majori studio eidem consecremus, ut sic ad lucrandas indulgentias plenarias his exercitiis annexas eo melius disponamur.

Cum autem ex una parte oratio, quae mente perficitur, illud flabellum sit, quo amor divinus potissimum accenditur, nutritur et augetur, ex altera vero non omnes artis bene meditandi capaces sint, vel saltem non semper ad eam rite dispositi reperiantur, et cum S. Ignatius suis exercitiis semper et omnibus prodesse cupiat, ideo sub finem hebdomadis quartae explicat tres orandi modos, omnium genio et capacitati accommodatos.

Primus non tam habet orationis formam quam exercitationis cujusdam spiritualis, quo 1. mandata Decalogi et Ecclesiae: 2. peccata capitalia: 3. operationes trium animae facultatum, et 4. quinque corporis sensuum non tam speculative quam practice percurruntur; examinando scilicet, quomodo contra illa, aut per haec quisque pec-

carit; his ultimis vero quomodo usus vel abusus sit: tanto temporis spatio punctorum cuilibet immorando, quo oratio dominica ter recitari possit. Circa *praecepta* insuper expendi poterit, 1. quam justa sint, 2. quam salubria, 3. quam sancta. Circa *peccata* non abs re erit considerare quam foeda ea quamque noxia sint; contra vero quam pulchrae et proficuae existant oppositae illis virtutes. In facultatibus animae et sensibus corporis discutere convenit, quam nobiles singulae et utiles sint, quemque in finem nobis a Creatore fuerint datae. Pro coronide hujus exercitii agantur Deo gratiae, concipiatur propositum, petatur illud exequendi gratia.

Ceterum differt hic orandi modus ab examine per hoc, quod hic non multum descendendum sit ad particularia peccata; *cum principalis intentio non tam sit examinare conscientiam, quam perpendere ipsas materias praeceptas, vel vetitas; facta dein, ex occasione, generali reflexione ad nos ipsos* (1). Illi autem mandato breviori tempore immorandum est, cujus praevaricatio rarior nobis accidit, at eo diutius illi, ubi lapsus fuerit ex assuetudine frequentior.

Secundus orandi modus est morosa meditatio significationis, quae latet in verbis et sensu alicujus orationis v. g. Dominicae vel salutationis Angelicae, aut cujusdam psalmi, vel alterius sacrae Paginae loci; tamdiu in qualibet voce vel constructione meditationis pedem figendo, quamdiu circa eam aliquid ruminandum nobis occurrit. Differt, a primo orandi modo 1. ratione *materiae*; nam ille ut plurimum versatur circa actus licitos vel illicitos, praeceptos aut vetitos; iste vero circa precationem aliquam, aut pium quod-

(1) Direct. n. 37. c. 6.

dam effatum, vel sententiam gravem ponderandam occupatur. 2. Discrepat ratione *finis*; nam prioris modi usus non solum est speculativus, sed etiam practicus; cum ex *occasioue* etiam tendat ad correctionem morum; hujus vero modi scopus sit mere speculativus; cum principaliter spectet solam intelligentiam significationis. Quod si nobis in una voce vel duabus meditatio afflueret cum interna simul delectatione, postponenda erit transcurrendi cura, licet tota sic hora praeteriret; qua elapsa reliquum orationis cursim recitetur.

Tertius orandi modus est ipsissimus secundus orandi modus, sed brevior et minori cum mora; nempe solum ad unam respirationem commensuratus; ita ut in considerandis vocibus singulis alicujus orationis non tamdiu haereamus, quamdiu nobis quicquam significationis vel pii sensus circa eas incidit; sed ut tantum praecise temporis insumamus, quantum communiter una respiratio solet. Proinde tertius hic modus differt a secundo solum per hoc, quod hic sit brevior, imo brevissima meditatio significationis latentis in verbis et sensu alicujus orationis, ille vero sit morosa et diuturnior ejusdem significationis meditatio. Brevius: *primus* habet plus examinationis: *secundus* plus meditationis: *tertius* simplicior est, minus habens et examinationis et meditationis. Plurimum tamen is conducit et juvat, ut assuescamus facere orationem vocalem cum attentione et devotione debita. *Quapropter hoc exercitium valde utile est iis, qui obligantur ad horas canonicas* (1).

Ceterum cum primus orandi modus ad sui cognitionem et animi purgationem utilissimus sit, ejusdem usus primae hebdomadi magis proprie convenit, potestque etiam rudioribus tradi. Quod

(1) Direct. c. 37. n. 12.

vero ad capaciores attinet et meditandi peritos, notat Directorium, sufficere iis, ut exercitiorum tempore triplicem hunc orandi modum addiscant, quo in posterum per anni decursum uti sciant. Proinde in ipsis exercitiis ab ejusmodi capacioribus dicti modi non *facile* erunt usurpandi. Dico, *facile*; addit enim Directorium eos etiam octiduanae hujus solitudinis tempore adhiberi posse verb. gr. *tunc cum aliquis est fatigatus*, *vel male habet*, *vel minus bene dispositus est ad longiorem meditationem* (1).

III. Ceterum illae regulae, quae a S. Ignatio in fine libelli exercitiorum additae sunt, nempe *de distribuendis eleemosynis : scrupulis dignoscendis : ut cum Ecclesia sentiamus*, hae, inquam, regulae solum tradendae sunt iis, quos illae concernunt, nempe locupletibus, scrupulosis, et Verbum Dei tractantibus; nec non iis, qui versantur inter heterodoxos. Quapropter eas fusius hic explicare supersedeo; cum ab illis, qui iis indigent, ex libro exercitiorum legi possint.

Deinde licet quatuor illae, in quas exercitia dividuntur, hebdomades dicantur respondere tribus viis, purgativae scilicet, illuminativae ac unitivae, id tamen non ita accipiendum est, ac si peracta hebdomade prima jam perfecte quis et plene purgatus; finita autem secunda et tertia jam perfecte illuminatus esset; et denique absoluta etiam quarta quasi ad plenam unionem cum Deo jam pervenerit. Haec enim omnia indigent longiori tempore ac majori studio.

Hae quatuor igitur hebdomades his tribus viis respondere dicuntur; 1. quia *materiae*, quae in earum quaque tractantur, pertinent ad has vias: 2. quia in eis jaciuntur *initia* singularum, quae

(1) Direct. c. 37. n. 11. et 13.

deinde oportet prosequi: 3. quia discitur *methodus*, quam postea servare debemus in prosequenda unaquaque harum viarum. Quamdiu autem earum cuilibet immorandum sit, non tam dependet ex spatio temporis, quo alicui vacavimus, quam ex mensura profectus, quem in ea percurrenda fecimus. Imo hic gradus ad altiorem viam non tam ab electione nostra, voluntate ac conatu pendet, quam a directione Spiritus Sancti, cujus mos est ascensiones istas in anima disponere, ut eat de virtute in virtutem.

Ceterum antequam aliquis exerceat se ex professo in via unitiva, oportet, ut bene purgatus sit exercitiis viae purgativae, et deinde etiam bene profecerit in via illuminativa. Nam si quis omissis prioribus mox transire vellet ad viam unitivam, res foret plena periculi, et illusionibus obnoxia. Proinde gradatim progrediendum est, diuque et ordinarie se se continere convenit in via purgativa et illuminativa, idest, potissimum vitae tempus consecrare decet tum extirpandis vitiis, tum virtutibus acquirendis. Imo geminae hae viae plerumque sunt commiscendae et conjungendae. Praeterea nihil impedit, ut dum aliquis versatur in una via, sentiat interdum aliquos affectus pertinentes ad aliam viam; modo ii non exerceantur ordinarie et ante tempus (1). Quin etiam necessarium est, ut viae unitivae intenti, ad purgativam et illuminativam identidem redeant; ita tamen ut ordinarie seu ut plurimum actibus viae unitivae convenientibus sese impendant.

Porro generalia hausti in exercitiis fructus conservandi media sunt sequentia. 1. Fervens quotidie meditatio; 2. quotidiana conscientiae discussio; 3. octiduana confessio et communio; 4. sta-

(1) Direct. c. 39. n. 1. et seq.

bilis confessarii electio, cui omnia, quae ad animam pertinent, communicentur; 5. frequens pii libri lectio, cum bonis conversatio, malorum fuga, omnisque occasionis peccandi solers evitatio; 6. animi collectio ac solitudo.

Multum praeterea ad constantiam in bono conducet, 1. ut quis magni *aestimet* hoc principium et quasi fundamentum vitae bonae, quod per Dei gratiam jecit in exercitiis: 2. ut timorem concipiat, ne, si deinceps non vixerit, ut intellexerit esse vivendum, gravius a Deo puniatur: 3. ut intelligat, se nihil aliud adhuc fecisse, nisi quod Deus bonum semen in ejus anima seminaverit, quod nunc omni cura fovendum, colendum et ad maturitatem perducendum est (1). Denique excellentissimum obtinendae constantiae medium est amor Christi, cujus motiva sequens meditatio exponet, quae praecipue tria sunt, nempe 1. ejus humanitatis decora: 2. ejus ob divinitatem excellentia: 3. ejusdem erga nos amor. Cumque ea ob materiae vastitatem longior excurrat, poterit punctum ejus primum in tempus piae lectioni destinatum transferri.

MEDITATIO II.

DE AMORE CHRISTI

Punctum I.

Ejus humanitatis decora. I. Christi corpus est templum Dei, *quia in ipso inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter* (2); non solum per *nebulam*, ut olim Salomonis tempore, ubi *gloria*

(1) Direct. c. 40. (2) Coloss. 2. v. 9.

Domini, impleverat domum Domini (1). Est opus absolutissimum Spiritus Sancti; nam *virtus Altissimi obumbravit* Mariae (2), ex ejus purissimis sanguinibus illud prodigiose efformando; ita ut corpus nullum unquam subtilius, excellentius nullum in universo orbe, neque perfectius fuerit productum. Est officina infinitorum meritorum, nec non perpetuorum juxta ac ingentium miraculorum; quicum omnes omnino actiones Christi etiam naturales et necessariae ex. gr. circulatio sanguinis, nutritio, chylificatio, fermentatio infiniti valoris seu Theandricae fuerint; quibus perfectiores ac sublimiores, spectando personam, cui tribuuntur, et cujus sunt, dari nullo modo possunt. Est *sanctuarium sanctitatis* (3) tum ob animae Christi impeccabilitatem, tum ob visionis beatificae et amoris fruitivi intensionem. Ita ut Christus jure dicatur *Sanctus, sanctorum* (4), *et magnificus in sanctitate* (5); imo ipsa sanctitas in gradu prorsus eminenti. Denique est dignum Verbi Divini habitaculum, in quo perficiendo Pater suae Potentiae, Filius suae Sapientiae, Spiritus Sanctus suae Beneficientiae thesauros plena manu effudit. Si enim Deus in fabricanda foederis arca, si in exstruendo Salomonis templo (quae tamen non nisi nuda corporis Christi figura fuerunt) *fecit potentiam in brachio suo* (6); quis neget SS. Trinitatem in exornando Verbi Divini habitaculo omnes suae magnificentiae thesauros profudisse?

Praeterea summa est corporis Christi pulchritudo, ex perfectissima partium proportione, ex claritate, et impassibilitate, quas dotes tanquam

(1) 3. Reg. 8. v. 10. et 11.
(2) Luc. 1. v. 35.
(3) Ezech. 45. v. 4.
(4) Dan. 9. v. 24.
(5) Exod. 15. v. 11.
(6) Luc. 1. v. 51.

caput corporis Ecclesiae triumphantis, *et primogenitus mortuorum* (1) in gradu habet eminenti. Ad haec si in terris degens adeo temperatam coelesti comitate majestatem prae se tulit, ut multi, eo viso, cibi potusque obliti per plures eum dies secuti sint; si tanta ejus pulchritudo in monte Thaboraeo exstitit, ut discipulos in ecstasin rapuerit, quanta modo in coelis pulchritudine excellet, stola gloriae amictus? Certe pulcherrimum, adeoque amabilissimum esse oportet illum, in cujus faciem desiderant Angeli prospicere, cujus aeterno intuitu nec Seraphini satiantur, qui olim per totam aeternitatem sensuum nostrorum beatitudinem constituet, in terris vero aeterno Patri objectum summi amoris et complacentiae fuit, secundum illud Matthaei: *hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui* (2).

II. Si autem tanta est pulchritudo corporis Christi, quanta erit formositas animae? Asserere, eam longe excedere omnium Angelorum, ceterorumque Coelitum pulchritudinem, quam ii tum a natura, tum a gratia habent, idem est, ac contendere, totum hoc universum grano sinapis majus esse. Christi enim *memoria est imago Dei invisibilis* (3), et speculum vivum divinarum perfectionum eas perenni recordatione recolens et contemplans. In *intellectu* ejus *omnes thesauri sapientiae et scientiae Dei sunt absconditi* (4); nam a primo statim creationis momento *facie ad faciem* (5), idest, cognitione intuitiva, eaque sublimissima pervidebat divinam omnem essentiam, nec non totum quasi comprehendebat SS. Trinitatis mysterium, cunctasque perfectiones divinas

(1) Coloss. 1. v. 18.
(2) Matth. 3. v. 17.
(3) Coloss. 1. v. 15.
(4) Coloss. 2. v. 3.
(5) 1. Cor. 13. v. 12.

secundum omnem suam immensitatem minutatim pernoscebat. In Deo tanquam in pellucida crystallo clarissime distinguebat omnes res praeteritas, praesentes et futuras, omnes etiam possibiles; ita ut omnis omnium Angelorum scientia potius tenebrae et inscitia sint scientiae Christi comparata (1). *Voluntas* ejus est continuum sublimissimarum virtutum exercitium: lampas, ut ita dicam, intensissimo Numinis amore semper ardens, et perfectissimum divinae voluntatis parelion.

Illius denique *anima* est ornata omnium reliquarum virtutum habitibus ac Spiritus Sancti donis et quidem altissimo, qui ejus dignitati ac privilegiis conveniebat, modo. Ditata quoque est gratia habituali, cujus intensionem et excellentiam nullus intellectus creatus, nec angelicus comprehendere potest. Si enim gratia immanens B. Virgini concessa tanta fuit, quanta dicenda erit gratia Christo collata?

Denique in Christo tot numero praerogativae, virtutes et dotes eximiae sunt, ut quo magis illas scrutabimur, eo plures esse inveniantur, quae nova semper suppeditant argumenta amoris. O quis igitur mihi dabit ut penitus diligam atque amem illud objectum, cujus sola humanitas ob tot tantasque dotes infinito amore dignissima est!

(1) De scientia animae Christi tum beata tum indita haec habet s. Thomas: anima Christi nullo modo comprehendit proprie divinam essentiam. In Verbo autem cognoscit omnia existentia secundum quodcunque tempus, et etiam omnium hominum cogitationes. Item omnia possibilia creaturae, non tamen omnia possibilia Deo. p. 3. q. 10. Scientia indita animae Christi licet quantum ad multitudinem cognitorum et scientiae certitudinem fuerit multo excellentior, quam scientia angelorum, attamen quantum ad modum cognoscendi connaturalem animae humanae fuit infra scientiam angelicam. p. 3. q. 11. Haec adnotavi ex s. Thoma ne quis perperam interpretetur, si quae forte ab auctore minus recte dicta esse videantur.

Punctum II.

Christi ob divinitatem excellentia. Nihil sacratissimam Christi humanitatem sic elevat ac natura divina eidem per Verbum unita. Haec enim est illa dignitatis Christi excellentia, quam admiratione defixi contemplantur Angeli, mirantur Cherubini, et in qua extollenda omnes Beatorum affectus et desideria continue occupantur. Nam quid aeque prodigiosum, quam naturam humanam per divinam Personam subsistere h. e. Verbo substantialiter uniri et cum eo unum aliquod totum stupendum prorsus ac mirabile componere; quo factum est proprietatum seu idiomatum communicatione, ut ea homini conveniant praedicata, quae soli Deo competunt, et vicissim Deo, quae homini; adeoque vi hujus unionis Deus appellari possit debilis, passus, mortalis, mortuus; hic homo vero immensus, omnipotens, immortalis? Quis non miretur, dum considerat humanitatem Christi in persona Verbi subsistentem multo magis Divinitatis plenitudine habitari compleriqué, quam ferrum candens ab igne, aër a luce, crystallum a solaribus radiis penetretur? Quanti ergo nos Christum facere oportet, quantopere amare, et affici nos decet erga istud divinae omnipotentiae prodigium, erga stupendum adeo omnis excellentiae compendium, erga potentissimum hoc amoris illicium?

Deinde Jesus est unigena Dei filius, figura substantiae ejus, Sacerdos et Pontifex, ac Primogenitus omnis creaturae. Jesus sedet ad dexteram Patris: ipse est omnia, per ipsum et in ipso sunt omnia, et sine ipso nihil sunt omnia. Ille pacem composuit Deum inter et homines, reconcilians

ima summis: Ille pro nobis in Justitiae tribunali advocatum egit: Ille *delevit*, *quod adversum nos erat chirographum decreti*, *quod erat contrarium nobis*, *affigens illud cruci* (1). Haec cum ita sint quis ergo non totis viribus diligat illum, cujus tanta est tamque immensa ob unitam sibi Divinitatem excellentia? Et tamen (*obstupescite coeli super hoc*) (2), et tamen rarus est, qui hoc pulchritudinis et excellentiae miraculum debito amore prosequatur; qui illius pulchritudinem attente contempletur, ac dotes serio expendat. O superi! Jesus non amatur! ille Jesus, qui totus ardet amore nostri!

Punctum III.

Christi erga nos amor. Hic expende, quis, quem, quove modo diligat? 1. O homo! *qui* te amat, filius Dei est: consubstantialis Patri, Rex gloriae, Dominus dominantium, beatitudo electorum, neminis indigus, infinite beatus, qui omnia scit et potest. 2. *Quem* vero is amat, est nihilum et peccatum, putredo et cinis, ingratum et rebelle monstrum, vitiorum et daemonis mancipium, iteratis peccatis denuo crucifigens sibimetipsi filium Dei. 3. *Modus* autem, quo te amat, est sine modo. Nam amor, quo Jesus te diligit, longe major est illa dilectione, qua omnes Seraphini et Coelites SS. Trinitatem prosequuntur: qua omnes simul creaturae te amare possunt: qua tu te ipsum diligis; imo etiam illa aliquatenus dilectione, qua Christus se ipsum complectitur; cum tibi omnia sua, omnia patriae commoda, omnes corporis delicias, omnem famam et honorem, omnem deni-

(1) Coloss. 2. v. 14. (2) Jerem. 2. v. 12.

que sanitatem et vitam stupendo prorsus modo, summum contemptum, pauperiem, cruciatum et mortem acerbissimam tolerando sacrificarit; animamque posuerit, non pro delendis Angelorum peccatis, sed tuis, o ingrate! in redemptionis negotio tuam humanam angelicae naturae praeferendo. Certe si *nemo majorem dilectionem habet, quam qui animam suam ponit pro amicis suis* (1), maxima Christum erga te flagrasse evidens est, cum etiam pro te inimico eamdem posuerit.

Praeterea Jesus te amat amore continuo: *in charitate perpetua dilexi te* (2); eoque constanti: *cum dilexisset suos, in finem dilexit eos* (3); summe benevolo, nam *cum adhuc peccatores essemus, pro nobis mortuus est* (4): gratuito, licet praeviderit, huic suo amori non nisi offensas repensum iri. Quin imo etiam alios quosvis amare te, tibique benefacere jubet, etiamsi eorum inimicus existas, dicens: *diligite inimicos vestros: benefacite his, qui oderunt vos* (5); idque mandat, interminando insuper eis inferorum poenas, nisi morem gesserint.

Haec profecto manifeste demonstrant, Christi erga nos amorem, a nullo intellectu creato, ut par est, comprehendi posse; praecipue illum, quem nobis in Eucharistia demonstrat, ubi non tantum nobis offert suam carnem in sacrificium, sanguinem in lavacrum, se ipsum in exemplum; sed insuper in cibum, potum et medicamentum; ita quidem, ut non tantum nihil in eo sit, quod nobis non pleno jure cesserit, sed nec alius perfectior modus se nobis dicandi ab angelico intellectu excogitari possit. Ex his conclude, quam me-

(1) Joan. 15. v. 13.
(2) Jerem. 31. v. 3.
(3) Joan. 13. v. 1.
(4) Rom. 5. v. 8.
(5) Luc. 6. v. 27.

rito gentium Doctor Paulus exclamet; *si quis non amat Dominum nostrum Jesum Christum, sit anathema, Maran Atha* (1).

Affectus

Credo, Domine Jesu Christe, *quia Deus et homo es; Deus ex substantia Patris ante saecula genitus: et homo ex substantia matris in tempore natus. Perfectus Deus, perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens: aequalis Patri secundum divinitatem, minor Patre secundum humanitatem* (2); *quem constituit Deus haeredem universorum, per quem fecit et saecula: qui, cum sis splendor gloriae et figura substantiae ejus, portans omnia verbo virtutis tuae; et purgationem peccatorum faciens, sedes ad dexteram Majestatis in excelsis* (3). Credo, tibi qua Deo competere omnes divinas perfectiones, qua homini omnes gratias et virtutes, qua Salvatori omnes dotes et praerogativas. Haec omnia firmissima fide teneo, quia ista Veritas aeterna nobis credenda proponit.

Adoro te summa, qua possum, demissione propter excellentiam tuam infinitam, *o Rex regum et Domine dominantium* (4)! coram quo merito *omne genu flectitur coelestium, terrestrium et infernorum* (5). Ut hac ratione meam a te omnimodam dependentiam, subjectionem ac servitutem profitendo, supremo tuo in me resque omnes dominio debitum homagium praestem. O utinam facere possim, ut *omnis terra adoret te, et psallat tibi* (6); Saltem vos mecum *adorate eum omnes Angeli ejus* (7).

(1) 1. Cor. 16. v. 22. (2) In symbolo Athanasii.
(3) Hebr. 1. v. 2. et seq. (4) Apoc. v. 16. (5) Phil. 2. v. 10.
(6) Psal. 65. v. 4. (7) Psal. 96. v. 8.

Gaudeo ex animo et gratulor tibi, o Jesu, eam, qua praeditus fulges, sapientiam, sanctitatem, potentiam, pulchritudinem et gloriam; etiam illam, quae in te resultat ex tot gloriosis Martyribus, sanctis Confessoribus, Angelorum aemulis Virginibus. O utinam felicitati tuae, te ducem ac regem ad tertium humilitatis gradum sequendo, vel minimum aliquod incrementum addere possem! O ut omnes te agnoscant ut Deum, revereantur ut Dominum, ament ut Patrem, audiant ut Magistrum, sequantur ut Ducem, et imitentur in amore paupertatis, contemptus ac aerumnarum!

Spem meam omnem in te repono. Et quidni? nam mihi omnia in omnibus es. *Si enim vulnus curare desidero, medicus es: si febribus aestuo, fons es: si gravor iniquitate, justitia es: si auxilio indigeo, virtus es: si mortem timeo, vita es: si coelum desidero, via es; si tenebras fugio, lux es: si cibum quaero, alimentum es* (1). Vere summum bonum, et tota beatitudo mea es. O Jesus meus et omnia. Ah! quando *me adimplebis laetitia cum vultu tuo* (2)? *quando videbo virtutem tuam et gloriam tuam* (3)? *o quis me liberabit de corpore mortis hujus* (4), ut videam te facie ad faciem, et exosculer gloriosa vulnera tua?

Amo te, o Jesu, 1. *ut Deum*, quia es infinito amore dignus, divina sanctitate sanctus, aeterna bonitate bonus, imo summum, aeternum, infinitum unicumque Bonum nostrum. Amo te 2. *ut hominem*, quia ex plenitudine gratiae et thesauris Sapientiae Dei habes dignitatem et bonitatem super omne, quod est vel esse potest, quia tu SS. Trinitatem diligis, ab eaque vicissim diligeris, et quidem amore aeterno, continuo, perfectissimo

(1) S. Ambros. lib. de Virgin. (2) Psal. 15. v. 11.
(3) Psal. 16. v. 15. (4) Rom. 7. v 24.

intensissimoque. Denique amo te 3. *ut Salvatorem*, quia tu es caput nostrum, nos membra tua, tu pater, nos filii, tu sponsus, nos tuae deliciae, tu Dominus, nos servi, tu pastor, nos oves pascuae tuae.

Amo te quia tu nos prior dilexisti, et quidem, cum adhuc inimici essemus, dilexisti: idque usque in finem, amore sempiternum continuando; et ita dilexisti, ut *formam servi accipiens, et habitu inventus ut homo* (1), *laveris nos a peccatis nostris sanguine tuo* (2), *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis* (3). Amo tandem, quia tuum nobis corpus et sanguinem in altaris Sacramento in amoris tesseram ac aeternae felicitatis pignus reliquisti. Ex his omnibus motivis amo te ex totis viribus, super omnia, praesertim super omnem illam difficultatem, quae in servandis conceptis hoc octiduo propositis occurret, sacrificando tibi per tertium humilitatis gradum omnes honores, delicias et opes.

O Domine Jesu Christe, qui dixisti: petite, et accipietis: quaerite, et invenietis: pulsate, et aperietur vobis: quaesumus, da nobis poenitentibus divinissimi tui amoris affectum, ut te toto corde, ore et opere diligamus, et a tua nunquam laude cessemus (4).

(1) Philip. 2. v. 7.
(2) Apoc. 1. v. 5.
(3) Philip. 2. v. 8.
(4) August. in Psal. 17.

CONSIDERATIO

DE CONFORMITATE VOLVNTATIS NOSTRAE CVM DIVINA

Cum finis ultimus hominis et exercitiorum scopus sit unio animae cum Deo tanquam cum primo et summo omnium centro; haec autem in perfecto illius amore, iste vero in plena conformitate voluntatis nostrae cum divina consistat, rerum nexus postulat, ut nobis praesenti hac consideratione coelestis haec virtus commendetur, ejusque 1. excellentia, 2. aequitas, 3. utilitas seu emolumenta ob oculos ponantur, ut horum meditatione ad eam opere complendam incitemur. Est autem haec conformitas habitualis quaedam dispositio animi seu habitus, quo quis praesto est ad perficienda, et ferenda ea omnia quae Deus ab ipso fieri et ferri cupit.

I. *Hujus virtutis excellentia*: Prodigium in orbe maximum est illa etiam angelicis mentibus obstupescenda conjunctio Verbi divini cum natura humana Christi, quam in Deo-Homine adoramus. Alterum est conjunctio maternitatis foecundissimae cum illibata virginitate quam in Dei Parente veneramur. Post gemina haec sapientiae charitatis et potentiae miracula sublimius aliud opus, quod coelo gratius, nobisque salubrius sit, haud invenio, quam conjunctionem voluntatis nostrae cum divina. Haec enim est excellentissimus ille victricis gratiae triumphus, quem ea de voluntate humana, salva ejus libertate, gloriose refert. Haec est illa virtus, quae mentem nostram in suavissimum coelesti sponso hortum, in gratissimum Deo

templum et intimius conclave convertit; ubi SS. Trinitas morari gaudet, et optat secundum illud Christi promissum: *ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus* (1).

2. Haec conformitas est sacrificium longe perfectissimum, simulque Numini summopere acceptum quia homo per id divinae Majestati offert quod sibi omnium carissimum est, cum ille nihil aegrius exuat, quam propriam voluntatem. Abjiciens divitias, honores, et delicias offert homo *sua*, hic vero offert *se*. In aliis rebus Creatori consecrat ea, quae jam pleno jure Numinis sunt, hic autem dedicat voluntatem, cujus liberum arbitrium in hominis est potestate. Et hinc ejusdem cum divina conformatio est perfectissimus Dei cultus, excellentissimum cordis homagium, et suavissimum totius hominis holocaustum; cum per hanc etiam illud Deo subjiciatur, quod solum nostra malitia vi liberi arbitrii eidem subtrahere potest. Quo fit, ut adamussim satisfiat illi divinae petitioni: *praebe, fili, cor tuum mihi* (2). Quae profecto sublimissimam virtutis hujus excellentiam abunde demonstrant.

3. Hujus exercitii studiosus intimo quodam cognationis ac parentelae vinculo cum Servatore nostro conjungitur secundum illud ejus effatum: *quicunque fecerit voluntatem Patris mei, qui in coelis est, ipse meus frater et soror et mater mea est* (3) Quid autem excellentius, quam a Christo fratris ac matris loco haberi, imo iisdem suo modo etiam praehaberi? uti ex allegato contextu colligere est; ubi Christus *dicenti sibi: ecce mater tua et fratres tui foris stant, quaerentes loqui tibi;* respondit: *quae est mater mea, et qui sunt fratres mei?* et

(1) J[illegible] 14. v. 23.
(3) Matth. 12. v. 50.
(2) Prov. 23. v. 26.

extendendo manum in discipulos dixit: ecce mater mea et fratres mei (1), spiritualem hanc cognationem in adimpletione divinae voluntatis fundatam cognationi illi alteri carnali ac naturali longe praeferendo.

Praeterea ejusmodi homo est velut alter Christus; nam inprimis eodem vescitur cibo: *meus cibus est*, fatetur ipsemet, *facere voluntatem ejus, qui misit me, ut perficiam opus ejus* (2). Ergo, qui Jesum in hoc imitatur, eodem, quo ille, cibo vesci cognoscitur. Deinde facere voluntatem Dei, est quasi essentiale et proprium Christo; cum ipse de se dicat: *in capite libri scriptum est de me, ut facerem Deus voluntatem tuam* (3). Qui ergo paria cum eo sensa animo fovet, illum perfecte refert, ac proinde est quodammodo alter Christus.

Imo *sic affici*, teste Bernardo, *deificari est*. Nam *velle, quod Deus vult, hoc jam est, esse similem Deo, non posse velle, nisi quod Deus vult, hoc est etiam esse, quod Deus est* (4). Sicut enim si duae junctim cerae liquefiant, unum quid evadunt, ita pariter homo per hanc voluntatum conformitatem unum idem cum Deo efficitur. Et hinc Sponsa in Canticis ait: *anima liquefacta est* (5), tamquam cera in omnem formam ductilis. In quae verba commentatur Laurentius Justinianus, dicens: *liquefacta est per incendium charitatis, parata videlicet instar metalli liquefacti decurrere in omnes modulos divinae voluntatis* (6). Quid autem hoc aliud, quam *deificari est?* Accedit, quod talis anima participet duo praedicta soli Deo propria, nempe impeccabilitatem et infallibilitatem. Nam

(1) Matth. v. 47. (2) Jo. 4. v. 34.
(3) Psal. 39. v. 9.
(4) Bern. tract. de diligendo Deo cap. 10.
(5) Cant. 5. v. 6. (6) Laur. Justin. l. 4. de laud. B. v.

faciendo voluntatem Numinis, sequitur ductum divinae Sapientiae, ergo nequit falli. Insuper agit secundum regulam infinitae sanctitatis, ergo nequit peccare. Quid hoc aliud suo modo est, *quam esse, quod Deus est?*

4. Praeterea sola conformitas voluntatis nostrae cum divina est virtus omnium temporum omniumque statuum, idest, talis, cujus exercitatio omnibus convenit, ac aeternum durabit. Nam paupertas rerum, vilitas vestium, asperitas vitae non semper nec omnibus quadrant; humilitas, patientia, mortificatio, ipsa etiam fides et spes cum vita nostra suum quoque finem habebunt. At vero voluntatem Dei perficere, omni tempori, omnibusque conditionum generibus convenit; nemo enim est, qui non semper et ubique arbitro divino se submittere queat. Quid quod coeleste hoc exercitium a Beatis per totam aeternitatem sit continuandum; ac proinde ejusmodi hominis occupatio in terris sit ea ipsa, quae est et erit Angelorum Sanctorumque in coelis?

Ad haec excellens hoc conformitatis studium omnes alias virtutes complectitur; ibi enim nostra nitet fides, credendo, nihil accidere citra nutum Numinis: ibi confidentiam nostram testamur, permittendo nos ductui providae Bonitatis: ibi patientiam, humilitatem, poenitentiam; fortitudinem exercemus; submittendo nos divinae Justitiae flagellis. Insuper est devotio omnium tutissima, cum nullis (ut aliae virtutes) illusionibus, aut daemonum fraudibus obnoxia sit. His autem quid sublimius dici possit? Ex his facile virtutis hujus excellentiam colliges.

II. *Ejus aequitas*. Ipsa ratio dictat, aequum esse, ut quod rectum est, regat id, quod distortum est; et quod in se ipso est immutabile nullique vitio

obnoxium corrigat id quod labile est ac vitiosum. Jam vero Dei voluntas recta est, immutabilis ac essentialiter sancta; tua vero incurva est, inconstans et prava: illa est infinite sapiens et justa; tua est ipsa caecitas et iniquitas: brevius, illa est prima morum regula et certissima norma recti; tua non est nisi error et peccatum. Ergo aequum est, concludit Augustinus, *ut voluntas tua corrigatur ad voluntatem Dei, non voluntas Dei detorqueatur ad tuam; prava enim est tua, regula est illa, stet ergo regula, et quod pravum est, ad regulam corrigatur* (1); id enim exigit aequitas.

2. Voluntas Dei est voluntas *dominans*; nam, *omnia subjecta sunt ei* (2). Ergo aequum est, ut omnis humana eidem sit subjecta. Sicut enim, quia Esse divinum est primum ac summum, eidem omnia entia creata necessario subdi debent: ita etiam, quia voluntas divina est omnium prima et summa, eidem omnis voluntas creata necessario conformari debet. Sicut solis regibus competit usus coronae; sic etiam soli Deo competit facere voluntatem suam. Ergo iniqua rebellio est, divinae humanam praeferre; illa rejecta, propriam sequi, eamque nostrae aptari velle. Et tamen plerumque (ut deplorat Augustinus) *haec est in hominibus magna et usitata perversitas, ut, cum debeant ipsi vivere secundum voluntatem Dei, ipsi Deum velint vivere secundum voluntatem suam; et cum ipsi nolint corrigi, illum velint depravari* (3). Quae haec iniquitas!

3. *Voluntas* Dei non minus est sancta et aequa, quam verax et sapiens est ejusdem Numinis *intellectus*. Ergo cum veracitati *loquentis* mox caecum praebeamus assensum, cur non etiam san-

(1) Aug. in Psal. 31.

(2) 1. Cor. 15. v. 27.

(3) Aug. in Psal. 45.

ctitati et aequitati jubentis, seu aliquid *volentis* subditum praestemus obsequium? An non aequum est, ut suam voluntatem filius, discipulus, servus, voluntati Patris, Magistri, Domini et Regis prompte submittat? Priores ergo tituli cum homini conveniant, posteriores autem Deo, an non justissimum est, humanam divinae subdi voluntatem? En! quanta hujus virtutis aequitas sit. Summa est insuper

III. Ejusdem *utilitas*, quia nobis etiamnum in his terris degentibus duo insignia confert emolumenta, nempe perfectam *sanctitatem* et completam *felicitatem*. Ad *primum* quod attinet, certum est, nostram perfectionem in eo positam esse, ut voluntatem Dei accurate adimpleamus, eoque nos sanctiores fore, quo magis eidem conformes erimus. Constat id ex triplici ratione 1. Nam inprimis eo quis sanctior est, quo conformior existit normae omnis sanctitatis. Haec ergo norma cum sanctissima Dei voluntas sit, evidens est, nostram perfectionem ex nostrae cum illa conformitate colligendam esse; adeoque eo perfectiorem quemvis fore, quo magis se eidem conformaverit.

2. Deinde eo sanctiores erimus, quo Christo, qui omnis sanctitatis absolutissimum exemplar est, similiores extiterimus. Cum ergo omnis ejusdem sanctitas posita fuerit in omnimoda conformitate humanae suae voluntatis cum divina; sequitur, etiam nos tantum eidem similes, adeoque et perfectos fore, quantum eumdem in hac conformatione imitati fuerimus.

3. Denique perfectio et sanctitas nostra in charitate consistunt; nam *plenitudo legis est dilectio* (1). Charitas autem in adimpletione divinae

(1) Rom. 13. v. 10.

voluntatis sita est secundum illud Joannis effatum: *qui habet mandata mea, et servat ea, ille est, qui diligit me* (1). Ergo etiam nostra sanctitas et perfectio in hac ipsa divinae voluntatis executione consistit. Proinde manifestum est, eo nos sanctiores fore, quo magis eidem conformes extiterimus; adeoque hanc virtutem nobis maximum in his terris bonum, nempe perfectissimam *sanctitatem* adferre; quae primum est commendatae virtutis emolumentum.

Alterum est completa, qua ejusdem studiosi etiamnum vivi beantur, *felicitas*. Nam 1. in hac vita ut felices simus, requiritur immunitas ab omni malo. Jam autem solus ille, cujus voluntas divinae prorsus est conformata, extra jactum est malorum, tum eorum, quae moralia vocantur, scilicet peccatorum: tum eorum, quae naturalia dicuntur, nempe calamitatum. Peccatum enim non est aliud quam nostrae contra divinam voluntatem rebellio. Liquet autem, ibi nullam ejusmodi posse dari rebellionem, ubi perfecta regnat utriusque consensio; ergo nec peccatum. Cetera mala nobis mala non sunt, nisi quatenus voluntati nostrae adversantur; statim enim ac aliquid volumus, desinit id esse malum, nobisque fit bonum teste Chrysostomo, dicente: *passus es aliquid mali? Si velis non est malum: gratias Deo age, et mutatur malum in bonum.* Itaque si etiam nos voluerimus, quidquid Deus vult, certissime erimus ab omni malorum non solum moralium, sed etiam naturalium genere immunes; hoc ipso enim, quod nihil aerumnarum accidere nobis queat, quod sit divinae voluntati contrarium; etiam nihil evenire poterit, quod sit nostrae voluntati, utpote priori conjunctae, oppositum. Ergo

(1) Joan. 14. v. 21.

si illi semper conformes vixerimus, in his etiamnum terris beati erimus.

2. Praeter immunitatem a malo ad genuinam felicitatem insuper requiritur talis satietas votorum, ut nihil sit, quod quis cupere amplius possit. Hic autem est status eorum, qui contenti probant, quidquid ordinat Deus. Cum enim ii nihil aliud cupiant, quam ut voluntas Dei semper fiat; haec autem necessario, absoluta si sit, adimpleri debeat; sequitur, ea semper fieri, quae evenire tales cupiunt, adeoque et voti eos semper compotes vivere. Deus cum iis, et ii cum Deo plene contenti vivunt omnimoda votorum satietate beati.

3. Vulgatissima mortalium opinio est, illum esse felicem, cui nihil accidit contra voluntatem. Id autem evenit illi, qui divino se nutui in omnibus subjicit; nihil enim potest accidere contra Dei voluntatem; cum ergo talis hominis voluntas cum divina conjunctissima sit, sequitur, etiam nihil accidere contra ejus voluntatem posse. Cumque omnia, quae accidunt, excepto solo peccato, Numinis provido nutu fiant, etiam ille eadem approbat grataque habet. Aegritudines, bonorum jacturas, calamitates unico hoc armatus clypeo, *hoc vult Deus*, hilari vultu excipit: tamquam praealto, in medio maris, insidens scopulo, gaudet furentes petrae illidi fluctus, eosque immobilis ridet. Hinc proficiscitur tranquillitas illa mentis, pax et perpetua serenitas oris, ingeniumque sibi semper constans, quod in veris Dei servis deprehendimus, quodque anticipatum his in terris paradisum constituit.

4. Denique plenum appetentiarum dominium est magna felicitas in his terris. Jam vero per hanc

nostrae voluntatis cum divina conformationem fidelis suorum affectuum perfecte dominus evadit; cum enim ex solo Numinis nutu pendens, idem reputet ad honores evehi, vel infra alios deprimi, nulla tentatur ambitione, nullam ipsi aliena sublimitas creat invidiam, nullum abjectio parit moerorem. Cum indifferenti affectu in fortunae bona feratur, iis nec exui metuit, nec ditari cupit. Solummodo illud amat et horret, quod Deus; in cujus provido sinu, omni abjecta sui cura, felix quiescit. Id, quod profecto completa his in terris *felicitas* est, quam una cum perfecta *sanctitate* haec voluntatis nostrae cum divina conjunctio ejusdem studiosis affert.

IV. Porro ad rationem implendae voluntatis divinae quod spectat, attendendum erit ad *rem*, quae fit: ad *motivum*, ex quo res peragitur: et denique ad *modum*, quo aliquid perficitur. Nempe facienda sunt omnia, *quae* Deus vult: ob id solum, *quia* vult: eoque modo, *quo* is vult. Ut agamus, *quae Deus vult*, opus est, ut imposita status nostri munera perfecte adimpleamus; praecepta, regulas et vota accurate observemus, ac concepta in his exercitiis proposita ad effectum constanter deducamus. Ut *debito ex motivo* haec omnia peragantur, requiritur, ut remota omni sinistra intentione solum ideo ea executioni mandentur, quia Deus a nobis illa fieri cupit. Denique *perfecto* quoque *modo* omnia perficientur, si integre et cum prudenti virium contentione ad finem perducantur.

Ceterum voluntatem suam Deus nobis manifestat 1. per mandata, 2. per consilia, 3. per superiorum jussa, 4. per internos instinctus, 5. per varios coelestis Providentiae casus. Adjumenta vero promptius exequendae voluntatis divinae

praecipue sunt duo: *primum* est, ut crebris ad coelum suspiriis in illius notitiam venire optemus, cum regio Vate ac gentium Doctore frequenter ingemiscendo: *Domine, doce me facere voluntatem tuam* (1)! *Domine, quid me vis facere* (2)? *Alterum est*, ut saepius quasi e mentis specula provideamus, quid adversi nobis accidere possit? dicendo ex. gr. quid si Deus hunc mihi morbum, illam infamiam, istam afflictionem immitteret? si hunc mihi amicum, haec bona, hoc officium eriperet quid mihi animi foret? moxque ejus voluntati plene conformes exclamemus: *paratum cor meum, Deus! paratum cor meum* (3).

Nam teste Augustino *quidquid hic accidit contra voluntatem nostram, sciendum est, non accidere, nisi de voluntate Dei, de ordine ipsius, de legibus ipsius* (4). *Summa autem prudentia est divinae voluntatis ac providentiae decretis acquiescere* (5); *cum certum sit, ac pro omni ratione sit, apud summam illam Rationem nihil fieri sine ratione* (6). Proinde vide, quomodo circa ista te habeas? *Quippe tamdiu nostra voluntas bona, perfecta, et beata non erit, quamdiu suo Creatori perfecte subjecta non fuerit* (7); *cum totum hominis bonum in eo consistat, ut se conformet divinae voluntati* (8).

(1) Psal. 142. v. 10.
(2) Act. 9. v. 6.
(3) Psal. 107. v. 12.
(4) Aug. in Psal. 148.
(5) Salvianus.
(6) Greg. Nazianz. orat. 5.
(7) Bern. tract. de lib. arbitrio.
(8) S. Thomas. in conc. Dom. infra Octav. Epiphan.

EXAMEN

CIRCA ANIMI COLLECTIONEM ET ORATIONEM

Circa amorem spiritualem, cui ultima contemplatio dedicatur, tria potissimum sunt notanda, nempe 1. genuinum amorem non tam verbis quam operibus probari; *cum probatio amoris sit exhibitio operis.* Id fecimus tertium humilitatis gradum conscendendo. 2. Verum amorem consistere in mutua communicatione bonorum; quantum enim alteri de bonis nostris communicamus, tantum et amamus. Id paulo ante egimus per conformationem voluntatis nostrae cum divina; per hanc enim partem nostri optimam, imo nos totos Dilecto consecravimus. 3. Solidum amorem exigere, ut amans amatum sibi semper praesentem cupiat, eique colloqui ac uniri optet. Id quod obtinebitur per collectionem animi, atque per studium orationis; per haec enim Deo semper praesentes erimus, eique intimius uniemur. Quomodo ergo circa ista duo, nempe circa animi collectionem et orationem nos habeamus, breviter est investigandum.

1. *Collectio animi* est habituale exercitium intellectus et voluntatis, quo quis Deum sibi continue praesentem *credit* et *amat.* Ejus obtinendae adjumenta praecipue sunt duo. *Primum* est *cura silentii per custodiam cubiculi.* Vide proinde quam assiduus posterioris incola, quamque rigidus prioris custos sis? Conclavi non exeundum, nisi vel necessitas vel charitas vel obedientia id exigat. An id observas? An non etiam tu extra cellam per domus ambulacra aut urbis plateas frequenter circumcursando te velut aquam totum

in externa effundis, raro tibi, rarius Deo praesens? Talis si es, parum in virtute proficies; *qui enim intendit ad interiora et spiritualia pervenire, oportet eum cum Jesu a turba declinare* (1).

Circa locutionem ad tria est attendendum, nempe ad *tempus*, *materiam* et *modum*: ut nempe loquaris, quando licet, quae licent et prout licet ac convenit. Itaque examina, an sileas, quando *est tempus silendi* (2): an *ineptas et inanes fabulas devites* (3): an *verba, antequam ea enuncies, prius veniant bis ad limam, quam semel ad linguam* (4). An non etiam tu illorum ex numero sis, qui omnia scire cupiunt, et novitatum ac nunciorum ridiculi aucupes sunt. Igitur *rectos ori tuo frenos pone* (5), ut loquaris, quando, quae et quomodo decet. Hunc in finem *verbis tuis facito stateram* (6), in qua prius ponderentur, quam proferantur. Religiosus enim *non refrenans linguam suam, hujus vana est religio* (7), et nulla animi collectio.

Alterum adjumentum acquirendae et conservandae hujus internae solitudinis est frequens exercitium praesentiae Dei, quod in eo consistit, ut de die saepius eliciamus tum actum *fidei*, quo credamus, aeternam Mentem illam nobis intime praesentem adesse: tum *amoris*, quo eam in nobis habitantem tenere amemus, nosque eidem ardenti affectu uniamus. Id quod fit per frequentes interdiu aspirationes.

Circa quas observanda sunt sequentia; 1. missiles hi actus sint breves, et partus non tam ingenii quam cordis, non tam studii quam fervoris;

(1) Thom. a Kemp. l. 1. c. 20. (2) Ecclae. 3. v. 7.
(3) 1. Tim. 4. v. 7. (4) Bern. in speculo Monach.
(5) Eccli. 28. v. 29. (6) Ibid.
(7) Jac. 1. v. 26.

2. ii tamen non sint nimis multi ac diversi, ne mentem aut obruant aut distrahant; 3. Dirigantur ad Deum non tamquam in coeli throno residentem, sed ut circa nos et intra animi penetralia commorantem. Itaque *considera semitas domus tuae* (1), et vide, num haec observes. Expende sedulo, qua posthac solertia iis in posterum navare velis. Ne quid vero remissius agas, memineris, nihil a te fieri posse sine animi collectione, non animi fervorem his diebus conceptum conservari, non decreta perfici, non denique amoris perfectionem posse obtineri.

II. Ad orationem quod attinet tum *mentalem* tum *vocalem*, utpote quae coeleste illud flabellum est, quo divini amoris flammae accenduntur, et triplex ille funiculus, quo anima coelesti Sponso unitur, inquire, 1. An debitam *mentali* precationi praeparationem semper praemittas. 2. An mediteris *integre*, definito temporis spatio, *reverenter*, modesto corporis situ, *ardenter*, debito animi fervore. 3. An non plus temporis tribuas exercitio intellectus, quam voluntatis; 4. An semper concipias tale propositum, quod sit particulare, practicum et praesenti animae necessitati accommodatum. 5. An meditationi finitae breve semper subjungas examen. Errata emendentur. Nam *nihil ex his, quae per hanc vitam in pretio sunt, orationi praestat* (2); hac enim neglecta, nullum facies in virtute progressum, nullum referes de proximo fructum, imo periculum valde propinquum incurres excidendi gratia et vocatione religiosa.

Circa orationem *vocalem* praesertim horas canonicas sedulo inquire 1. an eas recites loco de-

(1) Prov. 31. v. 27. (2) Gregor. Nyssen. de orat. Dom.

centi, 2. tempore congruo, 3. situ modesto, 4. voce distincta, 5. mente attenta, 6. juxta Rubricas, 7. servato ordine praescripto. Defectus emenda. Nam immutabili Dei effato *maledictus est, qui facit opus Dei negligenter* (1). Cum ergo horae canonicae vere et proprie sint opus Dei, utpote psalmi a Spiritu Sancto dictati, merito maledictus erit, qui majori cum attentione legit ephemeridas quam horas canonicas. *Quid enim aliud est voce psallere, mente autem domum et forum circumire, nisi homines fallere et Deum irridere* (2)?

Haec circa orationem tam mentalem quam vocalem observasse, obtinendae per eam perfectae unioni divinoque amori ingenti subsidio erit; cui inflammando efficacia sequens meditatio suppeditat incitamenta, cujus puncta sunt haec: Deus meretur amari 1. *ob amorem*, quo ille nos amat: 2. ob *modum*, quo nos amat: 3. ob *perfectiones*, quibus abundat.

MEDITATIO III.

DE AMORE DEI

Deus meretur amari ob amorem, quo ille nos amat. Charitas Dei erga nos continet in gradu excellenti tres illas dotes, per quas S. Ignatio teste genuinus amor a spurio discernitur. Nam 1. magna operatur: 2. omnia sua amato liberaliter communicat: 3. ei semper perfectissime praesens adest.

Primo. Amor Dei erga te, o homo, *magna ope-*

(1) Jerem. 48. v. 10. (2) Conc. Trevirense II.

ratur. Nam ipse te ex abysso nihili prae tot aliis eductum ad imaginem suam formavit: ipse te tribus animae facultatibus, pleno sensuum usu, integris sanisque membris instruxit, et insignibus naturae dotibus ornavit. Ille tui amore hodiedum hunc orbem conservat, tuos ad usus animalia multiplicat, arbores alit, plantas educit, herbis prata, frugibus agros vestit et ditat. Ille te sole illuminat, stellis recreat, cibis nutrit, aqua humectat, igne fovet, aëre refrigerat, terra sustentat. Ille continue ad omnes tuas actiones pro tuo libitu concurrendo, usque modo *operatur omnia* in te (1).

His adde magnum illud opus Redemptionis humanae; dum *non Angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit* (2); item missionem Spiritus Sancti; qui sanctificaret mundum *doceretque omnem veritatem* (3): item adoptionem tui in filium Dei, fratrem Christi, et heredem coeli, denique collatam tibi gratiam baptismi, bonae educationis et vocationis, ad veram fidem, statum religiosum et dignitatem sacerdotalem. Enimvero fecit *tibi magna, qui potens est* (4). Nempe amor magna operatur, ubi est.

Secundo. Deus omnia sua bona, quin et se ipsum integre donavit, dum tibi dedit praecipua bonorum genera, quae potens ejus brachium procreavit, scilicet res corporeas ad usum (singula minutatim expende), Angelos ad custodiam, gratiam ad meritum, coelum in praemium; dum tibi dedit Christum in Magistrum, ejus vitam in exemplum, animam et corpus in redemptionis pretium, carnem in cibum, sanguinem in potum; dum denique omnes divitias sui amoris per Eucharistiam in te quasi

(1) Cor. 12. v. 6.
(2) Hebr. 2. v. 16.
(3) Joan. 16. v. 13.
(4) Luc. 1. v. 49.

effudit; ita ut nec, sapiens ut est, sciat, nec dare quid melius, ut omnipotens, possit.

Insuper *maxima et pretiosa tibi promissa donavit*, videlicet auxilia gratiae praevenientis, comitantis et subsequentis: habitus fidei, spei et charitatis, una cum gratia sanctificante, *ut per haec efficereris divinae consors naturae* (1). Nempe amor se, suaque omnia amato liberaliter communicat. Et profecto, dum *Deus sic dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret* (2); dumque *proprio filio non pepercit, sed pro te tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia tibi donavit* (3)? Certe *in hoc* vel maxime *apparuit charitas Dei* (4) erga te.

Tertio. Denique Deus suum tibi amorem etiam ex eo probat, quod tibi intime praesens semper adsit per suam essentiam, potentiam ac providentiam; 1. per *essentiam* secundum illud Apostoli, *in ipso vivimus, movemur et sumus* (5)· magis Deo quam aëre circumdati, penetrati, insessi; 2. per *potentiam*, nam ille in te vivit, vegetat, sentit, videt, audit, cogitat, reminiscitur, discurrit, dum ad omnes has actiones concurrit; 3. per *providentiam*, nam te velut filium sinu gerit, tutatur, fovet; mala a te arcendo, bona tibi suppeditando ac faciendo *cum ipsa etiam tentatione proventum* (6). Uno verbo: Deus tuo in corpore et anima suo velut in templo intime praesens semper adest, ut suum tibi amorem testetur. Nempe amans amatum perpetuo sibi jungi sociarique cupit.

Ergo cum par pari reddendum esse ipsa ratio dictet, sequitur 1. etiam tibi magnum aliquid pro Deo praestandum esse, concepta in his exercitiis

(1) 2. Petr. 1. v. 4.
(2) Joan. 4. v. 9.
(3) Rom. 8. v. 32.
(4) 1. Joan. 4. v. 9.
(5) Act. 17. v. 28.
(6) 1. Cor. 10. v. 13.

proposita accurate servando; 2. etiam te et tua eidem offerenda esse, praecipue tuum honorem, vitae commoda, sanitatem et vitam, in tertio humilitatis gradu constanter perseverando; 3. etiam te supremo Numini semper praesentem esse ac conjunctum debere per animi collectionem, attentam orationem, et exercitium praesentiae Dei. O Seraphini, scintillulam saltem coelestis illius amoris in me suscitate, qui Sanctis usum horum trium punctorum adeo suavem reddidit facilemque.

Punctum II.

Deus meretur amari ob *modum*, quo te amat. Nam 1. amat te amore *aeterno.* Illius erga te amor eidem fuit coaevus, et tam antiquus, ut nunquam ad ejus principium sis perventurus; cum is non prius se quam te amare inceperit, et suos illos misericordiae oculos, quibus te prae tot aliis ei melius servituris ex illa tui nihili abysso extraxit, ab aeterno in te conjecerit; ita ut jure per Jeremiam tibi dicat, *in charitate perpetua dilexi te, et attraxi te miserans* (1).

2. Amat te amore *gratuito*, sine ullo tuo merito, aut suo emolumento. Nam, ut ait S. Joannes, *in hoc apparuit charitas Dei in nobis, ... non quasi nos dilexerimus Deum*, sicque mutuum ejus amorem praevia dilectione promeriti fuissemus; *sed quoniam ipse prior dilexit nos* (2), et quidem dilexit nos, *cum adhuc inimici essemus* (3), ac *natura filii irae* (4); et *dilexit nos spontanee* (5), a nemine inductus, jussus vel coactus, sine ulla ex

(1) Jerem. 31. v. 3.
(2) 1. Joan. 4. v. 9. et. 10.
(3) Rom. 5. v. 10.
(4) Eph. 2. v. 3
(5) Oseae 14. v. 5.

sua parte nostri indigentia, aut ulla sua utilitate vel lucro: *quoniam bonorum nostrorum non eget* (1).

Accedit, quod aeterna illius scientia et futurorum notitia nihil in nobis repererit, nisi nihilum et peccatum, quod potius irritatio odii, quam illicium dilectionis fuit. In summa: ille, nullius indigens Deus seque solo beatus, prior te peccatorem dilexit, sine ullo tuo merito aut suo commodo; imo praevisis etiam tot tuis tamque gravibus noxis dilexit.

3. Amat te amore *infinito*; nempe eo ipso quoad entitatem spectato, quo immensum illud Numen se ipsum, Christum et Beatos diligit, diligendo te, o anima, toto se, omnique naturae suae infinitate; ita ut nulla in Divinitate perfectio, nulla in Trinitate Persona inveniatur, quae te eadem charitatis infinitudine non complectatur.

4. Denique amat te amore *tenerrimo*, *portans te in humeris suis* (2), *et in sinu suo, sicut portare solet nutrix infantulum suum* (3), *custodiens te quasi pupillam oculi sui* (4), *describens te in manibus suis* (5), numeratos habens *omnes capillos capitis tui* (6), et *semper* existens *memor tui, ut benefaciat tibi* (7); non secus ac si solus esses in mundo et unicum immensi ejus amoris objectum.

Aequum proinde est, o Amor divine, ut et ego diligam te dilectione 1. *gratuita*, non ex metu poenae vel praemii spe, sed gratis et pure propter te: 2. *efficaci*; *non verbo tantum et lingua diligendo, sed opere et veritate* (8): 3. *constanti*: cum gentium Doctore exclamando: *quis me sepa-*

(1) Psal. 15. v. 2.
(2) Deut. 32. v. 11.
(3) Num. 11. v. 12.
(4) Deut. 32. v. 10.
(5) Isa. 46 v. 16.
(6) Luc. 12. v. 7.
(7) Zacch. 8. v. 15.
(8) 1. Joan. 3. v. 18.

rabit a charitate? tribulatio? an angustia? . . . an persecutio? an gladius? . . . . . Certus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque instantia, neque futura, neque alia creatura poterit me separare a charitate Dei (1).

Punctum III.

Deus meretur amari ob perfectiones, quibus abundat. Tanta est enim ejus *amabilitas*, ut si coelum vel ad momentum aperiretur, omnes inferorum spiritus a summo illo, quo eum prosequuntur odio puncto temporis in summum illius amorem suavi violentia raperentur. Tanta est ejus *pulchritudo*, ut damnati libenter plures in infinitum gehennas passuri essent, si vel unico instanti illam intueri possent. Tanta est denique ejus *bonitatis* dulcedo, ut si vel unica ejus guttula in tartarum deflueret, is momento citius in coelum commutaretur. Illius *sanctitas* est adeo excellens, ut nausea, quam vel de levi labecula concipit, major sit omni gaudio, quod ex omnium Sanctorum praestantissimis virtutum actibus haurit. *Sapientia* ejus est tam immensa, ut nihil obliviscatur praeteritorum, nihil nesciat praesentium, futura vero sic provideat, quasi coram omnia in speculo intueretur. Nihil occultum est vel abstrusum, quod ignoret. *Potentia* vero est tam stupenda, ut illius posse adaequet velle. Illius tempus est *aeternitas*, illius cursus *immutabilitas*, illius locus *immensitas*, illius mensura *infinitas*.

Praeterea est tam *dives*, ut *thesaurorum ejus non sit finis* (2). Est tam *providus*, ut *omnia in men-*

(1) Rom. 8. v. 35. et seq. (2) Isa. 2. v. 7.

sura, numero et pondere disponat (1). Est tam constans, ut *apud eum non sit transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio* (2). Est tam fortis, ut *appendat tribus digitis molem terrae, et libret in pondere montes, ac colles in statera* (3); estque tam *excelsus in fortitudine sua, ut nullus ei sit similis* (4).

Tandem: *excelsior coelo est ..... profundior inferno , ... longior terra , ... et latior mari est* (5). *Ejus oculis omnia nuda et aperta sunt* (6). *In ejus manu anima omnis viventis est* (7). *Ejus irae nemo potest resistere* (8). *Sub eo curvantur, qui portant orbem* (9). Insuper *millia millium Angelorum ministrant ei, et decies millies centena millia assistunt ei* (10).

Verum *quis sufficiet enarrare opera illius? quis investigabit magnalia ejus? virtutem magnitudinis ejus quis enarrabit* (11)? Nempe *lucem inhabitat inaccessibilem* (12). Praestat proinde totis viribus amare, quod non possumus capere. Ut autem *non solum verbo et lingua diligamus, sed opere et veritate* (13), exercitiorum finis sit initium vitae sanctioris per actum virtutis praecellentissimum auspicandae, cum Deus a nobis etiam practice amari mereatur 1. *ob amorem*, quo ille nos amat: 2. ob *modum*, quo nos amat: 3. ob *perfectiones*, quibus abundat.

(1) Sap. 11. v. 12.
(2) Jac. 1. v. 17.
(3) Isa. 40. v. 12.
(4) Job 36. v. 22.
(5) Job. 11. v. 8. et 9.
(6) Hebr. 4. v. 13.
(7) Job. 12. v. 10.
(8) Job. 9. v. 13.
(9) Ibid.
(10) Dan. 7. v. 10.
(11) Eccli. 18. v. 2. et seq.
(12) 1. Tim. 6. v. 16.
(13) 8. Joan. 13. v. 18.

Affectus

O superi! ergone eo pervenit hominum tepiditas, ut etiam coacervatis undique incitamentis compelli debeat ad amandum summum Bonum? O anima! Deus amore tui tuumque in commodum tanta est operatus: in te contulit beneficia numero plurima, utilitate maxima, pretio infinita: sua essentia, potentia ac providentia semper tibi praesens adest; et ei rependere gratum amorem respuas?

Ah infelix! Deus te amat; Deus .... te .... ille sibi soli sufficiens, et nullius indigens Deus . . . . te pugillum cineris, et conflatum ex meris vitiis nihilum amat; ac sine ullo tuo merito, etiam praevisis tot tuis sceleribus amat, et quidem prae tot aliis te melioribus eique ferventius servituris. Insuper modo prorsus stupendo te amat, nempe amore *aeterno*, ita ut se nec citius dilexerit, nec diutius dilecturus sit quam te; eoque *infinito*, scilicet illo ipso amore, quo se ipsum diligit, te diligendo toto se, omnique essentiae suae infinitate; mereque *gratuito*, sine ulla tui indigentia, aut propria sua utilitate; simulque *tenerrimo*. Et tamen hunc tantopere te amantem, adeo beneficum erga te, tamque perfectum in se, ac amabilem Deum redamare tardes, eique mutuum amorem sanctiori vita per actum quemdam virtutis eximiae inchoanda testari renuas?

O ingrate! amas hominem te diligentem, quin imo blandientem tibi canem amas, et benefacientem tibi Deum, summeque diligentem non amas. Ut hominem amore prosequaris, sufficit, ut tibi blandiatur. En! stringit, fovet, amat te Deus, et innumeris beneficiis obruit; nec tamen redamas,

quin imo torpes frigore lethali. Mundum creat, mortem subit, Eucharistiam instituit, et miracula miraculis cumulat, ut mutuum a te amorem emendicet, nec tamen redamas. Exhaurit quasi omnem potentiam et benevolentiam suam, ut suum tibi amorem testetur; ita quidem, ut si omnis illius felicitas a tuo erga se amore dependeret, si tu Deus Dei fores, vehementius, pene dixerim, te amare, amplius tibi benefacere nequiret; et tamen ingrato tepore langues.

O superi! Deus amat hominem, et homo non amat Deum! Summa illa Majestas, et sibi soli sufficiens Divinitas: ille se solo beatus ac nullius indigens Deus amat hominem, hominem, inquam, sacculum sordium, escam vermium, cinerem et nihilum; et tamen homo non redamat Deum. O mortales! ubi, quaeso, est ratio, ubi sensus noster! An ergo summum Bonum amabit nostrum nihilum; et nostrum nihilum non amabit summum Bonum?

Ergone tu, o Deus, ab aeterno amabilissimos immensae charitatis tuae oculos in me defixeris; et ego tui nec meminisse digner! Tu non nisi beneficia in me contuleris; et ego in te non nisi maleficia congeram! Tu amore mei sis mortuus; et ego tibi sanctius vivere renuam! ah! execror immane hoc animi frigus.

O beneficentissime, cordium amator Deus! agnosco ingratitudinem meam. Pudore confundor coram te. Ah! amorem non amavi! tam beneficum erga me, meque infinite amantem Deum, et ob infinitudinem suarum perfectionum immenso amore dignissimum non redamavi; quin et offendi. Tot beneficiis non nisi malefacta, tanto amori non nisi odium rependi! Sed poenitet. Dolore confixus abominor duritiem meam. Tandem victas do ma-

nus. Vicisti, o amor! vicisti! tibi debetur cor meum; meos tibi consecro amores. Deinceps amabo te, o mi Deus, et eo intensius amabo, quo tardius te amare incipio.

Amo te, ah! amo te, Amabilitatem, Bonitatem et Pulchritudinem infinitam. Amo te, idque pure propter te, non ex spe praemii aut metu poenae, sed unice propter te; quia summum Bonum es, ac Deus infinito amore dignissimus. Et amo te ex toto corde, ex tota anima, ex totis viribus: te appretiando super omnia; super omnes delicias, honores, divitias, ac commoda prosperae et longioris vitae. Serviam tibi in eo munere, loco, gradu et conditione, in quo volueris. Imitabor Christum in tertio humilitatis gradu, et quidem plene, ardenter et totis viribus. Observabo concepta hoc octiduo proposita praesertim ista N. certum est sanctiorem vitam per actum virtutis eximiae auspicari, voluntati divinae me semper et in omnibus conformando.

O pulchritudo infinita! o quam sero te amavi! ah! peccatum satis est! o utinam omnimoda mei quoad omnia annihilatione vel unicum gradum tuae gloriae extrinsecae addere possem! Si scirem vel guttam sanguinis mihi in venis fluere, qua te non amem, hoc illam momento elicerem et projicerem abs me. O Domine! cum peccando vixerim, da saltem amando mori.

INDEX

EXERCITATIONVM SACRI HVIVS OCTIDVI

SACRORVM EXERCITIORVM

DIES PRIMA

DIES SECVNDA

DIES TERTIA

DIES QVARTA

DIES QVINTA

DIES SEXTA

DIES SEPTIMA

DIES OCTAVA

HABITO PERMISSV